

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ»

**«Ο θεσμός των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας/
Παραβατικότητας στην Ελλάδα: Θεσμικό πλαίσιο και εφαρμογή στην
πράξη»**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ιωάννης Πάπος

Αθήνα, 2024

Τριμελής Επιτροπή:

Χριστίνα Ζαραφονίτου, Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπουσα)

Λάμπρος Μπαμπαλιούτας, Επίκουρος Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Ελένη Κοντοπούλου, Δρ. Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Ιωάννης Ε. Πάπος, 2024

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

*Στην οικογένειά μου.
Τους ευχαριστώ θερμά για τη στήριξη
και το χρόνο που τους στέρησα.*

Ευχαριστίες

Ολοκληρώνοντας την παρούσα εργασία, η οποία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Εγκληματολογία» του Παντείου Πανεπιστημίου, κατά τα έτη 2023-2024, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου, κα Χριστίνα Ζαραφονίτου, για όλα όσα μου δίδαξε κατά τη διάρκεια του μεταπτυχιακού και για την εμπιστοσύνη της, την καθοδήγηση και τις πολύτιμες συμβουλές που μου παρείχε κατά τη διάρκεια της συγγραφής του εν λόγω πονήματος.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω, ακόμη, τη Διδάκτορα Εγκληματολογίας, κα Ελένη Κοντοπούλου, η συμβολή της οποίας υπήρξε ιδιαίτερα σημαντική καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας, καθώς και τον Επίκουρο Καθηγητή κο Λάμπρο Μπαμπαλιούτα, για την τιμή της παρουσίας του στην τριμελή επιτροπή.

Επιπροσθέτως, ευχαριστώ τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Παραβατικότητας των Δήμων Μεταμόρφωσης, Πειραιά, Μοσχάτου-Ταύρου και Παπάγου-Χολαργού για τη συμμετοχή τους στην έρευνα που διεξήχθη στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής και τους συνεντευξιαζόμενους, οι οποίοι αποδέχθηκαν με θέρμη να συμμετάσχουν σε αυτή και να απαντήσουν στις ερωτήσεις, συμβάλλοντας στην εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων.

Κλείνοντας, οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ στη σύζυγό μου και την κόρη μου, οι οποίες μου πρόσφεραν απλόχερα στήριξη, καθ' όλη τη διάρκεια των μεταπτυχιακών σπουδών.

Περιεχόμενα

Ακρωνύμια - Συντομογραφίες	8
Περίληψη	10
Εισαγωγή.....	12
Α΄ ΜΕΡΟΣ: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ, Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ/ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	
Κεφάλαιο Πρώτο: Εννοιολογικό πλαίσιο – Εισαγωγικές έννοιες	15
1. Έγκλημα και εγκληματικότητα	15
2. Αντεγκληματική πολιτική	17
3. Η έννοια και τα είδη της πρόληψης του εγκλήματος	20
3.1 Η περιστασιακή πρόληψη	23
3.2 Η κοινωνική πρόληψη.....	26
4. Ο ρόλος της πρόληψης σε τοπικό επίπεδο - Κοινοτική πρόληψη.....	30
4.1 Ιστορική αναδρομή	30
4.2 Η φιλοσοφία της κοινοτικής πρόληψης	36
5. Συμπεράσματα.....	42
Κεφάλαιο Δεύτερο: Αντεγκληματική πολιτική με στόχο την πρόληψη σε τοπικό επίπεδο	
1. Κρατικοκεντρική αντεγκληματική πολιτική	44
1.1 Η εμφανής αστυνόμευση.....	44
1.2 Το μοντέλο της μηδενικής ανοχής (“zero tolerance”)	46
2. Συμμετοχική αντεγκληματική πολιτική	48
2.1 Η σημασία ενεργοποίησης και συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας στην εγκληματοπροληπτική πολιτική	50
3. Πρακτικές συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής στην Ελλάδα με στόχο την πρόληψη του εγκλήματος στην τοπική κοινωνία.....	53
3.1 Η συμβολή της αστυνομίας	53

3.1.1 Η κοινοτική αστυνόμευση	55
3.1.2 Ο θεσμός του Αστυνομικού της Γειτονίας (ΑτΓ)	58
3.2 Τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας/Παραβατικότητας (ΤοΣΠΕ/ΤοΣΠΠΑ)	60
4. Συμπεράσματα.....	62
Β΄ ΜΕΡΟΣ: ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΤΟΣΠΕ/ΤΟΣΠΠΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ.....	
Κεφάλαιο Πρώτο: Τα Τοπικά Συμβούλια πρόληψης της Εγκληματικότητας/ Παραβατικότητας	64
1. Η φιλοσοφία του θεσμού των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας (ΤοΣΠΕ).....	64
2. Εμφάνιση και εξέλιξη των ΤοΣΠΕ στον ευρωπαϊκό χώρο.....	66
2.1 Στη Βόρεια Ευρώπη.....	67
2.2 Στην κεντρική Ευρώπη	71
2.3 Στη Δυτική & Νοτιοδυτική Ευρώπη.....	73
2.4 Στη Νότια & Νοτιοανατολική Ευρώπη	78
3. Η εμφάνιση των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας/ Παραβατικότητας στην Ελλάδα	79
3.1 Το νομοθετικό πλαίσιο – νομοθετικοί άξονες ίδρυσης, οργάνωσης και λειτουργίας	82
3.1.1 Το Συμβούλιο Πρόληψης της Εγκληματικότητας (Ν. 1738/1987)	82
3.1.2 Τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας (ΤοΣΠΕ - Ν. 2713/1999)	83
3.1.3 Τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Παραβατικότητας (ΤοΣΠΠΑ)	88
3.2 Όργανα συντονισμού και υποστήριξης της δράσης των ΤοΣΠΠΑ.....	96
3.2.1 Κεντρικό Συμβούλιο Πρόληψης της Παραβατικότητας (ΚεΣΠΠΑ)	96
3.2.2 Επιτροπή Περιφερειακής Συνεργασίας και Ασφάλειας (Ε.Π.Σ.Α.)	101
4. Η εφαρμογή του θεσμού στη Ελλάδα - Πορίσματα ερευνών	103
5. Συμπεράσματα.....	112
Κεφάλαιο Δεύτερο: Εμπειρική έρευνα.....	114

1. Εισαγωγή - Παρουσίαση της έρευνας	114
2. Αντικείμενο μελέτης και σκοπός της έρευνας	115
3. Ερευνητικά ερωτήματα και μεθοδολογία έρευνας.....	116
4. Συνεντεύξεις με εκπροσώπους ΤοΣΠΠα - Ποιοτική ανάλυση δεδομένων	123
5. Συμπεράσματα.....	158
Επίλογος.....	162
Βιβλιογραφία- Πηγές.....	166
Ελληνόγλωσση	166
Ξενόγλωσση	173
Διαδικτυακές πηγές	177
Παραρτήματα	179
Παράρτημα Ι.....	179
Παράρτημα ΙΙ	183

Ακρωνύμια - Συντομογραφίες

ά.	άρθρο
Α.Π.Δ.Π.Χ.	Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα
ΑτΓ	Αστυνομικός της Γειτονιάς
βλ.	βλέπε
BSFS	Be Secure-Feel Secure
C.C.P.C.J.	Commission on Crime Prevention and Criminal Justice
C.N.D.	Commission on Narcotic Drugs
CCTV	Closed Circuit Television
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Π.Σ.Α.	Επιτροπή Περιφερειακής Συνεργασίας και Ασφάλειας
Ε.Σ.Δ.	Ετήσιο Σχέδιο Δράσης
ΕΑστΕ	Εργαστήριο Αστεακής Εγκληματολογίας
ΕΛ.ΑΣ.	Ελληνική Αστυνομία
ECPA	European Crime Prevention Award
EFUS	European Forum for Urban Security
EUCPN	European Crime Prevention Network
Η.Π.Α.	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
Κ.Ε.Θ.Ι.	Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας
ΚΕ.Θ.Ε.Α.	Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων
KEMEA	Κέντρο Μελετών Ασφάλειας
ΚεΣΠΠα	Κεντρικό Συμβούλιο Πρόληψης Παραβατικότητας
LCCP	Local Council for Crime Prevention
Μ.Ε.Θ.Ε.	Μονάδα Ενημέρωσης Θυμάτων Εγκληματικότητας

Μ.Κ.Ο.	Μη κυβερνητική οργάνωση
Μ.Μ.Ε.	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
Ν.	Νόμος
Ν.Π.Δ.Δ.	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
Ο.Δ.Ε.	Ομάδας Διοίκησης Έργου
Ο.Η.Ε.	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
Ο.ΚΑ.ΝΑ.	Οργανισμός Κατά των Ναρκωτικών
ό.π.	όπου παραπάνω
Ο.Τ.Α.	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Π.Δ.	Προεδρικό Διάταγμα
παρ.	παράγραφος
Σ.Π.Ε.	Συμβούλιο Πρόληψης της Εγκληματικότητας
σσ.	σελίδες
ΤοΣΠΕ	Τοπικό Συμβούλιο Πρόληψης της Εγκληματικότητας
ΤοΣΠΠα	Τοπικό Συμβούλιο Πρόληψης της Παραβατικότητας
U.N.O.D.C.	United Nations Office on Drugs and Crime
Φ.Ε.Κ.	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης

Περίληψη

Στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η μελέτη του θεσμού των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας/Παραβατικότητας στη Ελλάδα, από τη νομοθετική πρόβλεψη σύστασής τους μέχρι και σήμερα. Για τη διερεύνηση και πλαισίωση του θέματος, προηγείται η εννοιολογική οριοθέτηση των βασικών όρων που αφορούν στο έγκλημα, τα είδη και το σημαντικό ρόλο της πρόληψης σε τοπικό επίπεδο-κοινοτική πρόληψη, μέσα από την εφαρμογή της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής, επιτομή και πρακτική της οποίας αποτελούν τα εν λόγω Συμβούλια. Επιπλέον, πραγματοποιείται σύντομη αναφορά στις σημαντικότερες ιστορικές εξελίξεις που οδήγησαν προς την υιοθέτηση της πολιτικής αυτής, ενώ στο δεύτερο μέρος, αφού γίνει περιεκτική αναφορά στην εμφάνιση, εξέλιξη και εφαρμογή του θεσμού στον ευρωπαϊκό χώρο, παρατίθεται το νομοθετικό πλαίσιο σύστασης των ΤοΣΠΠα στην Ελλάδα και αναλύεται η οργανωτική δομή και λειτουργία τους, καθώς και η εφαρμογή του θεσμού στη πράξη, μέσα από τα πορίσματα ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί. Εν κατακλείδι, προς το σκοπό συμπλήρωσης της ήδη συσσωρευμένης γνώσης, του συγκεκριμένου θεσμού στην Ελλάδα, πραγματοποιήθηκε εμπειρική μελέτη και συγκεκριμένα ποιοτική έρευνα αναφορικά με το θεσμό σε δήμους της Αττικής, όπου έχουν συσταθεί και λειτουργούν Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης Παραβατικότητας, με τη διεξαγωγή συνεντεύξεων με εκπροσώπους αυτών. Από την έρευνα, καταγράφηκε αφενός η διάσταση μεταξύ του θεσμικού πλαισίου και της εφαρμογής του στη πράξη, αφετέρου δε, η διατήρηση συγκεκριμένων προβλημάτων-προσκομμάτων που αναδείχθηκαν σε παλαιότερες έρευνες, αλλά και η αξία και το όφελος υποστήριξης και ενδυνάμωσης του θεσμού.

Λέξεις-κλειδιά: πρόληψη, συμμετοχική αντεγκληματική πολιτική, Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας/Παραβατικότητας, θεσμικό πλαίσιο, εφαρμογή στην πράξη

Abstract

The aim of this dissertation is the study of the institution of Local Councils for Crime Prevention in Greece, from the legislative provision for their establishment until today. In order to investigate and approach the issue, firstly we will refer to the conceptual demarcation of the basic terms related to crime, the categories and the important role of prevention at local level-community prevention, through the implementation of the participatory criminal policy, the epitome and practice of which these Councils are. In addition, a brief reference is made to the most important historical developments that led to the adoption of this policy, while in the second part, after a comprehensive reference to the emergence, development and implementation of the institution in the European context, the legislative framework for the establishment of the LCCP in Greece is presented and their organisational structure and operation is analysed, as well as the implementation of the institution in practice, through the findings of surveys that have been carried out. In conclusion, in order to complete the already accumulated knowledge on this local institution in Greece, empirical study and specifically qualitative research regarding the institution was carried out in municipalities of Attica, where Local Councils for Crime Prevention have been established and operate, by conducting interviews with their representatives. From the research it was recorded, on the one hand, the divergence between the institutional framework and its implementation, and on the other hand, the same problems that were highlighted in previous researches, as well as the value and benefit of supporting and strengthening the institution.

Keywords: prevention, participatory criminal policy, Local Councils for Crime Prevention, institutional framework, implementation of the institution in practice

Εισαγωγή

Οι ραγδαίες εξελίξεις στις σύγχρονες κοινωνίες, όπως το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της οικονομικής κρίσης, πέραν των αλλαγών που επέφεραν στον κοινωνικό ιστό, επηρέασαν και τον τομέα της εγκληματικότητας, με την εμφάνιση νέων εγκλημάτων, αλλά και διαφοροποίηση της συχνότητας, της έντασης και του τρόπου διάπραξης των παραδοσιακά τελούμενων εγκλημάτων. Λαμβάνοντας λοιπόν υπόψη τις νέες κοινωνικές συνθήκες, γίνεται αντιληπτό ότι η ασκούμενη αντεγκληματική πολιτική δεν μπορεί να παραμείνει αμετάβλητη.

Η προστασία του πολίτη από το έγκλημα δεν έχει ιδεολογικό πρόσημο και ως εκ τούτου, οι αρμόδιοι φορείς οφείλουν να χαράσσουν και να εφαρμόζουν ουσιαστική και αποτελεσματική πολιτική κατά του εγκλήματος, ώστε οι πολίτες να αισθάνονται ασφαλείς στην καθημερινότητά τους, να βελτιώνεται η ποιότητα ζωής τους και να μπορούν να αναπτύσσουν ελεύθερα την προσωπικότητά τους. Το δικαίωμα του πολίτη για ασφάλεια, ευημερία και κοινωνική ειρήνη πρέπει να αποτελεί στόχο και βασική προτεραιότητα μιας ευνομούμενης πολιτείας και αδιαμφισβήτητο, η διασφάλισή από το έγκλημα πρέπει να έχει ως αφετηρία την πρόληψη.¹ Όπως εύστοχα ανέφερε ο C. Beccaria «*Η πρόληψη των αδικημάτων είναι προτιμότερη από την τιμωρία τους*»², ενώ η αντεγκληματική πολιτική και οι μέθοδοι που θα χρησιμοποιηθούν, θα πρέπει να επιλεγούν βάσει της εκάστοτε κοινωνικής πραγματικότητας και των αναφυόμενων σε αυτή προβλημάτων. Βέβαια, στη διαχρονική αυτή προσπάθεια, το κοινό οφείλει να αποτελεί αρωγό, υποστηρικτή και συμπαραστάτη, μέσω της ενεργούς και δυναμικής, από μέρους του, συμμετοχής.

Για τη διαμόρφωση σαφούς εικόνας ως προς την επιλογή και εφαρμογή του πλέον καταλληλότερου, προσφορότερου και αποτελεσματικότερου προτύπου, είναι αναγκαίο να παρατεθούν συνοπτικά, τα σημαντικότερα πρότυπα αντεγκληματικής πολιτικής που παρουσιάζονται στην εγκληματολογική βιβλιογραφία, τα οποία

¹ Κουράκης Ν., «Έλληνες εγκληματολόγοι από την Ελλάδα και το εξωτερικό συνομιλούν για την πρόληψη του εγκλήματος», *Συνέδριο της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας*, Ιανουάριος 2019, Νομική Βιβλιοθήκη. Διαθέσιμο στο:

https://www.hscriminology.gr/wp-content/uploads/2019/02/EGKLHMA_2019-praktika.pdf

² Beccaria C. (1979), *Des délits et des peines*, στο Ζαραφονίτου Χ., *Πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2003, σ. 184.

ομαδοποιούνται στην παρούσα εργασία, στις κατηγορίες της «κρατικοκεντρικής» και «συμμετοχικής» αντεγκληματικής πολιτικής, με την τελευταία να αποτελεί πρόκληση σύγχρονης αναδιοργάνωσης της αντεγκληματικής πολιτικής.

Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα εργασία, πραγματεύεται την πορεία του θεσμού των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας/Παραβατικότητας στην Ελλάδα, ως ειδικευμένα όργανα στον τομέα της πρόληψης του εγκλήματος και του φόβου του εγκλήματος³ - υπό το πρίσμα της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής - και την αποτύπωση-αποτίμηση του έργου που επιτελείται διαχρονικά από τη νομοθετική πρόβλεψη σύστασής τους, συμπεριλαμβανομένων των συνεργασιών, των δράσεων, των προγραμμάτων και των πολιτικών-στρατηγικών που έχουν αναπτυχθεί στο πλαίσιο υλοποίησης της αποστολής τους. Αφού λοιπόν, διευκρινιστούν αρχικώς, ορισμένοι βασικοί εννοιολογικοί όροι που αφορούν στο έγκλημα, την έννοια, τα είδη και το ρόλο της πρόληψης και το συμμετοχικό μοντέλο πρόληψης του εγκλήματος σε τοπικό επίπεδο, ως μορφή αντεγκληματικής πολιτικής και πραγματοποιηθεί σύντομη αναφορά στις σημαντικότερες ιστορικές εξελίξεις που οδήγησαν προς την υιοθέτηση της πολιτικής αυτής, αναλύεται το θεσμικό πλαίσιο, η οργανωτική δομή, η εφαρμογή και η λειτουργία των εν λόγω Συμβουλίων στην Ελλάδα - με αναφορά και σε λοιπές χώρες της Ευρώπης όπου πρωτοεμφανίστηκε, υιοθετήθηκε και εφαρμόζεται επιτυχώς ο συγκεκριμένος θεσμός - καθώς και ο ρόλος των κοινωνικών φορέων και υπηρεσιών (ιδιωτικών και δημόσιων), αλλά και των ίδιων των πολιτών, στο πλαίσιο της επιδιωκόμενης διεταιρικότητας.

Προς το σκοπό ανακεφαλαίωσης και συμπλήρωσης της ήδη συσσωρευμένης γνώσης - από τη βιβλιογραφική επισκόπηση και τα στοιχεία και πορίσματα προηγούμενων ερευνών - αναφορικά με την αποτύπωση της εφαρμογής και λειτουργίας στην πράξη του συγκεκριμένου κοινοτικού θεσμού στην Ελλάδα, πραγματοποιήθηκε εμπειρική έρευνα, η οποία περιλαμβάνεται στο τελευταίο μέρος της παρούσας διπλωματικής εργασίας και αφορά στην ποιοτική διερεύνηση σε δήμους της Αττικής, όπου έχουν συσταθεί και λειτουργούν Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης Παραβατικότητας (εφεξής ΤοΣΠΠα), με τη διεξαγωγή συνεντεύξεων με εκπροσώπους αυτών.

³ Ζαραφονίτου Χ., «Κοινοτικές μορφές πρόληψης του εγκλήματος και του φόβου του εγκλήματος-Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης-Αστυνομικός της Γειτονιάς», *Εγκληματολογία*, Τεύχος 11, Δεκέμβριος 2019, σσ. 41. Ανακτήθηκε από:

<https://www.qualex.gr/el-GR/periexomeno/arthrografia/arthrografia?id=1197947&search=>

Μέσα από την αποτύπωση και ανάλυση των στοιχείων που προέκυψαν, ανακύπτει σε σημαντικό βαθμό, αφενός η διάσταση του έργου που επιτελούν σε τοπικό επίπεδο και αφορά στον τομέα της ασφάλειας των πολιτών στην καθημερινότητά τους, στην προστασία τους από προβλήματα μικροεγκληματικότητας/παραβατικότητας και στη σημαντικότητα και το όφελος συμμετοχής του κοινού στο διαρκή αυτόν αγώνα, αφετέρου δε, η ύπαρξη και διατήρηση συγκεκριμένων προβλημάτων-προσκομιμάτων, που σχετίζονται με την οργάνωση, τη δομή και τη λειτουργία τους, τα οποία έχουν αναδειχθεί και επισημανθεί και σε παλαιότερες έρευνες.

Τέλος, διατυπώνονται σχετικές προτάσεις ως προς την ανάγκη διατήρησης, βελτίωσης και αποτελεσματικότερης λειτουργίας του θεσμού, με στόχο την επίτευξη βιωσιμότητας.

Α΄ ΜΕΡΟΣ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ, Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ/ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Κεφάλαιο Πρώτο: Εννοιολογικό πλαίσιο – Εισαγωγικές έννοιες

Στο πρώτο μέρος της παρούσας εργασίας, επιχειρείται μέσα από βιβλιογραφική επισκόπηση, η οριοθέτηση των βασικών εννοιών του εγκλήματος και της πρόληψης, εστιάζοντας στην εγκληματολογική διάκριση αυτής, δηλαδή σε περιστασιακή και κοινωνική, παραθέτοντας τα οφέλη και τη σημαντικότητα εφαρμογής, στο αποκεντρωμένο επίπεδο της τοπικής κοινωνίας. Στο πλαίσιο αυτό, παρατίθενται η έννοια της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής, σε αντιδιαστολή με ασκούμενες κρατικοκεντρικές πρακτικές (εμφανής αστυνόμευση, πολιτική μηδενικής ανοχής), ώστε να γίνει κατανοητή η σημαντικότητα και η αξία της συμμετοχής του κοινού στην ασκούμενη εγκληματοπροληπτική πολιτική. Ως βασικός πυλώνας εφαρμογής της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής, αναφέρονται τα ειδικευμένα όργανα πρόληψης σε τοπικό επίπεδο, με επίκεντρο το θεσμό των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας/Παραβατικότητας.

1. Έγκλημα και εγκληματικότητα

Για την κατανόηση της έννοιας του εγκλήματος, καθίσταται αναγκαίο να οριστεί και να αποσαφηνιστεί αρχικώς, η έννοια του εγκληματικού φαινομένου, ώστε να προσδιοριστεί η μεταξύ τους διασύνδεση.

Ως εγκληματικό φαινόμενο, θεωρείται αυτό που παρατηρείται σε όλες τις οργανωμένες κοινωνίες, δηλαδή να απαγορεύουν επ' απειλή ποινής ορισμένες ανθρώπινες συμπεριφορές, ως ιδιαίτερα βλαπτικές για την κοινότητα, κάποιοι άνθρωποι να παραβιάζουν αυτές τις απαγορεύσεις (οι ονομαζόμενοι εγκληματίες) και να τιμωρούνται γι' αυτό. Συνεπώς, τα στοιχεία που συνθέτουν το εγκληματικό φαινόμενο είναι: α) ο κανόνας (ποινικός νόμος), β) η παράβαση (έγκλημα) και γ) η κύρωση (ποινή), τα οποία είναι αλληλένδετα μεταξύ τους και αλλάζουν κατά τόπο και

χρόνο, ανάλογα με τις διαμορφούμενες πολιτικο-κοινωνικο-οικονομικές και πολιτιστικές συνθήκες, ενώ το φαινόμενο ως τέτοιο, παραμένει.⁴

Σε ό,τι αφορά τον όρο έγκλημα, αποτελεί μια γενική κατηγορία, στον προσδιορισμό της οποίας ανακύπτουν πολλές διαφοροποιήσεις μεταξύ Εγκληματολογίας⁵ και Ποινικού Δικαίου, αλλά και στο εσωτερικό της ίδιας της Εγκληματολογίας.⁶ Το Ποινικό Δίκαιο, ορίζει ως έγκλημα μια ανθρώπινη πράξη ή παράλειψη, άδικη, καταλογιστή και αξιόποινη.⁷ Για την Εγκληματολογία, κατά τον Φαρσεδάκη, ως ορθότερη, θεωρείται η προσέγγιση του Jean Pinatel, σύμφωνα με την οποία, για να χαρακτηριστεί μια πράξη ως έγκλημα, είναι αναγκαίο να υπάρχουν μια ιστορική προϋπόθεση, δηλαδή η αναγωγή της πράξης σε έγκλημα, υπό ποικίλους τρόπους καθ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας του ποινικού δικαίου και μια ψυχο-κοινωνιολογική προϋπόθεση, δηλαδή να θεωρείται ως έγκλημα από την πλειοψηφία των συγκροτούντων το σύγχρονο κράτος κοινωνιών.⁸

Για τον Emile Durkheim, το έγκλημα είναι εγγενές και «φυσιολογικά» αναμενόμενο στην κοινωνία φαινόμενο εξαιτίας της εξέλιξης των κοινωνιών⁹, συμπέρασμα φαινομενικά παράδοξο και συνάμα κατανοητό, αν αναλογιστεί κανείς ότι δεν μπορεί να υπάρξει κοινωνία τελείως απαλλαγμένη από αυτό.¹⁰ Συνεπώς δεν μπορούμε να κάνουμε λόγο για εξάλειψη της εγκληματικότητας - ως εκ τούτου, τέτοιας φύσης υποσχέσεις μόνο ως αναξιόπιστες μπορούν να χαρακτηριστούν - αλλά για διαχείριση και περιορισμό.¹¹

⁴ Φαρσεδάκης Ι., *Η εγκληματολογική σκέψη απ' την αρχαιότητα ως τις μέρες μας*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1990, σ.11 και στο ίδιο, «Το αλφάβητο της εγκληματολογίας», στο Τιμητικό Τόμο Κ. Σπινέλλη, Σάκκουλας, Αθήνα, 2009, σσ. 401- 413.

⁵ «Αποκαλούμε έγκλημα κάθε πράξη που τιμωρείται με ποινή και κάνουμε έτσι το έγκλημα, αντικείμενο μιας ειδικής επιστήμης, της εγκληματολογίας», Durkheim E. (1937), *Les Règles de la méthode sociologique*, στο Ζαραφονίτου Χ., *Εμπειρική Εγκληματολογία*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2004, σ. 32.

⁶ Φαρσεδάκης Ι., *Στοιχεία Εγκληματολογίας*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2005, σ. 23 επ..

⁷ Πρβλ. άρθρο 14 Π.Κ. στο ελληνικό Δίκαιο.

⁸ Φαρσεδάκης Ι., 2005, ό.π., σ. 31.

⁹ Στο ίδιο, σ. 23.

¹⁰ Φαρσεδάκης Ι., 1990, ό.π., σσ. 335-337. Για να επιτευχθεί η πλήρης συμμόρφωση των μελών της κοινωνίας στους ίδιους κανόνες και η μη παραβίαση αυτών, θα ήταν απαραίτητο, να έχουν κοινωνικοποιηθεί με τον ίδιο τρόπο, να έχουν την ίδια δομή προσωπικότητας, κοινωνικο-οικονομική κ.λπ. κατάσταση, πράγμα φαινομενικά αδύνατο να συμβεί. Η θέση αυτή του Durkheim, βρίσκεται αντίθετη με τους εκπροσώπους της ιταλικής Θετικής Σχολής, που θεωρούν το έγκλημα φαινόμενο αφύσικο και παθολογικό, Φαρσεδάκης Ι., 2005, ό.π., σ. 23.

¹¹ Στην παρ. 4 της Σύστασης Νο R (96) 8, της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για την «Αντεγκληματική πολιτική στην Ευρώπη σε μια εποχή αλλαγής», αναφέρεται ότι κύριος στόχος της

Παρατηρείται και καταγράφεται στις κοινωνίες όλων των τύπων¹² και επισυμβαίνει στη ζωή ενός ανθρώπου, κάθε φορά που οι εγκληματογόνοι ωθητικοί παράγοντες είναι ισχυρότεροι από εκείνους που τον συγκρατούν από το πέρασμα στην πράξη.¹³ Συνεπώς, αναδεικνύεται η σπουδαιότητα και η αναγκαιότητα της διεπιστημονικής προσέγγισης, του έργου και της αποστολής των συναρμόδιων ερευνητών, των σχεδιαστών και εφαρμοστών της αντεγκληματικής πολιτικής, η οποία για να είναι αποτελεσματική, θα πρέπει να είναι να είναι ουσιαστική, διαρκής, προς διαφορετικές κατευθύνσεις και επίπεδα, δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα και έμφαση σε ό,τι συμβαίνει πριν εμφανιστεί το έγκλημα.¹⁴

Αναφορικά με την εγκληματικότητα, ορίζεται ως το σύνολο των εγκλημάτων που διαπράττονται σ' ένα δεδομένο χρονικό διάστημα και τόπο¹⁵, η μελέτη της οποίας εστιάζεται στη σύνθεση, αιτιολογία, εξέλιξη, διακυμάνσεις και όψεις που παρουσιάζει, ανάλογα με τον τύπο και τις ιδιαιτερότητες των κοινωνιών (υποανάπτυκτων, αναπτυγμένων βιομηχανικά χωρών, «δυτικού» και «σοσιαλιστικού» τύπου κ.ά.).¹⁶

2. Αντεγκληματική πολιτική

Η αντεγκληματική πολιτική (criminal policy), αποτελεί το σύνολο των αρχών που υποδεικνύουν την επιλογή από την πολιτεία, εκείνων των κατευθύνσεων και μέτρων, που βάσει της γνώσης που έχει αποκτηθεί γύρω από το έγκλημα, τον εγκληματία, την εγκληματικότητα και το θύμα του εγκλήματος, θεωρούνται ενδεδειγμένες για την

αντεγκληματικής πολιτικής σε μια κοινωνία, είναι ο περιορισμός του εγκλήματος στα ελάχιστα δυνατά όρια.

¹² Φαρσεδάκης Ι., 1990, ό.π., σ. 336.

¹³ Για τις προϋποθέσεις και τα προαπαιτούμενα της διαδικασίας περάσματος στην πράξη, βλ. τις θέσεις των L. Manounier, E. De Greeff και J. Pinatel, στο Φαρσεδάκης Ι., 1990, ό.π., σσ. 195-228.

¹⁴ Καραγιαννίδης Χ., «Η κρίση ως ευκαιρία για τη χάραξη και υλοποίηση κοινωνικής αντεγκληματικής πολιτικής», στο Γασπαρινάτου Μ. (επιμ.), *Έγκλημα και Ποινική καταστολή σε εποχή κρίσης*, Τιμητικός Τόμος Ν. Ε. Κουράκη, Α' Τόμος, Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2016, σ.235.

¹⁵ Διακρίνεται σε εμφανή εγκληματικότητα, δηλ. στο τμήμα που είναι δυνατόν να μετρηθεί με τη βοήθεια της εγκληματολογικής στατιστικής και σε αφανή/λανθάνουσα ή σκοτεινό αριθμό, που αποτελεί το υπόλοιπο τμήμα της εγκληματικότητας και αφορά σε εγκληματικές πράξεις, που είτε δεν καταγράφονται σε επίσημες στατιστικές, είτε καταγράφονται σε ποσοστό πολύ μικρότερο, μη απεικονίζοντας την πραγματική κατάσταση, όπως συμβαίνει για παράδειγμα με τα εγκλήματα μίσους, Αλεξιάδης Σ., *Εγκληματολογία*, Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2004, σ. 96.

¹⁶ Φαρσεδάκης Ι., 2005, ό.π., σ. 40. Ως δείκτης της εγκληματικότητας, ορίζεται η σχέση ανάμεσα στον ετήσιο αριθμό εγκλημάτων και τον πληθυσμό της περιοχής όπου αυτά καταγράφονται, Φαρσεδάκης Ι., 1990, ό.π., σ. 336.

περιστολή του εγκλήματος, στη μεγαλύτερη δυνατή έκταση.¹⁷ Η έννοια λοιπόν, της αντεγκληματικής πολιτικής, αναφέρεται αφενός μεν στον καθορισμό των κοινωνικών καταστάσεων και γεγονότων που υπάγονται στη δικαιοδοσία του Συστήματος Απονομής Ποινικής Δικαιοσύνης, αφετέρου δε, στα μέτρα που λαμβάνονται για την αποτελεσματική πρόληψη και καταστολή τους.¹⁸ Συνεπώς, τόσο το έγκλημα όσο και η αντεγκληματική πολιτική, είναι δύο άρρηκτα συνδεδεμένες έννοιες, οι οποίες δεν δύναται να προσεγγιστούν μεμονωμένα.¹⁹

Κατά τον Αλεξιάδη, ως σημαντικότεροι τομείς στους οποίους στρέφεται η αντεγκληματική πολιτική, αναφέρονται: α) η κοινωνική αντεγκληματική πολιτική, η οποία επιδιώκεται πριν τη διάπραξη του εγκλήματος και αναπτύσσεται σε χώρους έξω από το ποινικό σύστημα και υλοποιείται, ιδίως, με την εφαρμογή: κοινωνικού χαρακτήρα μέτρων (τομέα οικονομίας, παιδείας, εργασίας κ.λπ.), εγκληματοπροληπτικών τακτικών και προγραμμάτων με τη συμμετοχή των ίδιων των πολιτών (περίπτωση Συμβουλίων Πρόληψης) και την κοινοτική αστυνόμευση, β) αντεγκληματική πολιτική, η οποία διακρίνεται: στην πολιτική που ασκείται μέσα από την εφαρμογή του ποινικού δικαίου, στην πολιτική που στοχεύει στην καλύτερη δυνατή οργάνωση του συστήματος απονομής ποινικής δικαιοσύνης και στη σωφρονιστική πολιτική και γ) στην αποκαταστατική πολιτική, η οποία στοχεύει στην αποκατάσταση της βλάβης που υπέστη το θύμα τόσο από ενέργεια του εγκληματία, όσο και από την ίδια την πολιτεία.²⁰

¹⁷ Αλεξιάδης Σ., Πιτσελά Α., «Αντεγκληματική Πολιτική» στο Σπινέλλη Κ., Κουράκης Ν. & Κρανιδιώτη Μ. (επιμ.), *Λεξικό Εγκληματολογίας*, Τόπος, Αθήνα, 2018, σ. 67.

¹⁸ Νικολόπουλος Γ., *Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως φορέας αντεγκληματικής πολιτικής. Το «πρόγραμμα» της Χάγης και η εφαρμογή του*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2008, σ. 9.

¹⁹ Το βασικό όργανο παραγωγής αντεγκληματικής πολιτικής στον Ο.Η.Ε., είναι το Γραφείο για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα (U.N.O.D.C.) με έδρα τη Γενεύη, που περιλαμβάνει δύο βασικές Επιτροπές: την Επιτροπή για τις Ναρκωτικές Ουσίες (C.N.D.) και την Επιτροπή για την Πρόληψη του Εγκλήματος και την Ποινική Δικαιοσύνη (C.C.P.C.J.), βλ. περισσότερα στο: <https://www.unodc.org/>.

²⁰ Η χάραξη και εφαρμογή μιας «θυματογωγικής» πολιτικής, από την πλευρά των κρατών, έχει υποστηριχθεί διεθνώς και προς το σκοπό αυτό, συγκλίνουν με πρωτοβουλίες τους αρκετοί διεθνείς οργανισμοί και οργανώσεις, όπως η Διεθνής Εταιρεία Θυματολογίας (διεθνής μη κυβερνητική εταιρεία), ο Ο.Η.Ε. και το Συμβούλιο της Ευρώπης. Σε ευρωπαϊκό δε επίπεδο, καθοριστικής σημασίας, είναι η συμβολή και ο ρόλος του Συμβουλίου της Ευρώπης, μέσω των Συστάσεων: α) Νο (85) 11 για τη θέση του θύματος στο πλαίσιο του ποινικού δικαίου και της ποινικής δικονομίας, μέσω της οποίας, υποδεικνύονται, στα κράτη-μέλη, οι κατευθυντήριες γραμμές, σε επίπεδο νομοθετικών παρεμβάσεων και πρακτικών, για την όσο το δυνατόν καλύτερη αντιμετώπιση των θυμάτων, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες τους, σε όλα τα στάδια της ποινικής διαδικασίας, β) Νο (87) 21 για τη βοήθεια στα θύματα και την πρόληψη της θυματοποίησης, μέσω της οποίας συνίστανται η λήψη μέτρων ευαισθητοποίησης, ενημέρωσης και παροχής υπηρεσιών αρωγής και γ) Νο (99) 19 για τη διαμεσολάβηση

Για τη μελέτη, κατανόηση και αντιμετώπιση του εγκληματικού φαινομένου, η αντεγκληματική πολιτική οφείλει να είναι πολυδιάστατη, κινούμενη ταυτόχρονα προς διαφορετικές κατευθύνσεις και επίπεδα, ώστε να μπορεί να ερμηνεύσει ορθά το εγκληματικό φαινόμενο, λαμβάνοντας υπόψη ότι αυτό που έχει σημασία και έχει επισημανθεί εδώ και πολλά χρόνια από τους εγκληματολόγους, ενώ κερδίζει ολοένα και περισσότερο έδαφος στον σύγχρονο πολιτικό λόγο και διάλογο, είναι η πρόληψη του εγκλήματος, δηλαδή ό,τι συμβαίνει πριν αυτό εμφανιστεί²¹ και η ενδυνάμωση των θεσμών που συμβάλλουν σε αυτή και όχι μια διαχειριστική πολιτική, βασισμένη στην καταστολή και την τιμώρηση.²²

Στον ευρωπαϊκό χώρο, η αντεγκληματική πολιτική έχει αποτελέσει αντικείμενο σχεδιασμού και υλοποίησης ιδιαίτερων προγραμμάτων, γεγονός το οποίο καταδεικνύει την απουσία γενικότερης ενιαίας αντεγκληματικής πολιτικής.²³ Για τη διαμόρφωση σαφούς εικόνας ως προς την επιλογή και εφαρμογή του πλέον καταλληλότερου, προσφορότερου και αποτελεσματικότερου προτύπου, είναι αναγκαίο να παρατεθούν συνοπτικά, τα σημαντικότερα πρότυπα αντεγκληματικής πολιτικής που παρουσιάζονται στην εγκληματολογική βιβλιογραφία, τα οποία ομαδοποιούνται στην παρούσα εργασία, στις κατηγορίες της «κρατικοκεντρικής» και «συμμετοχικής» αντεγκληματικής πολιτικής, με την τελευταία να αποτελεί πρόκληση σύγχρονης αναδιοργάνωσης της αντεγκληματικής πολιτικής.

Βέβαια, αυτό που πρέπει να επισημανθεί είναι ότι, η αντεγκληματική πολιτική πρέπει να είναι και επιστημονική, δηλαδή να στηρίζεται σε ερευνητικά δεδομένα και να αξιοποιεί και την θεωρητική εγκληματολογική γνώση, ενώ κατευθυντήρες γραμμές αποτελούν:

- η προστασία του πολίτη με έμφαση στις κοινωνικά ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού,

σε ποινικές υποθέσεις, Αλεξιάδης Σ, Πιτσελά Α., 2018, ό.π., σ. 68, Βλάχου Β., *Ποινική Δικαιοσύνη και Θύμα*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2022, σσ. 143-145.

²¹Ο Cesare Beccaria, διατύπωσε την απλή και λογική αρχή «είναι πιο χρήσιμο να προλαμβάνουμε τα εγκλήματα, παρά να τα τιμωρούμε», βλ. Αλεξιάδης Σ., *Εγκληματολογία*, 5^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011, σελ. 310.

²² Καραγιαννίδης Χ., *Προς μια συμμετοχική αντεγκληματική πολιτική*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2011, σσ. 2-5.

²³ Κουλούρης Ν., «Ονειρα και εφιάλτες της πρόληψης του εγκλήματος στις κοινωνίες της διακινδύνευσης. Φοβού τους Δαναούς και δώρα ασφαλείας φέροντες», *Intellectum*, Τεύχος 5, Δεκέμβριος 2008, σσ. 43-70.

Ανακτήθηκε από: <http://pandemos.panteion.gr/index.php?op=record&pid=iid:1485&lang=el>

- ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες του ατόμου, του κράτους δικαίου και του υπέρτατου αγαθού της δημοκρατίας²⁴,
- οι ρεαλιστικές και μακροπρόθεσμες στοχεύσεις,
- ο εντατικός σχεδιασμός και προγραμματισμός,
- ο συνεχής έλεγχος και αξιολόγηση των υιοθετούμενων πρακτικών και προγραμμάτων, ως προς την επίτευξη ή μη των επιδιωκόμενων στόχων²⁵, καθώς και η ανάπτυξη νέων.

Η αντεγκληματική πολιτική που εφαρμόζεται σε κάθε χώρα, πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στα δεδομένα οργάνωσης της εκάστοτε χώρας και όχι να συμβαίνει το αντίστροφο, διατηρώντας απόσταση από δογματικές ακαμψίες, ιδεοληψίες, «εν θερμώ» αξιολογήσεις και προσχηματικές προϋποθέσεις.²⁶

3. Η έννοια και τα είδη της πρόληψης του εγκλήματος

Η πρόληψη²⁷ του εγκλήματος, αποτελεί ζήτημα που απασχολεί τους ανθρώπους από την ελληνική αρχαιότητα²⁸ μέχρι τις σύγχρονες κοινωνίες, στην πλειονότητα των οποίων, αποτελεί κυρίαρχο στόχο της σχεδιαζόμενης αντεγκληματικής πολιτικής.²⁹

Με τον όρο πρόληψη του εγκλήματος, εννοούμε το σύνολο των στρατηγικών, προγραμμάτων και μέτρων που μπορούμε να σχεδιάσουμε και να υλοποιήσουμε, προκειμένου να αποτρέψουμε τη διάπραξη εγκλημάτων³⁰ (δηλαδή πριν συμβεί το «κακό»). Από τη βιβλιογραφική επισκόπηση της επιστήμης της Εγκληματολογίας,

²⁴ Καραγιαννίδης Χ., 2011, ό.π., σσ. 7-8.

²⁵ Στον ίδιο, 2014, ό.π..

²⁶ Η χρησιμοποίηση των καλύτερων δυνατών πρακτικών στη μείωση του εγκλήματος, συμβάλλει στη βελτίωση της καθημερινής ζωής και στην πολιτιστική και οικονομική ανάπτυξη της χώρας, Waller B., «Πρόληψη της εγκληματικότητας. Ενέργειες, αποτελέσματα, πλεονεκτήματα και συμπεράσματα», *Ποινική Δικαιοσύνη*, Τεύχος 2, Απρίλιος 1999.

²⁷ Η λέξη «πρόληψη», προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη «πρόληψις» και αποτελείται από την πρόθεση «προ» και το ρήμα «λαμβάνω» (προ & λαμβάνω). Κατά τον Μπαμπινιώτη Γ., ορίζεται ως η αποτροπή, η λήψη μέτρων για την παρεμπόδιση εκδήλωσης ενός δυσάρεστου φαινομένου, όπως για παράδειγμα της βίας, της εγκληματικότητας, των τροχαίων ατυχημάτων κ.λπ., Μπαμπινιώτης Γ., *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, 2^η Έκδοση, Κέντρο Λεξικολογίας, Αθήνα, 2002, σ. 1484.

²⁸ Φαρσεδάκης Ι., 1990, ό.π., σσ. 19-20.

²⁹ Ζαραφονίτου Χ., *Πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2003, σ. 9.

³⁰ Φαρσεδάκης Ι., «Εγκλημα και ποινική καταστολή σε εποχή κρίσης», στο Γασπαρινάτου Μ. (επιμ.), *Εγκλημα και Ποινική Καταστολή σε εποχή Κρίσης*, Τιμητικός Τόμος Ν. Ε. Κουράκη, Α' Τόμος, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2016, σ. 169.

καταγράφονται ως είδη της πρόληψης: α) η ποινική πρόληψη, η επίτευξη της οποίας στηρίζεται στον ποινικό νόμο και διακρίνεται σε γενική και ειδική και β) η εγκληματολογική πρόληψη, η οποία διακρίνεται σε περιστασιακή και κοινωνική πρόληψη.

Η γενική πρόληψη επιτυγχάνεται μέσω του φόβου που προκαλεί η δυνατότητα εφαρμογής του νόμου και των προβλεπόμενων από αυτόν ποινικών μέτρων (ποινών και μέτρων ασφάλειας) μετά την διάπραξη κάποιου εγκλήματος, αλλά συνάμα και της «παιδαγωγικής-αποτρεπτικής λειτουργίας» που συντελεί παράλληλα ο ίδιος ο νόμος³¹. Η ειδική πρόληψη, αντιθέτως, απευθύνεται εξατομικευμένα σε εκείνους που έχουν παραβεί το «κοινωνικό συμβόλαιο» και έχουν εγκληματήσει, οι δε στόχοι της επιτυγχάνονται με την επιβολή και εκτέλεση της προβλεπόμενης ποινής, αποβλέποντας στη βελτίωση ή εξουδετέρωση και την αποφυγή ενδεχόμενης υποτροπής³².

Η δε περιστασιακή πρόληψη, αποσκοπεί στη λήψη μέτρων τα οποία επιχειρούν να αποτρέψουν ή να δυσχεράνουν εκείνους που ετοιμάζονται να «περάσουν στην πράξη» και να εγκληματήσουν, μέσω της δημιουργίας διαφόρων φυσικών και μη εμποδίων³³, ενώ η κοινωνική πρόληψη, η οποία δικαίως θεωρείται και έχει επισημανθεί από κορυφαίους και εγνωσμένους εγκληματολόγους ως η πιο σημαντική και ουσιώδης, αποσκοπεί στην καταπολέμηση (μείωση ή εξουδετέρωση) των κοινωνικών εκείνων παραγόντων, που διευκολύνουν και ωθούν στην εγκληματική συμπεριφορά, δίνοντας έμφαση σε άτομα που ανήκουν στις αποκαλούμενες «ευπαθείς» κοινωνικές ομάδες, όπως οι αποφυλακισμένοι, οι ουσιοεξαρτημένοι ή απεξαρτημένοι, εγκαταλελειμμένοι ανήλικοι και νεαρά άτομα με παραβατική συμπεριφορά, αλλοδαποί, Ρομά κ.ά..³⁴

³¹ Βλ. Ζαραφώνιτου Χ., 2003, ό.π., σσ. 11-12, Αλεξιάδης Σ., *Εγκληματολογία*, Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2004, σ. 283.

³² Φαρσεδάκης Ι., *Στοιχεία Εγκληματολογίας*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1996, σ. 62.

³³ Χαρακτηριστικά παραδείγματα περιστασιακής πρόληψης αποτελούν τα συστήματα ασφαλείας, π.χ. πόρτες ασφαλείας, συναγερμός, αντικλεπτικά συστήματα, κλειστά κυκλώματα τηλεόρασης (C.C.T.V.: Closed Circuit Television) κ.λπ., Ζαραφώνιτου Χ., *Ο φόβος του εγκλήματος. Εγκληματολογικές προσεγγίσεις και προβληματισμοί με βάση την εμπειρική διερεύνηση του φαινομένου στο εσωτερικό της Αθήνας*, Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2002, σ. 79.

³⁴ Κουράκης, Ν., «Κοινωνική πρόληψη της παραβατικότητας και τοπικές κοινωνίες», *Εγκλημα και Τιμωρία*, Τεύχος 12, Σεπτέμβριος 2022, σ. 13. Διαθέσιμο στο: <https://www.hscriminology.gr/%ce%ad%ce%b3%ce%ba%ce%bb%ce%b7%ce%bc%ce%b1-%ce%ba%ce%b1%ce%b9-%cf%84%ce%b9%ce%bc%cf%89%cf%81%ce%af%ce%b1-%cf%84%ce%b5%cf%8d%cf%87%ce%bf%cf%82-12/>

Γίνεται λοιπόν αντιληπτό ότι, η πρόληψη ως μορφή αντεγκληματικής πολιτικής, καθίσταται ιδιαίτερα περίπλοκη, ενώ λόγω της απουσίας αξιόπιστων και κατάλληλων εργαλείων μέτρησης της επιτυχίας των εφαρμοζόμενων προληπτικών μέτρων³⁵ - σε αντίθεση με το κατασταλτικό έργο που μπορεί να μετρηθεί ποσοτικά και ποιοτικά με τη χρήση μεθόδων, όπως είναι τα ποσοστά εξιχνίασης εγκλημάτων³⁶ - καταφεύγουμε στις μεθόδους που έχουν σχεδιασθεί για την καταστολή και πρωτίστως, στις στατιστικές καταγραφές εγκληματικότητας, στις έρευνες θυματοποίησης και της αυτοομολογούμενης ενοχής.

Στο επίπεδο ανάληψης προληπτικών δράσεων, ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται σε υποθέσεις και προβλέψεις σχετικά με τον ευάλωτο χαρακτήρα των στόχων και τις μελλοντικές αντιδράσεις ορισμένων ατόμων που μπορεί να τελέσουν κάποιο ποινικό αδίκημα, ενώ στις σύγχρονες τάσεις της πρόληψης, κρίνονται απαραίτητες και κερδίζουν ολοένα και περισσότερο έδαφος, οι παρεμβάσεις σε τοπικό επίπεδο, όπου δηλαδή εντοπίζονται τα προβλήματα, με τη συνεργασία τοπικών υπηρεσιών, αρχών και φορέων (δημόσιων και ιδιωτικών), αλλά και τη συμμετοχή του ίδιου του κοινού³⁷, έχοντας λάβει προηγουμένως σοβαρά υπόψη, βασικά στοιχεία, όπως: τους παράγοντες και τις διαδικασίες εγκληματογένεσης, ώθησης ή συγκράτησης του «περάσματος στην πράξη» και της μεταξύ τους δυναμικής διαντίδρασης, τις προεγκληματικές καταστάσεις,³⁸ καθώς και τα πορίσματα των εγκληματολογικών ερευνών.

³⁵ Για παράδειγμα, είναι εξαιρετικά δύσκολο να αποτιμηθεί και να μετρηθεί η πρόληψη που προσφέρει η αστυνομία, δηλαδή πόσα εγκλήματα απετράπησαν ή αποφεύχθηκαν λόγω της αστυνόμευσης, Μαγγανάς Α., «Πρόληψη του εγκλήματος, ασφάλεια και Αστυνομία», *Crime Times*, Ιούλιος 2019. Διαθέσιμο στο: <https://e-keme.gr/%CF%80%CF%81%CF%8C%CE%BB%CE%B7%CF%88%CE%B7->

³⁶ Στεργιούλης Ε., *Κοινωνιολογία της Αστυνομίας*, Παπαζήση, Αθήνα, 2008, σ. 64.

³⁷ Όπως προβλέπεται και από τα Ηνωμένα Έθνη, το Συμβούλιο της Ευρώπης και την Ευρωπαϊκή Ένωση, βλ. περισσότερα στο Χαλκιά Α., «Στάσεις απέναντι στη συμμετοχική αντεγκληματική πολιτική σε περιοχές με διαβάθμιση εγκληματικότητας στην Αθήνα», *Εγκληματολογία*, Τεύχος 6, Ιανουάριος-Δεκέμβριος 2014, σ. 68, Τσήτσουρα Α., «Η συμμετοχή του κοινού στην αντεγκληματική πολιτική», *Ελληνική Επιθεώρηση Εγκληματολογίας*, Τεύχος 1, 1988, σσ. 32 επ.. Διαθέσιμο στο: <http://pandemos.panteion.gr/index.php?op=record&lang=el&pid=iid:9865>

³⁸ Βλ. επεξηγηματικό πρότυπο του Α. Cohen, στο Φαρσεδάκης Ι., 1990, *ό.π.*, σ. 411. Ο Kinberg O. είχε διατυπώσει τη θεωρία του για τις προεγκληματικές καταστάσεις, διακρίνοντας τρεις κατηγορίες: «ειδικές» ή «επικίνδυνες», «μη ειδικές ή άμορφες» και «μικτές», βλ. περισσότερα στο Φαρσεδάκης Ι., 2005, *ό.π.*, σσ. 107-108.

3.1 Η περιστασιακή πρόληψη

Πρόκειται για τεχνικής, κυρίως, φύσης μέτρα αντεγκληματικής πολιτικής, αποσπασματικού και ευκαιριακού χαρακτήρα, τα οποία βασίζονται τόσο στη μείωση των ευκαιριών διάπραξης εγκλημάτων και εκδήλωσης παραβατικών συμπεριφορών, όσο και στη δυσχέραση προσβολής του στόχου, τα οποία, σε μεγάλο βαθμό, προωθήθηκαν ως αντιστάθμισμα του κοινωνικού μετασχηματισμού, λόγω των μαζικών μετακινήσεων μεγάλων πληθυσμιακών ομάδων στα αστικά κέντρα, της διάρρηξης των μακροχρόνιων δεσμών γειτονίας, οικειότητας και διαπροσωπικών σχέσεων των κατοίκων και επικράτησης της αποξένωσης και λεγόμενης «αστικής ανωνυμίας».

Μέσω λοιπόν των περιστασιακών πρακτικών πρόληψης του εγκλήματος (“situational prevention”)³⁹, η πολιτεία επικεντρώνεται σε κατάλληλες, ανάλογα με την περίπτωση - από εδώ προκύπτει και ο όρος περιστασιακή - προληπτικές παρεμβάσεις και μέτρα (η αποκαλούμενη «παθητική άμυνα»)⁴⁰, όπως για παράδειγμα η δημιουργία διαφόρων φυσικών και μη εμποδίων⁴¹, τα τεχνικά συστήματα ασφαλείας (πόρτες ασφαλείας, συστήματα συναγερμού, αντικλεπτικά συστήματα, κλειστά κυκλώματα

³⁹ Στις σύγχρονες μετανεωτερικές «κοινωνίες της διακινδύνευσης» (“risk societies”), η κοινωνική ανισότητα και ο κοινωνικός αποκλεισμός, η έλλειψη επαρκούς κοινωνικής πρόληψης, η αύξηση της εγκληματικότητας και κατ’ επέκταση του φόβου του εγκλήματος και της ανασφάλειας, η εμφάνιση νέων κινδύνων και μορφών εγκλημάτων και η διαφοροποίηση των παραδοσιακά τελούμενων, οδήγησαν, σταδιακά, στη μεταστροφή της χαρασσόμενης αντεγκληματικής πολιτικής στην «περιστασιακή» πρόληψη. Σε όλα αυτά, προστίθεται η υιοθέτηση νεοφιλελεύθερων πολιτικών και η απαίτηση για ελάχιστη κρατική παρέμβαση, για «λιγότερο κράτος», ακόμα και σε τομείς που αποτελούσαν αποκλειστική αρμοδιότητα της πολιτείας, όπως η αστυνόμευση αλλά και η εμφάνιση ιδιωτικών εταιρειών παροχής υπηρεσιών ασφαλείας, υποσχόμενες μέσω της χρήσης της τεχνολογίας και της ηλεκτρονικής-απομακρυσμένης επιτήρησης, έλεγχο και προστασία από εγκληματικές ενέργειες και παραβατικές συμπεριφορές, Ball K., Haggerty K., & Lyon D., *Routledge Handbook of Surveillance Studies*, International Handbooks, London, 2012, σ. 2.

Διαθέσιμο στο: https://www.academia.edu/6778392/Routledge_Handbook_of_Surveillance_Studies. Μανωλεδάκης Ι., «Η σκλήρυνση της ποινικής καταστολής στην Ελλάδα», στο Τμητικό Τόμος Κ. Δ. Σπινέλλη, Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2010, σσ. 696-706.

⁴⁰ Ζαραφονίτου Χ., 2002, ό.π., σ. 36.

⁴¹ Ενδεικτικό παράδειγμα, αποτελεί η εφαρμογή τεχνικών μέτρων, όπως σχεδίαση και εφαρμογή συγκεκριμένης αρχιτεκτονικής στις γειτονίες και τις πολυκατοικίες, ώστε να καθίσταται δυνατή η εποπτεία των διαμερισμάτων και των κοινόχρηστων χώρων, καθώς και η τοποθέτηση τεχνητών εμποδίων μεταξύ των οικοπέδων (κιγκλιδώματα, περίφραξη κ.ά.), αλλά και φυσικών ορίων, π.χ. τάφροι, Λαμπροπούλου Ε., «Μη κυβερνητικοί μέτοχοι στην πρόληψη και τον έλεγχο του εγκλήματος: ρητορεία και εφαρμογή του κοινοτισμού», *Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας*, Τεύχος 10, 2003, σσ. 155-176, DOI: <https://doi.org/10.12681/sas.703>. Tonry M. & Farrington D. P., “Strategic Approaches to Crime Prevention”, *Crime and Justice*, Vol. 19, 1995. Ανακτήθηκε από: https://www.jstor.org/stable/pdf/1147594.pdf?refreqid=fastly-default%3Ac0bbdbaf36c6e7aee089ff65f74cfa8b&ab_segments=&origin=&initiator=&acceptTC=1

τηλεόρασης - CCTV⁴², προστατευτικά ρολά ασφαλείας, ιδίως στα καταστήματα κ.λπ.)⁴³, αλλά και η ανάληψη πρωτοβουλιών από τους κατοίκους, μέσω συλλογικών δράσεων επιτήρησης της γειτονιάς τους, με την οργάνωση και διενέργεια νυχτερινών, κυρίως, περιπολιών, στις οποίες είτε συμμετέχουν οι ίδιοι, είτε αναθέτουν την επιτήρηση σε ιδιωτικές εταιρείες φύλαξης (security).

Χαρακτηριστική περίπτωση εφαρμογής περιστασιακών μέτρων πρόληψης από το ελληνικό κράτος, για την επίτευξη ολιστικής διαχείρισης και ενίσχυσης ελέγχου του εγκλήματος, αποτελεί η περίπτωση διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα το 2004, κατά την οποία η Ελλάδα, εισήγαγε υπεрсύγχρονα για την τότε εποχή συστήματα ηλεκτρονικής παρακολούθησης, τα κλειστά κυκλώματα τηλεόρασης (CCTV). Επρόκειτο δηλαδή, για συστήματα βιντεο-παρακολούθησης με περισσότερες από 1.200 κάμερες κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης, ως μέρος ενός ολοκληρωμένου προγράμματος Ολυμπιακής Ασφάλειας του γνωστού “C4I”.⁴⁴ Ειδικότερα, η αποκαλούμενη κατά τον Σαματά, «Ολυμπιακή ασφαλειοποίηση», περιελάμβανε ένα δίκτυο από 1.250-1.600 αλληλοσυνδεδεμένες κάμερες, υψηλών τεχνικών προδιαγραφών, εγκατεστημένες σε διάφορα σημεία σε ολόκληρη τη μητροπολιτική περιοχή της Αθήνας, λειτουργώντας επί 24ωρου βάσεως.⁴⁵

Ωστόσο, τη γενικά ανεκτική, για λόγους εθνικού συμφέροντος και ασφάλειας των Ολυμπιακών Αγώνων, στάση των Ελλήνων πολιτών ως προς τις συγκεκριμένες

⁴² Η επιτήρηση μέσω καμερών, ως εργαλείο στα χέρια των επίσημων φορέων κοινωνικού ελέγχου, των ιδιωτικών εταιρειών παροχής υπηρεσιών ασφαλείας, αλλά και των μεμονωμένων πολιτών οι οποίοι αναζητούν διαρκώς αποτελεσματικούς τρόπους άμυνας απέναντι στο έγκλημα, αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα επικυριαρχίας της βιντεοεπιτήρησης στην καθημερινότητα. Έτσι από την εξατομικευμένη επιτήρηση του πρώτου τετάρτου του 20^{ου} αιώνα, περάσαμε στην μαζική επιτήρηση των μετανεωτερικών κοινωνιών και τη δημιουργία μιας «προ-εγκληματικής» κοινωνίας, που αντιδρά πριν ακόμη συμβεί το έγκλημα, με πρακτικές όπως οι τεχνολογίες απομακρυσμένης επιτήρησης, στις οποίες η συλλογή προσωπικών δεδομένων, με στόχο την ταυτοποίηση δραστών εγκληματικών/παραβατικών συμπεριφορών, αλλά και πρόβλεψη μελλοντικών διακινδυνεύσεων, χρησιμοποιούνται ως απάντηση στην ανασφάλεια, την καχυποψία και «εμμονή» με την ιδέα του κινδύνου, Μπακιρλή Ε., «Μορφές τεχνο-επιτήρησης στον έλεγχο της συμπεριφοράς και της παρέκκλισης», *Crime Times*, Τεύχος 13, Ιούλιος 2020.

Διαθέσιμο στο: <https://www.crimetimes.gr/%CE%BC%CE%BF%CF%81%CF%86%CE%AD%CF%82-%CF%84%CE%B5%CF%87%CE%BD%CE%BF->

⁴³ Βιδάλη Σ., *Πέρα από τα όρια. Η αντεγκληματική πολιτική σήμερα*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2017, σ. 96.

⁴⁴ Βλ. περισσότερα στο: <https://www.astynomia.gr/yliko-archeiou/olybiakoi-agones-2004/erotimata-gia-tin-asfaleia/>

⁴⁵ Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, «Διοίκηση, Συντονισμός & Έλεγχος Επιχειρήσεων Ολυμπιακής Ασφάλειας», 2004, Αθήνα.

Διαθέσιμο στο: https://www.astynomia.gr/file/2021/12/Attachment13838_arxeio_040804.pdf

κάμερες παρακολούθησης, ακολούθησαν αντεγκλήσεις αναφορικά με τους αποδεκτούς σκοπούς της μετέπειτα χρήσης τους, μεταξύ της ανεξάρτητης Α.Π.Δ.Π.Χ. και της τότε κυβέρνησης, αλλά και μεταξύ πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων με αντιτιθέμενες απόψεις, αλλά και μαζικές διαδηλώσεις και διαμαρτυρίες, ενάντια στη διατήρηση και επέκταση της λειτουργίας τους. Μάλιστα, σύμφωνα με επίσημα στοιχεία της ΕΛ.ΑΣ., μέχρι το τέλος του 2013, δεν λειτουργούσε το 60% των συγκεκριμένων καμερών στην περιοχή της Αθήνας, λόγω φθορών και υλικών ζημιών που υπέστησαν ύστερα από βανδαλισμούς, αλλά και λόγω έλλειψης εξασφάλισης κονδυλίων επισκευής και συντήρησής τους.⁴⁶

Ιδιαίτερο προβληματισμό, προκαλεί δε, η επαπειλούμενη προσβολή των ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών⁴⁷, που όπως έχει παρατηρηθεί, δύναται να προκαλέσει η εκτεταμένη και μη ορθολογική χρήση πρακτικών και μέτρων περιστασιακής πρόληψης⁴⁸, αλλά και η πρόκληση της αποκαλούμενης «μετακύλισης της εγκληματικότητας», η γεωγραφική, δηλαδή, μετατόπιση της εγκληματικότητας σε περιοχές όπου οι διαμένοντες αδυνατούν, οικονομικά, να εφαρμόσουν αντίστοιχες πρακτικές και προγράμματα περιστασιακής πρόληψης του εγκλήματος, με αποτέλεσμα το διαχωρισμό των επί μέρους περιοχών, εντός του ίδιου αστικού περιβάλλοντος, σε ασφαλείς και λιγότερο ασφαλείς, σε προνομιούχους και μη κατοίκους, αλλά και η

⁴⁶ Σαματάς Μ., «Από τον έλεγχο της σκέψης στον έλεγχο της κυκλοφορίας: Η πολιτική επέκτασης και αντίστασης στις αστυνομικές κάμερες παρακολούθησης (CCTV) στη μετα-ολυμπιακή Ελλάδα», Σαματάς Μ. (επιμ.), *Όψεις της νέας παρακολούθησης. Διεθνείς και ελληνικές προσεγγίσεις*, Βιβλιόραμα, Αθήνα, 2010, σσ.

252-256, Σαματάς Μ., *Το 'σούπερ-πανοπτικό' σκάνδαλο των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας 2004 και η παρακαταθήκη του*, Μανουσέλης Χ. (μεταφρ.), Παπαζήση, Αθήνα, 2016, σσ. 201-206.

⁴⁷ Για ένα δημοκρατικό κράτος, το δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων, θεωρείται ως δικαίωμα «ασπίδα», καθώς και ως προϋπόθεση άσκησης άλλων, βαρύνουσας και κρίσιμης σημασίας δικαιωμάτων, όπως η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας, το δικαίωμα της συμμετοχής στα κοινωνικο-πολιτικά δρώμενα, αλλά και το δικαίωμα του «συνέρχεσθαι» και του «συνεταιρίζεσθαι», Μήτρου Λ., «Υπάρχει ιδιωτικότητα στο δημόσιο χώρο; Ή ποιός παρακολουθεί τους παρακολουθούντες;», Σαματάς Μ. (επιμ.), *Όψεις της νέας παρακολούθησης. Διεθνείς και ελληνικές προσεγγίσεις*, Βιβλιόραμα, Αθήνα, σ. 193.

⁴⁸ Η χρήση για παράδειγμα των συστημάτων οπτικής-ηλεκτρονικής παρακολούθησης τείνει να αποκτήσει καθολικό χαρακτήρα, τόσο ως προς τη έκταση, καλύπτοντας, δηλαδή, όλο και περισσότερους τομείς της καθημερινής ζωής, όσο και ως προς την ένταση, μέσω της συνεχούς εξέλιξης της τεχνολογίας και της δυνατότητας διασύνδεσης με περισσότερα συστήματα παρακολούθησης και βάσεις δεδομένων, γεγονός, που έχει δημιουργήσει έντονο προβληματισμό, σχετικά με τη συμβατότητά με τα ατομικά δικαιώματα, τις πολιτικές ελευθερίες, αλλά και ευρύτερα, με τις αρχές μιας δημοκρατικής κοινωνίας. Βέβαια, ενώ τα μέτρα και οι πρακτικές ηλεκτρονικής επιτήρησης, καθαντές, είναι ουδέτερες, η χρήση τους από την πολιτεία και η ενδεχόμενη προσβολή των δικαιωμάτων των ατόμων συντελείται με επίκληση της «προστατευτικής λειτουργίας» του κοινωνικού συνόλου και της αποτροπής και περιστολής της εγκληματικότητας, Σαματάς Μ., 2010, ό.π., σ.11, Μήτρου Λ., 2010, ό.π., σ. 180.

χρήση από τους δράστες εξελιγμένης τεχνολογίας προκείμενου να επιτύχουν τους σκοπούς τους, ή ακόμη και κλιμάκωση σε βαρύτερες μορφές εγκλημάτων. Παράλληλα, αντικείμενο έρευνας και μελέτης, αποτελεί και το ζήτημα της αποτελεσματικότητάς, καθώς ολοένα και περισσότερο, αμφισβητείται η διακηρυττόμενη επίτευξη αξιοσημείωτης μείωσης της εγκληματικότητας και αναβάθμιση του επιπέδου ασφάλειας σε δημόσιους και μη χώρους.

Συνεπώς, καθίσταται αντιληπτό ότι πρόκειται για αποσπασματικά, χωρίς προγραμματικό ορίζοντα και μακροπρόθεσμες στοχεύσεις, μέτρα με βραχυπρόθεσμο και κοντόφθαλμο ορίζοντα, τα οποία όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Πιτσελά, ενθαρρύνουν την εστίαση στην ατομική και μεμονωμένη προστασία και όχι σε «γνήσιες» συλλογικές και συμμετοχικές πρακτικές πρόληψης του εγκλήματος.⁴⁹

3.2 Η κοινωνική πρόληψη

Όπως έχει επισημανθεί, η πλέον ορθή λύση και κοινός τόπος για την αντιμετώπιση της μικρομεσαίας εγκληματικότητας, είναι η εφαρμογή μιας μακρόπνοης πολιτικής, με κεντρικό άξονα την υιοθέτηση της κοινωνικής πρόληψης στις τοπικές κοινωνίες, δηλαδή, μέσα από την εφαρμογή προληπτικών κοινωνικών μέτρων σε αποκεντρωμένο επίπεδο⁵⁰, όπως για παράδειγμα, ηθική και ιατρική στήριξη σε ουσιοεξαρτημένα άτομα, προστασία της νεότητας, ενίσχυση της σχολικής εκπαίδευσης, ανάσχεση της ανεργίας, της φτώχειας και του αποκλεισμού κ.λπ., τα οποία, ουσιαστικά, επικεντρώνονται στους εγκληματογόνους παράγοντες, παρέχοντας ουσιαστική και κεντρικής σημασίας βοήθεια, για τη βελτίωση της υπάρχουσας κατάστασης στην κοινωνία και κατ' επέκταση στη διαχείριση και αντιμετώπιση της εγκληματικότητας. Με τη σύσταση Νο R(96) 8 του Συμβουλίου της Ευρώπης, επισημαίνεται η αναγκαιότητα υιοθέτησης, από τα κράτη-μέλη, της πολιτικής της κοινωνικής πρόληψης του εγκλήματος (π.χ. μέσω της

⁴⁹ Ζαραφωνίτου Χ., «Κοινωνικές και περιβαλλοντικές παρεμβάσεις για την πρόληψη του εγκλήματος, την ασφάλεια και ελευθερία των πολιτών. Η περίπτωση του προγράμματος Besecure-Feelsecure (BSFS) του Δήμου Πειραιά», *Εγκλημα και Τιμωρία*, Τεύχος 12, Σεπτέμβριος 2022, σ. 35. Ανακτήθηκε από: <https://www.hscriminology.gr/wp-content/uploads/2022/09/crime-and-punishment-12.pdf>. Βλ. και Καραγιαννίδης Χ., 2011, ό.π. (προλεγόμενα).

⁵⁰ Καραγιαννίδης Χ., «Editorial», *Εγκλημα και Τιμωρία*, Τεύχος 12, Σεπτέμβριος 2022, σ. 4.

λήψης κοινωνικο-οικονομικών μέτρων για την αντιμετώπιση της ανεργίας, της φτώχειας, της εισοδηματικής ανισότητας κ.λπ.).

Η κοινωνική αντεγκληματική πολιτική προληπτικού χαρακτήρα, επενδύει, όπως προαναφέρθηκε, σε μακρόπνοο κοινωνικό σχεδιασμό και πολυδιάστατες στρατηγικές για τον εντοπισμό των πραγματικών παραγόντων εγκληματικότητας και την εξεύρεση δομικών λύσεων για τον έλεγχο του εγκλήματος⁵¹, με παρεμβάσεις στη ρίζα του προβλήματος, δηλαδή στο κοινωνικο, οικονομικό και πολιτικό πεδίο και στον τρόπο ζωής στις πόλεις, όπου παράγονται και αναπτύσσονται οι ιδιαίτερες εγκληματογόνες συνθήκες που συμβάλουν στην εμφάνιση και αναπαραγωγή του εγκληματικού φαινομένου. Η πολιτική αυτή, είναι αλληλένδετη με τη διατήρηση της κοινωνικής ειρήνης, της κοινωνικής συνοχής, της κοινωνικής αλληλεγγύης, της διαπροσωπικής επικοινωνίας και την εμβάθυνση στις δημοκρατικές αρχές, με γνώμονα το συμφέρον του κοινωνικού συνόλου, διατηρώντας απόσταση από τις βραχυπρόθεσμες, περιστασιακές πολιτικές αντιμετώπισης της εγκληματικότητας και τις επιθετικές και άγονες, πολλές φορές, πολιτικές της «μηδενικής ανοχής» (“zero tolerance”) ή της λογικής της αποκαλούμενης «κρυπτοκασταλτικής» πρόληψης.⁵² Σύμφωνα με τον Καραγιαννίδη, για να μπορέσει να σχεδιαστεί και να υλοποιηθεί μια ολιστική και αποτελεσματική αντεγκληματική πολιτική πρόληψης του εγκλήματος, είναι επιτακτική ανάγκη, να αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης κοινωνικο-οικονομικής πολιτικής, στην οποία προσπάθεια, καταγράφεται ιδιαίτερα σημαντική η συμβολή της διεπιστημονικής προσέγγισης.⁵³

Για την ελληνική περίπτωση, η αντεγκληματική πολιτική στηριζόταν παραδοσιακά στην ποινική πρόληψη και όχι στην κοινωνική πρόληψη του εγκλήματος. Τροχοπέδη στην υιοθέτηση της κοινωνικής αντεγκληματικής πολιτικής και ειδικότερα στην πρακτική εφαρμογή μορφών κοινωνικής-συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής, αποτελούν, κυρίως: α) η αποδυνάμωση και «ξεθώριασμα» του κοινωνικού

⁵¹ Στον ίδιο, 2016, ό.π., σ. 236.

⁵² Καραγιαννίδης Χ., «Ελληνική Αστυνομία και συμμετοχική αντεγκληματική πολιτική. Προβλήματα και προοπτικές», *Εγκληματολογία*, Τεύχος 6, Δεκέμβριος 2014, σσ. 81-89. Ανακτήθηκε από: <https://www.qualex.gr/el-GR/perioxomeno/arthrografia/arthrografia?id=743386&search=%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%91%CF%83%CF%84%CF%85%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CF%83%CF%85%CE%BC%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%BF%CE>

⁵³ Καραγιαννίδης Χ., 2011, ό.π., (προλεγόμενα).

κράτους πρόνοιας⁵⁴, β) αποσταθεροποιητικοί κοινωνικο-οικονομικοί παράγοντες, όπως: η οικονομική ύφεση και η περιστολή της εθνικής οικονομικής ανεξαρτησίας, η επιβολή αυστηρών πολιτικών λιτότητας, η αύξηση της ανεργίας, η έντονη κινητικότητα πληθυσμών κ.ά., γ) πολιτικές ανακατατάξεις, δ) η τάση διαφόρων κυβερνήσεων για ενίσχυση των ποινικο-κατασταλτικών μηχανισμών, στο πλαίσιο εφαρμογής βραχυπρόθεσμων («κοντόφθαλμων») σχεδίων διατήρησης της τάξης και ασφάλειας (“law and order maintenance model”), προσδοκώντας άμεσα και γρήγορα αποτελέσματα, στ) η μικρή χρηματοδότηση για προληπτικές δράσεις γενικότερα⁵⁵, αλλά και ζ) η απουσία κοινωνικών ερευνών (αναγκαίων για την προώθηση και θεσμοθέτηση σχετικών προγραμμάτων πρόληψης).

Ωστόσο, σποραδικά στη δεκαετία του 1980 και συστηματικότερα στη δεκαετία του 1990, σημειώθηκε στροφή προς την κατεύθυνση αυτή. Ιδιαίτερα σημαντική, θεωρείται η επιρροή που ασκήθηκε, εξαιτίας της ακολουθούμενης πολιτικής από την Γαλλία την περίοδο εκείνη, η οποία υιοθετώντας την πολιτική της κοινωνικής πρόληψης σε τοπικό επίπεδο και υπό την έννοια της συλλογικότητας, συναντίληψης και κοινής προσπάθειας, προχώρησε στις αρχές της δεκαετίας του 1980, στη σύσταση των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας (εφεξής ΤοΣΠΕ), ενός σύγχρονου για την εποχή εκείνη εργαλείου, προς την κατεύθυνση αυτή, παραμένοντας στον ίδιο προσανατολισμό τα χρόνια που ακολούθησαν.⁵⁶

Κοινωνικό φαινόμενο, το οποίο όπως έχει επανειλημμένα τονιστεί από την επιστημονική κοινότητα, βάσει εμπειρικών ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί κατά καιρούς, θα πρέπει να αντιμετωπιστεί με τη λήψη κοινωνικών προληπτικών μέτρων, αποτελεί η νεανική παραβατικότητα.⁵⁷ Λόγω του ότι αφορά ένα ιδιαίτερα ευαίσθητο

⁵⁴ Καραγιαννίδης Χ., 2011, ό.π., σσ. 5-6.

⁵⁵ Η εξασφάλιση διαρκούς χρηματοδότησης της πρόληψης της εγκληματικότητας και ασφάλειας στην κοινωνία, αλλά και η επένδυση σε μακροχρόνιες έρευνες προς το σκοπό αυτό, αποτελεί ένα από τα μείζονα προβλήματα των κυβερνήσεων διαχρονικά, Waller B., 1999, ό.π., σσ. 371-379.

⁵⁶ Το χρονικό διάστημα 2000-2006, θεσπίστηκαν 50 νέα «προγράμματα πόλης», ενώ σε περιοχές με έντονα κοινωνικά προβλήματα, ιδρύθηκαν νέες κοινωνικές υπηρεσίες. Βλ. στο ίδιο, σ. 37.

⁵⁷ Ο όρος «παραβατικότητα ανηλίκων» (delinquance juvenile) καθιερώθηκε για λόγους αποφυγής στιγματισμού, δηλαδή χαρακτηρισμού των ανήλικων δραστών ως «εγκληματίες» και χρησιμοποιείται για να περιγράψει το φαινόμενο της παραβίασης των νόμων και των κοινωνικών κανόνων (κοινωνικές παραβιάσεις, αντικοινωνική συμπεριφορά) από ανήλικα άτομα, δηλαδή μέχρι την ηλικία των 18 ετών και συνδέεται με το θεσμικό πλαίσιο που ρυθμίζει την έννοια του ανήλικου παραβάτη και την ειδική μεταχείρισή του, Σπινέλλη Κ., «Παραβατικότητα Ανηλίκων», στο Σπινέλλη Κ., Κουράκης Ν. & Κρανιδιώτη Μ. (επιμ.), *Λεξικό Εγκληματολογίας*, Τόπος, Αθήνα, 2018, σ. 848, Ζαρωφονίτου Χ., «Περί

κομμάτι του πληθυσμού, το οποίο μάλιστα βρίσκεται στο στάδιο της κοινωνικοποίησης και διαμόρφωσης της προσωπικότητάς του, ενέχει πολύ μεγαλύτερους κινδύνους σε σχέση με την εγκληματικότητα των ενηλίκων, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι, οι ανήλικοι από πολύ νωρίς εκτίθενται στον κίνδυνο του κοινωνικού αποκλεισμού και του στιγματισμού. Έτσι λοιπόν, η νεανική παραβατικότητα, η οποία σημειωτέον, τα τελευταία χρόνια, παρουσιάζει αυξητική τάση⁵⁸, ενώ νέες μορφές παραβατικής ή αποκλίνουσας συμπεριφοράς των νέων εμφανίζονται στο προσκήνιο, θα πρέπει να αντιμετωπιστεί, κυρίως, μέσα από τη λήψη μέτρων κοινωνικής πρόληψης, απευθυνόμενων τόσο στους ίδιους τους ανήλικους και το οικογενειακό τους περιβάλλον⁵⁹, όσο και στην εκπαιδευτική κοινότητα, μέσα από την ευαισθητοποίησή της, υπό την «ομπρέλα» μιας ολιστικής συμμετοχικής κοινωνικής εγκληματοπροληπτικής πολιτικής⁶⁰, με στόχο την αποτροπή εμπλοκής των ανηλίκων με το σύστημα απονομής ποινικής δικαιοσύνης και την επιβολή στιγματιστικών σε βάρος τους μέτρων και διαδικασιών.

όρων και ορολογίας στην Εγκληματολογία», *Εγκληματολογία*, Τεύχος 6, Δεκέμβριος 2014, σ. 117. Ανακτήθηκε από:

<https://www.qualex.gr/el-GR/periexomeno/arthrografia/arthrografia?id=743391&search=>.

⁵⁸ Στην Ελλάδα, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της ΕΛ.ΑΣ., η ανήλικη παραβατικότητα παρουσιάζει αυξητική τάση κατά τα έτη 2015-2023. Συγκεκριμένα: α) τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, από 1.683 περιπτώσεις το 2015, ανήλθαν στις 2.661 το 2023, β) οι περιπτώσεις σωματικών βλαβών, από 99 το έτος 2015 ανήλθαν στις 610 το 2023 και γ) τα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, από 8 το έτος 2015 ανήλθαν στα 79 το 2023, βλ. Ευγενίδης Γ., «Στοιχεία-σοκ για την παραβατικότητα των ανηλίκων. Επιχείρηση Stop Bullying σε σχολεία και στέκια», *ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ*, 18 Φεβρουαρίου 2024, σελ. 13. Βλ. και στο σύνδεσμο: <https://www.protothema.gr/greece/article/1467959/epiheirisi-stop-bullying-se-sholeia-kai-stekia-metra-meta-apo-suskepsi-mitsotaki-me-epta-upourgous/>

⁵⁹ Η ανάγκη για εξασφάλιση ενισχυμένου του ρόλου της οικογένειας, αποδεικνύεται κομβικής σημασίας στην μετάδοση των απαιτούμενων μηνυμάτων για ένταξη των ανηλίκων στην κοινωνία που διαβιώνει και καλούνται να ενσωματωθούν («κοινωνικοποιητικός» παράγοντας), όπως καταγράφηκε ήδη από τη δεκαετία του 1970, από την έρευνα των West και Farrington. Οι διασπασμένες χωρίς συνοχή οικογένειες, οι ασθενείς οικογενειακές σχέσεις, η εγκληματικότητα των γονέων, αποτελούν ιδιαίτερους παράγοντες της λεγόμενης «οικογενειακής ατμόσφαιρας», οι οποίοι σε συνδυασμό με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των ανηλίκων, εξετάζονται και μελετώνται σε σχέση με την εκδήλωση της παραβατικής συμπεριφοράς των νέων, Ζαραφονίτου Χ., *Εμπειρική Εγκληματολογία*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σσ. 123-129, Κουράκης Ν., «Η πρόληψη της παραβατικότητας των ανηλίκων στην Ελλάδα», στο Τσήτσουρα Α. & Μήλλα Π. (επιμ.), *Αντεγκληματική πολιτική και δικαιώματα του ανθρώπου*, Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1997, σ. 63.

⁶⁰ Η λήψη μέτρων που στοχεύουν στην προώθηση αξιών και στη βελτίωση της κοινωνικοοικονομικής ζωής των νέων και ιδίως των κοινωνικά ευαίσθητων και μειονεκτούντων, όπως η παροχή ευκαιριών μόρφωσης και εξεύρεση εργασίας, καθώς και η ανάπτυξη πρακτικών, όπως η διαμεσολάβηση και η ενδοκοινωνική επίλυση διαφορών όπου καθίστανται εφικτό, παρουσιάζουν περισσότερες προοπτικές περιορισμού της νεανικής παραβατικότητας, σε αντίθεση με την επιβολή σε βάρος τους, κατασταλτικών και ιδρυματικού χαρακτήρα μέτρων, Κουράκης Ν., 1997, ό.π., σ. 64.

Στο πλαίσιο αυτό, για την ελληνική περίπτωση, φορείς και υπηρεσίες που δραστηριοποιούνται ενεργά στον τομέα της προστασίας των ανηλίκων και της πρόληψης της νεανικής παραβατικότητας, αποτελούν η Υπηρεσία Προστασίας Ανηλίκων (Ε.Π.Α.) και οι Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής (Υ.Ε.Α.Κ.Α.), ενώ σύμμαχο, καθοδηγητή και συνδετικό κρίκο στην προσπάθεια διεκδίκησης συμμετοχικών και συνεργατικών διαδικασιών, για παροχή πολυεπίπεδης προστασίας και αρωγής σε τοπικό επίπεδο, στην ευαίσθητη πληθυσμιακή ομάδα των ανηλίκων και ιδίως σε εκείνους που αντιμετωπίζουν προβλήματα κοινωνικής προσαρμογής ή έχουν ήδη τελέσει αξιόποινες πράξεις, αποτελούν τα ΤοΣΠΠα - για τα οποία θα γίνει εκτενής αναφορά παρακάτω - μέσα από την εμπειρία και την επιστημονική γνώση των μελών τους.⁶¹

4. Ο ρόλος της πρόληψης σε τοπικό επίπεδο - Κοινοτική πρόληψη

4.1 Ιστορική αναδρομή

Κατά τη δεκαετία του 1950 και μετέπειτα, άρχισε να γίνεται αισθητό σε διεθνές επίπεδο, το ενδιαφέρον των σύγχρονων κοινωνιών για την ενίσχυση των πολιτικών πρόληψης της εγκληματικότητας. Η κατεύθυνση προς «νέες» πολιτικές πρόληψης, υιοθετήθηκε, έως ένα βαθμό και ως αντιστάθμισμα της αναποτελεσματικότητας των στερητικών της ελευθερίας ποινών και του ανικανοποίητου «ιδεώδους» της κοινωνικής επανένταξης.⁶²

Τη δεκαετία του 1970, οι εγκληματολόγοι, άρχισαν να τονίζουν τη σημασία του τόπου για την αντιμετώπιση του εγκλήματος, παρατηρώντας ότι είναι κρίσιμη η συλλογή πληροφορίας, η γνώση και η έρευνα επί συγκεκριμένων τύπων εγκληματικών ενεργειών, συνυπολογίζοντας, μεταξύ των παραμέτρων, τις συγκεκριμένες χωρο-χρονικές συνθήκες της περιοχής. Ειδικότερα, σύμφωνα με τη θεωρία των καθημερινών δραστηριοτήτων, των Lawrence Cohen και Marcus Felson (1979), για να συμβεί ένα

⁶¹ Πιτσελά Α. & Καραγιαννίδης Χ., «Η προστασία της νεότητας μέσα από τις δράσεις των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας», *Εγκλημα και Τιμωρία*, Τεύχος 12, Σεπτέμβριος 2022, σσ. 43-55. Διαθέσιμο στο: <https://www.hscriminology.gr/wp-content/uploads/2022/09/crime-and-punishment-12.pdf>

⁶² M. Walter (2002), «Πρόληψη του εγκλήματος στην τοπική κοινότητα-Που θα οδηγήσει;» (μτφρ. Α. Πιτσελά), στο Ζαραφονίτου Χ., 2003, ό.π., σ. 184.

έγκλημα, πρέπει να συμπίπτουν τρία στοιχεία στον ίδιο τόπο και χρόνο: α) η ορθολογική απόφαση του δράστη ο οποίος είναι διατεθειμένος να το διαπράξει, β) ένας κατάλληλος-ευάλωτος στόχος και γ) η απουσία ενός αποτρεπτικού παράγοντα-φύλακα. Συνεπώς, λόγω της σταθερότητας στις καθημερινές ενέργειες-ρουτίνες των ατόμων, οι Cohen και Felson, υποστήριξαν ότι η χωρική και χρονική δομή των συνήθων σύννομων δραστηριοτήτων των ατόμων, μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στον προσδιορισμό της τοποθεσίας, του είδους και της ποσότητας των παράνομων πράξεων που συμβαίνουν σε μια δεδομένη κοινότητα.⁶³

Οι Paul και Patricia Brantingham (1978) προτείνοντας τη θεωρία της «περιβαλλοντικής εγκληματολογίας», υποστήριξαν ότι το έγκλημα είναι περίπλοκο γεγονός, το οποίο για να συμβεί, διασταυρώνονται ταυτόχρονα τέσσερα πράγματα: α) ο νόμος, β) το άτομο που παρακινείται να διαπράξει ένα έγκλημα, γ) ο στόχος και δ) ο τόπος, καθορίζοντας τον τόπο, ως μια διακριτή τοποθεσία στο χρόνο και χώρο, όπου τέμνονται οι άλλες τρεις διαστάσεις, ενώ παρείχαν σχέδια/μοτίβα που περιγράφουν πού, πότε και πώς διαπράττονται εγκλήματα.⁶⁴ Αυτές οι προτάσεις, παρέχουν ένα πλαίσιο, που υποστηρίζει ότι τα εγκλήματα μπορούν να ομαδοποιηθούν χωρικά, είτε επειδή ένας εγκληματίας έχει ήδη διαθέσει χρόνο και ενέργεια για να κατοπτέψει μια γειτονιά (μια μορφή «κεφαλαίου»), είτε επειδή η «μαθημένη» συμπεριφορά, μπορεί να οδηγήσει σε έναν περιφερειακό κύκλο.⁶⁵ Συνεπώς, υποστήριξαν ότι οι εγκληματίες δεν είναι τυχαίοι στη συμπεριφορά τους (επηρεάζονται από την πραγματική κατανομή των ευκαιριών, την αστική μορφή και την κινητικότητα) και ως εκ τούτου, διερευνώντας την αστική

⁶³ Cohen L. & Felson M., "Social Change and Crime Rate Trends: A Routine Activities Approach. *American Sociological*", *Review*, Vol. 44, No. 4, August. 1979, DOI: 10.2307/2094589, σσ. 588-608.

⁶⁴ Οι περιβαλλοντολόγοι εγκληματολόγοι (Brantingham P. & Brantingham P., 1978, Carter & Hill, 1980), τείνουν να υποθέτουν ότι, ορισμένοι άνθρωποι έχουν εγκληματικά σχέδια, αρχίζοντας με μια ανάλυση της τοποθεσίας του εγκλήματος και των ιδιοτελειών που αυτή παρουσιάζει. Από άποψη πολιτικής, αυτή η προσέγγιση είναι πολλά υποσχόμενη, επειδή, αφού γίνει κατανοητή, μέσω εφαρμογής κατάλληλων τοπικών μέτρων και σχεδίων, μπορούν να τροποποιηθούν αυτά τα πρότυπα και να μειώσουν ορισμένα εγκλήματα, χωρίς να προκαλέσουν σημαντική ζημία στα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου, Brantingham P. & Brantingham P., "Environmental Criminology", στο Jacoby J., Severance T. & Bruce A. (επιμ.), *Classics of Criminology*. Long Grove, Waveland Press, Illinois, 2004, σσ. 54-63.

⁶⁵ Σύμφωνα με τη «θεωρία του κύκλου», η τοποθεσία του παραβάτη μπορεί να προσδιοριστεί μέσα από τη δημιουργία ενός κύκλου, με την διάμετρο να ορίζεται από τα δυο άκρα που έχουν συμβεί τα εγκλήματα. Το εσωτερικό του κύκλου, εμπεριέχει τον χώρο δράσης του παραβάτη, βλ. αναλυτικά Canter D. & Youngs D., *Principles of Geographical Offender Profiling*, DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315246086>, New York, Routledge, 2016, σ. 9. Canter D., "Resolving the Offender "Profiling Equations" and the Emergence of an Investigative Psychology", *Current Directions in Psychological Science*, Vol. 20, No. 1, February 2011. Ανακτήθηκε από:

https://www.researchgate.net/publication/254081774_Resolving_the_Offender_%27%27Profiling_Equations%27%27_and_the_Emergence_of_an_Investigative_Psychology

δομή, συνδυαστικά με τον τρόπο που οι άνθρωποι αλληλεπιδρούν στο χώρο, θα πρέπει να είναι δυνατόν, να προβλεφθεί η χωρική κατανομή του εγκλήματος και να εξηγηθεί κάποια από τις διακυμάνσεις στον όγκο του εγκλήματος, μεταξύ των αστικών περιοχών.⁶⁶

Οι προτάσεις αυτές, οδηγούν στην ιδέα ότι ο τόπος και ειδικότερα οι ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής (οικιστική δόμηση, χωροταξικός σχεδιασμός, αρχιτεκτονική χώρου κ.λπ.) και ειδικότερα η ποιότητα του περιβάλλοντος κατοικίας (εικόνα συνοικίας, φωτισμός δρόμων, περιοχές ανάπτυξης ελεύθερου χρόνου κ.ά.)⁶⁷ - που αποτελούν πεδίο έρευνας της Περιβαλλοντικής Εγκληματολογίας (Environmental Criminology)⁶⁸ - σχετίζονται με τις προσπάθειες μείωσης της εγκληματικότητας και του φόβου θυματοποίησης και ως εκ τούτου πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στο σχεδιασμό και λήψη μέτρων πρόληψης σε τοπικό επίπεδο.⁶⁹ Αποτελούν δε, βασικά στοιχεία της χαρτογράφησης και ανάλυσης του εγκλήματος στο αστικό περιβάλλον.

Επιπρόσθετα, οι έρευνες της Οικολογικής Σχολής του Σικάγου, με πρωτεργάτες τους C. Shaw και H. McKay (1942)⁷⁰, εκφραστές της λεγόμενης «εγκληματικής οικολογίας»⁷¹, οι οποίοι ξεκίνησαν το “Chicago Area Project”, αλλά και τα προγράμματα κοινοτικής πρόληψης που εφαρμόστηκαν μετά τον Β’ Παγκόσμιο

⁶⁶ Brantingham P. & Brantingham P., 2004, ό.π., σ. 62.

⁶⁷ Λαμπροπούλου Ε., 2003, ό.π..

⁶⁸ Όπως αναφέρει η Ζαραφονίτου, «Η περιβαλλοντική Εγκληματολογία (Environmental Criminology), θέτει το πλαίσιο μελέτης σύμφωνα με το οποίο “τα εγκληματικά περιστατικά πρέπει να γίνονται κατανοητά ως η συνισταμένη των δραστών, θυμάτων ή εγκληματικών στόχων και νόμων, σε ειδικά περιβάλλοντα και σε ιδιαίτερους τόπους και χρόνους”», Ζαραφονίτου Χ., «Στοιχεία περιβαλλοντικής υποβάθμισης και φόβος του εγκλήματος - Η περίπτωση των graffiti στο κέντρο της Αθήνας», *Εγκληματολογία*, 2016, σσ. 8-20.

⁶⁹ Tonry M. & Farrington D. P., 1995, ό.π., σ. 9.

⁷⁰ Επηρεασμένοι και εμπνευσμένοι από το θεωρητικό σχήμα των πέντε ομόκεντρων ζωνών, των R. E. Park, E. Burgess και R. McKenzie, σύμφωνα με το οποίο κάθε περιοχή-ζώνη στην πόλη του Σικάγο, χαρακτηρίζεται από έναν ιδιαίτερο πληθυσμό, κατανεμημένο με συγκεκριμένη οικονομική και πολιτισμική βάση, μελέτησαν τη νεανική παραβατικότητα στην πόλη του Σικάγο και μετέπειτα και σε άλλες αμερικανικές πόλεις (1900 έως 1927), θεμελιώνοντας με τις έρευνές τους, το συσχετισμό της εγκληματικότητας, με τη γεωγραφική κατανομή της, μέσα από την έννοια της κοινωνικής αποδιοργάνωσης, Ζαραφονίτου Χ., 2004, ό.π., σσ. 139-141. Το έργο των Shaw και McKay οδήγησε στην προσέγγιση της κοινωνικής οικολογίας στη μελέτη του εγκλήματος, σύμφωνα με την οποία, το έγκλημα προκαλείται σε μεγάλο βαθμό, σε επίπεδο κοινότητας και γειτονιάς, Chamard S., “The History of Crime Mapping and Its Use by American Police Departments”, *Alaska Justice Forum*, Vol. 23, No 3, 2006. Ανακτήθηκε από:

<https://scholarworks.alaska.edu/bitstream/handle/11122/3224/ajf.233.fall2006.pdf?sequence=4&isAllowed=y>

⁷¹ Ως «οικολογία», νοείται η συστηματική και μεθοδική μελέτη της κοινωνικής δομής και της ανθρώπινης συμπεριφοράς, σε σχέση με το τοπικό περιβάλλον, Φαρσεδάκης Ι., 1990, ό.π., σ. 393, Ζαραφονίτου Χ., 2004, ό.π., σ. 138.

Πόλεμο στη Μεγάλη Βρετανία και περιελάμβαναν την ανάθεση ευθυνών στους πολίτες για υποθέσεις της κοινότητας (“Neighborhood watch programs”), προσέδωσαν ιδιαίτερη βαρύτητα στο ρόλο της κοινότητας, αποτελώντας πηγή έμπνευσης για την ακολουθούμενη «κοινοτική πρόληψη της εγκληματικότητας»⁷², για την οποία θα γίνει εκτενής αναφορά στη συνέχεια. Ωστόσο, διαπιστώθηκε ότι η βελτίωση του περιβάλλοντος του χώρου, δεν αρκεί για τη μείωση της εγκληματικότητας, την τόνωση του αισθήματος ασφάλειας και τη λειτουργία των κοινοτικών θεσμών με διάρκεια και δυνατότητα εκσυγχρονισμού, εάν τα μέτρα που σχεδιάζονται δεν συνδέονται με τη βελτίωση του κοινωνικο-οικονομικού επιπέδου των κατοίκων και την κρατική υποστήριξη.⁷³

Η κοινοτική πρόληψη (“community crime prevention”) η οποία βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τα τελευταία χρόνια, εμφανίστηκε αρχικά τη δεκαετία του 1970 στις Η.Π.Α.⁷⁴ και μετέπειτα στην Ευρώπη με πρώτη τη Μεγάλη Βρετανία, επιδιώκοντας την επαφή των πολιτών με το έργο της αστυνομίας και την υποστήριξη της, μέσω της ανάληψης αρμοδιοτήτων από την πλευρά τους, σε μια προσπάθεια «κοινοτικοποίησης των κοινωνικών προβλημάτων».⁷⁵

Οι Η.Π.Α., αποτελούν λοιπόν, την πρώτη χώρα που από τη δεκαετία του 1960, αναγνωρίστηκε η αναγκαιότητα εμπλοκής των πολιτών στην αντιμετώπιση του εγκληματικού φαινομένου⁷⁶, λόγω της αυξημένης εγκληματικότητας και του φόβου του

⁷² Οι αναφορές στην «κοινοτική πρόληψη» του εγκλήματος (“community crime prevention”), προέρχονται, κατά κύριο λόγο, από τον αγγλοσαξονικό χώρο, παραπέμποντας στην συγκέντρωση και συμμετοχή των μελών της κοινότητας, σε κοινές δράσεις για τη μείωση της εγκληματικότητας, Ζαραφώνιτου Χ., 2003, ό.π., σ. 23.

⁷³ Διαπιστώθηκε ιδιαίτερα σημαντική, η παρουσία εξωτερικών παραγόντων, όπως η οικονομική κατάσταση (επίπεδα ανεργίας, φτώχεια), η κινητικότητα του πληθυσμού, η κοινωνική ανομοιογένεια και έλλειψη συνοχής και ο κοινωνικός αποκλεισμός, Λαμπροπούλου Ε, 2003, ό.π..

⁷⁴ Το 1982 ιδρύθηκε στις Η.Π.Α., το Εθνικό Συμβούλιο Πρόληψης του Εγκλήματος (National Crime Prevention Council), με σκοπό την προώθηση της πρόληψης του εγκλήματος, μέσα από την πολιτική της ενθάρρυνσης και παροχής βοήθειας στους πολίτες, ώστε να εργαστούν τόσο ατομικά, όσο και συλλογικά, συνεργαζόμενοι με τις αρχές επιβολής του νόμου, στοχεύοντας αρχικά στην προσωπική ασφάλεια, για να επεκταθεί μετέπειτα, σε παραβατικές συμπεριφορές όπως ο σχολικός εκφοβισμός. Το Συμβούλιο αριθμεί πλέον, περισσότερες από 400 οργανώσεις, αποτελώντας κορυφαία υπηρεσία πρόληψης του εγκλήματος, ευρέως αποδεκτή, για τις ικανότητες και την παρεχόμενη τεχνογνωσία στο πλαίσιο αυτό. Βλ. περισσότερα στο: <https://www.ncpc.org/about-ncpc/history/>

⁷⁵ Ζαραφώνιτου Χ., 2022, ό.π., σ. 36.

⁷⁶ Θεμελιώδης υπήρξε η έκθεση της Προεδρικής Επιτροπής για την εγκληματικότητα των Η.Π.Α. που δημοσιεύτηκε το έτος 1967, διατυπώνοντας την αναγκαιότητα εμπλοκής των πολιτών στην αντιμετώπιση του φαινομένου, αλλά και η δημιουργία Γραφείου στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, για την υποστήριξη των κρατικών και τοπικών υπηρεσιών επιβολής του νόμου, Feucht T., Zedlewski E., “The 40th Anniversary of the Crime Report”, *National Institute of Justice*, No. 257, 2007, σσ. 20-22.

εγκλήματος που επικρατούσε, συγκριτικά με άλλες χώρες⁷⁷, αλλά και της παραδοχής από την κεντρική εξουσία, της αδυναμίας του επίσημου συστήματος ποινικής δικαιοσύνης να ελέγξει μονομερώς και αποκλειστικά το έγκλημα⁷⁸, χωρίς τη βοήθεια των κατοίκων της συνοικίας οι οποίοι πλήττονται από αυτό (λόγω της πλημμελής, δηλαδή, εκπλήρωσης, της εγγυητικής λειτουργίας του κράτους). Έτσι λοιπόν, η διαρκώς εντεινόμενη ενασχόληση με θέματα εγκληματικότητας, σε συνδυασμό με την αποτυχία του παραδοσιακού κατασταλτικού μοντέλου αντεγκληματικής πολιτικής, προσέφεραν έδαφος στην ανάπτυξη των νέων τάσεων προληπτικού χαρακτήρα στην αντεγκληματική πολιτική, με ενισχυμένο το ρόλο της τοπικής διάστασης.⁷⁹

Στη Δανία, είχαν συσταθεί ήδη από τη δεκαετία του 1970, ως ειδικευμένα όργανα πρόληψης σε τοπικό επίπεδο, τα Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας, με στόχο την ενίσχυση της σημασίας της ενεργού δράσης των ίδιων των πολιτών στον τομέα της προστασίας τους, την προώθηση μέτρων πρόληψης σε τοπικό επίπεδο και τη συμβολή στην ενημέρωση της κοινής γνώμης για ζητήματα εγκληματικότητας που πλήττουν την καθημερινότητά τους. Στη Γαλλία, συγκροτήθηκε αντίστοιχο Συμβούλιο το 1983, με στόχο, αρχικά, τη βελτίωση των συνθηκών της ζωής των πολιτών («πολιτική πόλης»), εξαιτίας των κοινωνικών προβλημάτων και ταραχών (ανεργία, έλλειψη εκπαίδευσης, άσχημες συνθήκες διαβίωσης) που είχαν εκδηλωθεί στις περιφέρειες των μεγάλων αστικών περιοχών, με επακόλουθο την ανάπτυξης βίας.⁸⁰ Στις υπόλοιπες χώρες της δυτικής Ευρώπης, μεγάλη ώθηση σε προγράμματα κοινοτικής πρόληψης, έδωσε το άνοιγμα των συνόρων και η μαζική μετακίνηση πληθυσμών, με αποτέλεσμα την αύξηση της κοινωνικής και πολιτισμικής ανομοιογένειας (έλλειψη συνοχής).⁸¹

Ανακτήθηκε από: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/nij/jr000257.pdf>

⁷⁷ Ζαραφωνίτου Χ., 2019, ό.π., σσ. 41-51, Rosenbaum D. P., “Community Crime Prevention: Does It Work?”, *Criminal Justice Review*, Vol. 13, No. 2, 1988, σσ. 96-97. Ανακτήθηκε από: <https://journals.sagepub.com/toc/cjra/13/2>. Βέβαια, θα πρέπει να αναφερθεί ότι, εγκληματολογικές έρευνες που πραγματοποιήθηκαν τα επόμενα χρόνια, δεν θεμελιώναν άμεση σχέση, μεταξύ εγκληματικότητας και φόβου ή ανασφάλεια, Ζαραφωνίτου Χ., 2003, ό.π. σ. 44.

⁷⁸ Καραγιαννίδης Χ., 2011, ό.π., σ. 4.

⁷⁹ Ζαραφωνίτου Χ., 2003, ό.π., σσ. 14-19.

⁸⁰ Στη Γαλλία, λόγω του ότι, δεν είχε αναπτυχθεί παράδοση «κοινοτικοποίησης των κοινωνικών προβλημάτων», το κράτος στράφηκε στην κατεύθυνση της καλλιέργειας και ανάπτυξης της κοινωνικής αλληλεγγύης, για την πρόληψη, για παράδειγμα, της νεανικής παραβατικότητας, βλ. Ζαραφωνίτου Χ., 2022, ό.π., σ. 36.

⁸¹ Λαμπροπούλου Ε., 2003, ό.π., σσ. 155-157.

Υπό το πρίσμα αυτό, αλλά και των αναπτυσσόμενων πολύπλευρων πιέσεων, μεταλλάχθηκαν οι συνιστώσες της δημόσιας ασφάλειας⁸², σε διεθνές, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.⁸³ Έτσι λοιπόν, μετά τη δεκαετία του 1970 και κυρίως κατά τη δεκαετία του 1980, αναπτύχθηκε και εφαρμόστηκε η λεγόμενη «κοινοτική πρόληψη» και υιοθέτηση από τις αρχές, προγραμμάτων αυτής της πολιτικής, με τη συμμετοχή των ίδιων των πολιτών.⁸⁴

Στο 4^ο Συνέδριο του Ο.Η.Ε. (1970, στο Κιότο της Ιαπωνίας) «*Πρόληψη του εγκλήματος και μεταχείριση των παραβατών*», στην “agenda” των θεμάτων προς συζήτηση, είχε συμπεριληφθεί η ανάγκη συμμετοχής του κοινού, των αναπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών, στην πρόληψη και έλεγχο του εγκλήματος και της παραβατικότητας⁸⁵ και ακολούθως τη δεκαετία του 1980, στο ίδιο πνεύμα, με σύγχρονες προοπτικές, κινούνται τόσο ευρωπαϊκές χώρες όσο και το Συμβούλιο της Ευρώπης, αντανακλώντας το συμμετοχικό πρότυπο αντεγκληματικής πολιτικής.⁸⁶

Ειδικότερα, το Συμβούλιο της Ευρώπης, στοχεύοντας στην πρόληψη του εγκλήματος σε εθνικό αλλά και τοπικό επίπεδο, με τη Σύσταση Νο R (83) 7 το έτος 1983, σύστησε στα κράτη-μέλη να προωθήσουν τη συμμετοχή του κοινού στο

⁸² Σύμφωνα με τον Παπαθεοδώρου, η έννοια της δημόσιας ασφάλειας - σε εθνικό επίπεδο και ως προς την προστασία του πολίτη απέναντι στο συμβατικό έγκλημα - αποτελεί κοινό και συμπαραγόμενο αγαθό, προορίζεται, δηλαδή, για όλους τους πολίτες και πρέπει να απολαμβάνεται από όλους, η διαφύλαξη δε του οποίου, στηρίζεται στην αλληλεπίδραση και συναρμογή των δράσεων κράτους-κεντρικής εξουσίας, της κοινότητας και του ενδιαφερόμενου-ενεργού πολίτη, διατηρώντας παράλληλα σε εγρήγορση τους θεσμούς κοινωνικού ελέγχου, Παπαθεοδώρου Θ., *Δημόσια Ασφάλεια & Αντεγκληματική Πολιτική. Συγκριτική Προσέγγιση*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2002, σσ. 20,100.

⁸³ Στο ίδιο, σ. 17.

⁸⁴ Πρόκειται για ένα αναδυόμενο σύμπλεγμα, ένα δίκτυο συντονισμένων πρακτικών και συζητήσεων, που έχουν ως πρωταρχικούς στόχους, την καλλιέργεια της κοινοτικής συμμετοχής, τις ρυθμίσεις διεταιρικότητας και τις συμφωνίες δράσεων και συνεργασίας, μεταξύ των υπηρεσιών που έχουν σχεδιαστεί για την προώθηση της πρόληψης του εγκλήματος και ενίσχυσης της ασφάλειας. Αξιοσημείωτο στοιχείο της πρακτικής αυτής, είναι ότι διασχίζει τη διαχωριστική γραμμή μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, αποτελώντας συνδετικό κρίκο που επεκτείνει το πλαίσιο του επίσημου συντονισμένου ελέγχου του εγκλήματος, ευρύτερα από τα θεσμικά όρια του κράτους, Garland D., “Reviewed Work: The Local Governance of Crime: Appeals to Community and Partnership by Adam Crawford”, *The British Journal of Criminology*, Vol. 38, No. 3, 1998, σσ. 516-519. Ανακτήθηκε από: <https://www.jstor.org/stable/23638704>

⁸⁵ Βλ. United Nations, “Participation of the public in the prevention and control of crime and delinquency”, Fourth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Kyoto, 1970. Διαθέσιμο στο: https://www.unodc.org/documents/congress/Previous_Congresses/4th_Congress_1970/007_ACONF.43.2_Participation_of_the_Public_in_the_Prevention_and_control_of_Crime_and_Delinquency.pdf

⁸⁶ Λόγω της σχετικής αποτυχίας στη δεκαετία 1970, των πολιτικών πρόληψης στον τομέα της μεταχείρισης του εγκληματία και της διαχείρισης του προβλήματος της εγκληματικότητας, Παπαθεοδώρου Θ., 2002, *ό.π.*, σ. 285, Χαλκιά Α., 2014, *ό.π.*, σ. 68, Ζαραφονίτου Χ., 2003, *ό.π.*, σσ. 13-15.

σχεδιασμό και εφαρμογή αντεγκληματικής πολιτικής. Κατόπιν, ακολούθησαν συναφείς Συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης, όπως: η Νο R (87) 19 για την οργάνωση της πρόληψης του εγκλήματος και οι Νο R (87) 21, Νο R (96) 8 και Νο R (2003) 2, κεντρικά σημεία των οποίων αναδεικνύονται: α) η αναγκαιότητα συνεργασίας και συμμετοχής του κοινού, ως απαραίτητη προϋπόθεση για την αποτελεσματικότητα της χαρασσόμενης αντεγκληματικής πολιτικής στην αντιμετώπιση του εγκλήματος, β) η δημιουργία «ειδικευμένων οργάνων πρόληψης του εγκλήματος», γ) η παροχή αντικειμενικής πληροφόρησης, με απώτερο σκοπό την προστασία του κοινωνικού συνόλου, δ) η κοινωνικοποίηση όσων βρίσκονται σε κίνδυνο, ε) η παροχή αρωγής σε θύματα και στ) η επανένταξη των εγκληματιών. Υπογραμμίζεται δε, η δυνατότητα αποτελεσματικότερης δράσης, των προληπτικών μέτρων, όταν προσαρμόζονται στις τοπικές συνθήκες και υλοποιούνται με τη συμμετοχή της ίδιας της κοινότητας.

Στο πλαίσιο αυτής της κατεύθυνσης, ως βασικές ομάδες εφαρμογής των μοντέλων κοινοτικής πρόληψης που αναπτύχθηκαν τις τελευταίες δεκαετίες στις Η.Π.Α. και στον ευρωπαϊκό χώρο, αναφέρονται η αστυνομία, αλλά και οι ίδιοι οι πολίτες οι οποίοι οργώνονται είτε αυθόρμητα, είτε με τη βοήθεια και το συντονισμό των κρατικών φορέων ή της τοπικής αυτοδιοίκησης.⁸⁷

4.2 Η φιλοσοφία της κοινοτικής πρόληψης

Το κοινοτικό πρότυπο⁸⁸, στο πλαίσιο του οποίου εδράζεται και παραπέμπει η συμμετοχική αντεγκληματική πολιτική, τοποθετείται στον αντίποδα του παραδοσιακού κρατικοκεντρικού, συγκεντρωτικού προτύπου αντεγκληματικής πολιτικής⁸⁹, σε ένα πλαίσιο αποκέντρωσης, αυτοοργάνωσης, αυτορρύθμισης και συνδιαχείρισης του προβλήματος της εγκληματικότητας, στο μικροκοινωνικό-τοπικό επίπεδο της

⁸⁷ Λαμπροπούλου Έ., 2003, ό.π., σ. 164-165.

⁸⁸ Διαμορφώθηκε λόγω της διοικητικής αποκέντρωσης του κράτους και μεταβίβασης ουσιαστικών αρμοδιοτήτων στην τοπική αυτοδιοίκηση, αλλά και της αδυναμίας της κεντρικής διοίκησης, να διατυπώσει καθολικές και αξιόπιστες προτάσεις για την επίλυση οξυμένων κοινωνικών προβλημάτων, όπως η ανεργία, τα οικονομικά προβλήματα, η αυξημένη εγκληματικότητα και το αίσθημα ανασφάλειας των πολιτών, Παπαθεοδώρου Θ., 2002, ό.π., σ. 275.

⁸⁹ Η ολοένα και μεγαλύτερη κρατική επέμβαση στην καθημερινότητα των πολιτών, οδηγεί σε αύξηση του κρατικού μηχανισμού και συρρίκνωση του ιδιωτικού χώρου και της αυθόρμητης, μεταξύ τους, επικοινωνίας, Λαμπροπούλου Έ., 2003, ό.π., σ. 160.

περιφέρειας, της πόλης, της συνοικίας ή του δρόμου (“community centered crime prevention”)⁹⁰, μέσω της ανακατανομής και αύξησης των αρμοδιοτήτων της τοπικής αυτοδιοίκησης και ανάπτυξης πολιτικών και δράσεων, προσαρμοσμένων στις ιδιαίτερες ανάγκες, ιδιομορφίες και προτεραιότητες του τοπικού χώρου και των προβλημάτων που ανακύπτουν καθημερινά σε αυτόν.

Οι ρίζες του κοινοτισμού, εντοπίζονται σε βάθος χρόνου, στην αρχαία ελληνική δημοκρατική κοινωνία⁹¹, τα μέλη της οποίας για να θεωρηθούν ως πολίτες, έπρεπε να συμμετέχουν ενεργά στα κοινά, σε κοινές υποθέσεις και τη ζωή της κοινότητας⁹², προς όφελος του συνόλου, διαθέτοντας προς το σκοπό αυτό χρόνο και ενέργεια⁹³, ενώ ενδιαφέρον αποτελεί η ευρεία αποδοχή των ιδεών του, στην εφαρμογή μέτρων για την πρόληψη του εγκλήματος.

Στη σύγχρονη εποχή, η ανάγκη ανάπτυξης του κοινοτικού πρότυπου και κοινοτικής αντεγκληματικής πολιτικής, εμφανίστηκε περισσότερο επιτακτική στο

⁹⁰ Η έννοια του ενιαίου χώρου της κοινωνικής συμβίωσης και εφαρμογής των κανόνων της κεντρικής εξουσίας, ανετράπη από τη δεκαετία του 1980 και μετέπειτα στην Ευρώπη, λόγω της ανάληψης διευρυνμένων αρμοδιοτήτων από τις τοπικές κοινωνίες, Παπαθεοδώρου Θ., 2002, ό.π., σ. 275, Καραγιαννίδης Χ., 2014, ό.π..

⁹¹ Ο θεσμός της «κοινότητας» στην Ελλάδα, ως κοινωνικοπολιτική πραγματικότητα, διένυσε πολλά στάδια στο πέρασμα του χρόνου. Κατά την κλασική περίοδο, οι έννοιες της κοινότητας, της κοινωνίας και της πολιτείας ταυτίζονταν και η αφομοίωση των κοινοτικών στόχων από εκείνους της πολιτείας, εξασφάλιζε στα μέλη της κοινότητας, τη δυνατότητα συμμετοχής και ελέγχου στα κέντρα εξουσίας. Προηγμένη μορφή της κοινοτικής ιδέας, αποτελούν τα «κοινά», με την έννοια των αυτόνομων πόλεων με φυλετικό-τοπικό χαρακτήρα και οι «αμφικτιονίες» με θρησκευτικό ή πολιτικό χαρακτήρα, Λαμπροπούλου Έ, 2003, ό.π., σ. 161.

⁹² Η «κοινότητα» αποτελεί έννοια πολυσήμαντη και πολυδιάστατη και όταν χρησιμοποιείται αυτούσια, απαιτείται ευρύ σύνολο υποδηλώσεων για να γίνει κατανοητή, Ζαραφώνιτου Χ., 2003, ό.π., σ. 22. Ο κοινωνιολόγος George Hillery, κατέγραψε 94 ορισμούς, για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι, εκτός από την αντίληψη ότι η κοινότητα εμπλέκει ανθρώπους, δεν υπάρχει σύμπτωση απόψεων, ενώ υποστήριξε ότι ένα από τα πιο σίγουρα βοηθήματα για την αποσαφήνιση του όρου, είναι η χρήση συμπληρωματικών όρων π.χ. έθνος-κοινότητα, χωριό-κοινότητα, νοικοκυριό-κοινότητα, κ.λπ., Hillery G., «A Critique of Selected Community Concepts», *Social Forces*, Vol 37, No. 3, March 1959, σσ. 237-242. Ανακτήθηκε από: <https://www.jstor.org/stable/2572969?seq=1>. Περιλαμβάνει τόσο την κοινότητα-τοποθεσία (γεωγραφική διάσταση), όσο και την κοινότητα-συλλογικότητα, με την έννοια της ομοιογένειας εθνικών, θρησκευτικών, ιδεολογικών, πολιτισμικών κ.λπ. αξιών, ενώ παραπέμπει και στην έννοια του «κοινοτισμού», η οποία ορίστηκε από τον κοινωνιολόγο Amitai Etzioni, ως «επίκληση για ανασύσταση των πολιτικών αρετών προς τους πολίτες», ώστε να αναλάβουν τις ευθύνες τους και όχι να εστιάζουν μόνο στα δικαιώματά τους και έτσι να υποστηρίζουν το ηθικό υπόβαθρο της κοινωνίας, Etzioni A. (1993), *The spirit of community: The reinvention of American society*, στο Ζαραφώνιτου Χ., 2019, ό.π., σ. 42, Ζαραφώνιτου Χ., 2022, ό.π., σ. 36. Αξίζει δε να αναφερθεί ότι, στις Η.Π.Α., η αναφορά στον όρο “community”, γίνεται αποδεκτή ως ομάδα συμπαγής και ομοιογενής, στη δε Γαλλία, παραπέμπει στην εθνική κοινότητα και κοινότητα-χωριό, με την έννοια εθνικών, θρησκευτικών και πολιτισμικών συλλογικοτήτων. Γενικότερη και ευρύτερη διάσταση της γαλλικής και πιο συγκεκριμένης της αμερικανικής, αποτελεί η αγγλοσαξονική προσέγγιση, στο πλαίσιο της οποίας, η «κοινότητα», αποκτά αφενός γεωγραφική διάσταση και αφετέρου πολιτισμική.

⁹³ Στο ίδιο σ. 160.

προσκήνιο, όπως προαναφέρθηκε, από τη δεκαετία του 1970 και έπειτα, ενώ στους παράγοντες διάδοσής της, συγκαταλέγονται: α) η αύξηση της εγκληματικότητας, όπως προέκυπτε βάσει των αστυνομικών στατιστικών δεδομένων, σύμφωνα με τα οποία, ποινικά αδικήματα όπως οι κλοπές και οι ληστείες που πλήττουν σε μεγάλο βαθμό την καθημερινότητα των πολιτών, επικεντρώνεται σε μεγάλο ποσοστό (95%) στους τόπους κατοικίας των θυμάτων, αλλά και των δραστών⁹⁴, β) η ανάδειξη της αύξησης της εγκληματικότητας σε μείζον κοινωνικό πρόβλημα, στο οποίο συνέβαλαν η υπερπροβολή από τα Μ.Μ.Ε., γ) η ασκούμενη κριτική για την αναποτελεσματικότητα της αστυνομίας, καθώς και δ) η εμφάνιση της ιδιωτικά παρεχόμενης ασφάλειας.⁹⁵

Εύλογη, λοιπόν, δικαιολογητική βάση, αποτέλεσε η παραδοχή ότι η πρόληψη της εγκληματικότητας αντιμετωπίζεται καλύτερα και ουσιαστικότερα εστιασμένα, στον τόπο δηλαδή της εκδήλωσης του προβλήματος, από τους κατοίκους που το βιώνουν και πλήττονται από αυτό και τις αρμόδιες τοπικές αρχές και φορείς.⁹⁶ Βάσει αυτών, ο τοπικός χώρος μεταβάλλεται σε διεκδικούμενο και υπερασπίσιμο περιβάλλον, σε πεδίο νέου συντονισμού, σχεδιασμού, υλοποίησης και εφαρμογής δράσεων κράτους-κοινότητας-πολίτη, με την υιοθέτηση εγκάρσιας συνδιαχείρισης των παραγόμενων κοινωνικών προβλημάτων και ιδίως της καταγεγραμμένης μικροεγκληματικότητας (η λεγόμενη «εγκληματικότητα του δρόμου») και της δημιουργούμενης αίσθησης ανασφάλειας και φόβου του εγκλήματος⁹⁷.

⁹⁴ Το μεγαλύτερο μέρος των παράνομων πράξεων, διαπράττεται στα μεγάλα αστικά κέντρα, το 95% των κατοίκων θυματοποιούνται στον τόπο διαμονής τους, ενώ τα 2/3 των δραστών τελούν τα εγκλήματα πλησίον του χώρου κατοικίας του, Λαμπροπούλου Έ., 2003, ό.π., σ. 156.

⁹⁵ Στο ίδιο, σ. 157.

⁹⁶ Χαλκιά Α., 2014, ό.π., σ. 67.

⁹⁷ Ο «φόβος του εγκλήματος», αποτελεί ιδιαίτερα σημαντικό παράγοντα στη διαμόρφωση των στάσεων και αντιλήψεων των πολιτών για το εγκληματικό φαινόμενο. Ορίζεται ως «μια λογική ή παράλογη κατάσταση συναγερμού ή ανησυχίας» των κατοίκων μιας περιοχής, μιας πόλης ή χώρας, προκαλούμενη από την πεποίθηση πιθανής θυματοποίησης των ίδιων ή κοντινών τους προσώπων από εγκληματικές ενέργειες. Εκδηλώνεται, δηλαδή, τόσο σε ατομικό επίπεδο με τη μορφή φόβου θυματοποίησης, όσο και σε συλλογικό, ως έλλειψη δημόσιας ασφάλειας. Με τον όρο «ανασφάλεια», νοείται η εντύπωση πως το έγκλημα αποτελεί πραγματική και σοβαρή απειλή, η οποία αντανάκλα τις γενικότερες ανησυχίες των πολιτών, οι οποίες συνδέονται με την ποιότητα ζωής, τους πραγματικούς κινδύνους και την αμφισβήτηση των αρμόδιων υπηρεσιών για παροχή αποτελεσματικής προστασίας, Ζαραφονίτου Χ., 2002, ό.π., σσ. 32-33. Αναφορικά με τον «φόβο του εγκλήματος», βλ.: Tseloni A. & Zafaronitou Ch., “Fear of Crime and Victimisation: A multivariate multilevel analysis of competing measurements”, *European Journal of Criminology*, Vol. 5, No. 4, 2008, σσ. 387-409, ανακτήθηκε από: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1477370808095123>, Ζαραφονίτου Χ., *Ο Φόβος του Εγκλήματος, Ανάλυκτη*, Πρόλογος: Πανούσης Γ., Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2023.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι χώρες-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης δίνουν στην πλειονότητά τους, τα τελευταία χρόνια, προτεραιότητα στο τοπικό επίπεδο των πολιτικών πρόληψης που εφαρμόζουν, του αποκεντρωμένου-κοινοτικού προτύπου αντεγκληματικής πολιτικής⁹⁸, χωρίς ωστόσο αυτό να σημαίνει ουδετερότητα, απορρύθμιση ή αποδυνάμωση του κράτους και της κεντρικής εξουσίας και μηχανισμών του από τη σχεδίαση, υλοποίηση και άσκηση αντεγκληματικής πολιτικής σε κεντρικό επίπεδο, των οποίων η στήριξη και ενίσχυση είναι απαραίτητη⁹⁹, αλλά ούτε και παραίτηση των ουσιαστικών τους καθηκόντων, που αφορούν στην κατοχύρωση και προστασία των εννόμων αγαθών. Το κράτος, συνεχίζει να διατηρεί τον πυρήνα των παραδοσιακών αρμοδιοτήτων του, δηλαδή, τη δυνατότητα θεσμοθέτησης, τη γενική εποπτεία και συντονισμό των δράσεων των άλλων συστημάτων που πραγματοποιούνται στην τοπική κοινότητα, με «διακριτικό» ωστόσο τρόπο.¹⁰⁰ Γίνεται δε αντιληπτό, ότι προσδίδεται μια «νέα ουσία στο κοινωνικό συμβόλαιο» και όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Γ. Πανούσης *«η κοινότητα δεν περικλείει μόνο συμφέροντα, αλλά συνεγείρει και σε πράξεις κοινής ζωής, όπου το κοινωνικό συμβόλαιο εξειδικεύεται και προσωποποιείται»*.¹⁰¹

Από το Συμβούλιο της Ευρώπης, δημιουργήθηκε το 1987, το Ευρωπαϊκό Forum για την Αστεακή Ασφάλεια (EFUS), ως μόνιμο όργανο για την πρόληψη της εγκληματικότητας στην Ευρώπη, εστιάζοντας στις τοπικές προτεραιότητες και ανάγκες. Ως μοντέλο λειτουργίας για την ορθολογική και αποτελεσματική πρόληψη της εγκληματικότητας, προτείνει την ύπαρξη μιας κεντρικής Υπηρεσίας, η οποία θα καθορίζει τα προβλήματα που σχετίζονται με την εγκληματικότητα, θα προβαίνει στο σχεδιασμό κατάλληλων προγραμμάτων δράσης, θα μεριμνά για την εξασφάλιση των απαιτούμενων οικονομικών πηγών και παροχών, ενώ θα είναι σε θέση να προσαρμόζει τις τοπικές πολιτικές πρόληψης, στις μεταβαλλόμενες συνθήκες.¹⁰² Αντίστοιχα, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο για την Πρόληψη του Εγκλήματος (EUCPN), αποτελεί όργανο που συντονίζει τη δράση των ευρωπαϊκών κρατών προς την κατεύθυνση προώθησης της

⁹⁸ Ζαραφονίτου Χ., 2003, ό.π., σ. 43.

⁹⁹ Ζαραφονίτου Χ., 2002, ό.π., σ. 36.

¹⁰⁰ Παπαθεοδώρου Θ., 2002, ό.π., σσ. 275, 281. Υποστηρίζεται δε, ότι η κοινοτική πρόληψη, αποτελεί προσπάθεια διαχείρισης της εκδηλούμενης αμφισβήτησης περί της νομιμοποίησης του σύγχρονου κράτους, Λαμπροπούλου, Έ, 2003, ό.π., σ. 171.

¹⁰¹ Γ. Πανούσης (1993), Έγκλημα και τοπική κοινωνία, στο Παπαθεοδώρου Θ., 2002, ό.π., σ. 102.

¹⁰² Waller B., 1999, ό.π.

συμμετοχής των πολιτών στην πρόληψη του εγκλήματος, αναδεικνύοντας τις «καλές πρακτικές» που ήδη εφαρμόζονται και συμβάλουν στην ενστάλαξη δημοκρατικών διαδικασιών, στη χάραξη και υλοποίηση της αντεγκληματικής πολιτικής.¹⁰³

Υπό το πρίσμα αυτό, αναδείχθηκε επιτακτική η ανάγκη αξιοποίησης ολόκληρου του «κοινωνικού σώματος» και ιδίως των τοπικών κοινωνιών-τοπική αυτοδιοίκηση (μικροεπίπεδο), στο μέχρι τότε «μονοπώλιο» του κράτους για την αντιμετώπιση του εγκληματικού φαινομένου, με την προϋπόθεση, βέβαια, οι δράσεις τους να λαμβάνονται κατόπιν σωστής σχεδίασης και οργάνωσης.¹⁰⁴ Η αντεγκληματική πολιτική παύει να αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του κράτους και εντάσσεται στο γενικότερο σύστημα της διεταιρικότητας (“interpartenariat”), της συνευθύνης και συνδιαχείρισης¹⁰⁵, της συμμετοχής και συνεργασίας της τοπικής αυτοδιοίκησης και των κοινωνικών υπηρεσιών και φορέων της τοπικής κοινωνίας, με την κεντρική-κρατική εξουσία¹⁰⁶, σε ποικίλες γενικοπροληπτικές δράσεις.

Απόρροια της τάσης αυτής, ήταν η δημιουργία και θέσπιση στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, ειδικευμένων οργάνων πρόληψης του εγκλήματος σε τοπικό επίπεδο, όπως τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας, αλλά και η επέκταση της κοινοτικής αστυνόμευσης.¹⁰⁷ Γίνεται λοιπόν κατανοητό ότι, στην τοπική μεταβλητή¹⁰⁸ που προσδιορίζει τόσο τα εδαφικά όρια, όσο και τις κοινωνικές, δημογραφικές και πολιτισμικές και λοιπές ιδιαιτερότητές της κοινότητας, όπου εφαρμόζονται οι εκάστοτε προληπτικές πολιτικές¹⁰⁹, προστίθενται οι βασικές αρχές της συμμετοχής των πολιτών και της διεταιρικότητας. Το συμμετοχικό μοντέλο, γίνεται παράλληλα και αποκεντρωμένο¹¹⁰, σε επίπεδο περιφέρειας, πόλης ή συνοικίας και η

¹⁰³ Κεντρικό Συμβούλιο Πρόληψης της Παραβατικότητας και Εργαστήριο Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών Πανεπιστημίου Αθηνών, «Για να νιώθουμε ασφαλείς μέσα σε μια κοινωνία ενεργών πολιτών. Πρακτικό εγχειρίδιο για τη νόμιμη προστασία του πολίτη από την καθημερινή παραβατικότητα», Αθήνα, 2006, σ. 5. Διαθέσιμο στο: <http://crime-in-crisis.com/wp-content/uploads/2023/04/odigos.pdf>

¹⁰⁴ Delmas-Marty M., *Πρότυπα και τάσεις αντεγκληματικής πολιτικής*, (Ζαραφονίτου Χ. μεταφρ.), Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2002, σ. 28 επ.

¹⁰⁵ Παπαθεοδώρου Θ., 2002, ό.π., σ. 92.

¹⁰⁶ Ωστόσο, δεν απουσιάζουν, προβλήματα συντονισμού και επικοινωνίας μεταξύ των συναρμόδιων φορέων, Ζαραφονίτου Χ., 2003, ό.π., σσ. 16,43.

¹⁰⁷ Στην ίδια, 2019, ό.π., σσ. 41-42.

¹⁰⁸ Ανάλογα με τις εθνικές διαφοροποιήσεις, ως τοπικό επίπεδο, αναφέρεται άλλοτε το επίπεδο της πόλης και άλλοτε της συνοικίας, Ζαραφονίτου Χ., 2003, ό.π., σ. 43.

¹⁰⁹ Ζαραφονίτου Χ., 2003, ό.π., σ. 20.

¹¹⁰ Κατά τον L. Cohen-Tanugi, το μέλλον στηρίζεται στην αυτορύθμιση και όχι στο συγκεντρωτικό κράτος, μέσα από τη διεκδίκηση από τις κοινωνίες όλο και μεγαλύτερης αυτονομίας και δυνατότητας

δημόσια ασφάλεια, εξελίσσεται σε «τοπικό αγαθό» που συμπαράγεται στο επίπεδο της τοπικής κοινωνίας.¹¹¹

Η τοπική κοινωνία και τα μέλη της, αποκτούν κεντρικό και πρωταγωνιστικό ρόλο κατά τη σχεδίαση και εφαρμογή μιας εγκληματοπροληπτικής πολιτικής «από κάτω προς τα πάνω» (“bottom – up policy”). Παράλληλα, φέρεται να αποτελεί ευπρόσδεκτη και οικονομικότερη λύση για το κράτος, αφενός διότι αντισταθμίζει την πολιτική της κρατικής αστυνομίας για παροχή «δυο ταχυτήτων» προστασία στους πολίτες¹¹² και αφετέρου, διότι η εμπλοκή της τοπικής κοινότητας σε δράσεις πρόληψης του εγκλήματος, αποτελεί αντιστάθμισμα και «αναπλήρωση», στη μείωση των παρεχόμενων από το κράτος οικονομικών πόρων.

Συμπληρωματικά στα ανωτέρω, για την επιτυχή πρόληψη σε κοινοτικό επίπεδο, απαιτούνται: ανάλυση των προβλημάτων που σχετίζονται με την εγκληματικότητα σε τοπικό επίπεδο, των συνθηκών και παραγόντων που οδηγούν στην εκδήλωση του, την ανασκόπηση των κατάλληλων πολιτικών, πρακτικών και προγραμμάτων για την αντιμετώπιση, καθώς και των διαθέσιμων υπηρεσιών, φορέων και αρχών δραστηριοποίησης, εφαρμογή και αξιολόγηση των επιλεγέντων προγραμμάτων-πρακτικών και εξεύρεση τρόπων βελτίωσης.¹¹³

Ωστόσο, η κοινοτική πρόληψη δεν μπορεί να επιλύσει κοινωνικά προβλήματα από τη ρίζα τους, όπως η ανεργία, η κοινωνικο-οικονομική ανισότητα κ.λπ., πρόκειται στην ουσία για ένα μικτό μοντέλο (προνοιακό-κοινοτικό), με στόχο να περιορίσει τη δράση του κράτους σε εκείνο το τμήμα που δεν μπορεί να καλύψει η κοινότητα.¹¹⁴

παράλληλων δράσεων, με τον πολίτη να αξιώνει και να διεκδικεί ένα διακριτό και ενεργό ρόλο μέσα στην κοινωνία των πολιτών (συμμετοχική δημοκρατία), L. Cohen-Tanugi (1992), *Le droit sans l' État*, στο Παπαθεοδώρου Θ., 2002, ό.π., σ. 102.

¹¹¹ Στο ίδιο, σ. 216.

¹¹² Οι οικονομικά εύπορες ομάδες, φέρεται να απολαμβάνουν περισσότερη προστασία, καθόσον πέρα από την παρεχόμενη από το κράτος ασφάλεια, μέσω της αστυνομίας, έχουν την οικονομική δυνατότητα να αγοράζουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες των ιδιωτικών επιχειρήσεων ασφάλειας. Ωστόσο, στην περίπτωση αυτή, της ιδιωτικά παρεχόμενης ασφάλειας, ελλοχεύει ο κίνδυνος δημιουργίας προβλημάτων, εξαιτίας παράτυπων επεμβάσεων, δηλαδή, πέραν των ορίων δικαιοδοσίας τους και των προβλεπόμενων από το νόμο προϋποθέσεων, όπως ρητά ορίζεται, για τους επίσημους φορείς κοινωνικού ελέγχου, αλλά και πέρα από τα όρια της αναλογικότητας (βλ. άρθρα: 5 παρ. 3, 6 και 25 παρ. 1 του Συντάγματος της Ελλάδας), Λαμπροπούλου Ε., 2003, ό.π., σ. 157.

¹¹³ Waller B., «Πρόληψη της εγκληματικότητας. Ενέργειες, αποτελέσματα, πλεονεκτήματα και συμπεράσματα», *Ποινική Δικαιοσύνη*, Τεύχος 2, Απρίλιος 1999, σσ. 371-379.

¹¹⁴ Αυτό αποτελεί τη βασική διαφορά των σημερινών κοινοτήτων, με την «ιδεώδη» κοινότητα του μεσαίωνα και την ανάπτυξή της, ως κοινωνικο-οικονομική και πολιτισμική οντότητα, Λαμπροπούλου Έ, 2003, ό.π., σ. 170.

Επιπρόσθετα, δεν μπορεί να παραβλεφθεί και η διατύπωση θέσεων, περί εστίασης της κοινοτικής πρόληψης στη διαχείριση και αντιμετώπιση εγκλημάτων, τα οποία από την τοπική κοινότητα θεωρούνται ως άμεση απειλή, αλλά και σε εκείνα με την μεγαλύτερη προβολή από τα Μ.Μ.Ε., παραβλέποντας τη σημασία των ευρύτερων κοινωνικών παραγόντων που επιδρούν και συνδέονται με την εκδήλωσή τους.¹¹⁵

5. Συμπεράσματα

Από τα προρρηθέντα, καθίσταται σαφές ότι, η πρόληψη, ως μορφή και στρατηγική αντεγκληματικής πολιτικής, καθίσταται ιδιαίτερα περίπλοκο, πολυδιάστατο και βαρύνουσας σημασίας ζήτημα, το οποίο απασχολεί, διαχρονικά, όλο και περισσότερο τις κοινωνίες διεθνώς, δεδομένου ότι, οι όποιες παρεμβάσεις και μέτρα, λαμβάνονται σε προεγκληματικό επίπεδο, δηλαδή, πριν ακόμη συμβεί το έγκλημα και ως εκ τούτου, θα πρέπει να είναι συνυφασμένα και προσαρμοσμένα στις εκάστοτε κοινωνικές ανάγκες, προτεραιότητες και προβλήματα εγκληματικότητας, γεγονός το οποίο προσδίδει δυναμική διάσταση στη σχεδίαση και εφαρμογή τους. Υπό το πρίσμα αυτό, μέσα από την προηγηθείσα παράθεση και ανάλυση των ειδών πρόληψης, όπως αυτές έχουν κατηγοριοποιηθεί βάσει της βιβλιογραφικής επισκόπησης, των εφαρμοζόμενων μέτρων, των ζητημάτων και προβληματισμών που ανακύπτουν και επικεντρώνονται σε θέματα αποτελεσματικότητας, ορθολογικής χρήσης (στα όρια της αναλογικότητας), καθώς και ζητημάτων συμβατότητάς με τα ατομικά δικαιώματα, τις θεμελιώδεις ελευθερίες, αλλά και ευρύτερα, με τις αρχές κάθε δημοκρατικής κοινωνίας και κράτους δικαίου, γίνεται αντιληπτή και συνάμα κατανοητή, η διάθεση και στροφή των σύγχρονων κοινωνιών και ιδίως της Ευρώπης, μετά τη δεκαετία του 1970, σε μια νέα προσέγγιση όσον αφορά στην πρόληψη. Επιδιώκεται μια ολιστική, συμμετοχική, κοινωνική εγκληματοπροληπτική πολιτική, μέσα από την ενεργοποίηση και ενίσχυση του ρόλου της τοπικής διάστασης («κοινοτική πρόληψη») και της συμμετοχής του κοινού. Η αντεγκληματική πολιτική με στόχο την πρόληψη, είναι ευδιάκριτο ότι αναζητείται, τα τελευταία χρόνια, πέρα από τις βραχυπρόθεσμες στοχεύσεις και τα στενά όρια του παραδοσιακού κρατικοκεντρικού, συγκεντρωτικού προτύπου, σε μακρόπνοους

¹¹⁵ Στο ίδιο, σ. 157.

σχεδιασμούς, στο γενικότερο πλαίσιο της διεταιρικότητας (“interpartenariat”), της συνευθύνης και συνδιαχείρισης, της συμμετοχής και συνεργασίας της τοπικής αυτοδιοίκησης, των κοινωνικών υπηρεσιών και φορέων της τοπικής κοινωνίας και των ίδιων των πολιτών, που γνωρίζουν καλύτερα τα προβλήματα των περιοχών (πόλης, συνοικίας, γειτονιάς) που διαβιούν και σχετίζονται με την εγκληματικότητα και τις παραβατικές συμπεριφορές, των οποίων είναι άμεσοι αποδέκτες. Τα ανωτέρω, αποτέλεσαν τη δικαιολογητική βάση, ωθητικό παράγοντα και εφαλτήριο για αναζήτηση και σχεδίαση εγκληματοπροληπτικής πολιτικής από κάτω προς τα πάνω» (“bottom – up policy”), μέσω της σύστασης ειδικών οργάνων πρόληψης που θα συγκεντρώνουν τα ζητούμενα χαρακτηριστικά και θα ανταποκρίνονται στις νέες επιδιώξεις, ανάγκες, στόχους και προσδοκίες που έθεσαν οι ίδιες οι κοινωνίες, όπως τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας/Παραβατικότητας, τα οποία αναλύονται εκτενώς στην παρούσα εργασία.

Κεφάλαιο Δεύτερο: Αντεγκληματική πολιτική με στόχο την πρόληψη σε τοπικό επίπεδο

1. Κρατικοκεντρική αντεγκληματική πολιτική

Το πρότυπο διατήρησης του νόμου και τάξης, έχει εξαπλωθεί τα τελευταία χρόνια στον ευρωπαϊκό χώρο, αποκτώντας μεγάλη δυναμική, κυριότερες πολιτικές υλοποίησης και εφαρμογής του οποίου, αποτελούν η «εμφανής αστυνόμευση» σε τοπικό επίπεδο και η ευρέως γνωστή και συχνά εφαρμοζόμενη από διάφορες κυβερνήσεις, αντεγκληματική πολιτική της «μηδενικής ανοχής» (“zero tolerance”).¹¹⁶

1.1 Η εμφανής αστυνόμευση

Η εμφανής αστυνόμευση, αποτελεί επιχειρησιακή δράση της Αστυνομίας που υλοποιείται μέσω της δημόσιας παρουσίας της αστυνομικής δύναμης, για την επιτήρηση προσώπων, χώρων και πραγμάτων, με σκοπό τόσο την πρόληψη, όσο και την καταστολή εγκληματικών ενεργειών.

Το 1981, ο Herman Goldstein, σε αντικατάσταση του αντιδραστικού «τυποποιημένου μοντέλου αστυνόμευσης» (“standard model policing”), που αναπτύχθηκε σε μεγάλο βαθμό, γύρω στη δεκαετία του 1930 στις Η.Π.Α., βασισμένο σε μεμονωμένες κλήσεις ή περιστατικά (τυχαία περιπολία σε όλα τα μέρη της κοινότητας, ταχεία απόκριση σε κλήσεις έκτακτης ανάγκης, εντατικές πολιτικές επιβολής και συλλήψεις, γενικευμένες έρευνες εγκληματικότητας κ.λπ.), υποστήριξε τη λεγόμενη «αστυνόμευση προσανατολισμένη στα προβλήματα» (“problem oriented policing”), με στόχο η Αστυνομία, να δρα προληπτικά στον εντοπισμό συγκεκριμένων προβλημάτων ή εγκλημάτων, που θα μπορούσαν να στοχεύσουν στην ανακούφιση της τοπικής κοινωνίας. Βασική προϋπόθεση του μοντέλου αυτού, ήταν η προσεκτική ανάλυση των προβλημάτων, για το σχεδιασμό εξατομικευμένων λύσεων και αναπτύχθηκε από το μοντέλο «S.A.R.A.» (Scanning, Analysis, Response, and

¹¹⁶ Στην Ελλάδα, το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, στο Ετήσιο Σχέδιο Δράσης 2023, αναφορικά με την διαφύλαξη της ασφάλειας των πολιτών, υιοθετεί την πολιτική της «μηδενικής ανοχής» στο έγκλημα και την παραβατικότητα, βλ. Ε.Σ.Δ. (επιτελική σύνοψη) του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη. Διαθέσιμο στο: https://www.minocp.gov.gr/file/2023/01/ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ-ΣΥΝΟΨΗ_ΕΣΔ-2023_ΥπΠτΠ.pdf

Assessment) (1987) που αντιπροσωπεύει τέσσερα βήματα: σάρωση, ανάλυση, απόκριση, αξιολόγηση¹¹⁷.

Στην Ελλάδα, στο ά. 93 παρ. 1 του Π.Δ. 141/1991, προβλέπεται ότι, η προληπτική ενέργεια αποτελεί πρώτιστο καθήκον της ΕΛ.ΑΣ. και υπηρεσίες, επιφορτισμένες με τις βασικότερες αρμοδιότητες στον τομέα της πρόληψης του εγκλήματος, είναι οι περιπολίες (πεζές και εποχούμενες)¹¹⁸, οι αστυνομικές ενέδρες (τα λεγόμενα «μπλόκα») και οι κατοπτεύσεις. Προς την κατεύθυνση της πρόληψης, η ΕΛ.ΑΣ., τα τελευταία χρόνια, προκειμένου να επιτύχει εμφανή και ευέλικτη στον αστικό ιστό παρουσία, με όσο το δυνατόν ταχύτερη ανταπόκριση και επέμβαση, έχει επενδύσει σημαντικά στη δίκυκλη αστυνόμευση, ιδρύοντας την Ομάδα Δίκυκλης Αστυνόμευσης «ΔΙ.ΑΣ.», την οποία στελεχώνουν 2.448 περίπου αστυνομικοί, στοχεύοντας στην πρόληψη, αλλά και την καταστολή του εγκλήματος¹¹⁹, η αριθμητική και γεωγραφική κατανομή των οποίων, προκύπτει από τη χαρτογράφηση της εγκληματικότητας της κάθε περιοχής.

Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα και κυρίως στην Αττική, όπου παρουσιάζεται πανελλαδικά και το μεγαλύτερο μέρος της καταγεγραμμένης εγκληματικότητας¹²⁰, παρατηρείται ότι, η εφαρμογή του μοντέλου της πρόληψης μέσω της εμφανούς αστυνόμευσης, παρουσιάζει ιδιαίτερες δυσχέρειες, δεδομένου ότι, η αστυνομία αντιμετωπίζει μεγάλες δυσκολίες στην υλοποίηση προγραμμάτων και σχεδίων σχετικών με την πρόληψη του εγκλήματος, το οποίο οφείλεται σε μεγάλο

¹¹⁷ Scott M., “Problem-Oriented Policing: Reflections on the First 20 Years”, U.S. Department of Justice. Office of Justice Programs, Washington D.C., 2000, σελ. 45 επ. Ανακτήθηκε από: <file:///C:/Users/user/Downloads/POP20YearReflections.pdf>

¹¹⁸ Ανάλογα με την αποστολή τους, οι περιπολίες της Ελληνικής Αστυνομίας, διακρίνονται σε τάξης, ασφάλειας και μικτές, με σκοπό τη διατήρηση της τάξης και ασφάλειας, βλ. Βιδάλη Σ., *Αστυνομία. Έλεγχος του εγκλήματος και ανθρώπινα δικαιώματα*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2012, σσ. 154-157. Αναφορικά με τις περιπολίες που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο πρόληψης του εγκλήματος, διατάσσονται σε 24ωρη βάση, ανάλογα με το διαθέσιμο αστυνομικό προσωπικό και τις υπηρεσιακές ανάγκες, διακρίνονται δε, σε πεζές, με τις οποίες επιτυγχάνεται έντονη φυσική παρουσία των αστυνομικών, διευκολύνοντας την άμεση επίλυση των προβλημάτων και σε εποχούμενες, για τον έλεγχο ευρύτερης περιοχής και την ταχύτερη επέμβαση, για τι οποίες ωστόσο, έχει ασκηθεί κριτική, λόγω του απρόσωπου χαρακτήρα στις σχέσεις μεταξύ των αστυνομικών με τους πολίτες.

¹¹⁹ Βλ. περισσότερα στο: <https://www.astynomia.gr/elliniki-astynomia/eidikes-ypiresies/omada-dikyklis-astynomefsis-di-as/>

¹²⁰ Βλ. σ. 18, στη στατιστική επετηρίδα της Ελληνικής Αστυνομίας, έτους 2022, σύμφωνα με την οποία στην περιφέρεια αρμοδιότητας της αστυνομικής διεύθυνσης Αττικής, διαπράχθηκαν συνολικά 121.980 αδικήματα σε βαθμό κακουργήματος και πλημμελήματος, τριπλάσια σε αριθμό από την αμέσως προηγούμενη, σε αριθμό διάπραξης αδικημάτων, περιφέρειας αστυνομικής διεύθυνσης Θεσσαλονίκης, στην οποία καταγράφηκαν αντίστοιχα 37.005 αδικήματα. Διαθέσιμο στο: <https://www.astynomia.gr/file/2023/04/epetirida2022.pdf>

βαθμό στην αύξηση των υποχρεώσεων και καθηκόντων της με αντικείμενα «αλλότρια» προς την αποστολή και το έργο της¹²¹, ενώ παρατηρείται μεγάλο μέρος του αστυνομικού δυναμικού να διατίθεται σε φυλάξεις ευπαθών στόχων, προσώπων και εγκαταστάσεων¹²², με αποτέλεσμα να κατευθύνεται περισσότερο στην εφαρμογή βραχυπρόθεσμων προγραμμάτων και σχεδίων, με στόχο την καταστολή και την παρουσίαση άμεσων αποτελεσμάτων στο κοινό.

Βέβαια, θα πρέπει να επισημανθεί ότι, ο μηχανισμός της Αστυνομίας, δεν αρκεί από μόνος του να οδηγήσει στα επιθυμητά αποτελέσματα όσον αφορά στην πρόληψη της εγκληματικότητας και τη δημιουργία και διατήρηση του αισθήματος ασφάλειας, ενώ κρίνεται επιτακτική η εμπλοκή της κοινότητας, η θετική στάση και συμμετοχή των μελών της και η μεταξύ τους συνεργασία με την αστυνομία¹²³, στον διαρκή αγώνα για την αντιμετώπιση του εγκληματικού φαινομένου.¹²⁴

1.2 Το μοντέλο της μηδενικής ανοχής (“zero tolerance”)

Δεδομένου ότι η εγκληματικότητα και η ανασφάλεια, τοποθετούνται, διαχρονικά, στα σημαντικότερα προβλήματα που απασχολούν τους πολίτες¹²⁵, στις προτεραιότητες των κυβερνήσεων, συμπεριλαμβάνεται η ανάγκης προβολής στην κοινωνία, ότι διατηρούν τον έλεγχο και έχουν το «πάνω χέρι» στη μάχη κατά του εγκλήματος.

¹²¹ Στεργιούλης Ε., 2008, ό.π., σ. 64. Αξιοσημείωτη ήταν και η αξιοποίηση σημαντικού αριθμού της αστυνομικής δύναμης, κατά τη διαχείριση της υγειονομικής κρίσης “Covid-19”, κατά τα έτη 2019-2020.

¹²² Βλ. Καραβοκώρη Α., «Ένας στρατός για τους πολιτικούς. Χιλιάδες αστυνομικοί φυλάνε κόμματα και επισήμους-Δείτε ποιοι έχουν φρουρά», *Τα Νέα*, Απρίλιος 2018. Ανακτήθηκε από: <https://www.tanea.gr/2018/04/13/politics/xiliades-astynomikoi-fylane-kommata-kai-episimoys-deite-poioidexoun-frouyra/>. «Χρυσοχοϊδης για Φουρθιώτη και φύλαξη επισήμων – Σε πολιτικούς το 60%», *Η Καθημερινή*, Απρίλιος 2021. Ανακτήθηκε από: <https://www.kathimerini.gr/politics/parliament/561323977/chrysochoidis-gia-foyrthioti-kai-fylaxi-episimon-se-politikoys-to-60/>

¹²³ Ζαραφονίτου Χ., 2004, ό.π., σσ. 159-160, πρβ. Λαμπροπούλου Έ., 1994, ό.π., σσ. 208-209.

¹²⁴ Καραγιαννίδης Χ., 2014, ό.π..

¹²⁵ Για την περίπτωση της Ελλάδας, σε πανελλαδική έρευνα κοινής γνώμης, που πραγματοποιήθηκε προσφάτως (τον Μάρτιο του 2024), σε δείγμα 1.317 ατόμων, η εγκληματικότητα συμπεριλαμβάνεται στα πέντε σημαντικότερα προβλήματα της χώρας (καταγράφηκε ως το τέταρτο κατά σειρά από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η χώρα, μετά την ακρίβεια, οικονομία και κρίση των θεσμών). Διαθέσιμη στο: <https://www.tanea.gr/2024/03/21/politics/dimoskopisi-megali-fthora-kyvernisis-kai-mitsotaki-dimofilesteros-o-kanenas/>

Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, έχει υιοθετηθεί και εφαρμοστεί από κυβερνήσεις στον ευρωπαϊκό χώρο, του «επιθετικού» μοντέλου της «μηδενικής ανοχής» (“zero tolerance”)¹²⁶, το οποίο εφαρμόστηκε αρχικά στη Ν. Υόρκη¹²⁷, στις αρχές της δεκαετίας του 1990 από τον W. Bratton (τότε επιθεωρητή της Αστυνομικής Διεύθυνσης της Ν. Υόρκης), στοχεύοντας ουσιαστικά, στη μείωση των δεικτών της εγκληματικότητας, μέσα από την αντιμετώπιση της μικροεγκληματικότητας στους δρόμους, καθώς και στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος, με αυξημένο τον ανεπίσημο έλεγχο και την υπευθυνότητα των πολιτών προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση.

Ωστόσο, το μοντέλο αυτό, της εντατικοποίησης της αστυνόμευσης και αυστηριοποίησης της ποινικής νομοθεσίας, λόγω της εστίασης σε συγκεκριμένες κατηγορίες ατόμων ή ομάδων, κυρίως των περιθωριοποιημένων, όπως είναι για παράδειγμα οι επαίτες, οι άστεγοι, οι χρήστες ναρκωτικών ουσιών, οι εκδιδόμενες γυναίκες, οι παράνομοι μετανάστες, προκάλεσε έντονους προβληματισμούς σχετικά με τη διασύνδεση και ολιστική προσέγγιση που επιχειρείται, μεταξύ των δραστηριοτήτων μικρής κοινωνικο-ποινικής απαξίας και σοβαρής εγκληματικότητας, αντιμετωπίζοντας, δηλαδή εξίσου αυστηρά, τα εγκλήματα βαρύνουσας σημασίας και τις «αντικοινωνικότητες». Επιπρόσθετα, διαπιστώθηκε σύντομα ότι, τα εγκλήματα αφενός δεν έπαψαν να τελούνται, αφετέρου δε, η πολιτική αυτή ως μοντέλο επιθετικής αντεγκληματικής πολιτικής, προωθεί την αδιέξοδη καταστολή και φαίνεται να υστερεί στην επαλήθευση των θετικών αποτελεσμάτων της, ενώ δημιουργούνται προβληματισμοί σχετικά με την αποχή από το πλαίσιο της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής, την ποιότητα των σχέσεων μεταξύ του κοινού και της αστυνομίας¹²⁸, αλλά και σοβαρά ζητήματα και κίνδυνοι καταπάτησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ατομικών ελευθεριών των περιθωριοποιημένων, κυρίως, ατόμων.¹²⁹

Η εξέταση δε, των εγκληματογόνων παραγόντων, όπως οι κοινωνικο-οικονομικές ανισότητες και των τοπικών ιδιομορφιών της καταγεγραμμένης εγκληματικότητας τίθεται στο περιθώριο, ενώ διακυβεύονται οι αρχές της αναλογικότητας και του κράτους δικαίου.

¹²⁶ Μαγγανάς Α., 2019, ό.π..

¹²⁷ Ζαραφονίτου Χ., «Υπάρχουν “ghettos” στο κέντρο της Αθήνας; Μια εγκληματολογική αναδόμηση των κοινωνικών αναπαραστάσεων των κατοίκων της περιοχής», *Εγκληματολογία*, 2012, σ. 18. Διαθέσιμο στο: https://criminology.panteion.gr/files/318/MEL_ZARAFONITOY.indd.pdf

¹²⁸ Ζαραφονίτου Χ., 2003, ό.π., σσ. 164-166.

¹²⁹ Προλεγόμενα, Καραγιαννίδης Χ., 2011, ό.π..

2. Συμμετοχική αντεγκληματική πολιτική

Προς την κατεύθυνση της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής, συνέδραμε η αντίληψη ότι, η αντεγκληματική πολιτική δεν μπορεί να αποτελεί αποκλειστικά υπόθεση του κράτους, αντιθέτως, αφορά όλους τους πολίτες, καθώς συνδέεται αιτιωδώς με την έκταση των παρεχόμενων προς αυτούς ελευθεριών και θεμελιωδών δικαιωμάτων και γενικότερα με την εξασφάλιση της καθημερινής ποιότητας ζωής τους.¹³⁰ Στο πλαίσιο, λοιπόν, αυτής της τοποθέτησης, διαμορφώθηκαν θεωρητικές προσεγγίσεις και επιμέρους κοινωνικές πρακτικές, που προάγουν τον πολίτη σε βασικό και ενεργό παράγοντα-εταίρο, στον διαρκή αγώνα για την αντιμετώπιση του εγκλήματος¹³¹, τη διαχείριση φαινομένων της κοινωνικής αποδιοργάνωσης και την εγκαθίδρυση και διατήρηση της προσωπικής του ασφάλειας και κοινωνικής ειρήνης, μέσα από συμμετοχικές διαδικασίες με ομαδική και συλλογική προσπάθεια, όπου ο κάθε πολίτης θα νοιάζεται για τον συμπολίτη του.¹³²

Η συμμετοχική αντεγκληματική πολιτική, εκφράζει την ιδέα του κοινοτισμού, την ανάγκη, δηλαδή, της ανάπτυξης δράσεων από την τοπική κοινότητα (community centered/development model), στο πλαίσιο της χάραξης και άσκησης αντεγκληματικής πολιτικής για τη διαχείριση του εγκληματικού φαινομένου, μέσα από την άμεση και υπεύθυνη συμμετοχή συνειδητοποιημένων πολιτών, για την ανάδειξη των προτεραιοτήτων και προβλημάτων της περιοχής κατοικίας τους, αλλά και την υπεύθυνη συνεργασία με θεσμούς και φορείς της τοπικής κοινότητας/αυτοδιοίκησης, όπως τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας, την τοπική αστυνομία και τους κοινωνικούς φορείς, για την εφαρμογή εγκληματοπροληπτικών κυρίως δράσεων, στις τοπικές περιοχές.¹³³

Συνιστά πολιτική «διεταίρικότητας» και προτάσσει τη ρεαλιστική συνεργασία και σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ του κράτους, των τοπικών κοινωνιών και των

¹³⁰ Μανωλεδάκης Ι. (2005), Παγκόσμια Εξουσία και Νομικός Πολιτισμός, στο Καραγιαννίδης Χ., 2011, ό.π., σ. 4.

¹³¹ Χαλκιά Α., 2014, ό.π., σ. 66.

¹³² Πανούσης Γ., «Κοινωνία με διαρκές βλέμμα», *Εγκλημα και Τιμωρία*, Τεύχος 12, Σεπτέμβριος 2022, σσ. 32-33.

¹³³ Πιτσελά Α., Καραγιαννίδης Χ., 2020, ό.π., σ. 15, Καραγιαννίδης Χ., 2011, ό.π., σ. 182, Κουράκης Ν., 2022, ό.π.

πολιτών¹³⁴, σε επίπεδο πόλης, περιφέρειας και συνοικίας, για την αποτελεσματικότερη διαχείριση, κυρίως, του προβλήματος της μικρομεσαίας εγκληματικότητας και τη μείωση του φόβου του εγκλήματος και της ανασφάλειας (συνδιαχείριση), δεδομένου ότι, ο επίσημος μηχανισμός του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης, είτε δρα προληπτικά είτε κατασταλτικά, δεν επαρκεί για την παροχή ουσιαστικής προστασίας στους πολίτες, ενάντια στην ολοένα αυξανόμενη εγκληματικότητα και εμφάνιση νέων και δυναμικών μορφών εγκλημάτων. Βέβαια, η επιτυχία του εν λόγω πρότυπου, όπως γίνεται αντιληπτό, εναπόκειται στην ενεργό και ουσιαστική εμπλοκή, τόσο της τοπικής αυτοδιοίκησης, όσο και των ίδιων των μελών της (συνυπευθυνότητα)¹³⁵, οι οποίοι είναι και οι άμεσοι αποδέκτες των προβλημάτων εγκληματικότητας που ανακύπτουν καθημερινά, στο πλαίσιο της κοινωνικής τους συμβίωσης.

Υπό το πρίσμα αυτό, γίνεται αντιληπτό ότι η πρόληψη του εγκλήματος, που αποτελεί μείζον ζήτημα και στοίχημα των σύγχρονων κοινωνιών, δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί αποκλειστικά στη βάση του συστήματος της ποινικής δικαιοσύνης, αλλά ούτε και μέσα από στείρες κρατικοκεντρικές δράσεις που αφορούν γενικά και αόριστα όλη την επικράτεια. Διευρύνεται, συνεπώς, η έννοια και εξειδικεύονται οι μέθοδοι και οι εφαρμογές της κοινωνικής αντίδρασης, προάγοντας την κοινωνική συνοχή και συλλογική δράση των πολιτών, με σκοπό την εμπέδωση της ασφάλειας σε τοπικό επίπεδο.¹³⁶

Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη ότι το έγκλημα, ως κοινωνικό φαινόμενο, συνεχώς εξελίσσεται και μεταβάλλεται, θα πρέπει να επισημανθεί ότι και η συμμετοχική αντεγκληματική πολιτική και τα λαμβανόμενα στο πλαίσιο αυτής σχέδια εγκληματοπροληπτικών δράσεων, δεν μπορεί να παραμείνουν ανεπηρέαστα και αμετάβλητα και ως εκ τούτου, θα πρέπει να βρίσκονται υπό τακτική αξιολόγηση,

¹³⁴ Στο 14^ο Συνέδριο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για την Πρόληψη του Εγκλήματος και την Ποινική Δικαιοσύνη, που διεξήχθη το 2021 στο Κιότο της Ιαπωνίας, με θέμα «Προώθηση της πρόληψης του εγκλήματος, της ποινικής δικαιοσύνης και του κράτους δικαίου: προς την επίτευξη της Ατζέντας 2030», επισημάνθηκε η ανάγκη ενίσχυσης της διεπιστημονικότητας και ανάπτυξης πολυμερών συνεργασιών και συντονισμού, μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και άλλων θεσμών της ποινικής δικαιοσύνης, φορέων του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, των ίδιων των πολιτών, της ακαδημαϊκής και επιστημονικής κοινότητας, και άλλων ενδιαφερόμενων φορέων του τομέα της πρόληψης και καταπολέμησης της εγκληματικότητας, United Nations, “Report of the Fourteenth United Nations Congress on Crime Prevention and Criminal Justice”, Kyoto, March 2021, σσ. 3-5. Διαθέσιμο στο: https://www.unodc.org/documents/commissions/Congress/documents/ACONF234_16_V2102028.pdf

¹³⁵ Καραγιαννίδης Χ., 2011, ό.π., σ. 183.

¹³⁶ Παπαθεοδώρου Θ., 2002, ό.π., σσ. 283-284.

επεξεργασία και αναβάθμιση-εξέλιξη και επικαιροποίηση, ώστε να προσαρμόζονται και να ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες και ιδιαιτερότητες της κάθε κοινωνίας.¹³⁷

2.1 Η σημασία ενεργοποίησης και συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας στην εγκληματοπροληπτική πολιτική

Το 1983, με τη σύσταση Νο R(83) 7 «*Η συμμετοχή του κοινού στην αντεγκληματική πολιτική*» του Συμβουλίου της Ευρώπης, προτάθηκε για πρώτη φορά σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η ενεργός συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας και των πολιτών - ως επιβεβλημένη στροφή για την άσκηση αποτελεσματικής αντεγκληματικής πολιτικής¹³⁸ - στην πρόληψη του εγκλήματος, μέσα σε ένα πλαίσιο κατάλληλων δομών και συνεργασίας με τους επίσημους φορείς αντεγκληματικής πολιτικής, καθιστώντας σαφές ότι, η πολιτική κατά του εγκλήματος απαιτεί συνεργασία, συλλογικότητα και αλληλεγγύη και όχι στείρα κατασταλτική πολιτική.¹³⁹

Ως σημαντικές προϋποθέσεις για την επίτευξη της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής στην πρόληψη του εγκλήματος, εκφράστηκαν: α) η διαρκής και ενεργός υποστήριξη προς την κατεύθυνση αυτή, προκειμένου να ξεπεραστεί τυχόν αδιαφορία ή διστακτικότητα και επιφυλάξεις από ορισμένα τμήματα του κοινού και η καλλιέργεια θετικής στάσης απέναντι στη φιλοσοφία του θεσμού της πρόληψης, β) η επαγρύπνηση και κατάλληλη ενημέρωσή των πολιτών για το συνολικό εγκληματικό φαινόμενο, γ) η επιμόρφωση και η ανάμειξή τους στο πεδίο ανάληψης αρμοδιοτήτων αντεγκληματικής πολιτικής, που έως πρότινος εκλαμβάνονταν ως αποκλειστικά κρατικοκεντρικές, μέσω της δημιουργίας κατάλληλων δομών σε εθνικό και κυρίως τοπικό επίπεδο, με «ad hoc» συμβουλευτικές επιτροπές, διαρκή σώματα και ανοιχτές

¹³⁷ Βλ. Καραγιαννίδης Χ., «Η συμβολή της τοπικής αυτοδιοίκησης στην πρόληψη του εγκλήματος: Τα τοπικά σχέδια αντεγκληματικής πολιτικής και το παράδειγμα της Ολλανδίας», *Pro Justitia*, Τόμος 6, 2023. Ανακτήθηκε από: <https://ejournals.lib.auth.gr/projustitia/article/view/9599/8934>.

¹³⁸ Αλεξιάδης Σ., *Ευρωπαϊκή Αντεγκληματική Πολιτική*, 5^η Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2006, 159.

¹³⁹ Ακολούθησαν συναφείς Συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης, όπως οι: Νο. R (87) 19, Νο. R (87) 21, Νο. R (96) 8 και Νο. R (2003) 21, που προαναφέρθηκαν. Υπογραμμίζεται δε, η δυνατότητα αποτελεσματικότερης δράσης των προληπτικών μέτρων, όταν προσαρμόζονται στις ιδιαίτερες τοπικές συνθήκες και υλοποιούνται με τη συμμετοχή της κοινότητας, Ζαραφονίτου Χ., 2003, ό.π., σσ. 13-15.

συσκέψεις, με στόχο την ψύχραιμη αντιμετώπιση των προβλημάτων εγκληματικότητας, πέρα από διαφόρων ειδών σκοπιμότητες (πολιτικές, οικονομικές κ.λπ.), δ) η ενθάρρυνση, από πλευράς του κράτους, των τοπικών αρχών, για την ανάπτυξη επικοινωνίας και διαλόγου, με στόχο την ενίσχυση και ενθάρρυνση του ρόλου του κοινού, στην κοινωνική πρόληψη και ε) η ύπαρξη συντονισμού στις συμμετοχικές δράσεις και η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων τους¹⁴⁰.

Βέβαια θα πρέπει να τονιστεί ότι, η συμμετοχή αυτή των πολιτών στην πρόληψη του εγκλήματος δεν πρέπει, σε καμία περίπτωση, να λαμβάνει τη μορφή της αυτοδικίας¹⁴¹ ή του «χαφιεδισμού», αφού τέτοιες συμπεριφορές δεν επιτρέπονται σε μια δικαιοκρατούμενη κοινωνία.¹⁴² Αντιθέτως, αποτελεί θεμελιακή προϋπόθεση της δημοκρατίας και πρέπει να πραγματώνεται, είτε με την επίδειξη υπευθυνότητας από την πλευρά των πολιτών και τη λήψη ουσιαστικών πρωτοβουλιών και μέτρων αυτοπροστασίας, ώστε να αποφεύγεται ενδεχόμενη θυματοποίησή τους (σε ατομικό επίπεδο), είτε και με την εθελοντική δράση και ενεργό συμμετοχή τους στην προώθηση του έργου θεσμικών φορέων και δομών, όπως τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας/Παραβατικότητας της περιοχής κατοικίας τους και οι διοικητικές δομές κοινωνικού χαρακτήρα, όπως είναι οι κοινωνικές υπηρεσίες, τα συμβουλευτικά κέντρα, οι υπηρεσίες του συστήματος δημόσιας υγείας κ.ά. (σε συλλογικό, δηλαδή, επίπεδο).¹⁴³

Γίνεται λοιπόν σαφές ότι, το συμμετοχικό μοντέλο εξελίσσεται σε αποκεντρωμένο και τοπικό και το έργο θεσμών, όπως τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας/Παραβατικότητας, τα οποία αποτελούν εφαρμογή της πολιτικής του κοινοτισμού, στο επίπεδο πρόληψης του εγκλήματος και θα αναλυθούν λεπτομερώς στη συνέχεια, υλοποιούν την προοπτική της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής, καταδεικνύοντας τη σημαντικότητα συμμετοχής του πολίτη στην αντιμετώπιση μορφών

¹⁴⁰ Βλ. αναλυτικά, Ζαραφωνίτου Χ., 2019, ό.π., σ. 42 (υποσημ. 12), Αλεξιάδης Σ., 2006, ό.π., σσ. 159-164, Παπαθεοδώρου Θ., 2002, ό.π., σ. 284.

¹⁴¹ Όπως επισημαίνεται από τη Λαμπροπούλου, η αυτοδικία στο πλαίσιο εφαρμογής των μοντέλων της κοινοτικής πρόληψης (*«με τη σημαία της κοινοτικής εγγύτητας και το προσωπείο της πρόληψης»*), αμφισβητεί την ίδια τη δημοκρατία, Λαμπροπούλου Έ, 2003, ό.π., σ. 170.

¹⁴² Κουράκης Ν., 2022, ό.π., σ. 13.

¹⁴³ Κουράκης Ν. (προλεγόμενα), «Η συμμετοχή των πολιτών στην αντιμετώπιση του εγκλήματος και τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Παραβατικότητας», στο Κεντρικό Συμβούλιο Πρόληψης της Παραβατικότητας και Εργαστήριο Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών Πανεπιστημίου Αθηνών, *Για να νιώθουμε ασφαλείς μέσα σε μια κοινωνία ενεργών πολιτών. Πρακτικό εγχειρίδιο για τη νόμιμη προστασία του πολίτη από την καθημερινή παραβατικότητα*, Αθήνα, 2006, σ. 3.

της μικρομεσαίας εγκληματικότητας, καθώς και στη συμπαράγωγή του κοινού αγαθού της ασφάλειας σε τοπικό επίπεδο.¹⁴⁴ Προς ενίσχυση του σκοπού αυτού, απαιτούνται διαρκείς δράσεις ευαισθητοποίησης και κινητοποίησης της τοπικής κοινωνίας και των περιφερειακών εξουσιών απέναντι στο έγκλημα και την παρέκκλιση.

Η πολιτεία χαράσσει τις γενικές κατευθύνσεις της αντεγκληματικής πολιτικής και οι πολίτες, οργανωμένα και σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση, την τοπική αστυνομία και τους τοπικούς θεσμικούς και κοινωνικούς φορείς (πολυμερή συνεργασία), καλούνται να αναλάβουν πρωτοβουλίες για την εφαρμογή πολιτικών αντεγκληματικής πολιτικής στις επιμέρους περιοχές τους¹⁴⁵, στηριζόμενοι στους άξονες εγγύτητας και αποκέντρωσης, ώστε τα κοινωνικά προβλήματα να μην καταστούν εγκληματογόνα και η εντοπιζόμενη μικρή παραβατικότητα να μην μετεξελιχθεί σε μόνιμη εγκληματική δραστηριότητα.¹⁴⁶

Ως βασικές παράμετροι για την επιδίωξη συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας και του κοινού στις πολιτικές πρόληψης του εγκλήματος, τέθηκαν: α) η καλύτερη ανίχνευση των αναφύομενων κοινωνικών προβλημάτων σε τοπικό επίπεδο (π.χ. κοινωνικές ανισότητες, προβλήματα κοινωνικής ενσωμάτωσης κ.ά.), β) ο ευκολότερος και αμεσότερος συντονισμός και διασύνδεση των συναρμόδιων φορέων, στην ανάπτυξη κοινωνικών πολιτικών και προγραμμάτων πρόληψης, λόγω της μικρότερης έκτασης και καλύτερου ελέγχου του πεδίου εφαρμογής¹⁴⁷, γ) η νοοτροπία αλληλεγγύης της τοπικής κοινωνίας, στο μικρο-επίπεδο της πόλης ή της γειτονιάς και δ) η θετική επίδραση-συμβολή της συμμετοχής των ίδιων των πολιτών, στην εμπέδωση της δημόσιας ασφάλειας.¹⁴⁸

Ωστόσο, η μορφή των πολιτικών πρόληψης που εφαρμόζονται σε τοπικό επίπεδο, διαφοροποιούνται χωροχρονικά, από χώρα σε χώρα και επηρεάζονται από το φιλοσοφικό-ιδεολογικό πλαίσιο που επικρατεί, ενώ, πέρα από τις πολιτικές κοινωνικής αλληλεγγύης, αναπτύχθηκαν και πολιτικές κοινωνικής αντιπαράθεσης και κοινωνικού

¹⁴⁴ Παπαθεοδώρου Θ., 2002, ό.π., σσ. 284-285, Πιτσελά Α., Καραγιαννίδης Χ., «Ές αύριον τά σπουδαία». Ο θεσμός των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας μέσα από τα πορίσματα μιας πανελλαδικής έρευνας», *Pro Justitia*, Τόμος 3, 2020, σ. 15. Ανακτήθηκε από: <https://ejournals.lib.auth.gr/projustitia/article/view/7675/7949>

¹⁴⁵ Κουράκης Ν. (προλεγόμενα), 2006, ό.π..

¹⁴⁶ Πανούσης Γ., 2022, ό.π., σ. 32.

¹⁴⁷ Ζαραφονίτου Χ., 2003, ό.π., σσ. 19-20.

¹⁴⁸ Παπαθεοδώρου Θ., 2002, ό.π. σ. 286.

αποκλεισμού, λόγω πιθανών «εκτροπών» του μοντέλου αυτού, όπως η υιοθέτηση μιας «πολιτικής του μερικού», σε βάρος του γενικού συμφέροντος, και του κινδύνου διαρκούς ελέγχου/επιτήρησης των πολιτών από τους συμπολίτες τους.¹⁴⁹

Αξιοσημείωτη δε, είναι και η κριτική (με αρνητικό πρόσημο), που διατυπώθηκε σε βάρος του μοντέλου της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής, περί στοχευόμενης αποποίησης από το κράτος, των ευθυνών του, στον τομέα διαχείρισης της εγκληματικότητας («λιγότερο κράτος»), γεγονός το οποίο βέβαια, έρχεται σε αντίθεση με την προσπάθεια μεγαλύτερου εκδημοκρατισμού της ζωής των διαβιούντων στην τοπική κοινωνία¹⁵⁰. Παράλληλα, θα πρέπει να επισημανθεί ότι, το κράτος δεν είναι δυνατόν να αποδυναμωθεί τελείως, από κάποιον τομέα που δημιουργήθηκε-καθιερώθηκε από το ίδιο¹⁵¹.

3. Πρακτικές συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής στην Ελλάδα με στόχο την πρόληψη του εγκλήματος στην τοπική κοινωνία

3.1 Η συμβολή της αστυνομίας

Μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, τα πρότυπα αστυνόμευσης που εστιάζονταν στην καταστολή του εγκλήματος και την αποστασιοποίηση από την κοινότητα, άρχισαν σταδιακά, να τίθενται υπό αμφισβήτηση. Έτσι λοιπόν, από τη δεκαετία του 1960 και έπειτα, άρχισαν να απασχολούν τις Η.Π.Α. και ακολούθως την Ευρώπη, ζητήματα εμπιστοσύνης, συναίνεσης και συνεργασίας μεταξύ της Αστυνομίας και των πολιτών. Τα δε οξυμμένα προβλήματα εγκληματικότητας, οι περιορισμένες δυνατότητες της Αστυνομίας να μειώσει τα ολοένα και αυξανόμενα ποσοστά¹⁵², αλλά και η δυσκολία άντλησης πληροφοριών από την κοινότητα, οδήγησαν σταδιακά, στην

¹⁴⁹ Ζαραφονίτου Χ., 2019, ό.π., σ. 42 και στην ίδια, 2003, ό.π., σ. 17.

¹⁵⁰ Στην ίδια, 2022, ό.π., σ. 34.

¹⁵¹ Delmas-Marty, 2002, ό.π., σ. 278.

¹⁵² Πρώτη η αστυνομία στις Η.Π.Α., επιχείρησε μέσω της έντονης παρουσίας των αστυνομικών δυνάμεων σε δημόσιους χώρους, να δημιουργήσει αίσθημα ασφάλειας στον πολίτη. Οι J. Wilson και G. Kelling, στο άρθρο “Broken windows. The police and neighborhood safety” (1982), επεσήμαναν τη σημασία να διατηρηθούν «περιοχές απρόσβλητες από το έγκλημα, περιοχές με σπίτια χωρίς σπασμένα παράθυρα», WILSON J., Kelling G., “Broken Windows. The police and neighborhood safety”, *The Atlantic*, March 1982., σ. 38.

στροφή προς την περιστασιακή πρόληψη τους εγκλήματος, αλλά και την πολυπαραγοντική και κοινοτική πρόληψη.

Η έξαρση λοιπόν, της μικρομεσαίας εγκληματικότητας και η αύξηση του αισθήματος ανασφάλειας και του φόβου των πολιτών, σε συνδυασμό με την έλλειψη άμεσης ανταπόκρισης της Αστυνομίας στις ανάγκες και τα προβλήματά τους που σχετίζονται με την καθημερινή εγκληματικότητα, αλλά και η ανάγκη «συμπλησιασμού» με τον πολίτη, εδραίωσης μεταξύ τους σχέσης εμπιστοσύνης και εγγύτητας και ανάπτυξης εξειδικευμένων δράσεων πρόληψης, οδήγησαν σε νέες, σύγχρονες μορφές αστυνόμευσης, με κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα, την ενεργό συμμετοχή της κοινότητας και των ίδιων των πολιτών, όπως η κοινοτική αστυνόμευση¹⁵³, ο ΑτΓ και η εθελοντική αστυνόμευση, που τέθηκαν σε ισχύ στις αρχές της δεκαετίας του 1980, από τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες.¹⁵⁴

Όποια αστυνομική δραστηριότητα σχεδιάζεται και υλοποιείται, αφορά στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο και συνεπώς, η πρόληψη, ως βασική λειτουργία της, επιβεβαιώνει τον κοινωνικό χαρακτήρα του ρόλου και της αποστολής της.¹⁵⁵ Σε κάθε κοινωνία, η Αστυνομία λειτουργεί καθημερινά, καθ' όλο το εικοσιτετράωρο και είναι, ως επί το πλείστον, η πρώτη αρχή που εντοπίζει και ανακαλύπτει πρόσωπα που χρειάζονται προστασία, μέριμνα και αρωγή, ενεργοποιώντας προς το σκοπό αυτό τις απαιτούμενες διαδικασίες και τη λήψη των αναγκαίων μέτρων. Αποτελεί κρατικό μηχανισμό που δημιουργήθηκε με πρωταρχικό σκοπό την πρόληψη του εγκλήματος¹⁵⁶, ωστόσο, με εξαίρεση τον θεσμό του «Αστυνομικού της Γειτονίας», συχνά παραμένει «ανώνυμη» και «απρόσωπη» στην κοινότητα.¹⁵⁷

Τούτων δοθέντων, γίνεται κατανοητό ότι, η εξασφάλιση της δημόσιας ειρήνης, ευταξίας και απρόσκοπτης κοινωνικής διαβίωσης των πολιτών και η εξασφάλιση περιβάλλοντος ασφάλειας, πρέπει να αποτελεί βασική προτεραιότητα, στόχο και καθημερινή επιδίωξη της Αστυνομίας. Ωκ τούτου, με γνώμονα και την αποτελεσματικότερη και ουσιαστική αντιμετώπιση των τοπικών προβλημάτων εγκληματικότητας και απόκτησης αμφίδρομης ενημέρωσης-πληροφόρησης,

¹⁵³ Ζαραφονίτου Χ., 2019, ό.π., σ. 44.

¹⁵⁴ Στεργιούλης Ε., 2008, ό.π., σσ. 41-43.

¹⁵⁵ Ζαραφονίτου Χ., 2003, ό.π., σ. 44 επ.

¹⁵⁶ Wilson O. W. (1950), Police Administration, στο Στεργιούλη Ε., 2008, ό.π., σ. 63.

¹⁵⁷ Πανούσης Γ., 2022, ό.π., σσ. 31-32.

καθίστανται επιτακτική: η αναβάθμιση του προσφερόμενου έργου και ανάπτυξη συνεργασιών με συναρμόδιους φορείς, η σχεδίαση, υλοποίηση, αλλά και συμμετοχή σε εγκληματοπροληπτικές δράσεις, παρέχοντας πληροφορίες και στοιχεία για τις περιοχές τοπικής τους αρμοδιότητας και ειδικότερα, για τις κύριες μορφές εγκληματικότητας, όπως αυτές ιεραρχούνται με βάση ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα, προσδιορίζοντας σε τοπικό επίπεδο (χαρτογράφηση) την χωροταξική τους διάσταση, καθώς και το εύρος-μέγεθος, τις ιδιαιτερότητες και εποχικές τάσεις των εγκληματικών συμπεριφορών (οπαδική βία, βία κατά ανηλίκων, ενδοοικογενειακή βίας κ.λπ.).

3.1.1 Η κοινοτική αστυνόμευση

Η κοινοτική αστυνόμευση (community policing) ή αστυνομία της εγγύτητας, η οποία ξεκίνησε να εφαρμόζεται ευρύτατα από το 1970 στις Η.Π.Α. και μετέπειτα σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, σχεδιάστηκε στη φιλοσοφία της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής και πρόκειται για κοινοτικοποίηση του αντεγκληματικού σχεδιασμού.¹⁵⁸ Λαμβάνει άλλοτε τη μορφή συνεργασίας με τους πολίτες στο πλαίσιο της διεισδυτικότητας (Βρετανία) και άλλοτε τη λεγόμενη «αστυνομία της εγγύτητας» (Γαλλία)¹⁵⁹. Τα δε βασικά χαρακτηριστικά της, παραπέμπουν σε στοιχεία όπως η εγγύτητα, η θεατότητα, η προσεγγισιμότητα και η αμεσότητα της αστυνομίας¹⁶⁰.

Βασική επιδίωξη, αποτελεί η θεμελίωση και διατήρηση ουσιαστικής επαφής και αμφίδρομης επικοινωνίας και συνεργασίας της αστυνομίας με τους πολίτες¹⁶¹ και

¹⁵⁸ Προλεγόμενα, Καραγιαννίδης Χ., 2011, ό.π..

¹⁵⁹ Η Γαλλία, η οποία ως χώρα είναι προσανατολισμένη στη λήψη μέτρων κοινωνικής πρόληψης, προκειμένου να επιτύχει τον συμπλησιασμό αστυνομίας κοινού, προχώρησε στην ίδρυση ενός ad hoc νέου σώματος το έτος 2018, της «Αστυνομίας ασφάλειας της καθημερινότητας» (“La Police Desécurité du Quotidien”), η οποία εντοπίζοντας τις ιδιαίτερες ανάγκες της κάθε περιοχής, προσαρμόζει αναλόγως τις δράσεις της, με κύριους στόχους την αντιμετώπιση της ανασφάλειας (πραγματικής και προσλαμβανόμενης) και την αύξηση του επιπέδου εμπιστοσύνης του κοινού, Ζαραφονίτου Χ., 2019, ό.π., σ. 4 και στην ίδια, 2022, ό.π., σ. 37.

¹⁶⁰ Ζαραφονίτου Χ., Καραγιαννίδης Χ., Κοντοπούλου Ε., «Τοπικές πολιτικές πρόληψης του εγκλήματος και ποιότητα ζωής», *Διάλογοι στη Δημόσια Διοίκηση*, Τεύχος 3, 2022, σ. 63-64. Ανακτήθηκε από: [dialogoi_03.pdf \(panteion.gr\)](https://dialogoi.03.pdf(panteion.gr))

¹⁶¹ Προαπαιτούμενα για την ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ κοινού και αστυνομίας, αποτελούν η αποδοχή του ρόλου της αστυνομίας, η αξιοπιστία, η εμπιστοσύνη (π.χ. μέσω πάταξης της διαφθοράς, ενίσχυσης των μηχανισμών ελέγχου, τήρηση του Κώδικα Δεοντολογίας κ.ά.), η πραγματοποίηση αποκεντρωμένων δράσεων στη φιλοσοφία της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής, η προώθηση ρεαλιστικών και όχι προσχηματικών και μη εφαρμόσιμων προτάσεων, πέρα από ιδεοληψίες και δογματικές ακαμψίες, βλ. στον ίδιο, 2014, ό.π..

φορείς της τοπικής κοινότητας για τη μεγιστοποίηση της παρεχόμενης ασφάλειας, καθώς και η σύσφιξη των μεταξύ τους σχέσεων και η σχεδίαση στο πεδίο της πρόληψης του εγκλήματος, ανάλογα με τις τοπικές ιδιαιτερότητες της εγκληματικότητας, εξειδικευμένων δράσεων και προγραμμάτων, με τη συμμετοχή παράλληλα και των λοιπών συναρμόδιων φορέων και θεσμών που εμπλέκονται στον τομέα της ασφάλειας και στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών (δικαστικές αρχές, κοινωνικές υπηρεσίες, δημοτική αστυνομία κ.ά.).

Εδράζεται, στη βάση της διεταιρικότητας¹⁶², της επικουρικότητας και της προοπτικής συνδιαχείρισης τους προβλήματος της εγκληματικότητας, ιδίως της μικροεγκληματικότητας (π.χ. μικροκλοπές, συμπλοκές, βανδαλισμοί και φθορές ξένης ιδιοκτησίας κ.λπ.), θέτοντας ως στόχο, την αποκέντρωση της δημόσιας ασφάλειας και ένταξη του συνόλου των μηχανισμών κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος και της πλειονότητας των δημοτικών και κοινοτικών υπηρεσιών, στην από κοινού «μάχη» για την περιστολή της εγκληματικότητας¹⁶³, της ανασφάλειας και του φόβου θυματοποίησης, ώστε να εμπεδωθεί η δημόσια ασφάλεια και ελευθερία, ως κοινά, συμπαραγόμενα αγαθά. Η επιτυχία αυτής της πολιτικής αστυνόμευσης, στηρίζεται στην αλλαγή της νοοτροπίας που χαρακτηρίζει την κοινωνία αλλά και τους ίδιους τους αστυνομικούς, ενώ για την εφαρμογή της, κρίνεται αναγκαία η ύπαρξη πολιτικής βούλησης.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, στη Μεγάλη Βρετανία, ιδιαίτερα μετά το 1988, η τοπική κοινωνία από κοινού με την Αστυνομία, ως «σύμμαχοι», αναλαμβάνουν να προωθήσουν την τοπική διεταιρικότητα για την ασφάλεια της συνοικίας. Στη Δανία, εφαρμόστηκε το 2017, το πρόγραμμα “Safe Neighbourhoods in Køge”¹⁶⁴, βασισμένο στις αρχές της κοινοτικής αστυνόμευσης και ειδικότερα, στην ανάπτυξη στενής συνεργασίας και κοινής στρατηγικής της τοπικής αστυνομίας με τις κοινωνικές υπηρεσίες του δήμου, τοπικούς φορείς και ενώσεις, αλλά και τους ίδιους τους πολίτες, στοχεύοντας στην αντιμετώπιση της νεανικής παραβατικότητας και κατ’ επέκταση στην αναδιαμόρφωση ενός περιβάλλοντος ασφάλειας (μειώνοντας το φόβο του εγκλήματος),

¹⁶² Ζαραφονίτου Χ., 2003, ό.π., σ. 27.

¹⁶³ Ζαραφονίτου Χ., 2019, ό.π., σ. 44.

¹⁶⁴ Βλ. περισσότερα στο: Dehbi C., “Community Oriented Policing in the European Union Today”, European Crime Prevention Network (EUCPN), 2018, σσ. 103-104. Διαθέσιμο στο: https://eucpn.org/sites/default/files/document/files/Toolbox%2014_EN_LR.pdf

προλαμβάνοντας και αποτρέποντας περιστατικά κοινωνικών αναταραχών ή ακόμη και μετακινήσεις των κατοίκων των συγκεκριμένων περιοχών εξαιτίας της δημιουργούμενης ανασφάλειας.

Σημαντική εστίαση στην κοινοτική αστυνόμευση, μέσω της ανάδειξης της σημαντικότητας της τοπικής κοινωνίας, υπήρξε και το 2018, κατά τη διάρκεια Προεδρίας της Αυστρίας στο EUCPN και στο Συμβούλιο της Ε.Ε.¹⁶⁵, ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι, το συγκεκριμένο έτος απονεμήθηκε στη Φινλανδία από το EUCPN, το Ευρωπαϊκό Βραβείο για την Πρόληψη του Εγκλήματος (ECPA), με θέμα την κοινοτική αστυνόμευση, για τη σχεδίαση και υλοποίηση του προγράμματος “The Forssa approach: mediation of polarisation and intergroup conflict”, το οποίο πέτυχε την περιστολή των βίαιων εγκλημάτων («διομαδικές συγκρούσεις») στην φινλανδική πόλη Forssa και στην αποκατάσταση του αισθήματος ασφάλειας και εκτόνωσης της πολωμένης κατάστασης που είχε αναπτυχθεί.¹⁶⁶

Ωστόσο, παρά τη γενικευμένη αποδοχή του προτύπου της κοινοτικής αστυνόμευσης στον ευρωπαϊκό χώρο¹⁶⁷, δε συνάδει πάντα με την ένταση και ιδιομορφία ορισμένων εκφάνσεων του φαινομένου του εγκλήματος και των ευρύτερων κοινωνικών συγκρούσεων¹⁶⁸, έχοντας έτσι ελάχιστη επίδραση στα εγκλήματα βίας, ενώ προβληματισμό, δημιουργεί το ενδεχόμενο μετακύλισης της εγκληματικότητας σε περιοχές όπου εκλείπει αυτή η πρακτική. Επιπρόσθετα, κριτική και ανησυχία, έχει διατυπωθεί αναφορικά με το ενδεχόμενο υπέρμετρης επέκτασης της κοινοτικής αστυνόμευσης, σε βαθμό ώστε να γίνεται πλέον λόγος, όχι για «αστυνομία της εγγύτητας», αλλά για «εγγύτητα της αστυνομίας».¹⁶⁹

¹⁶⁵ Βλ. Καραγιαννίδης Χ., *Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης Εγκληματικότητας. Τάσεις, προκλήσεις και προοπτικές από την εφαρμογή του θεσμού σε Ελλάδα και Ευρωπαϊκή Ένωση*, Αντ. Ν. Σάκκουλα Ε.Ε, Αθήνα, 2022, σ. 45.

¹⁶⁶ Χαϊνός Ε., Χαλκιά Α., «Ε' Σύντομες Ειδήσεις», *Εγκληματολογία*, Τεύχος 10, Δεκέμβριος 2018, σσ. 166-167. Ανακτήθηκε από:

<https://www.qualex.gr/el-GR/periexomeno/arthrografia/arthrografia?id=851835>.

Βλ. και στο: https://eucpn.org/sites/default/files/document/files/eucpn_newsflash_ecpa_2018.pdf.

¹⁶⁷ Έρευνες που έγιναν σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες, όπως στο Βέλγιο και στο Ηνωμένο Βασίλειο, ανέδειξαν ως προσκόμματα στη λειτουργία του μοντέλου της κοινοτικής αστυνόμευσης (community policing), την απροθυμία των πολιτών και ιδίως των νέων ατόμων, να συμμετάσχουν σε κοινωνικές, συλλογικές προσπάθειες υποστήριξης της Αστυνομίας, Στεργιούλης Ε., 2008, ό.π., σ. 43.

¹⁶⁸ Βλ. περισσότερα στο Παπαθεοδώρου Θ., 2002, ό.π., σσ. 307-312.

¹⁶⁹ Cartuyvels Y. & Mary Ph. (2002), *Politiques de sécurité en Belgique: Les limites d' une approche de proximité*, στο Ζαραφωνίτου Χ., 2022, ό.π., σ. 37.

3.1.2 Ο θεσμός του Αστυνομικού της Γειτονίας (ΑτΓ)

Στο πλαίσιο υιοθέτησης και εφαρμογής μορφών συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο και στο γενικότερο πνεύμα και φιλοσοφία της κοινοτικής αστυνόμευσης και μάλιστα στο «σκληρό» πυρήνα αυτής, τέθηκε σε πιλοτική εφαρμογή στην Ελλάδα το 2003 (και μετέπειτα τα έτη 2010 και 2015), αρχικά στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη και μετέπειτα στην υπόλοιπη χώρα, ο θεσμός του «Αστυνομικού της Γειτονίας» (ΑτΓ)¹⁷⁰, ο οποίος εδραιώνεται ολοένα και περισσότερο τα τελευταία χρόνια στο εξωτερικό.

Μέσω της αστυνόμευσης μίας συγκεκριμένης περιοχής, γειτονιάς ή συνοικίας¹⁷¹, επιδιώκεται το «άνοιγμα» της αστυνομίας προς την κοινωνία, η ζητούμενη εγγύτητα, η αναβάθμιση και ενίσχυση των μεταξύ τους σχέσεων και επικοινωνίας (αστυνομίας και πολιτών) και η υπέρβαση των κατάλοιπων στιγματισμού του παρελθόντος, ως προς το ρόλο του αστυνομικού. Ο αστυνομικός, μέσω της «επώνυμης» και ορατής παρουσίας του στις γειτονιές (επίτευξη θεατότητας), μπορεί να αναπτύξει άμεση επαφή και να εδραιώσει κλίμα αμοιβαίας εμπιστοσύνης και συνεργασίας με τους κατοίκους και τοπικούς φορείς, λειτουργώντας προληπτικά και αποτρεπτικά στη δημιουργία και ανάπτυξη ευκαιριών διάπραξης εγκληματικών ενεργειών. Στόχος του θεσμού αυτού, είναι η επίλυση προβλημάτων που σχετίζονται με ζητήματα ασφάλειας, πρόληψης και αντιμετώπισης της μικροεγκληματικότητας στις γειτονιές και κατ' επέκταση στη διασφάλιση της ευημερίας της τοπικής κοινωνίας.¹⁷²

Απαραίτητα στοιχεία και προαπαιτούμενα για την επιτυχία εφαρμογής του θεσμού, αποτελούν η επιλογή των περιοχών βάσει των χαρακτηριστικών που προαναφέρθηκαν (χαρακτήρα «γειτονιάς», προβλήματα μικροεγκληματικότητας), η επαρκής ενημέρωση της τοπικής κοινωνίας για το ρόλο και το έργο που πρόκειται να επιτελέσει, επιζητώντας άμεση ανταπόκριση και συμμετοχή, ανάπτυξη δικτύωσης και συνεργασίας με συναφείς και συναρμόδιους φορείς - οι δράσεις τους θα πρέπει να συνδυάζονται με άλλες υπηρεσίες της αστυνομίας ή/και της πολιτείας - κατάλληλη

¹⁷⁰ Βλ. άρθρο 74Α του Π.Δ. 141/1991 (ΦΕΚ Α' 58/30-04-1991).

¹⁷¹ Για την επιτυχία εφαρμογής του συγκεκριμένου θεσμού, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής και οι ανάγκες που αυτές παρουσιάζουν, καθώς και τα σχετικά με την εγκληματικότητα προβλήματα, τα οποία θα πρέπει να εντάσσονται στο πλαίσιο της «καθημερινής μικροεγκληματικότητας», Ζαραφονίτου Χ., 2019, ό.π., σ. 57.

¹⁷² Βλ. Στεργιούλης Ε, 2008, ό.π., σσ. 45-47 και Αστυνομικός της Γειτονίας στο: <https://www.minocp.gov.gr/yliko-archeiou/ypourgeio-prostasias-tou-politi/astynomikos-tis-geitonias/>

εκπαίδευση του αστυνομικού προσωπικού που πρόκειται να εκτελέσει τα καθήκοντα του ΑτΓ και προπαιδευτική, σχεδίαση και πολιτική βούληση για υποστήριξη και επίτευξη βιωσιμότητας του θεσμού.

Στην Ελλάδα, η μικρή και σποραδική-περιστασιακή εφαρμογή της συγκεκριμένης πρακτικής¹⁷³, που οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην απουσία της νοοτροπίας του “κοινοτισμού” από την κοινωνική παράδοση της χώρας, δεν επιτρέπει την ορθή αξιολόγησή της προσφοράς και την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων, ως προς τη λειτουργία και την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων.¹⁷⁴ Ωστόσο, σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2010 σε δύο περιοχές της Αθήνας (Κυψέλη, Ηλιούπολη) και στον Πειραιά, για τις νέες μορφές αστυνόμευσης (συμπεριλαμβανομένης του ΑτΓ), καταγράφηκαν, μεταξύ άλλων, από αντιπροσωπευτικό δείγμα καταστηματαρχών, ανεπαρκής παρουσία του Αστυνομικού της Γειτονιάς και ανεπαρκής πληροφόρηση για το ρόλο του (σε ποσοστά 70,3% και 80,9%, αντίστοιχα). Επιπρόσθετα, από αστυνομικούς που συμμετείχαν στην ίδια έρευνα, καταγράφηκαν ως σημαντικά στοιχεία, η επιφυλακτικότητά τους για την αποτελεσματικότητα αυτής της νέας μορφής αστυνόμευσης στην πρόληψη του εγκλήματος και τη μείωση της ανασφάλειας των πολιτών, αλλά και η σύγχυση ως προς την υπηρεσιακή υπόσταση και το ρόλο που εντέλλεται να επιτελέσει. Ειδικότερα, προέκυψε ότι υπερτερεί ο κοινωνικός ρόλος έναντι του αστυνομικού (αφού δεν αναλαμβάνουν κατασταλτική δράση) και ο γραφειοκρατικός έναντι του εκτελεστικού (αφού δεν συμβάλει στην ανάπτυξη της διεισδυτικότητας μεταξύ της αστυνομίας και της κοινότητας για την αντιμετώπιση προβλημάτων εγκληματικότητας), στοιχεία τα οποία, συνδυαστικά, απομακρύνουν το θεσμό του ΑτΓ από τον χαρακτηρισμό του ως «κοινοτική αστυνόμευση»¹⁷⁵. Το ίδιο βέβαια, καταγράφηκε και από έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο Ειδικής

¹⁷³ Βάσει πρόσφατων στοιχείων του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, ο Αστυνομικός της Γειτονιάς εφαρμόζεται σε 39 Αστυνομικά Τμήματα ανά την επικράτεια, εκ των οποίων 13 στην Αθήνα, 4 στη Θεσσαλονίκη και 22 στην υπόλοιπη Ελλάδα, απασχολώντας 199 αστυνομικούς, ενώ το 2019 καταγράφηκαν 119.099 παρεμβάσεις, Ζαραφονίτου Ch. (2020) Contemporary trends in community crime prevention in Greece, στο Ζαραφονίτου X., (επιστ. υπεύθ.), «Χαρτογράφηση της εγκληματικότητας και της ανασφάλειας στην εποχή της οικονομικής κρίσης: Τάσεις, διαστάσεις και συσχετισμοί», Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ.), Εργαστήριο Αστυνομικής Εγκληματολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο. Διαθέσιμο στο: <https://urbancrime.gr/wp-content/uploads/2021/07/URBAN-CRIME-DELIVERABLE-D.1.2-CRIMINAL-POLICY-REPORT.pdf>

¹⁷⁴ Βλ. περισσότερα στο Ζαραφονίτου X., 2019, ό.π., σ. 48-51.

¹⁷⁵ Ζαραφονίτου X., «(Αν)ασφάλεια καταστηματαρχών Αθηνών και Πειραιώς και νέες μορφές αστυνόμευσης», *Εγκληματολογία*, 2012, σσ. 91-97. Ανακτήθηκε από: [https://criminology.panteion.gr/files/223/\(An\)asfaleia_katastimatarxon_athinon_kai_peiraios.pdf](https://criminology.panteion.gr/files/223/(An)asfaleia_katastimatarxon_athinon_kai_peiraios.pdf)

Επιτροπής που συστάθηκε το 2015, με απόφαση του τότε Αναπληρωτή Υπουργού Προστασίας του Πολίτη, Καθηγητή κ. Γ. Πανούση και συντονίστρια της εν λόγω επιτροπής, την Καθηγήτρια κα Χ. Ζαραφονίτου, «για τη μελέτη, επεξεργασία και υποβολή προτάσεων, αναφορικά με τη βελτίωση του ρόλου και του έργου του Αστυνομικού της Γειτονιάς».¹⁷⁶

3.2 Τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας/Παραβατικότητας (ΤοΣΠΕ/ΤοΣΠΠα)

Το έγκλημα και η αντιμετώπιση-περιστολή του, ανάγεται σταδιακά σε ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα και στόχους της τοπικής κοινωνίας και ήδη με την κύρωση από χώρες του Συμβουλίου της Ευρώπης, όπως και από την Ελλάδα το 1989, του Ευρωπαϊκού Χάρτη της Τοπικής Αυτονομίας, οι Ο.Τ.Α., αναδεικνύονται ως θεμελιώδης εταίρος και αρωγοί διασφάλισης και διατήρησης της δημοκρατίας και η συμμετοχή των πολιτών, ως ιδιαίτερα σημαντικός άξονας στη διαχείριση ζητημάτων δημόσιου χαρακτήρα και συμφέροντος.¹⁷⁷

Οι Ο.Τ.Α., αποτελούν Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.), νομική προσωπικότητα που είναι δοτή, απονέμεται δηλαδή από το κράτος και έχουν αυτοτέλεια οικονομική και διοικητική κατά την άσκηση τοπικής δημόσιας διοίκησης, υπό την εποπτεία όμως του κράτους (διοικητική εποπτεία νομιμότητας), το οποίο όμως, οφείλει να μην εμποδίζει πρωτοβουλίες ελεύθερης δράσης. Ως δημοκρατικός λοιπόν θεσμός, ενεργεί με γνώμονα την προαγωγή του τοπικού συμφέροντος και κύριο άξονα, τη συμμετοχή του πολίτη στην άσκηση της τοπικής εξουσίας.¹⁷⁸ Συνεπώς, γίνεται σαφές ότι, η τοπική κοινωνία, δεν αποτελεί απλή διοικητική περιφέρεια και τυπικό διοικητικό μηχανισμό, αλλά εστία εφαρμογής πρωτοβουλιών, πολιτικών και πρακτικών

¹⁷⁶ Ζαραφονίτου Χ., 2019, ό.π., σ. 50.

¹⁷⁷ Βλ. Ν. 1850/1989 (Φ.Ε.Κ. Α' 114/10-05-1989).

¹⁷⁸ Βλ. αναλυτικά ά. 102 του Συντάγματος, Μπαμπαλιούτας Λ., «Ο θεσμικός ρόλος των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Παραβατικότητας στην σύγχρονη τοπική αυτοδιοίκηση», *Έγκλημα και Τιμωρία*, Τεύχος 12, Σεπτέμβριος 2022, σσ. 64-65. Ανακτήθηκε από: <https://www.hscriminology.gr/wp-content/uploads/2022/09/crime-and-punishment-12.pdf>

για την αντιμετώπιση τοπικών κοινωνικών, οικονομικών, πολιτιστικών κ.ά. προβλημάτων, μεταξύ των οποίων και το μείζον ζήτημα της εγκληματικότητας.¹⁷⁹

Τα ανωτέρω, φέρεται να έγιναν αντιληπτά από τον Έλληνα νομοθέτη και ως «αντιστάθμισμα» της μονοπωλιακής διαχείρισης του εγκλήματος και των παραβατικών συμπεριφορών, σε κεντρικό επίπεδο, από το κράτος, αποφασίστηκε με τη σύσταση των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας, το «άνοιγμα» προς τους Ο.Τ.Α. (α' και β' βαθμού) και η επέκταση της αποστολής τους, πέραν του «σκληρού πυρήνα» διαχείρισης των τοπικών υποθέσεων και αρμοδιοτήτων τους¹⁸⁰, σε τομείς της κεντρικής διοίκησης ή κρατικών περιφερειακών οργάνων, που αφορούν στην αντεγκληματική πολιτική και κοινωνικό έλεγχο και ειδικότερα στην πρόληψη της μικροεγκληματικότητας (συμβουλευτικά, γνωμοδοτικά), υιοθετώντας και υλοποιώντας προς την κατεύθυνση αυτή, το συμμετοχικό μοντέλο.¹⁸¹

Τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας/Παραβατικότητας, αποτελούν θεσμό, των οποίων η οργάνωση και λειτουργία πραγματοποιείται σε αποκεντρωμένο επίπεδο, δηλ. στο πλαίσιο λειτουργίας των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) και ως εκ τούτου, αποτελούν πολιτική που εντάσσεται στην κοινοτική πρόληψη του εγκλήματος. Για την υιοθέτηση του συμμετοχικού αυτού μοντέλου, κομβικής σημασίας αποτέλεσε η «Έκθεση Bonnemaison»¹⁸², η ίδρυση και λειτουργία του Εθνικού Συμβουλίου Πρόληψης της Εγκληματικότητας (για το οποίο θα γίνει αναφορά στη συνέχεια) και η σύσταση και λειτουργία του Ευρωπαϊκού Φόρουμ για την Ασφάλεια των Πόλεων (EFUS).

Βασικοί πυλώνες λειτουργίας των Συμβουλίων, αποτελούν: α) η διεταιρικότητα που αφορά στην ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ των κρατικών φορέων και αρχών, με κοινωνικούς φορείς, αλλά και τους ίδιους τους πολίτες της τοπικής κοινωνίας, ως απόδειξη της επιδιωκόμενης κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης, στη συνδιαχείριση

¹⁷⁹ Βλ. Δημόπουλος Χ. (1998), Η κρίση του θεσμού της φυλακής και οι μη φυλακτικές κυρώσεις, στο Καραγιαννίδης Χ., 2023, ό.π., σ. 11.

¹⁸⁰ Στο ά. 102 παρ. 1 του Συντάγματος, ορίζεται η δυνατότητα ανάθεσης αρμοδιοτήτων (με ψήφισμα νόμου), στους Οργανισμούς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι οποίες συνιστούν αποστολή του κράτους.

¹⁸¹ Μπαμπαλιούτας Λ., 2022, ό.π., σ. 66.

¹⁸² Εκπονήθηκε στη Γαλλία από επιτροπή δημάρχων, υπό την προεδρία του δημάρχου Erpinay και βουλευτή Gilbert Bonnemaison, βασικοί πυλώνες της οποίας ήταν το τρίπτυχο: «πρόληψη, καταστολή, αλληλεγγύη». Κύρια χαρακτηριστικά της έκθεσης αυτής, είναι: η κοινωνική υπόσταση των παραγόντων εγκληματογένεσης, η διάκριση μεταξύ πρόληψης και καταστολής, η τοπική διάσταση των νέων δομών πρόληψης και η διεταιρικότητα, Ζαραφωνίτου Χ., 2003, ό.π., σ. 46.

των ζητημάτων της παραβατικότητας και εγκληματικότητας, μέσα από τη χάραξη συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής και β) η αποκέντρωση και εγγύτητα, μέσω της οποίας καθίσταται δυνατή η απόκτηση γνώσεων και πληροφοριών, για τις ιδιαίτερες συνθήκες και ανάγκες που επικρατούν τοπικά σε κάθε περιοχή και συνδέονται με την καθημερινότητα των κατοίκων, απαραίτητων για τη εφαρμογή αποτελεσματικής εγκληματοπροληπτικής πολιτικής.¹⁸³

4. Συμπεράσματα

Στο παρόν κεφάλαιο, μέσα από την παράθεση και ανάλυση των κυρίαρχων τάσεων αντεγκληματικής πολιτικής, της κρατικοκεντρικής και συμμετοχικής, η τελευταία, η οποία εκφράζει την ιδέα του κοινοτισμού (ανάπτυξη δράσεων στο πλαίσιο της κοινότητας) (community centered/development model) και τοποθετείται στον αντίποδα του κρατικοκεντρικού μοντέλου, καταγράφεται να συγκεντρώνει τα προρρηθέντα απαιτούμενα στοιχεία προς την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου. Στο πλαίσιο τώρα, ενεργοποίησης και εφαρμογής της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής, σχεδιάστηκαν και εφαρμόστηκαν θεσμοί πρόληψης, με κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα, την ενεργό συμμετοχή της τοπικής κοινότητας και των ίδιων των πολιτών, όπως η κοινοτική αστυνόμευση (community policing) και ο Αστυνομικός της Γειτονίας, ωστόσο ζητήματα και προβληματισμοί που αναφέρθηκαν, όπως η αδυναμία ανταπόκρισης και ολιστικής διαχείρισης συγκεκριμένων μορφών εγκληματικότητας, υπέρμετρης επέκτασης της κοινοτικής αστυνόμευσης σε βαθμό ώστε να γίνεται πλέον λόγος όχι για «αστυνομία της εγγύτητας», αλλά για «εγγύτητα της αστυνομίας, το ενδεχόμενο μετακύλισης της εγκληματικότητας, αλλά και η ανάγκη ανάπτυξης συνεργασιών με συναρμόδιους φορείς, οδήγησαν και προώθησαν τη σύσταση των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας/Παραβατικότητας. Ο συγκεκριμένος θεσμός, ως «αντιστάθμισμα» της μονοπωλιακής διαχείρισης του εγκλήματος και των παραβατικών συμπεριφορών από το κράτος, αποτελεί τη «χρυσή τομή», για σύσταση ενός ειδικού οργάνου, το οποίο λειτουργεί αμιγώς προληπτικά, στο τοπικό πεδίο της καθημερινής συμβίωσης των πολιτών, εκτός του «πεδίου διοίκησης»

¹⁸³ Πιτσελά Α., Καραγιαννίδης Χ., 2022, ό.π., σ. 44.

της αστυνομίας και εγγύτερα στους πολίτες, ελαχιστοποιώντας έτσι τυχόν ενδοιασμούς ή επιφυλάξεις συνεργασίας. Λειτουργεί ως συντονιστής και «ομπρέλα», κάτω από την οποία συνεργάζονται η τοπική κοινότητα, οι κοινωνικοί φορείς και υπηρεσίες (δημόσιες και ιδιωτικές) και οι επίσημοι φορείς ελέγχου του εγκλήματος, έχοντας ως κοινό παρονομαστή και στόχο την συνδιαχείριση και αντιμετώπιση της μικρής και μεσαίας βαρύτητας εγκληματικότητας.

Β' ΜΕΡΟΣ

ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΤΟΣΠΕ/ ΤΟΣΠΠΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ

Κεφάλαιο Πρώτο: Τα Τοπικά Συμβούλια πρόληψης της Εγκληματικότητας/ Παραβατικότητας

1. Η φιλοσοφία του θεσμού των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας (ΤΟΣΠΕ)

Παρά τη διαφορετική δομή, μορφή και οργάνωσή τους, ανάλογα με τη χώρα σύστασης και εφαρμογής τους, οι βάσεις δημιουργίας των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης Εγκληματικότητας, θεωρούνται κοινές, προερχόμενες: από την αύξηση του αισθήματος ανασφάλειας των πολιτών, την αύξηση της μικρομεσαίας εγκληματικότητας, την εμφάνιση συμπεριφορών κοινωνικής απειθαρχίας, αταξίας¹⁸⁴ και παραβατικών συμπεριφορών, την ανάγκη για πολυεπίπεδες παρεμβάσεις πρόληψης¹⁸⁵, καθώς και την ανάγκη εκχώρησης ουσιαστικών αρμοδιοτήτων σε θεσμικές δομές, εγγύτερες στον πολίτη.

Έχουν σχεδιαστεί, ως θεσμός «λαϊκής συμμετοχής ορίζοντας συσχέτισης», δηλαδή τοπικός και αυτοδιοικητικός θεσμός, που υλοποιεί την ιδέα της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής και λειτουργεί ανακλαστικά στην εφαρμογή κατασταλτικών πρακτικών αντεγκληματικής πολιτικής, αποτελώντας πυρήνα συνέργειας και επικοινωνίας μεταξύ κράτους και κοινωνίας των πολιτών.¹⁸⁶ Αναφορικά με την ελληνική περίπτωση ίδρυσης των ΤΟΣΠΕ, η φιλοσοφία τους στηρίχθηκε στον

¹⁸⁴ Ως «αταξία» νοείται μια συνθήκη, που αφορά σε αισθητή υποβάθμιση μιας περιοχής λόγω εκδήλωσης μη κοινωνικά αποδεκτών συμπεριφορών (για παράδειγμα: “graffiti”, σπασμένα τζάμια σε εγκαταλελειμμένα και μη κτίρια και υποδομές, επιθετική ή απειλητική συμπεριφορά, δημόσια χρήση ναρκωτικών, πορνεία εν οδό κ.ά.), Sampson R., Raudenbush S., “Systematic Social Observation of Public Spaces: A New Look at Disorder in Urban Neighborhoods”, *American Journal of Sociology*, Vol 105, No. 3, November 1999, σ. 604. Ανακτήθηκε από:

<https://www.jstor.org/stable/10.1086/210356?searchText=Systematic+Social+Observation+of+Public+Spaces&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3Fscope%3DeyJwYWdlTmFtZSI6ICJBbWVyaWNhbiBKb3VybmFslG9mIFNvY2lvdG9neSIsICJwYWdlVXJsIjogIi9qb3VybmFslG9mIFNvY2lvdG9neSIsICJ0>

¹⁸⁵ Παπαθεοδώρου Θ., 2002, ό.π., σσ. 286-288.

¹⁸⁶ Πιτσελά Α., Καραγιαννίδης Χ., 2020, ό.π., σ. 15.

αντίστοιχο γαλλικό θεσμό, ο οποίος εμφανίστηκε και εφαρμόστηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1980, όπως θα αναφερθεί λεπτομερώς στη συνέχεια.¹⁸⁷

Ειδικότερα, εδράζεται:

- στην εύλογη παραδοχή ότι, η αντιμετώπιση του εγκλήματος πρέπει να γίνεται προπάντων με πρόληψη και όχι με στείρες κατασταλτικές μεθόδους και ιδίως με μεθόδους κοινωνικής πρόληψης,¹⁸⁸
- στην ανακατανομή ρόλων, διάχυση ευθυνών και προώθηση της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής, για την αντιμετώπιση της μικρομεσαίας εγκληματικότητας,¹⁸⁹
- στη άμβλυνση του αισθήματος ανασφάλειας των πολιτών, μέσα από την αντίδραση και συμμετοχή των ίδιων, στη διαχείριση του προβλήματος της εγκληματικότητας,
- στη στενή, ενεργητική, συντονισμένη και διαρκή συνεργασία μεταξύ του κράτους, των φορέων και θεσμών της τοπικής αυτοδιοίκησης, των επίσημων φορέων ελέγχου και αντιμετώπισης του εγκλήματος (δικαστήρια, αστυνομία)¹⁹⁰, των κοινωνικών φορέων και υπηρεσιών και των πολιτών,
- στην ενίσχυση των δεσμών γειτονίας μεταξύ των ΤοΣΠΕ όμορων δήμων, για την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και την προώθηση συνεργατικών και συντονισμένων δράσεων,
- στην ανάπτυξη διεπιστημονικής πολιτικής και πολυεπίπεδης-πολυπαραγοντικής προσέγγισης για την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας (μικρής και μεσαίας βαρύτητας),
- στον έγκαιρο εντοπισμό και επισήμανση των γενεσιουργών παραγόντων εκδήλωσης εγκληματικών/παραβατικών συμπεριφορών,
- στον εθελοντισμό και κοινωνική αλληλεγγύη,¹⁹¹

¹⁸⁷ Ζαραφονίτου Χ., 2004, ό.π., 2004, σ. 28.

¹⁸⁸ Κουράκης Ν., 2006, ό.π., σσ. 3,8.

¹⁸⁹ Το κράτος, διατηρεί την αποκλειστικότητα στη χάραξη και εφαρμογή αντεγκληματικής πολιτικής για την αντιμετώπιση της σοβαρής εγκληματικότητας, ενώ η τοπική αυτοδιοίκηση, οι κοινωνικοί φορείς και υπηρεσίες, η τοπική αστυνομία και οι πολίτες, καλούνται να συμμετάσχουν στη σχεδίαση και εφαρμογή, πολιτικών πρόληψης σε κοινοτικό επίπεδο, Παπαθεοδώρου Θ., 2002, ό.π., σσ. 220-221.

¹⁹⁰ Στο ίδιο, σ. 221.

¹⁹¹ Για την ανάπτυξη της κοινωνικής αλληλεγγύης μεταξύ των συμπολιτών, απαραίτητη προϋπόθεση, αποτελεί η μεταξύ τους διαμόρφωση και διατήρηση, σχέσεων εμπιστοσύνης και ενότητας, αρετές, οι οποίες μπορούν να αναπτυχθούν καλύτερα στο τοπικό επίπεδο της γειτονίας ή της συνοικίας. Σε αυτό το

- στην ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής και ισχυροποίηση της θέσης της τοπικής κοινωνίας στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, σε ένα δημοκρατικό πολυμορφικό περιβάλλον, επί θεμάτων που αφορούν τον πολίτη και τις ιδιαιτερότητες της εγκληματικότητας της περιοχής τους¹⁹² (αποκεντρωμένη πρόληψη)¹⁹³.

Πρόκειται, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει, ο Παπαθεοδώρου, για όργανα που επιδιώκουν την ανάπτυξη πολυμερούς συνεργασίας μεταξύ του κράτους και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, των θεσμών του συστήματος απονομής ποινικής δικαιοσύνης (αστυνομίας, δικαστικών αρχών), των κοινωνικών φορέων (ιδιωτικών και δημόσιων), αλλά και των ίδιων των πολιτών. Μια πολιτική «συμπλησιασμού» της δυναμικής του επίσημου κοινωνικού ελέγχου, με αυτή της κοινοτικής παρέμβασης και του ίδιου του πολίτη, με στόχο την πρόληψη της μικρής και μεσαίας βαρύτητας εγκληματικότητας και την εμπέδωση της κοινωνικής συνοχής και ισότητας.¹⁹⁴

2. Εμφάνιση και εξέλιξη των ΤοΣΠΕ στον ευρωπαϊκό χώρο

Ο θεσμός των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας, μετά την υλοποίηση πιλοτικών δράσεων, λειτούργησε με επιτυχία στον ευρωπαϊκό χώρο, με μακρόχρονη θεσμική αναγνώριση, απαγκιστρωμένος από περιστασιακές και αποσπασματικές πολιτικές, αποτελώντας πρακτική υποστηρικτικής παρέμβασης της κοινωνίας στο τομέα πρόληψης του εγκλήματος σε τοπικό επίπεδο, με ιδιαίτερη βαρύτητα στην νεανική παραβατικότητα και θυματοποίηση. Εμφανίστηκαν δυναμικά στη Γαλλία το 1983¹⁹⁵ και επεκτάθηκαν κατά τη δεκαετία του 1990 και μετέπειτα - υπό

πλαίσιο, είναι δυνατόν να αναπτυχθούν οι ιδέες της κοινοπραξίας και του συνεργατισμού και συνεργειών, στον διαρκή αγώνα για την αντιμετώπιση του εγκλήματος, Ζαραφονίτου Χ., 2022, ό.π., σ. 35.

¹⁹² Οι πόλεις παρουσιάζουν διαφορές μεταξύ τους ως προς τα ποσοτικά και ποιοτικά τους χαρακτηριστικά, συνεπώς κάθε προσπάθεια γενίκευσης των συμπερασμάτων, κινδυνεύει να αποτύχει, Καραγιαννίδης Χ., 2011, ό.π., σ. 4.

¹⁹³ Στο ίδιο, σ. 236, βλ. και Σκανδάμη Μ. (2006), Ο φωτισμός των οδών ως μέσο πρόληψης του εγκλήματος, στο Πιτσελά Α., Καραγιαννίδης Χ., 2020, ό.π., σσ. 14-15.

¹⁹⁴ Βλ. Παπαθεοδώρου Θ., 2002, ό.π., σσ. 219-220 και στο ίδιο, «Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης: Απο τη θεσμοθέτηση στην αδυναμία υλοποίησής τους στην Ελλάδα», *Έγκλημα και Τιμωρία*, Τεύχος 12, Σεπτέμβριος 2022, σ. 56.

¹⁹⁵ Στο ένατο συνέδριο του Ο.Η.Ε. για την πρόληψη του εγκλήματος και τη μεταχείριση των εγκληματιών, που διεξήχθη το 1995 στο Κάιρο της Αιγύπτου, αναφέρθηκε ως παράδειγμα, η χώρα της Γαλλίας, όπου είχαν ιδρυθεί και λειτουργούσαν τότε, πάνω από 750 Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της

διαφορετικές μορφές, δυναμικές και μεθόδους οργάνωσης και διάρθρωσης - και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, με προγραμματικό στόχο, την πρόληψη του εγκλήματος.¹⁹⁶

2.1 Στη Βόρεια Ευρώπη

Από το 1991, έχουν συσταθεί και λειτουργούν κατά μεγάλο ποσοστό στους δήμους της Σουηδίας, Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Παραβατικότητας (Local Crime Prevention Councils)¹⁹⁷, με διαφορές ως προς την κατάσταση και επίπεδο οργάνωσης, τις μεθόδους και τις φιλοδοξίες, με κύριο όμως σκοπό, την ενίσχυση της ασφάλειας σε τοπικό-συνοικιακό επίπεδο και αρμοδιότητες, που συμπυκνώνονται στην εκπόνηση και υλοποίηση προγραμμάτων αντεγκληματικής πολιτικής για την αντιμετώπιση, συνήθως, της νεανικής παραβατικότητας, της σχολικής βίας, της βίας κατά των γυναικών, της κτητικής εγκληματικότητας, της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών (ναρκωτικά, αλκοόλ), αλλά και για την ενίσχυση της συνεργασίας του κοινού με τις αρχές, στο πλαίσιο αυτό. Το 2005 είχαν συσταθεί ΤοΣΠΕ σε ποσοστό πάνω από το 80% των δήμων της χώρας, ενώ το 2009 είχε καταγραφεί η λειτουργία στο 88% των δήμων.

Στα ΤοΣΠΕ της Σουηδίας, συμμετέχουν, κυρίως, εκπρόσωποι της αστυνομίας, της εκπαιδευτικής κοινότητας και των κοινωνικών υπηρεσιών και για την καλύτερη λειτουργία και συντονισμό, υπάρχει σε καθένα από αυτά, ο «Τοπικός Συντονιστής», ενώ στήριξη και συνδρομή σε κεντρικό επίπεδο, παρέχεται από το Εθνικό Συμβούλιο Πρόληψης της Εγκληματικότητας (National Crime Prevention Council, γνωστό ως

Εγκληματικότητας, συμβάλλοντας στη μείωση της εγκληματικότητας, σε ποσοστό τουλάχιστον 15%, United Nations, "Urban Crime - Policies for Prevention - Stop Crime", Congress On the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, May 1995, σ. 2. Ανακτήθηκε από: <https://www.unodc.org/congress/en/previous/previous-09.html>.

Βλ. και Faget J., Wyvekens A., "Urban policy and proximity justice in France", *European Journal on Criminal Policy and Research*, Vol. 4, No. 1, March 1996, σσ. 65, όπου γίνεται αναφορά για την ύπαρξη 700 Τοπικών Συμβουλίων σε όλες τις μεσαίες και μεγάλες πόλεις της Γαλλίας, στα οποία οι Δήμαρχοι είναι υπεύθυνοι, ενώ συμμετέχουν εκπρόσωποι εμπλεκόμενων Υπουργείων, όπως: Εσωτερικών, Παιδείας, Αθλητισμού, Εργασίας, καθώς και κοινωνικοί λειτουργοί και μέλη διαφόρων ενώσεων. Ανακτήθηκε από: <https://link.springer.com/article/10.1007/BF02736677>.

¹⁹⁶ Καραγιαννίδης Χ., «Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας/Παραβατικότητας», στο Σπιννέλη Κ., Κουράκης Ν., & Κρανιδιώτη Μ. (επιμ.), *Λεξικό Εγκληματολογίας*, 2018, Τόπος, Αθήνα, σ. 991.

¹⁹⁷ Afifi S., Larsson I., "Crime prevention work in Sweden. Current status and development needs 2023", The Swedish National Council for Crime Prevention, Stockholm, 2023. Διαθέσιμο σε: https://bra.se/download/18.7cdc72971877958d5acd077/1682413814217/2023_Crime-prevention-work-in-Sweden.pdf

Brå).¹⁹⁸ Αξίζει να αναφερθεί το επιτυχημένο παράδειγμα σύστασης και ενεργούς λειτουργίας ΤοΣΠΕ στη συνοικία Rinkbery της Στοκχόλμης το έτος 2000, η οποία παρουσίαζε σημαντικά κοινωνικο-οικονομικά προβλήματα (οικονομική ανισότητα, πολυπολιτισμικότητα), όπως αυξημένη ανεργία, χαμηλό εισόδημα κατοίκων και υψηλό ποσοστό μεταναστών, περίπου στο 90%. Το συγκεκριμένο Συμβούλιο, το 2013, μέσα από την ανάπτυξη συνεργασιών και δράσεων κοινωνικής πρόληψης της εγκληματικότητας, αλλά και παρεμβάσεις περιστασιακής πρόληψης, κατέγραψε επιτυχημένη πορεία και αποτελέσματα στην αντιμετώπιση προβλημάτων ενδοοικογενειακής βίας, χρήσης ναρκωτικών ουσιών, νεανικής παραβατικότητας, με έμφαση, σε νέους που βρίσκονται στο κρίσιμο στάδιο στρατολόγησης και ένταξης σε συμμορίες.¹⁹⁹

Ωστόσο, στην τελευταία έκθεση του Εθνικού Συμβουλίου Πρόληψης της Εγκληματικότητας «Crime prevention work in Sweden - Current status and development needs 2023», αναδεικνύεται ως ζήτημα - της επικείμενης αναθεώρησης της νομοθεσίας, ως προς την διεύρυνση της δημοτικής ευθύνης στο έργο πρόληψης του εγκλήματος - η έλλειψη διασύνδεσης μεταξύ των καταγεγραμμένων προβλημάτων και των προτεινόμενων από τους δήμους μέτρων, ώστε να επιτυγχάνεται η προσήκουσα, στοχευμένη, εξατομικευμένη και αποτελεσματική αντιμετώπιση, ανάλογα με τον τύπο του εγκλήματος, γεγονός το οποίο αποδίδεται σε μεγάλο βαθμό: α) στην έλλειψη αξιοποίησης της επιστημονικής γνώσης (όπως ανάλυση εγκληματογόνων παραγόντων, χαρτογράφηση εγκληματικότητας κ.λπ.) και εμπειρίας, κατά την εφαρμογή από τους δήμους, των μέτρων τοπικής αντεγκλητικής πολιτικής, β) στην περιορισμένη ανταλλαγή πληροφοριών για τα προβλήματα εγκληματικότητας, γ) στην έλλειψη επαρκούς αριθμού, κατάλληλα εκπαιδευμένων υπαλλήλων στους δήμους, οι οποίοι απασχολούνται στον τομέα της πρόληψης του εγκλήματος, δ) στην ανάγκη διεύρυνσης των συνεργασιών με εξωτερικούς παράγοντες και φορείς, αλλά και άλλους δήμους και

¹⁹⁸ Το Εθνικό Συμβούλιο Πρόληψης της Εγκληματικότητας, ιδρύθηκε στη χώρα από το 1974, εποπτευόμενο από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, για το σχεδιασμό αντεγκληματικής πολιτικής και εφαρμογή εγκληματοπροληπτικών προγραμμάτων και δράσεων, με επίκεντρο την τοπική κοινωνία, βασισμένων στην ιδέα και φιλοσοφία ότι, τα τοπικά προβλήματα απαιτούν λύσεις σε τοπικό επίπεδο και πολυτομεακή και πολυπαραγοντική προσέγγιση, με τη συμμετοχή της αστυνομίας, των δήμων - οι οποίοι αναδεικνύονται ως «κλειδί» για την πρόληψη τους εγκλήματος σε τοπικό επίπεδο - της εκπαιδευτικής και τοπικής επιχειρηματικής κοινότητας κ.ά., Καραγιαννίδης Χ., 2022, ό.π., σσ. 189-190.

¹⁹⁹ International Centre for the Prevention of Crime (ICPC), “4th International Report on Crime Prevention and Community Safety: Trends and Perspectives”, Montreal, 2014, σ. 41. Ανακτήθηκε από: <https://cipc-icpc.org/en/reports/4th-international-report-on-crime-prevention-and-community-safety/>

ε) στην ανάγκη κατανόησης και σωστής αξιολόγησης των συλλεγόντων πληροφοριών, της οπτικής και απόψεων φορέων και υπηρεσιών, αναφορικά με την εγκληματικότητα.²⁰⁰

Στη **Φινλανδία**, όπως και στις υπόλοιπες σκανδιναβικές χώρες, ήδη από το 1999, στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου για την Πρόληψη του Εγκλήματος «Εργαζόμενοι μαζί για μια ασφαλή κοινωνία», με το οποίο δόθηκε προτεραιότητα στη συνεργασία του κράτους με τους δήμους, υιοθετήθηκαν και άρχισαν να λειτουργούν στους τελευταίους - στη φιλοσοφία της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής και των συνεργατικών προτύπων - τα Τοπικά Συμβούλια και Επιτροπές (Local Advisory Boards), τα οποία έχουν γνωμοδοτικό και συμβουλευτικό χαρακτήρα για θέματα πρόληψης του εγκλήματος και το έργο τους, υποστηρίζεται σε κεντρικό επίπεδο, από το Εθνικό Συμβούλιο για την Πρόληψη του Εγκλήματος (National Council for Crime Prevention)²⁰¹, μέσω παροχής σε αυτό, κατάλληλων κατευθύνσεων, οδηγιών και προτάσεων.

Στη **Λετονία**, σε περιφερειακό επίπεδο και ειδικότερα σε επίπεδο δήμων, εκπονούνται τοπικά σχέδια αντεγκληματικής πολιτικής, με έμφαση στην πρόληψη της νεανικής παραβατικότητας, ενώ προβλέπεται η δυνατότητα δημιουργίας ΤοΣΠΕ, με τη συμμετοχή εκπροσώπων φορέων και υπηρεσιών του δήμου, δραστηριοποιούμενων στον τομέα πρόληψης της εγκληματικότητας.²⁰² Στη γειτονική **Λιθουανία**, γίνεται

²⁰⁰ Afifi S., Larsson I., 2023, ό.π..

²⁰¹ Το Εθνικό Συμβούλιο για την Πρόληψη του Εγκλήματος, ιδρύθηκε το 1989 στη Φινλανδία, στα πρότυπα του αντίστοιχου Συμβουλίου της Σουηδίας και εποπτεύεται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης. Συμμετέχουν σε αυτό, με τριετή θητεία, εκπρόσωποι των κυριότερων υπουργείων και κρατικών αρχών, της εγκληματολογικής επιστημονικής κοινότητας, της τοπικής αυτοδιοίκησης, της εκκλησίας και φορέων και οργανισμών (ιδιωτικών και δημόσιων), δραστηριοποιούμενων στον τομέα της πρόληψης του εγκλήματος, βλ. περισσότερο στο National Council for Crime Prevention, “Working Together for Safer and More Secure Communities”, Ministry of Justice, Helsinki, 2016, σ. 9. Πρωταρχικό μέλημα του Συμβουλίου, αποτελεί η ενίσχυση της γνωσιακής βάσης για την πρόληψη του εγκλήματος σε τοπικό επίπεδο και η ενίσχυση της ενεργού συμμετοχής και συμβολής των κατοίκων, ενώ στις αρμοδιότητές του, περιλαμβάνονται: η καταγραφή της κατάστασης αναφορικά με την εγκληματικότητα δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στο τοπικό επίπεδο, ο σχεδιασμός πρακτικών πρόληψης που εντάσσονται στη συμμετοχική αντεγκληματική πολιτική, η παροχή κατευθύνσεων και οδηγιών, ο συντονισμός και υποβοήθηση του έργου όσων δραστηριοποιούνται στην πρόληψη του εγκλήματος, ενώ οι εκτιμήσεις και οι προτάσεις του, ενσωματώνονται στην εθνική στρατηγική αντιμετώπισης του εγκληματικού φαινομένου. Αξίζει αναφοράς, η διοργάνωση διαγωνισμού, ετησίως, από το Εθνικό Συμβούλιο, για τη διεκδίκηση του Εθνικού Βραβείου Πρόληψης του εγκλήματος (“National Crime Prevention Award”), το οποίο απονέμεται σε τοπικό σχέδιο πρόληψης του εγκλήματος, το οποίο ακολούθως, δύναται να συμμετάσχει στον αντίστοιχο ευρωπαϊκό διαγωνισμό που διοργανώνεται από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Πρόληψης του Εγκλήματος (EUCPN), Καραγιαννίδης Χ., 2022, ό.π., σσ. 196-197.

²⁰² Καραγιαννίδης Χ., 2022, ό.π., σσ. 135-138.

έκκληση για σύσταση και λειτουργία ΤοΣΠΕ, με στόχο την αντιμετώπιση του εγκληματικού φαινομένου και τη δημιουργία ενός ασφαλούς οικιστικού περιβάλλοντός, αρωγός δε της προσπάθειας αυτής, είναι υπηρεσίες των δήμων και περιφερειών, υπηρεσίες διαφόρων υπουργείων, φορείς του συστήματος απονομής ποινικής δικαιοσύνης, Μ.Κ.Ο. και συλλογικότητες πολιτών²⁰³.

Στην **Ιρλανδία**, ιδιαίτερα ενεργός, είναι ο ρόλος της Αστυνομίας στην πρόληψη της εγκληματικότητας, προβαίνοντας μάλιστα, στην κατάρτιση «Αξιωματικών Πρόληψης του Εγκλήματος» (“Crime Prevention Officers”), με στόχο την ενθάρρυνση των πολιτών για συνεργασία, την παροχή συμβουλών και την ενημέρωσή τους για θέματα προστασίας και ασφάλειας. Υπό την εποπτεία της, λειτουργεί από το 2008, η Εθνική Μονάδα Πρόληψης του Εγκλήματος (National Crime Prevention Unit)²⁰⁴, ενώ στο πλαίσιο της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής, προωθεί τη σχεδίαση και υλοποίηση τοπικών σχεδίων αντεγκληματικής πολιτικής, με έμφαση στην προστασία των νέων και την ανάπτυξη της κοινοτικής αστυνόμευσης και ειδικότερα τη συνεργασία της τοπικής κοινότητας με την Αστυνομία, για την πρόληψη και αντιμετώπιση της εγκληματικότητας²⁰⁵.

Στην **Ολλανδία**, από το 1985, προβλέπεται, η σύσταση και λειτουργία Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας, στο πλαίσιο του προγράμματος “Society and Crime Plan”, το οποίο σχεδιάστηκε από τη Διεύθυνση Πρόληψης του Εγκλήματος, ενώ η Επιτροπή “Minor Criminality” (ευρέως γνωστή ως “Roethof”), αποτέλεσε την αφετηρία για το σχεδιασμό και υλοποίηση τοπικών σχεδίων αντεγκληματικής πολιτικής, βάση των οποίων, αποτελεί ο πολίτης (οι ανάγκες, οι ιδέες, οι επιθυμίες και οι δυνατότητές του).²⁰⁶

²⁰³ Καραγιαννίδης Χ., 2022, ό.π., σσ. 141-142.

²⁰⁴ European Crime Prevention Network (EUCPN), “Report Crime Prevention in Member States with and without National Crime Prevention Councils”, Brussels, October 2018, σ. 4.

²⁰⁵ Καραγιαννίδης Χ., 2022, ό.π., σσ. 105-108.

²⁰⁶ Τα τοπικά σχέδια αντεγκληματικής πολιτικής, υπενθυμίζουν τη σπουδαιότητα και αναγκαιότητα συμμετοχής του κοινού, κατά την οποία αξιοποιείται η εμπειρική γνώση, με στόχο την επικαιροποίηση της ακολουθητέας αντεγκληματικής πολιτικής και προσαρμογή στις υπάρχουσες ανάγκες. Ως σημαντικότερα τοπικά σχέδια πρόληψης της εγκληματικότητας, που εφαρμόστηκαν στην Ολλανδία, μπορεί να αναφερθούν: α) το “SMS alertour Molenwijk” το οποίο εφαρμόστηκε το 2012 σε γειτονιές με αυξημένα προβλήματα εγκληματικότητας, με στόχο την εξεύρεση τρόπων και καλών πρακτικών για αποτελεσματική πρόληψη, τόνωση του αισθήματος ασφάλειας και βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, β) τα Ψηφιακά Συμβούλια, γνωστά ως “Citizen net”, ως συνέχεια του προηγούμενου προγράμματος, στο οποίο συμμετέχουν όλοι σχεδόν οι δήμοι της Ολλανδίας, γ) το “Neighbourhood manages” (2009) του Ρότερνταμ, το οποίο εφαρμόζεται με επιτυχία σε 50 γειτονιές, με φορέα υλοποίησης την Αστυνομία,

2.2 Στην κεντρική Ευρώπη

Η τάση σχεδίασης και υλοποίησης αντεγκληματικής πολιτικής σε αποκεντρωμένο-τοπικό επίπεδο, άρχισε να επηρεάζει τη **Γερμανία** τη δεκαετία του 1990, όταν εμφανίστηκαν τα πρώτα Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας.²⁰⁷ Η λειτουργία τους, προβλέφθηκε σε επίπεδο ομοσπονδιακού κρατιδίου (Länder)²⁰⁸, κατά το πρότυπο του ομοσπονδιακού κρατιδίου Schleswig-Holstein (το πιο βόρειο από τα 16 ομοσπονδιακά κρατίδια της Γερμανίας). Για τον καλύτερο καθορισμό των δράσεων και εφαρμογή οριζόντιας δομής οργάνωσης και κατ' επέκταση ευρύτερης συμμετοχής των πολιτών, δρομολογήθηκε η σύσταση και λειτουργία ΤοΣΠΕ στις επιμέρους κοινότητες, τα οποία είναι επιφορτισμένα με το σχεδιασμό, ανάπτυξη και υλοποίηση τοπικών σχεδίων αντεγκληματικής πολιτικής, μερικώς χρηματοδοτούμενα από το εκάστοτε Συμβούλιο του ομοσπονδιακού κρατιδίου. Ωστόσο, αρνητικό στοιχείο αποτελεί ότι, κάθε κρατίδιο έχει δικό του πρόγραμμα αντεγκληματικής πολιτικής, γεγονός το οποίο εμποδίζει το σχεδιασμό και υλοποίηση κοινής προσέγγισης και στρατηγικής για την πρόληψη του εγκλήματος και συνεπώς, δεν υφίστανται ενιαία εικόνα και αντίληψη για το περιεχόμενο της εγκληματοπροληπτικής πολιτικής που εφαρμόζεται στη χώρα. Συνολικά, έχουν συσταθεί και λειτουργούν πάνω από 2.000 ΤοΣΠΕ, στελεχωμένα με πρόσωπα τα οποία απασχολούνται με δράσεις για την αντιμετώπιση της ανασφάλειας, την προστασία των ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων (ανήλικοι, νέοι, μετανάστες κ.ά.), του προβλήματος της χρήσης ναρκωτικών ουσιών και του κυβερνοεγκλήματος, στοχεύοντας στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και της «αναζωογόνησης» της γειτονίας.²⁰⁹

Η **Λανία**, αναγνωρίζοντας τις δυνατότητες και δυναμική της κοινότητας, προχώρησε από το 1970, στην υιοθέτηση μιας συνεργατικής, πολυεταίρικής και

συγκροτούμενο από ολιγομελή «Επιτροπή της Γειτονιάς» (“Neighbourgood Committee”), εστιάζοντας στην επαφή με Αστυνομικούς της Γειτονιάς και στα σημαντικότερα προβλήματα της περιοχής, δ) το “Safe Neighbourhood teams”, το οποίο βασίζεται στην πολυμερή συνεργασία του δήμου, της αστυνομίας και εταίρων από τον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, με στόχο την ασφάλεια και την αντιμετώπιση «φαινομένων απειθαρχίας» και ε) “Neighbourhood Practice Teams”, στο οποίο συμμετέχουν διάφοροι φορείς, με στόχο την αντιμετώπιση της νεανικής παραβατικότητας, μέσα από την πραγματοποίηση κοινωνικο-πολιτικών δράσεων και πολιτισμικών εκδηλώσεων, Καραγιαννίδης Χ., 2023, ό.π..

²⁰⁷ Πρόδρομος υπήρξε το ομοσπονδιακό κρατίδιο Schleswig-Holstein, 2.500.000 κατοίκων, με καθιέρωση δημόσιας στρατηγικής στον τομέα αυτό, Ζαραφονίτου Χ., 2003, ό.π., σ. 138.

²⁰⁸ Oberwittler D., Hofer S., “Crime and Justice in Germany: An Analysis of Recent Trends and Research”, *European Journal of Criminology*, Vol. 2, No. 4, September 2005, σ. 468. Ανακτήθηκε από: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1477370805056058#core-collateral-purchase-access>

²⁰⁹ Καραγιαννίδης Χ., 2022, ό.π., σσ. 72-83.

διεπιστημονικής προσέγγισης για την πρόληψη του εγκλήματος σε τοπικό επίπεδο²¹⁰, με τη σύσταση Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας, υπό τις κατευθύνσεις, οδηγίες και εμπειρική έρευνα του Συμβουλίου Πρόληψης του Εγκλήματος (Danish Crime Prevention Council)²¹¹, το οποίο αποτελεί εθνικό και ανεξάρτητο συλλογικό όργανο (εποπτευόμενο από το Υπουργείο Δικαιοσύνης) και λειτουργεί ως κέντρο σχεδίασης, υλοποίησης και συντονισμού πρωτοβουλιών αντεγκληματικής πολιτικής, καθώς και χρηματοδότησης υλοποίησης τοπικών σχεδίων αντεγκληματικής πολιτικής (εφόσον έχει προηγηθεί έγκριση από τις Τοπικές Επιτροπές Σχεδιασμού Δράσεων Πρόληψης του εγκλήματος). Το Συμβούλιο Πρόληψης του Εγκλήματος, εστιάζει στη χάραξη της αντεγκληματικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο, στην πρόληψη της νεανικής παραβατικότητας και ενδοοικογενειακής βίας, καθώς στους εγκληματογόνους παράγοντες θυματοποίησης ανηλίκων.

Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας, έχουν συσταθεί και στην **Αυστρία** - το έργο των οποίων υποστηρίζεται σε κεντρικό επίπεδο, από την Υπηρεσία Πληροφοριών για την Εγκληματικότητα (Criminal Intelligence Service)²¹² - τα οποία υλοποιούν σε πιλοτικό επίπεδο, δράσεις βασιζόμενες στο συμμετοχικό πρότυπο αντεγκληματικής πολιτικής.²¹³

Στις χώρες της **Ουγγαρίας, Τσεχίας, Σλοβακίας και Πολωνίας**, δεν έχουν συστηθεί ΤοΣΠΕ, πλην όμως, οι δήμοι αναγνωρίζονται ως σημαντικοί και υπολογίσιμοι εταίροι, στην υλοποίηση της στρατηγικής πρόληψης του εγκλήματος και ως εκ τούτου, καλούνται να εκπονήσουν και να υλοποιήσουν, στον τομέα της πρόληψης του εγκλήματος, «Τοπικά Σχέδια Αντεγκληματικής Πολιτικής», δίνοντας έμφαση στην προστασίας των νέων, τη μείωση της παραβατικότητας, στην ανάπτυξη της κοινοτικής αστυνόμευσης και στην αύξηση της διατμηρικής, με στόχο την αύξηση της

²¹⁰ Βλ. International Centre for the Prevention of Crime (ICPC), “International Report - Crime Prevention and Community Safety: Trends and Perspectives”, Montreal, June 2008, σσ. 146, 213.

²¹¹ Ιδρύθηκε το 1971 και όσον αφορά τη συγκρότησή του, απαρτίζεται από συνολικά 82 πρόσωπα, εκπρόσωπους των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων και οργανισμών και 5 Μόνιμων Επιτροπών: α) «Επιτροπή Τεχνικής Προστασίας», β) «Επιτροπή Πληροφόρησης για την Πρόληψη του Εγκλήματος», γ) «Επιτροπή για την Πρόληψη του Εγκλήματος με Σχεδιασμό Οικιστικών Περιβαλλόντων», δ) «Μονάδα Πρόληψης της Βίας» και ε) «Συμβουλευτική Επιτροπή για τα Σχέδια Πρόληψης του Εγκλήματος». Οι εν λόγω επιτροπές, απαρτίζονται από μέλη κοινωνικών Υπηρεσιών των Δήμων, της τοπικής αστυνομίας και της εκπαιδευτικής κοινότητας, των οποίων η αгаστή και στενή συνεργασία, αποτελεί προαπαιτούμενο και ακρογωνιαίο λίθο, για την χάραξη και υλοποίηση αντεγκληματικής πολιτικής στη χώρα, Πιτσελά Α., Καραγιαννίδης Χ., 2022, ό.π., σσ. 50-51, Καραγιαννίδης Χ., 2022, ό.π., σσ. 83-84.

²¹² European Crime Prevention Network (EUCPN), 2018, ό.π., σσ. 4-5.

²¹³ Καραγιαννίδης Χ., 2022, ό.π., σσ. 45-47.

δημόσιας ασφάλειας, καθώς και στην αντιμετώπιση των κοινωνικών παραγόντων εγκληματικότητας²¹⁴.

2.3 Στη Δυτική & Νοτιοδυτική Ευρώπη

Η Γαλλία, αναδεικνύεται σε «εμπνευστή», μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών, στην υιοθέτηση και εφαρμογή συμμετοχικών μορφών αντεγκληματικής πολιτικής. Αφετηρία υπήρξε η «Έκθεση Bonnemaison» και κινητήριοι μοχλός και βάση υλοποίησης της εκσυγχρονισμένης αυτής πολιτικής, η «διεταρξικότητα» και η εξειδίκευση των δράσεων των τοπικών κοινωνιών, μέσω της ανάπτυξης συνεργασιών, προσαρμοσμένων στις ανάγκες τους.²¹⁵ Συνέπεια της προαναφερόμενης έκθεσης, ήταν να εμφανιστεί το 1983, ο θεσμός των Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας, σε τρία επίπεδα: εθνικό (Conseil National de Prvention de la Delinquance - CNPD), νομαρχιακό (Conseil Departementaux de Prvention de la Delinquance - CDPD) και κοινοτικό/τοπικό επίπεδο (Conseil Communaux de Prvention de la Delinquance - CCPD).

Τα Νομαρχιακά Συμβούλια (CDPD), αποτέλεσαν τον πρώτο βαθμό αποκέντρωσης της αντεγκληματικής πολιτικής (δράση σε επίπεδο νομού) και οι αρμοδιότητές τους περιελάμβαναν: α) καταγραφή και μελέτη των μορφών εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο, β) διατύπωση προτάσεων και μέτρων, γ) συντονισμό των Τοπικών Συμβουλίων και δ) εξειδίκευση και προσαρμογή των πολιτικών στα τοπικά δεδομένα.²¹⁶ Ωστόσο, η εξέλιξή τους αποδείχθηκε θνησιγενής και χρησιμοποιήθηκαν ως αγωγοί της κυβερνητικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο.

Αναφορικά με τα Κοινοτικά/Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας, τα οποία εμφανίστηκαν ως σύγχρονο μοντέλο πρόληψης σε τοπικό επίπεδο (Conseils Communaux de Prévention de la Délinquance-CCPD)²¹⁷ και το έτος 2002 μετονομάστηκαν σε Τοπικά Συμβούλια Ασφάλειας και Πρόληψης του Εγκλήματος (Conseil local de sécurité et de prévention de la délinquance-CLSPD),

²¹⁴ Καραγιαννίδης Χ., 2022, σσ. 166-175, 181-184, European Crime Prevention Network (EUCPN), 2018, ό.π., σσ. 9-10.

²¹⁵ Στο ίδιο, σ. 292.

²¹⁶ Στο ίδιο, σ. 293.

²¹⁷ Ζαραφωνίτου Χ., 2019, ό.π., σ. 44.

απαρτίζονται από: δημοτικούς συμβούλους, εκπροσώπους των παραγωγικών τάξεων, κοινωνικών φορέων και οργανώσεων, αλλά και μεμονωμένους πολίτες και λειτουργούν σε συνάρτηση με τα Εθνικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας (CNPD).²¹⁸ Η δημιουργία των Τοπικών Συμβουλίων Ασφάλειας και Πρόληψης του Εγκλήματος, εδράζεται στη βούληση της δημοτικής αρχής και η αποστολή τους, εστιάζεται:

- στη μελέτη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο,
- στον προσδιορισμό προληπτικών δράσεων σε τοπικό επίπεδο, ανάλογα με τις ανάγκες ασφάλειας, όπως υπόδειξη χρήσιμων μέτρων περιστασιακής πρόληψης, με κύριο στόχο την αντιμετώπιση της μικρομεσαίας εγκληματικότητας και ιδίως της νεανικής παραβατικότητας και του αισθήματος ανασφάλειας,
- στην ανάπτυξη δικτύων διεισδυτικότητας και συνεργασίας με αστυνομικές, δικαστικές αρχές, κοινοτικούς φορείς κ.ά. και κινητοποίηση και ευαισθητοποίηση των πολιτών για συμμετοχή,
- στον προσδιορισμό στόχων και δράσεων, στον τομέα της συμπαράστασης θυμάτων,
- στον εμπλουτισμό των κατευθυντήριων γραμμών των πολιτικών δημόσιας ασφάλειας του κράτους και προσαρμογή τους στο πλαίσιο των τοπικών τους αναγκών και αναπτυξιακών προγραμμάτων πρόληψης,
- στην προώθηση υλοποίησης και μετέπειτα παρακολούθησης των δράσεων αυτών²¹⁹ και κατάρτιση σχετικού απολογισμού,
- στην κατάθεση προτάσεων στην κεντρική διοίκηση για την πρόληψη του εγκλήματος και
- ενσωμάτωση των στόχων και προτεραιοτήτων που θέτει η Εθνική Στρατηγική της Χώρας για την πρόληψη της εγκληματικότητας.²²⁰

²¹⁸ Τα Εθνικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας, προέβλεπαν διωπουργική συνεργασία (Υπουργεία Δικαιοσύνης, Εσωτερικών, Κοινωνικής Αλληλεγγύης) και συμμετοχή βουλευτών και εκπροσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης, στο ίδιο, 2003, ό.π., σ. 47.

²¹⁹ Στο ίδιο, σσ. 44-48, Παπαθεοδώρου Θ., 2002, ό.π., σ. 294.

²²⁰ Η Εθνική Στρατηγική της χώρας για την περίοδο 2020-2024, εδράζεται σε τέσσερις πυλώνες που αναδεικνύουν την προτίμηση στο συμμετοχικό μοντέλο αντεγκληματικής πολιτικής και αφορούν: στην πρόληψη της παραβατικότητας των ανηλίκων, στην προστασία των ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων,

Μέχρι το 1990, πολλά από τα ΤοΣΠΕ, παρότι είχαν ιδρυθεί, δεν λειτουργούσαν²²¹, ενώ σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε το χρονικό διάστημα 1985-1986, διαπιστώθηκαν σε επτά (7) πόλεις της περιφέρειας Languedoc στη Νότια Γαλλία - οι οποίες είχαν αρχίσει να εφαρμόζουν την πολιτική αυτή - αξιοσημείωτες δυσχέρειες και προσκόμματα στο πλαίσιο της διεταιρικότητας (διαρκείς ανταγωνισμοί μεταξύ εταίρων), δυσχέρειες στη χρηματοδότηση των δράσεων της τοπικής αυτοδιοίκησης και κομματικές συγκρούσεις (αποκλεισμοί εκλεγμένων αντιπροσώπων της αντιπολίτευσης κ.ά.)²²², ωστόσο, διατυπώθηκαν και θετικές προοπτικές εξέλιξης του θεσμού.

Λόγω της αδυναμίας των δημοτικών αρχών να αναπτύξουν ολοκληρωμένες πολιτικές ασφάλειας στο πλαίσιο των Τοπικών Συμβουλίων και της αποτυχίας των τελευταίων να μετεξελιχθούν σε θεσμό χάραξης και εφαρμογής μέτρων αντεγκληματικής πολιτικής, θεσπίστηκαν το 1997 - επικουρικά και συμπληρωματικά των Κοινοτικών/Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας - με στόχο την προώθηση και εφαρμογή προγραμμάτων κοινωνικής ανάπτυξης των συνοικιών για την αντιμετώπιση της μικρομεσαίας εγκληματικότητας, οι «Τοπικές Συμβάσεις Ασφάλειας» (Contrat Locaux De Sécurité-CLS)²²³. Στους συμβαλλόμενους, περιλαμβάνονται: η νομαρχία (βασικός εταίρος-κύριος διαχειριστής), οι δήμοι, η εισαγγελική αρχή (απαραίτητη και υποχρεωτική η συμμετοχή της), η αστυνομία, τα Κοινοτικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας και άλλοι τοπικοί ή περιφερειακοί κοινωνικοί φορείς (δημόσιοι ή ιδιωτικοί) και συλλογικότητες, δραστηριοποιούμενοι στον τομέα της πρόληψης, όπως ενώσεις πολιτών, υπηρεσίες επιμελητών ανηλίκων, κοινωνικής πρόνοιας, επαγγελματικές ενώσεις κ.ά., αποτελώντας έτσι ένα δίκτυο «διεταιρικότητας»²²⁴, ενώ απαραίτητη προϋπόθεση θέσπισής τους, αποτελεί η διενέργεια προηγούμενης διαγνωστικής έρευνας.

Οι Τοπικές Συμβάσεις Ασφάλειας, αν και έθεσαν τον πολίτη ως άξονα της πρόληψης, συμπεριέλαβαν παράλληλα και κατασταλτικές τακτικές με επίκεντρο τις

στη συμμετοχή των πολιτών στη χάραξη και υλοποίηση της αντεγκληματικής πολιτικής και στην εφαρμογή εγκληματοπροληπτικών δράσεων σε τοπικό επίπεδο, Καραγιαννίδης Χ., 2022, σσ. 68-69.

²²¹ Ζαραφονίτου Χ., 2003, ό.π., σ. 53.

²²² Ch. Lazerges (1988), Une politique criminelle participative, στο ίδιο, σ. 53.

²²³ Οι Τοπικές Συμβάσεις Ασφάλειας, συνιστούν βασικό μηχανισμό αποκεντρωμένης αντεγκληματικής πολιτικής, εμπέδωσης της κοινοτικής ασφάλειας και ρεαλιστική λύση για την μακροπρόθεσμη διαχείριση της εγκληματικότητας. Μέχρι το 2000, είχαν συναφθεί πάνω από 700 Τοπικές Συμβάσεις σε όλη τη γαλλική επικράτεια, Παπαθεοδώρου Θ., 2002, ό.π., σσ. 334-341.

²²⁴ Παπαθεοδώρου Θ., 2002, ό.π., σσ. 333-334, Καραγιαννίδης Χ., 2011, ό.π., σ. 246.

«ευαίσθητες συνοικίες», ενώ στην πορεία, εντάχθηκαν στην ενιαία διαχείριση αυτών, οι κοινοτικές δράσεις πρόληψης που αποτελούσαν βασικό αντικείμενο των Τοπικών Συμβουλίων, με τα τελευταία, να αποκτούν πλέον συμβουλευτικό χαρακτήρα. Παραμένουν, δηλαδή, όργανα διαλόγου και κοινοτικής διαβούλευσης, στα οποία καταθέτουν τις απόψεις τους οι τοπικοί φορείς και οι πολίτες, ενώ δύναται η προετοιμασία μιας Τοπικής Σύμβασης, να γίνεται στο πλαίσιο του οικείου ΤοΣΠΕ.

Στην **Πορτογαλία**, εισάγονται το 1997, κατά το γαλλικό πρότυπο, τα «Συμβόλαια Ασφάλειας», ενώ ένα χρόνο αργότερα, το 1998, συστάθηκαν, για πρώτη φορά στους δήμους της χώρας, Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας (για την ακρίβεια, «Δημοτικά Συμβούλια για την Ασφάλεια»)²²⁵, με συμβουλευτικές, ενημερωτικές και εκπαιδευτικές αρμοδιότητες και εκπονούνται σε επίπεδο δήμων, τοπικά σχέδια αντεγκληματικής πολιτικής, εστιάζοντας: στη λήψη κοινωνικών προληπτικών μέτρων για την αντιμετώπιση της ανεργίας, στη βελτίωση της εκπαίδευσης, στην κοινωνική ένταξη, στην πρόληψη, ιδίως, της νεανικής παραβατικότητας, της βίας κατά των ηλικιωμένων ατόμων, καθώς και στην υποστήριξη θυμάτων εγκληματικών ενεργειών.²²⁶ Σε κεντρικό δε επίπεδο, δεν υφίστανται Εθνικό Συμβούλιο Πρόληψης για το συντονισμό των ΤοΣΠΕ και τη χάραξη και υλοποίηση προγραμμάτων αντεγκληματικής πολιτικής²²⁷.

Στην **Ισπανία** με νόμο του 1986, προβλέφθηκε η υποχρέωση σύστασης στους δήμους της χώρας (όπου υφίστανται τοπική αστυνομική δύναμη) Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας (Local Security Board), στόχος των οποίων, αποτελεί η παγίωση της δημόσιας ασφάλειας, μέσω του σχεδιασμού τοπικών σχεδίων ασφάλειας (“Local Security Plans”), προώθησης συνεργατικών δράσεων και ενημερωτικών εκστρατειών για τη λειτουργία της πρόληψης, αλλά και ο συντονισμός και η επιχειρησιακή συνεργασία των σωμάτων ασφαλείας στον τομέα της πρόληψης. Ενισχυτικό ρόλο, στο πλαίσιο υιοθέτησης και υλοποίησης πολιτικών ασφάλειας και πρόληψης του εγκλήματος, βελτίωσης των συνεργασιών μεταξύ πολιτών και αστυνομίας και συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας στις εγκληματοπροληπτικές

²²⁵ Κουλούρης Ν., 2008, ό.π., σ. 60.

²²⁶ Kulach J., “Urban Crime Prevention Policies in Europe: Towards a Common Culture?”, European Forum for Urban Safety (EFUS), Paris, 2006, σ. 30. Ανακτήθηκε από: https://issuu.com/efus/docs/efus_urban_crime_prevention_policy

²²⁷ Καραγιαννίδης Χ., 2022, σ. 175.

δράσεις, διαδραμάτισε η ίδρυση το 1995 και η λειτουργία του «Εθνικού Συμβουλίου για την Ασφάλεια των πολιτών».²²⁸

Στο **Λουξεμβούργο**, έχουν συσταθεί και λειτουργούν ΤοΣΠΕ, τα οποία αναπτύσσουν τοπικά και περιφερειακά σχέδια ασφάλειας, ανάλογα με το είδος του εγκλήματος που στοχεύουν να αντιμετωπίσουν (π.χ. πρόληψη διαρρήξεων).²²⁹ Στο **Βέλγιο**, θεσμοθετήθηκαν το 1992, τα Κοινοτικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας (συστάθηκαν και λειτούργησαν συνολικά στη χώρα, περί τα 130) με συμβουλευτικό και συντονιστικό ρόλο, δηλαδή, συνεργασία των συναρμόδιων φορέων και υπηρεσιών σε θέματα πρόληψης της εγκληματικότητας και συνδυάστηκαν εξ' αρχής, με την ενίσχυση της κοινωνικής πρόληψης και της συμμετοχής των κατοίκων, επικουρικά της αστυνομικής πρόληψης, με σκοπό τη μείωση της ανασφάλειας και αντιμετώπισης της μικρής και μεσαίας εγκληματικότητας. Σταθμός, «ενσάρκωση» και συγκεκριμενοποίηση της αντεγκληματικής αυτής πολιτικής, σε τοπικό επίπεδο, αποτέλεσε ο σχεδιασμός και υλοποίηση από τα Κοινοτικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας, των «Συμβάσεων Πρόληψης» (Contrats de Prévention) και των «Συμβάσεων Ασφάλειας» (Contrats de Sécurité), σηματοδοτώντας τη στροφή της πρόληψης, από την υιοθέτηση περιστασιακών μέτρων μείωσης των ευκαιριών διάπραξης εγκλημάτων. Ευρείας εφαρμογής έτυχαν τα «Συμβόλαια Ασφάλειας» (με συμβαλλόμενους το Υπουργείο Εσωτερικών σε κεντρικό επίπεδο και τις αρχές τοπικών κοινοτήτων με αυξημένα προβλήματα εγκληματικότητας). Μέχρι το 1995, είχαν θεσπιστεί «Συμβόλαια Ασφάλειας» σε 26 κοινότητες, ενώ παράλληλα συστάθηκαν και τα «Γραφεία Πρόληψης και Διαμεσολάβησης» και οι δράσεις των Κοινοτικών Συμβουλίων, αφομοιώθηκαν σε αυτά, γεγονός το οποίο επέτρεψε στην τοπική διοίκηση, να κατευθύνει τις τοπικές επιλογές αντεγκληματικής πολιτικής. Μετά το 2007, τα Συμβόλαια, αποκτούν πλέον την ενιαία ονομασία «Πλάνα Στρατηγικής για την Πρόληψη και Ασφάλεια» (“Strategic Security and Prevention Plans”), χωρία καμία ουσιαστική διαφορά λειτουργίας, χρηματοδοτούμενα από το κράτος, με βασικό άξονα δράσης, τη συμπαραγωγή κοινοτικής ασφάλειας και συνδιαχείρισης της ακολουθούμενης αντεγκληματικής πολιτικής και επίκεντρο την πρόληψη εγκλημάτων: κατά της ιδιοκτησίας (κλοπές-διαρρήξεις σε οικίες, οχήματα, καταστήματα), της βίας

²²⁸ Ζαραφονίτου Χ., 2003, ό.π., σσ. 142-144, Καραγιαννίδης Χ., 2011, ό.π., σ. 251.

²²⁹ Βλ. περισσότερα στο: <https://eucpn.org/document/luxembourgish-crime-prevention-strategy>

κάθε μορφής (στο σχολικό και οικογενειακό περιβάλλον, σε δημόσιες συγκεντρώσεις, στα μέσα μαζικής μεταφοράς κ.ά.), της νεανικής παραβατικότητας, της χρήσης ναρκωτικών²³⁰.

2.4 Στη Νότια & Νοτιοανατολική Ευρώπη

Στην **Κροατία**, τα πρώτα ΤοΣΠΕ συστάθηκαν το 2004 και έως το 2017, είχαν συσταθεί και λειτουργούσαν συνολικά 170 σε όλη την επικράτεια. Αξιοσημείωτη δε, αποτελεί η δυνατότητα που δόθηκε από το κράτος στην αστυνομία για σύσταση ΤοΣΠΕ, το οποίο μπορεί να αποδοθεί έως ένα βαθμό, στην έλλειψη Εθνικού Συμβουλίου Πρόληψης.²³¹

Το 1993 ιδρύθηκε στην **Εσθονία** το «Εθνικό Συμβούλιο για την Πρόληψη του Εγκλήματος», το οποίο υποστηρίζει την πρόληψη του εγκλήματος σε τοπικό επίπεδο και προς τούτο, επιχορηγεί τοπικά σχέδια αντεγκληματικής πολιτικής με στόχο την ενίσχυση της συλλογικής δράσης στη δημόσια ζωή και της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής, καθώς και την καλλιέργεια κοινωνικών δεσμών στην τοπική κοινωνία.²³² Για την επίτευξη των στόχων αυτών, στις μεγάλες κυρίως πόλεις της χώρας, έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν ΤοΣΠΕ, ο ρόλος των οποίων είναι συνήθως ενισχυτικός των αντεγκληματικών δράσεων και προγραμμάτων των Μ.Κ.Ο., για την πρόληψη, για παράδειγμα, της νεανικής παραβατικότητας, της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών κ.λπ..²³³

Στις χώρες της **Ιταλίας**, **Μάλτας**, **Βουλγαρίας** και **Ρουμανίας**²³⁴ δεν υφίσταται νομοθετικό πλαίσιο σύστασης ΤοΣΠΕ, ενώ υπό σύσταση βρίσκονται στην **Κύπρο**²³⁵,

²³⁰ Καραγιαννίδης Χ, 2011, σ. 248 και στο ίδιο, 2022, σσ. 47-58.

²³¹ Στην Κροατία, καταγράφεται ενισχυμένος ο ρόλος της αστυνομίας στην πρόληψη του εγκλήματος. Ειδικότερα, από το 2000 και έπειτα, επήλθε μετασχηματισμός και εφαρμογή νέας στρατηγικής, όσον αφορά την αστυνομική λειτουργία, δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στην κοινοτική αστυνόμευση και από το 2004, η κροατική αστυνομία, άρχισε να οργανώνει και να υλοποιεί, τοπικά σχέδια αντεγκληματικής πολιτικής με έμφαση στην πρόληψη, όπως για παράδειγμα η σύσταση των «αστυνόμων για την πρόληψη» (“police officer for prevention”) και οι «κοινοτικοί αστυνόμοι» (“conduct community police officer”), δηλαδή «αστυνομικοί επαφής με την κοινότητα», Καραγιαννίδης Χ., 2022, ό.π., σ. 162, European Crime Prevention Network (EUCPN), “Report Crime Prevention in Member States with and without National Crime Prevention Councils”, Brussels, October 2018. Διαθέσιμο στο: https://eucpn.org/sites/default/files/document/files/report_crime_prevention.pdf

²³² European Crime Prevention Network (EUCPN), 2018, ό.π..

²³³ Καραγιαννίδης Χ., 2022, ό.π., σσ. 96-97.

²³⁴ Στο ίδιο, σσ. 61, 113, 178.

²³⁵ Βλ. στον ιστότοπο:

ως θεσμός συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής, συμπληρωματικός του Αστυνομικού και Παρατηρητή της Γειτονιάς, που ήδη εφαρμόζονται. Στη δε **Σλοβενία**, έχουν συσταθεί και λειτουργούν Τοπικά Συμβούλια Ασφάλειας (Local Safety Councils), με στόχο την ενίσχυση εκδημοκρατισμού του ασκούμενου κοινωνικού ελέγχου και της αστυνομίας, αλλά και την προώθηση της ιδέας της συνεργασίας με τους πολίτες, στο πλαίσιο των αναπτυσσόμενων εγκληματοπροληπτικών δράσεων²³⁶.

Για την περίπτωση της **Ελλάδας**, παρατίθεται στη συνέχεια αναλυτικά, το νομοθετικό πλαίσιο σύστασης και λειτουργίας των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας/Παραβατικότητας, καθώς και η εφαρμογή του θεσμού στην πράξη και η εξέλιξή του διαχρονικά.

3. Η εμφάνιση των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας/ Παραβατικότητας στην Ελλάδα

Οι κοινωνικο-οικονομικές και πολιτικές αλλαγές που σημειώθηκαν στην Ελλάδα τη δεκαετία του 1990, οδήγησαν σταδιακά, στη στροφή της αντεγκληματικής πολιτικής, από τις αρχές περί «παιδαγωγικής» και αποτρεπτικής λειτουργίας της ποινής (κατά το γερμανικό πρότυπο), στην υιοθέτηση μέτρων κοινωνικής πρόληψης του εγκλήματος και εφαρμογή εναλλακτικών πολιτικών ασφάλειας, στοχεύοντας στη μικροεγκληματικότητα που εντοπίζεται σε τοπικό επίπεδο (σύμφωνα και με τα πρότυπα που επικρατούσαν τότε στον ευρωπαϊκό χώρο).

Πρόκειται για μια περίοδο, κατά την οποία καταγράφεται: μαζική είσοδος οικονομικών, κυρίως, μεταναστών, αύξηση της πληθυσμιακής ανομοιογένειας και αποπροσωποποίηση των κοινωνικών επαφών²³⁷, ένταση των κοινωνικών προβλημάτων, αύξηση της ανασφάλειας και του φόβου του εγκλήματος (ιδίως για εγκλήματα κατά

<https://www.mipo.gov.cy/mipo/mipo.nsf/All/82944D3A3D409AD4C22589B0001A0160?OpenDocument>

²³⁶ Καραγιαννίδης Χ., 2022, ό.π., σ. 187.

²³⁷ Ο αριθμός των μεταναστών στην Ελλάδα, παρουσιάζει αυξητική τάση κατά τις δεκαετίες 1980, 1990 και 2000, με τους καταγεγραμμένους αλλοδαπούς διαμένοντες, από 171.424 (έτος 1981), να ανέρχονται σε 912.000 (έτος 2011), βλ. Καφέ Α., Γεωργιάδου Β., Λιαλιούτη Ζ., «Βία κατά μεταναστών στην Ελλάδα. Μια νέα βάση δεδομένων για το ρεπερτόριο δράσης ακροδεξιών ομάδων (1991-2017)», *Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας*, 2018, Τεύχος 37, σσ. 48-49. Ανακτήθηκε από: <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/sas/issue/view/1016>

των προσώπων), αλλά και γενικευμένη δυσaréσκεια και κλονισμός της εμπιστοσύνης των πολιτών, απέναντι στους φορείς του επίσημου ελέγχου του εγκλήματος και ιδίως ως προς το έργο της αστυνομίας και εν γένει για την αποτελεσματική προστασία των εννόμων και κοινωνικών αγαθών τους.²³⁸ Παράλληλα, καταγράφονται τιμωρητικές τάσεις των Ελλήνων πολιτών που αισθάνονταν περισσότερο φόβο ή είχαν πρόσφατη εμπειρία θυματοποίησης, ενώ σε όλα αυτά, προστίθεται η υπερπροβολή του εγκληματικού φαινομένου από τα Μ.Μ.Ε..

Σημαντική λοιπόν εξέλιξη στον τομέα της πρόληψης του εγκλήματος στην Ελλάδα, αποτελεί ο θεσμός των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας (ΤοΣΠΕ), που εισάγεται και εγγράφεται θεματικά στην “agenda” της επιδιωκόμενης συμμετοχικής αντεγκλητικής πολιτικής και της κοινωνικής εγκληματοπροληπτικής πολιτικής (κατά το γαλλικό πρότυπο), με επίκεντρο την τοπική κοινωνία, δηλαδή το μικρο-επίπεδο της πόλης ή της γειτονίας-συνοικίας²³⁹, όπου αναπτύσσονται και εξελίσσονται πολλά από τα προβλήματα της κοινωνικής ενσωμάτωσης και των κοινωνικών ανισοτήτων, τα οποία συναρτώνται με την εγκληματικότητα.²⁴⁰

²³⁸ Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 1998 σε κατοίκους πέντε (5) αθηναϊκών περιοχών, προέκυψε ότι ο δεύτερος κυριότερος λόγος πρόκλησης φόβου των πολιτών, πηγάζει από την ύπαρξη πολλών αλλοδαπών, με ποσοστό 19,8%, στο ίδιο ποσοστό, καταγράφηκε η ανεπαρκής αστυνόμευση, ενώ στο υψηλότερο ποσοστό (20,1%), οι ερημικές κακοφωτισμένες περιοχές. Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε μετά από έξι περίπου χρόνια, δηλαδή το 2004, σε κατοίκους τριών (3) περιοχών της ελληνικής πρωτεύουσας, καταγράφηκε σε υψηλότερο ποσοστό (23,7%), η ανασφάλεια των κατοίκων να κυκλοφορούν μόνοι τους το βράδυ στην περιοχή όπου κατοικούν, επίσης ως απόρροια της ύπαρξης πολλών αλλοδαπών. Στο πλαίσιο αυτό, αναδεικνύεται η επίδραση των περιβαλλοντικών συνθηκών και του ανικανοποίητου των πολιτών από τις παρεχόμενες κρατικές υπηρεσίες στον τομέα ελέγχου του εγκλήματος, καθώς και η υποβόσκουσα ξενοφοβία και απουσία κοινωνικής αλληλεγγύης, παράγοντες που συντελούν στη δημιουργία και ένταση του φόβου του εγκλήματος στο δεδομένο περιβάλλον. Οι παραπάνω παράγοντες, προσιδιάζουν στη γενικότερη φυσιογνωμία των μεγάλων αστικών κέντρων, ενώ οι χωροταξικές διαφοροποιήσεις τους, αντανακλούν σε σημαντικό βαθμό, τις αντίστοιχες ανισότητες στο εσωτερικό τους. Επιπρόσθετα, όπως στην έρευνα του 1998, έτσι και σ’ εκείνη του 2004, η πλειονότητα των προτάσεων των κατοίκων της ελληνικής πρωτεύουσας, εντάσσεται στην κατηγορία των κατασταλτικών μέτρων για την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας και τη μείωση της ανασφάλειας. Συγκεκριμένα, το 60% των απαντήσεων, τάσσονται υπέρ της αύξησης της αστυνόμευσης και των περιπολιών, ενώ οι προτάσεις για κοινωνικά μέτρα πρόληψης και βελτίωσης της ποιότητας ζωής, περιορίζονται στο 10%, βλ. περισσότερα στο Ζαραφωνίτου Χ., ό.π., 2004, Ζαραφωνίτου Χ., «Ο φόβος του εγκλήματος: Ενδοαστική κατανομή της εγκληματικότητας και κοινωνικές αναπαραστάσεις του φαινομένου στο εσωτερικό της ελληνικής πρωτεύουσας», *Ποινική Δικαιοσύνη*, Τεύχος 4, 2001, σελ. 186-196.

²³⁹ Πιτσελά Α., Καραγιαννίδης Χ., 2020, ό.π., σ. 5.

²⁴⁰ <https://www.astynomia.gr/yliko-archeiou/topika-symvoulia-prolipsis-egklimatikotitas-s-p-e/plaisio-vasikon-archon-leitourgias-gia-ta-topika-symvoulia-prolipsis-tis-egklimatikotitas/>

Με τη θέσπιση των ΤοΣΠΕ στην Ελλάδα, επιχειρείται στην ουσία, ανακατανομή των ρόλων στον τομέα διαχείρισης της εγκληματικότητας, με το κράτος, να διατηρεί σε κεντρικό επίπεδο την ευθύνη χάραξης και εφαρμογής των γενικών κατευθύνσεων αντεγκληματικής πολιτικής και την περιστολή της σοβαρής και οργανωμένης εγκληματικότητας, ενώ η τοπική κοινότητα (τοπική αυτοδιοίκηση, τοπικοί φορείς και θεσμοί, αλλά και οι ίδιοι οι πολίτες), καλείται να συμμετάσχει σε αποκεντρωμένο-τοπικό επίπεδο, στον σχεδιασμό και υλοποίηση μέτρων πρόληψης και περιορισμού της μικρής και μεσαίας βαρύτητας εγκληματικότητας.²⁴¹

Η σημασία της ενεργού συμμετοχής των μελών μιας τοπικής κοινωνίας, στις δράσεις που εκπονούνται από τα ΤοΣΠΕ για την πρόληψη του εγκλήματος, έγκειται στο ότι οι ίδιοι οι πολίτες, γνωρίζουν καλύτερα τις ανάγκες, τα προβλήματα, τις ιδιαιτερότητες, αλλά και τις προτεραιότητες της κάθε περιοχής και είναι σε θέση να προτείνουν ορθές και βιώσιμες λύσεις, τόσο για την αναδιοργάνωση του περιβάλλοντος που διαβιούν, όσο και για την αντιμετώπιση των εγκληματογόνων παραγόντων.²⁴² Δεδομένου ότι κατοικούν ή/και εργάζονται σε μια συγκεκριμένη περιοχή, έχουν άμεσο συμφέρον, να μεριμνούν για την προφύλαξή τους και τη μείωση των πιθανοτήτων θυματοποίησης, αφού κατά κύριο λόγο, οι ίδιοι αποτελούν τα εν δυνάμει θύματα εγκληματικών ενεργειών.²⁴³ Επιπρόσθετα, σε τοπικό επίπεδο, μπορεί να πραγματοποιηθεί καλύτερα ο έλεγχος, ο συντονισμός και η συνεργασία και να αποφευχθούν τυχόν προβλήματα επικάλυψης αρμοδιοτήτων, που μπορεί να αναπτυχθούν στο πλαίσιο της διαλειτουργικότητας των μηχανισμών πρόληψης.²⁴⁴

²⁴¹ Παπαθεοδώρου Θ., 2022, ό.π., σ. 56.

²⁴² Καραγιαννίδης Χ., 2023, ό.π..

²⁴³ Αλεξιάδης Σ., «Αντεγκληματική πολιτική: Προσεγγίσεις και προβληματισμοί». Στο Ν. Κουράκης (επιμ.), *Αντεγκληματική Πολιτική. Είκοσι έξι μελέτες για τα θεωρητικά της ζητήματα και τις αστοχίες κατά την εφαρμογή της*, Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994, σσ. 23-30.

²⁴⁴ Ζαραφονίτου Χ., 2022, ό.π., σ. 35, Καραγιαννίδης Χ., 2023, ό.π..

3.1 Το νομοθετικό πλαίσιο – νομοθετικοί άξονες ίδρυσης, οργάνωσης και λειτουργίας

3.1.1 Το Συμβούλιο Πρόληψης της Εγκληματικότητας (Ν. 1738/1987)

Ενόψει, λοιπόν, των εξελίξεων στον ευρωπαϊκό χώρο και της προώθησης της συμμετοχής των πολιτών στην πρόληψη του εγκλήματος, ο Έλληνας νομοθέτης δεν παρέμεινε ανεπηρέαστος και με το Ν. 1738/1987²⁴⁵, προέβη στη σύσταση, υπό την αιγίδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, σε εθνικό επίπεδο, του Συμβουλίου Πρόληψης της Εγκληματικότητας (Σ.Π.Ε.), για το σχεδιασμό εγκληματοπροληπτικής πολιτικής και υποβολή σχετικών προτάσεων για το συντονισμό των αναγκαίων προς το σκοπό αυτό μέτρων. Στην αποστολή του εν λόγω Συμβουλίου, συγκαταλέγονταν:

- η συλλογή στατιστικών και ερευνητικών δεδομένων για την επικρατούσα εγκληματικότητα,
- η διεξαγωγή ή ανάθεση ερευνών για την πρόληψη του εγκλήματος,
- ο σχεδιασμός εγκληματοπροληπτικών προγραμμάτων και η υποβολή προτάσεων για τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων πρόληψης,
- η ενθάρρυνση δημιουργίας Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας σε περιφερειακό επίπεδο,
- η ενημέρωση των αρμόδιων για τη διαχείριση του εγκλήματος φορέων, των πολιτών και των Μ.Μ.Ε., για τα σύγχρονα μέτρα πρόληψης, μέσα από τη διοργάνωση ενημερωτικών ή εκπαιδευτικών προγραμμάτων,
- η εποπτεία και αξιολόγηση των προγραμμάτων πρόληψης που εφαρμόστηκαν σε κάθε επίπεδο, δηλαδή από το κράτος, την τοπική αυτοδιοίκηση ή από ιδιωτικές πρωτοβουλίες,
- η ανάπτυξη συνεργασιών με διεθνείς οργανισμούς και Συμβούλια Πρόληψης του εξωτερικού, στο πλαίσιο υιοθέτησης καλών πρακτικών.

Αναφορικά με τη λειτουργία του Σ.Π.Ε., συγκροτούνταν ύστερα από απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης (ο οποίος προέδρευε του συσταθέντος Συμβουλίου) και ως μέλη του, διορίζονταν και συμμετείχαν με τριετή και άμισθη θητεία, εκπρόσωποι από διάφορες υπηρεσίες, φορείς, συλλόγους και οργανώσεις, που ασχολούνται με την

²⁴⁵ Βλ. ά. 1 έως 3, του Ν. 1738/1987 (Φ.Ε.Κ. Α' 200/20-11-1987).

αντιμετώπιση του εγκλήματος.²⁴⁶ Το Σ.Π.Ε. συνεδρίαζε δύο φορές το χρόνο, ενώ υποβοηθητικό, συντονιστικό και εκτελεστικό ρόλο, διαδραμάτιζε η πενταμελής Εκτελεστική Επιτροπή, βασικό έργο της οποίας, ήταν η μελέτη και η εξέταση θεμάτων σχετιζόμενων με την πρόληψη της εγκληματικότητας και η γνωμοδότηση ως προς τη σκοπιμότητα αντίστοιχων προγραμμάτων, καθώς και η υποβολή σχεδίου δύο φορές το έτος, με τις δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν και τα μέτρα που ελήφθησαν, καθώς και η σύνταξη ετήσιων εκθέσεων για τις δραστηριότητες του Σ.Π.Ε..

Ιδιαίτερα σημαντική αρμοδιότητα των Σ.Π.Ε., ήταν η διατύπωση προτάσεων για τη σύσταση περιφερειακών ή Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης, η συγκρότηση των οποίων πραγματοποιούνταν ύστερα από απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης. Ωστόσο, το Σ.Π.Ε. λόγω οργανωτικών αδυναμιών και δυσλειτουργιών που προέκυψαν στην πορεία λειτουργίας του, αλλά και μη υποστήριξης από την πολιτεία, αποδείχθηκε θνησιγενές και δεν μπόρεσε να λειτουργήσει²⁴⁷, παραμένοντας «νεκρό γράμμα», όπως χαρακτηριστικά έχει αναφερθεί από την Α. Τσήτσουρα.²⁴⁸

3.1.2 Τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας (ΤοΣΠΕ – Ν. 2713/1999)

Δώδεκα περίπου χρόνια, μετά τη νομοθετική πρόβλεψη του εθνικού Συμβουλίου Πρόληψης της Εγκληματικότητας, ψηφίστηκε ο Ν. 2713/1999²⁴⁹, ως βασικός νομοθετικός άξονας σύστασης του θεσμού των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας (ΤοΣΠΕ), με τον οποίο θεσπίστηκαν Τοπικά συμβούλια - κατά τα ευρωπαϊκά πρότυπα που ίσχυαν από τη δεκαετία του 1980 και τι σχετικές συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης - και ανατέθηκαν, ουσιαστικά για πρώτη φορά, στην

²⁴⁶ Ενδεικτικά αναφέρονται: ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου, ο Διευθυντής ποινικών και σωφρονιστικών υποθέσεων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, ο Διευθυντής δημόσιας ασφάλειας του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης (νυν Προστασίας του Πολίτη), εκπρόσωποι των πολιτικών κομμάτων, της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας, πανεπιστημιακών ιδρυμάτων και ειδικότερα του τομέα ποινικών επιστημών, της Ομοσπονδίας Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης (Ο.Λ.Μ.Ε.), της Ελληνικής Εταιρείας Ποινικού Δικαίου, της Ελληνικής Εγκληματολογικής Εταιρείας, των συλλόγων Ελλήνων Ψυχολόγων, Κοινωνικών Λειτουργών, Επιμελητών Ανηλίκων, Ελλήνων Κοινωνιολόγων κ.ά., βλ. αναλυτικά ά. 2 του Ν. 1738 (Φ.Ε.Κ. Α' 200/20.11.1987).

²⁴⁷ Καραγιαννίδης Χ., 2018, ό.π., σ. 992, Κουράκης Ν., 2022, ό.π., σ. 14.

²⁴⁸ Βλ. Ζαραφονίτου Χ., 2004, ό.π..

²⁴⁹ Βλ. άρθρο 16 του Ν. 2713 (Φ.Ε.Κ. Α' 89/30-4-1999 «Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας και άλλες διατάξεις»).

τοπική αυτοδιοίκηση της χώρας, σε τοπικό δηλαδή επίπεδο (δήμους και κοινότητες), συγκεκριμένες αρμοδιότητες εγκληματοπροληπτικής πολιτικής²⁵⁰. Το νομοθετικό αυτό πλαίσιο, αποτελεί κομβικό σημείο ενσωμάτωσης της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής που είχε ήδη εφαρμοστεί σε άλλες χώρες της Ευρώπης, στον «ελληνικό νομοθετικό κορμό».²⁵¹

Τα ΤοΣΠΕ, είναι αποκεντρωμένα, συμβουλευτικά-γνωμοδοτικά όργανα αντεγκληματικής πολιτικής, των οποίων οι δράσεις προσαρμόζονται στις ιδιαίτερες ανάγκες και απαιτήσεις των τοπικών κοινωνιών, με αποστολή και βασικές επιδιώξεις, οι οποίες συμπληρώθηκαν μετέπειτα, το έτος 2002, με απόφαση του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης (νυν Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη).²⁵²

Αναφορικά με τις προϋποθέσεις σύστασης και λειτουργίας των ΤοΣΠΕ, ισχύουν τα κάτωθι:

- Δύναται να συσταθούν (πρόκειται δηλαδή για δυνατότητα και όχι για υποχρέωση)²⁵³, σε κάθε δήμο²⁵⁴, με πληθυσμό άνω των 3.000 κατοίκων και, κατά περίπτωση, ανά δημοτικό διαμέρισμα σε μεγάλους δήμους, εάν υφίστανται ιδιαίτερες ανάγκες.²⁵⁵
- Το ζήτημα της σύστασης, εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του εκάστοτε Δημάρχου²⁵⁶, δηλαδή με απόφασή του, ύστερα όμως από πρόταση του Συμβουλίου

²⁵⁰ Ζαραφονίτου Χ., 2003, ό.π., σσ. 160-161.

²⁵¹ Καραγιαννίδης Χ., 2014, ό.π..

²⁵² Βλ. ά. 2 της υπ' αριθ. 3002/1/14-στ' Απόφασης του Υπουργού Δημόσιας Τάξης (Φ.Ε.Κ. Β' 12/14-01-2002).

²⁵³ Η μη σύσταση ΤοΣΠΕ, δεν προβλέπει την επιβολή κυρώσεων ή συνεπειών στο δήμο και ουσιαστικά, εναπόκειται στη διακριτική τους ευχέρεια, ρύθμιση η οποία θα μπορούσε να λεχθεί ότι, βρίσκεται σε αντίθεση με τη σοβαρότητα του ζητήματος πρόληψης της παραβατικότητας, βλ. Κρανιδιώτη Μ., Γιώτη Η., «Τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Παραβατικότητας (ΤΟΣΠΠΑ): Επανεξέταση του θεσμού σε πανελλαδικό επίπεδο», *Εγκλημα και Τιμωρία*, Τεύχος 12, Σεπτέμβριος 2022, σ. 61, Μπαμπαλιούτας Λ., 2022, ό.π., σ. 71.

²⁵⁴ Στο Ν. 2713/1999, υπήρχε πρόβλεψη για δυνατότητα σύστασης ΤοΣΠΕ σε κοινότητες, οι οποίες όμως, με τον Ν. 3852/2010 καταργήθηκαν (βλ. ά. 1 και 283).

²⁵⁵ Σύμφωνα με το άρθρο 117 του Ν. 3463/2006, οι δήμοι με περισσότερους από 100.000 κατοίκους στην έδρα τους, διαιρούνται σε δημοτικά διαμερίσματα, με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου (σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 του Ν. 3852/2010, μετονομάστηκαν σε δημοτικές κοινότητες). Ενδεικτικά, ο Δήμος Αθηναίων διαιρείται σε 7 δημοτικές κοινότητες και ο Δήμος Πειραιά σε 5.

²⁵⁶ Για τις Κοινότητες, πριν την κατάργησή τους, το ζήτημα της σύστασης των ΤοΣΠΕ, βρισκόταν στη διακριτική ευχέρεια των Προέδρων των Κοινοτήτων.

(Δημοτικού ή τέως Κοινοτικού)²⁵⁷, είτε με απόφαση του Συμβουλίου, ύστερα από πρόταση του Προέδρου ή μέλους αυτού.²⁵⁸

- Θέματα που αφορούσαν τη συγκρότηση, οργάνωση και λειτουργία των ΤοΣΠΕ, τη συνεργασία με αρμόδιες αρχές και φορείς, καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια, δεν ρυθμίστηκαν απευθείας από τον κοινό νομοθέτη, αλλά ανατέθηκαν ως αρμοδιότητα, στον Υπουργό Δημόσιας Τάξης, όπως προαναφέρθηκε (μέσω της δυνατότητας έκδοσης σχετικής υπουργικής απόφασης, που προβλέπεται κατ' εφαρμογή του άρθρου 43 παρ. 2 εδ. β του Συντάγματος).
- Συγκροτούνται²⁵⁹ από επιστήμονες και λειτουργούς που διαμένουν στους δήμους (ή τις τέως κοινότητες)²⁶⁰ και διαθέτουν ειδικές γνώσεις και εμπειρία στον τομέα της εγκληματικότητας (5 έως και 11 μέλη), όπως ενδεικτικά αναφέρονται από τον νομοθέτη²⁶¹: δικαστικοί λειτουργοί, εγκληματολόγοι, ψυχολόγοι, νομικοί²⁶²,

²⁵⁷ Στην πρωτοβάθμια, δηλαδή, τοπική αυτοδιοίκηση, που αποτελεί θεσμό τοπικής εξουσίας και πρωταγωνιστή της τοπικής ανάπτυξης, Πιτσελά Α., Καραγιαννίδης Χ., 2020, ό.π., σ. 14.

²⁵⁸ Βλ. ά. 84 παρ. 2 του Ν. 3463/2006 (Φ.Ε.Κ. Α' 114/08-06-2006).

²⁵⁹ Για τη συγκρότηση των ΤοΣΠΕ, απαιτείται ορισμός, με πράξη του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου, όλων των μελών (τακτικών και αναπληρωματικών) που προβλέπει ο Νόμος και ανάρτηση-δημοσίευση της σχετικής απόφασης στο διαδίκτυο, στο πρόγραμμα «Διάγεια», βλ. Μπαμπαλιούτας Λ., 2022, ό.π. σ. 74.

²⁶⁰ Η προϋπόθεση αυτή, κρίνεται περιοριστική, δεδομένου ότι, θα μπορούσαν να συμμετάσχουν στα ΤοΣΠΕ - προσφέροντας σημαντικό έργο και υπηρεσίες - επιστήμονες με εξειδικευμένες γνώσεις, οι οποίοι κατοικούν και σε διαφορετική περιφέρεια από το δήμο σύστασης του Συμβουλίου, βλ. στο ίδιο, σ. 69.

²⁶¹ Η αναφορά στις ιδιότητες των μελών που μπορούν να συμμετάσχουν στα ΤοΣΠΕ, θεωρείται ενδεικτική και όχι περιοριστική, βλ. στο ίδιο, σ. 70, Καραγιαννίδης Χ., 2014, ό.π..

²⁶² Η επάνδρωση των Τοπικών Συμβουλίων με νομικούς, όπως δικηγόροι και δικαστικοί λειτουργοί, είναι δυνατόν να βοηθήσει σημαντικά και ουσιαστικά στο έργο τους, ειδικότερα στην ανάπτυξη της πρακτικής της «κοινωνικής/κοινοτικής διαμεσολάβησης» (η οποία αποτελεί κύρια πρακτική της Επανορθωτικής Δικαιοσύνης), με την έννοια της ανάληψης πρωτοβουλιών από τους δήμους και τις κοινωνικές υπηρεσίες τους, ώστε οι πολίτες που αντιμετωπίζουν προβλήματα μεταξύ τους (π.χ. διαφωνίες, διαπληκτισμοί, προστριβές, αμφισβητήσεις δικαιωμάτων, σχολική βία και εκφοβισμός κ.λπ.), να μπορούν - προτού καταφύγουν στη Δικαιοσύνη μέσω καταγγελίας/μήνυσης, ή προτού ακόμη ζητήσουν άλλη δικαστική προστασία - να απευθύνονται σε κάποιο κοινά αποδεκτό τοπικό πρόσωπο της τοπικής κοινότητας, για τη διευθέτηση/επίλυση των διαφορών τους, με συναινετικές διαδικασίες. Η πρακτική αυτή, πέραν της αποφόρτισης του συστήματος της ποινικής δικαιοσύνης, συμβάλλει στην τόνωση του κοινωνικού ιστού, της επικοινωνίας μεταξύ των πολιτών και στην ενδυνάμωση των δεσμών της κοινότητας, Κουράκης Ν., 2022, ό.π., σσ. 15-16, Αρτινοπούλου Β., «Διαμεσολάβηση», στο Σπινέλλη Κ., Κουράκης Ν. & Κρανιδιώτη Μ. (επιμ.), Λεξικό Εγκληματολογίας, Τόπος, Αθήνα, 2018, σ. 208, Χλούπης Γ., «Τοπική κοινωνία και πρόληψη της υποτροπής ανηλίκων και νεαρών παραβατών - Ο ρόλος των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Παραβατικότητας και του Αστυνομικού της Γειτονιάς», *Εγκληματολογία*, Τεύχος 10, Δεκέμβριος 2018, σσ. 108-114.

κοινωνιολόγοι, αστυνομικοί²⁶³, κοινωνικοί λειτουργοί, καθώς και εκπρόσωποι των παραγωγικών τάξεων και κοινωνικών φορέων.

- Η θητεία των προσώπων που επιλέγονται είναι τριετής και η θέση τους είναι τιμητική και άμισθη²⁶⁴, ρύθμιση η οποία ενισχύει την έννοια του εθελοντισμού, ωστόσο κρίνεται αναγκαία, η πρόβλεψη αποζημίωσης (ανάλογα βέβαια με τον αριθμό των συμμετεχόντων στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου), για την κάλυψη των στοιχειωδών λειτουργικών εξόδων τους.²⁶⁵
- Οι συνεδριάσεις των ΤοΣΠΕ διενεργούνται τακτικά, μια φορά το μήνα, αλλά και εκτάκτως, όταν το ζητήσει ο Δήμαρχος (ή ο Πρόεδρος της τέως Κοινότητας) ή το 1/3 τουλάχιστον των τακτικών μελών τους, είναι δημόσιες και κατ' εξαίρεση «κεκλεισμένων των θυρών», εφόσον αυτό επιβάλλεται για λόγους δημόσιου συμφέροντος. Ανακοινώνονται υποχρεωτικά στην τοπική αστυνομική αρχή, ενώ δύναται να παραστούν και να εκφράσουν τη γνώμη τους επί των θεμάτων της συνεδρίασης, εκπρόσωποι, τοπικών φορέων, συλλόγων και δημόσιων υπηρεσιών ή και μεμονωμένοι πολίτες.²⁶⁶

Η ανάγκη ενθάρρυνσης και προώθησης σύστασης ΤοΣΠΕ, ιδίως στους βασικούς δήμους της χώρας²⁶⁷, αλλά και η έλλειψη ενημέρωσης, επικοινωνίας και συνεργασίας με τα αρμόδια υπουργεία²⁶⁸, εκείνων που είχαν ήδη συσταθεί - από τα πρώτα ακόμη χρόνια λειτουργίας τους - οδήγησε στη σύσταση το έτος 2002, υπό τον Καθηγητή Γ. Πανούση, δεκαμελούς Ομάδας Διοίκησης Έργου (Ο.Δ.Ε.), με διετή θητεία και μετέπειτα το έτος 2004 με δεκαπενταμελή σύνθεση, για χρονικό διάστημα επίσης 2 ετών, υπό την ευθύνη του Καθηγητή Ν. Κουράκη, με την πρόσληψη ειδικών και εγνωσμένων επιστημόνων²⁶⁹, δραστηριοποιούμενων στο ζήτημα της πρόληψης της

²⁶³ Οι αστυνομικοί θα πρέπει να κατανοήσουν ότι η συμμετοχή τους στα ΤοΣΠΕ, δεν αποτελεί πάρεργο ή προσπάθεια εξωραϊσμού του κοινωνικού προφίλ της αστυνομίας, αλλά αντιθέτως, αποτελεί αναγκαιότητά και έχει πολλά να εισφέρει τόσο στη «μάχη» για την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας, αλλά και στον διαρκή αγώνα επαναπροσδιορισμού των διαδικασιών της δημοκρατίας, Καραγιαννίδης Χ., 2014, ό.π..

²⁶⁴ Βλ. ά. 16 του Ν. 2713/1999.

²⁶⁵ Βλ. Κουράκης Ν., 2022, ό.π., σ. 22.

²⁶⁶ Βλ. ά. 1 «Συγκρότηση και λειτουργία Συμβουλίων Πρόληψης Εγκληματικότητας (Σ.Π.Ε.)», της υπ' αριθ. 3002/1/14-στ' Απόφασης Υπουργείου Δημόσιας Τάξης (Φ.Ε.Κ. Β' 12/14-01-2002).

²⁶⁷ Στο ίδιο, σ. 15.

²⁶⁸ Ζαραφωνίτου Χ., 2004, ό.π..

²⁶⁹ Η Ομάδα Διοίκησης Έργου που συγκροτήθηκε το έτος 2002, είχε ως μέλη διακεκριμένους επιστήμονες στο ζήτημα της πρόληψης του εγκλήματος, όπως οι Καθηγητές Γ. Πανούσης, Χ. Ζαραφωνίτου, Θ. Παπαθεοδώρου κ.ά., γεγονός που προσέδωσε σημαντική ώθηση και προσδοκίες, για

εγκληματικότητα, στελεχών του Τμήματος Δημόσιας Ασφάλειας του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας και προσωπικού της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Στα καθήκοντα της Ο.Δ.Ε., εντάσσονταν ο συντονισμός της δράσης και η παροχή επιστημονικών κατευθύνσεων και οδηγιών στα ΤοΣΠΕ, για την επίτευξη του σκοπού για τον οποίο συστάθηκαν²⁷⁰, εστιάζοντας: α) στη διευκόλυνση του έργου τους στην πρόληψη της μικρομεσαιάς εγκληματικότητας και στην εδραίωση του αισθήματος ασφάλειας των πολιτών, καταρτίζοντας προς το σκοπό αυτό, σχετικό πρακτικό εγχειρίδιο²⁷¹, στο οποίο παρέχονταν χρήσιμες προς τους πολίτες συμβουλές και οδηγίες, για την αποφυγή ενδεχόμενης θυματοποίησής τους και αποτροπής της καθημερινής μικροεγκληματικότητας (εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, όπως κλοπές και διαρρήξεις οικιών και οχημάτων, διακίνηση ναρκωτικών ουσιών κ.λπ.), αλλά και αναλυτικά στοιχεία αρμόδιων υπηρεσιών, οργανώσεων, φορέων και συμβουλευτικών κέντρων ανά την επικράτεια, με σκοπό την έγκαιρη επίλυση κοινωνικών προβλημάτων ευπαθών ομάδων (ουσιοεξαρτημένοι, αποφυλακισμένοι, μετανάστες κ.λπ.), που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε κοινωνικό αποκλεισμό και παραβατικές συμπεριφορές²⁷², β) στην ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και στην ανάδειξη της αναγκαιότητας διαμόρφωσης αποκεντρωμένων δομών και ενδυνάμωσης της συμμετοχικής διαδικασίας, γ) στην επιστημονική στήριξη του θεσμού, μέσω της ανάδειξης της αναγκαιότητας πρόσληψης ειδικών επιστημόνων των λεγόμενων «εμπνηχτών»²⁷³, δ)

αποτελεσματική και ουσιαστική λειτουργία του συγκεκριμένου θεσμού, βλ. ά. 1 της υπ' αριθμ. 3002/4/1-κδ από 11/03/2002 Απόφασης του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης (Φ.Ε.Κ. Β' 521/29-04-2002) και ά. 1 της υπ' αριθμ. 3002/4/1-ρκβ' από 27/02/2004 Κοινής Υπουργικής Απόφασης, των Υπουργών Εσωτερικών και Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης – Δημόσιας Τάξης (νυν Προστασίας του Πολίτη) (Φ.Ε.Κ. Β' 452/05-03-2004).

²⁷⁰ Ως χρόνος λειτουργίας της Ο.Δ.Ε., προσδιορίστηκαν τα δύο (2) έτη, με τακτικές συνεδριάσεις μια φορά την εβδομάδα, ενώ είχε προβλεφθεί αμοιβή ή αποζημίωση για τις παρεχόμενες υπηρεσίες των μελών της.

²⁷¹ Διαθέσιμο στο: <http://crime-in-crisis.com/wp-content/uploads/2023/04/odigos.pdf>.

²⁷² Το συγκεκριμένο εγχειρίδιο-πλαίσιο βασικών αρχών λειτουργίας, βρισκόταν ανηρτημένο – μέχρι προσφάτως – σε συγκεκριμένη ιστοσελίδα στο διαδίκτυο (www.niotho-asfalisis.gr), Κουράκης Ν., 2022, ό.π., σ. 15, Καραγιαννίδης Χ., 2018, ό.π., σ. 992.

²⁷³ Ο Κουράκης προτείνει ο «εμπνηχτής», να αποτελεί κοινωνικό επιστήμονα (όπως κοινωνικό λειτουργό, κοινωνιολόγο ή ψυχολόγο) της κοινωνικής Υπηρεσίας του Δήμου, ο οποίος θα λειτουργεί ως αρωγός υλοποίησης του έργου των Τοπικών Συμβουλίων και ενημέρωσης για τα κοινωνικά προβλήματα που ανακύπτουν και χρήζουν διαβαθμισμένης αντιμετώπισης, ώστε να αποτραπεί ενδεχόμενη επίδρασή τους σε παραβατικές συμπεριφορές, σε συνεργασία βέβαια, με την Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου, τις δημοτικές αρχές, την αστυνομία, τις εισαγγελικές αρχές και λοιπούς συναρμόδιους φορείς και υπηρεσίες. Για την καλύτερη εκτέλεση των καθηκόντων του, προτείνεται να πλαισιώνεται από μια ομάδα εθελοντών, οι οποίοι, ανάλογα με την εξειδίκευση και εμπειρία τους, θα μπορούσαν να παράσχουν σημαντικές υπηρεσίες, ως σύμβουλοι μαθητών και γονέων στα σχολεία, συμπαραστάτες για την εξεύρεση εργασίας ατόμων που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες, ακόμη και ως «διαμεσολαβητές» για την

στην επικοινωνιακή υποστήριξη και υποβοήθηση των Συμβουλίων στην υλοποίηση των προγραμμάτων τους, καθώς και ε) στην επεξεργασία και αξιολόγηση των δράσεων, καθώς και των προτεινόμενων από τα ΤοΣΠΕ, μέτρων και προγραμμάτων αντεγκληματικής πολιτικής.

Ιδιαίτερη βαρύτητα, δόθηκε στην προώθηση και καλλιέργεια συνεργασιών μεταξύ των ΤοΣΠΕ (κυρίως μεταξύ όμορων δήμων) και στο συντονισμό των δράσεών τους, με άλλους θεσμούς, φορείς, αρχές και Μ.Κ.Ο., δραστηριοποιούμενων στο ζήτημα της πρόληψης της εγκληματικότητας, όπως ο Ο.ΚΑ.ΝΑ., το ΚΕ.Θ.Ε.Α., το Ευρωπαϊκό δίκτυο Πρόληψης του Εγκλήματος (EUCPN), τη Δημοτική Αστυνομία, τον Αστυνομικό της Γειτονιάς κ.ά..²⁷⁴

3.1.3 Τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Παραβατικότητας (ΤοΣΠΠα)

Με το ά. 13 του Ν. 3387/2005 «*Κέντρο Μελετών Ασφάλειας (ΚΕ.ΜΕ.Α) και άλλες διατάξεις*» (Φ.Ε.Κ. Α' 224/12-09-2005), τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας (ΤοΣΠΕ), μετονομάστηκαν σε Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Παραβατικότητας²⁷⁵, χωρίς ωστόσο να επέλθει ουσιώδη μεταβολή στις αρχές και στους άξονες οργάνωσης και αποστολής τους, ενώ ως θεσμός, ρυθμίστηκε σε νέα, ολοκληρωμένη βάση, τον δε συντονισμό και παροχή επιστημονικών κατευθύνσεων και οδηγιών στα επιμέρους ΤοΣΠΕ, αναλαμβάνει πλέον, σε αντικατάσταση και μετεξέλιξη της Ο.Δ.Ε., το Κεντρικό Συμβούλιο Πρόληψης της Παραβατικότητας (ΚεΣΠΠα)²⁷⁶, το οποίο είχε συσταθεί και υπάγονταν στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης.

επικοινωνία-προσέγγιση μεταξύ δράστη και θύματος, στα κατά περίπτωση, κατ' έγκληση διωκόμενα αδικήματα, Κουράκης Ν., 2022, ό.π., σσ. 15-16.

²⁷⁴ Κουράκης Ν., Ζαραφονίτου Χ., «Συμμετοχικές μορφές πρόληψης του εγκλήματος και τοπικά συμβούλια πρόληψης της εγκληματικότητας/παραβατικότητας. Προλογικό Σημείωμα», *Έγκλημα και Τιμωρία*, Τεύχος 12, Σεπτέμβριος 2022, σ. 3.

²⁷⁵ Παρόλο που η αλλαγή στην ονομασία των Συμβουλίων, παραπέμπει στην επικέντρωση του έργου τους στην παραβατικότητα, στην πραγματικότητα, οι αρμοδιότητές τους είναι ευρύτερες και επεκτείνονται και σε περιπτώσεις μικρής και μεσαίας βαρύτητας εγκληματικότητας, βλ. Κρανιδιώτη Μ., Γιώτη Η., 2022, ό.π., σ. 61, Ζαραφονίτου Χ., 2014, ό.π..

²⁷⁶ Το ΚεΣΠΠα, αποτελούνταν από εγκληματολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, κοινωνιολόγους, εκπροσώπους του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης (νυν Προστασίας του Πολίτη), της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος (Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.), δήμων της χώρας, καθώς και από επιστήμονες με ειδικές γνώσεις σε θέματα πρόληψης της εγκληματικότητας, βλ. ά. 13 του Ν. 3387/2005.

Αναφορικά με τη μετονομασία των εν λόγω Συμβουλίων από Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας (ΤοΣΠΕ) σε Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Παραβατικότητας (ΤοΣΠΠΑ), όπως αναλύεται από την Καθηγήτρια Χ. Ζαραφωνίτου, πρόκειται για «αστοχία», η οποία δημιουργεί σύγχυση και ασάφειες στα συγκεκριμένα όργανα, ως προς το ρόλο που καλούνται να επιτελέσουν και τον τομέα των αρμοδιοτήτων τους, δεδομένου ότι, ο όρος «παραβατικότητα», όπως προσδιορίζεται στον εγκληματολογικό λόγο και είναι διεθνώς αποδεκτός, αφορά εγκληματικότητα με δράστες ανήλικους, ενώ τα Τοπικά Συμβούλια, απευθύνονται και σε ενήλικους δράστες, γεγονός, το οποίο καταδεικνύει για ακόμη μια φορά (όπως στην περίπτωση χρησιμοποίησης του όρου «θύτη» αντί δράστη), την ανάγκη προσεκτικής χρησιμοποίησης των επιστημονικών όρων, λαμβάνοντας υπόψη, εκ των προτέρων, την επιστημονική απόδοση και τις ανάγκες που καλούνται να εξυπηρετήσουν, προς αποφυγή περαιτέρω προσκομιμάτων και παρερμηνεύσεων (όπως για παράδειγμα κατά τη διενέργεια ερευνών).²⁷⁷

Λίγα χρόνια αργότερα, αναγνωρίζοντας την αξία συμμετοχής και συμβολής των Ο.Τ.Α. στην κοινωνική ζωή²⁷⁸, ο θεσμός των ΤοΣΠΠΑ, συμπεριλήφθηκε στο Νόμο 3463/2006 «Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων», στον οποίο προβλέπονταν επίσης (χωρίς ιδιαίτερες διαφοροποιήσεις από τον αρχικό νόμο ίδρυσής τους), η λειτουργία και η αποστολή τους, ως επιπλέον ώθηση στους δήμους για συγκρότηση των εν λόγω Συμβουλίων στις περιοχές αρμοδιότητάς τους²⁷⁹, ως συλλογικά, συμβουλευτικά και γνωμοδοτικά όργανα των Ο.Τ.Α. (α' βαθμού), για την ανάπτυξη «εναλλακτικής αντεγκληματικής πολιτικής».

Συγκεντρωτικά, βάσει του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου, οι βασικές επιδιώξεις-στόχοι των ΤοΣΠΠΑ, μπορούν να «συμπυκνωθούν», ως εξής:

- στη διαχείριση του κοινωνικού φαινομένου της μικρομεσαίας εγκληματικότητας και των παραγόντων του κοινωνικού αποκλεισμού και της περιθωριοποίησης,

²⁷⁷ Βλ. αναλυτικά, Ζαραφωνίτου Χ., 2014, ό.π..

²⁷⁸ Μπαμπαλιούτας Λ., 2022, ό.π., σ. 70.

²⁷⁹ Βλ. αναλυτικά άρθρο 84 του Ν. 3463/2006 «Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων» (Φ.Ε.Κ. Α 114/08-06-2006), στο οποίο επαναλαμβάνονται οι ρυθμίσεις του Νόμου 2713/1999, περιγράφεται, δηλαδή, η αποστολή και λειτουργία των ΤοΣΠΠΑ και εντάσσονται σε ενιαίο κωδικοποιημένο κείμενο για τους Ο.Τ.Α., στο ίδιο, σ. 70.

- στη μείωση έως και εξάλειψη του φόβου και αισθήματος ανασφάλειας των πολιτών,
- στην ενίσχυση των δεσμών γειτονίας²⁸⁰,
- στην ανάπτυξη της συνευθύνης και συλλογικής δραστηριοποίησης των πολιτών για την πρόληψη της καθημερινής, μικρομεσαίας εγκληματικότητας²⁸¹ και
- στην καλλιέργεια κλίματος εμπιστοσύνης, ως προς την ικανότητα του κράτους να προστατεύσει τα έννομα, κοινωνικά αγαθά των πολιτών, μέσα από την ενδυνάμωση της συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας σε εγκληματοπροληπτικές δράσεις.

Ωστόσο, η νομοθετική πρόβλεψη σύστασης και λειτουργίας των ΤοΣΠΠΑ, δεν πρέπει σε καμία περίπτωση, να θεωρηθεί ως αδυναμία από πλευράς του κράτους ή διαδικασία απόθνηξης ευθυνών της Πολιτείας για την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας, αντιθέτως, συνιστά ρεαλιστική πρόταση πολυμερούς συνεργασίας της τοπικής κοινωνίας με την κεντρική πολιτική, επιζητώντας την ενεργητική συμμετοχή και των ιδίων των πολιτών, στη σχεδίαση και εφαρμογή πολιτικών πρόληψης σε τοπικό επίπεδο²⁸². Μέσω των ΤοΣΠΠΑ, επιδιώκεται η εφαρμογή πολιτικών διεταιρικότητας, συνδυάζοντας τη δυναμική των κεντρικών φορέων και μηχανισμών πρόληψης και κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος, με αυτή της κοινοτικής παρέμβασης.²⁸³

Το έργο και η αποστολή των ΤοΣΠΠΑ, όπως προβλέπεται από το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο²⁸⁴, αν και θεωρείται ως ενδεικτικά αναφερόμενο, έχει επισημανθεί από μεγάλο μέρος της επιστημονικής κοινότητας, ότι καταδεικνύει τις «μαξιμαλιστικές» προθέσεις του νομοθέτη. Ειδικότερα, συνίστανται:

α) στην καταγραφή και μελέτη της εγκληματικότητας, στην περιφέρεια αρμοδιότητάς τους²⁸⁵, με στόχο:

²⁸⁰ Πιτσελά Α., Καραγιαννίδης Χ., 2020, ό.π., σ. 5.

²⁸¹ Η συμβολή του λαϊκού παράγοντα αποτελεί τη «λυδία λίθο» για τη λειτουργία των ΤοΣΠΠΑ, Καραγιαννίδης Χ., 2014, ό.π..

²⁸² Ζαραφωνίτου Χ., 2003, ό.π., σ. 161.

²⁸³ Παπαθεοδώρου Θ., 2002, ό.π., σσ. 219, 221.

²⁸⁴ Βλ. άρθρο 16 του Νόμου 2713/1999 (Φ.Ε.Κ. Α' 89/30-04-1999) και άρθρα 2 και 3 της υπ' αριθ. 3002/1/14-στ' Απόφασης του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης (Φ.Ε.Κ. Β 12/14-01-2002)

²⁸⁵ Η γεωγραφική ανάλυση της εγκληματικότητας, παρέχει τη δυνατότητα ενοποίησης και επεξεργασίας μεγάλου όγκου δεδομένων και επιτρέπει την κοινή σύνδεσή τους, με γεωγραφικές μεταβλητές. Τα

- την κατάρτιση κατάλληλου και αποτελεσματικού εγκληματοπροληπτικού προγράμματος και υποβολή προτάσεων αρμοδίας (Υπουργεία, Νομαρχία, Περιφέρεια κ.λπ.), όπως για παράδειγμα, περιβαλλοντικές και χωροταξικές παρεμβάσεις με στόχο την αναβάθμιση περιοχών που παρουσιάζουν προβλήματα παραβατικότητας, καθώς και
- την παροχή πληροφοριών προς τους πολίτες, σχετικά με την κατανομή της εγκληματικότητας²⁸⁶ και οδηγιών για τη λήψη αποτελεσματικών μέτρων για την πρόληψη και αποφυγή θυματοποίησής τους π.χ. κλοπών-διαρρήξεων, απατών και άλλων μορφών μικρής και μεσαίας βαρύτητας εγκλημάτων (μέσω ενημερωτικών φυλλαδίων, σχετικής ιστοσελίδας στο διαδίκτυο κ.λπ.),

β) στη διατύπωση προτάσεων επί σχετικών με την εγκληματικότητα ερωτημάτων των δημοτικών αρχών, των τοπικών φορέων (κοινωνικών και επιστημονικών), αλλά και των ίδιων των κατοίκων²⁸⁷,

γ) στην ανάπτυξη και διατήρηση πολυμερών συνεργασιών με αρμόδιους θεσμούς, φορείς, οργανώσεις, υπηρεσίες (δημόσιες και ιδιωτικές) κ.ά., που δύναται να

διαθέσιμα στοιχεία και δεδομένα - των οποίων η ακρίβεια και αξιοπιστία θα πρέπει να ελεγχθεί και να διασφαλιστεί σε πρωταρχικό στάδιο - κατακερματίζονται, εξετάζονται χωριστά και ακολούθως, πραγματοποιείται ανασύνθεση και επαναταξινόμηση, σε μια προσπάθεια ερμηνείας τους, με σκοπό να δοθεί νέα διάσταση στο πρόβλημα. Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερα χρήσιμα εργαλεία, αποτελούν η χαρτογράφηση της εγκληματικότητας, η οποία διευκολύνει την οπτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων και την αποτύπωση της χωρικής φύσης και η στατιστική ανάλυση του εγκληματικού φαινομένου, προκειμένου να αναγνωριστούν και αναλυθούν: α) η τυπολογία του εγκλήματος, β) οι τάσεις στην εγκληματικότητα ("crime trends"), γ) οι ομαδοποιήσεις εγκλημάτων, που συγκεντρώνουν όμοια χαρακτηριστικά και δ) οι σειρές εγκλημάτων ("crime series") που τελούνται από κοινούς δράστες, Μπερτάνος Β., «Σύγχρονες μορφές χαρτογράφησης και η χρησιμότητά τους στην αντεγκληματική πολιτική», στο Χαλκιά Α. (επιμ.), *Η σύγχρονη εγκληματικότητα, η αντιμετώπισή της και η Επιστήμη της Εγκληματολογίας*, Τμητικός Τόμος Ι. Φαρσεδάκη, Α' Τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2011, σσ. 790-798, Λεμπέση Μ., «Χαρτογράφηση εγκλήματος» στο Ν. Ανδρουλάκης, Λ. Μαργαρίτης, & Ι. Φαρσεδάκης (επιμ.), *Λεξικό Νομικής Ορολογίας. Ποινικό Δίκαιο & Εγκληματολογία*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2018, σσ. 636-637.

²⁸⁶ Έχει δε υποστηριχθεί η άποψη ότι, η τακτική πληροφόρηση των κατοίκων σχετικά με την εγκληματικότητα της περιοχής τους, όπως: το είδος των τελούμενων εγκλημάτων, τον τρόπο διάπραξης, τη συχνότητα εμφάνισης, τις περιοχές εστίασης κ.ά. - συνδυαστικά με τον έντονο προβληματισμό και ανησυχίες του σύγχρονου ανθρώπου (ανασφάλεια για το μέλλον, έλλειψη εμπιστοσύνης, αίσθημα εγκατάλειψης, οικονομικές δυσχέρειες κ.ά.) - δύναται να αυξήσουν τον φόβο του εγκλήματος και την ανησυχία των κατοίκων για ενδεχόμενη θυματοποίησή τους, Λαμπροπούλου Έ, 2003, ό.π., σ. 169.

²⁸⁷ Η ανάγκη ακρόασης των προβλημάτων και προβληματισμών των πολιτών σχετικά με την εγκληματικότητα, αλλά και της διατύπωσης προτάσεων στο πλαίσιο αυτό, αναδείχθηκε και με την καθιέρωση και εφαρμογή για πρώτη φορά από την Ελληνική Αστυνομία, το έτος 2018, της «Ημέρας ακρόασης των πολιτών», η οποία λειτούργησε αρχικά στην Αττική, ενώ επεκτάθηκε μετέπειτα στην περιφέρεια, βλ. περισσότερα στο: <https://www.policemagazine.gr/trianta-polites-apo-ole-te-chora-ste-prote-emera-epharmoges-toy-thesmoy-tes-akroases-ton-politon>.

συμβάλουν ενισχυτικά και υποστηρικτικά στην υλοποίηση των προγραμμάτων αντεγκληματικής πολιτικής που έχουν σχεδιαστεί, όπως:

- τοπικές αστυνομικές αρχές²⁸⁸, στις οποίες οφείλουν να γνωστοποιούν τα προγράμματα και τα μέτρα που σχεδιάζουν και σχετίζονται με την εγκληματικότητα,
- έτερα ΤοΣΠΠα, ιδίως, όμορων δήμων,
- Οργανισμούς Τοπικής και Νομαρχιακή Αυτοδιοίκησης,
- Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Μ.Κ.Ο.),
- επιστημονικούς συλλόγους, κοινωνικούς και παραγωγικούς φορείς, ερευνητικά κέντρα και τοπικούς επαγγελματικούς συλλόγους, όπως: το Κεντρικό Επιστημονικό Συμβούλιο για την Αντιμετώπιση της Θυματοποίησης και της Εγκληματικότητας των Ανηλίκων (Κ.Ε.Σ.Α.Θ.Ε.Α.), τον Ο.ΚΑ.ΝΑ, δικηγορικούς και ιατρικούς συλλόγους²⁸⁹, συλλόγους γονέων και κηδεμόνων σχολείων κ.ά.,
- εκπαιδευτική κοινότητα (ανώτατα, αλλά και λοιπά εκπαιδευτικά ιδρύματα),
- εθνικούς εκπροσώπους της χώρας, σε διεθνείς οργανισμούς ή όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της πρόληψης του εγκλήματος²⁹⁰.

δ) πλαισίωση, οργάνωση και συντονισμό πρωτοβουλιών κοινοτικών φορέων, όπως για παράδειγμα: θεραπευτικών κοινοτήτων, συλλόγων γονέων, επαγγελματικών ενώσεων κ.ά., κατάλληλων και ικανών να προλάβουν ή να περιορίσουν ορισμένες μορφές της μικρομεσαίας εγκληματικότητας και παραβατικών συμπεριφορών²⁹¹, έτσι ώστε οι τοπικές κοινωνίες, να καταστούν αποδέκτες και χώροι υποδοχής αποκεντρωμένων

²⁸⁸ Τα ΤοΣΠΠα, για την καλύτερη δυνατή εκπλήρωση της αποστολής και του έργου τους, δύναται να ζητούν από τα αρμόδια όργανα και Υπηρεσίες του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη και του Αρχηγείου της ΕΛ.ΑΣ., την παροχή οδηγιών, συμβουλών, κατευθύνσεων, αλλά και κάθε συνδρομή, που προβλέπεται στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, όπως προβλέπεται στο αρ. 3 της υπ' αριθ. 3002/1/14-στ' Απόφασης Υπουργείου Δημόσιας Τάξης (Φ.Ε.Κ. Β' 12/14-01-2002).

²⁸⁹ Η συμμετοχή, τα τελευταία χρόνια, των λειτουργών δημόσιας υγείας, σε φορείς που ασχολούνται με την πρόληψη της βίας και της εγκληματικότητας, αποτελεί σημαντική εξέλιξη, Waller B., 1999, ό.π..

²⁹⁰ Βλ. στο: <https://www.astynomia.gr/yliko-archeiou/topika-symvoulia-prolipsis-egklimatikotitas-s-p-e/plaisio-vasikon-archon-leitourgias-gia-ta-topika-symvoulia-prolipsis-tis-egklimatikotitas/>

²⁹¹ Για παράδειγμα, σχεδιασμός μέτρων και δράσεων, σε συνεργασία με τη Δ/νση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, για την πρόληψη: της βίας (σχολικής και εξωσχολικής), εκμετάλλευσή και κακοποίηση ανηλίκων, της χρήσης ναρκωτικών ουσιών (εντός και στις γύρω περιοχές των σχολείων) κ.ά., Παπαθεοδώρου Θ., 2022, ό.π., σσ. 56-57.

δράσεων αντεγκληματικής πολιτικής και να ενδυναμωθεί το αίσθημα συνοχής, εμπιστοσύνης και αλληλεγγύης²⁹²,

ε) στη συνεχή ενημέρωση για την ύπαρξη και λειτουργία του θεσμού, αλλά και για την ευαισθητοποίηση του κοινού και των κοινωνικών φορέων και οργανώσεων, με σκοπό την ενεργό συμμετοχή τους στα προγράμματα πρόληψης της εγκληματικότητας που διοργανώνονται²⁹³, μέσω χάραξης κατάλληλης επικοινωνιακής πολιτικής και αξιοποίησης κάθε πρόσφορου, προς το σκοπό αυτό, μέσου, όπως: διοργάνωση ημερίδων, εκδηλώσεων, συνεδρίων, διαλέξεων και σεμιναρίων, σύντομα ενημερωτικά μηνύματα («σποτάκια») στα Μ.Μ.Ε. (ιδίως στα τοπικά), αναρτήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, έκδοση ενημερωτικών φυλλαδίων κ.ά.,

στ) στη συνδρομή του κοινωνικού έργου που επιτελείται από την αστυνομία,

ζ) στο σχεδιασμό-κατάρτιση ειδικών δράσεων και προγραμμάτων πρόληψης σε τοπικό επίπεδο, για την αντιμετώπιση (στοχευμένα), κοινωνικών προβλημάτων και εγκληματικών/παραβατικών συμπεριφορών, ιδιαίτερης βαρύτητας για το κοινωνικό σύνολο, όπως: ο ρατσισμός, η ξενοφοβία, η ενδοοικογενειακή βία, η κακοποίηση ανηλίκων κ.ά. ή τελούμενων από δράστες για τους οποίους απαιτείται ειδική διαχείριση (ανήλικοι, μετανάστες, Ρομά κ.ά.),

η) σχεδίαση και εφαρμογή κοινωνικών-προνοιακών μέτρων, αλλά και υποστήριξη-πλαισίωση των ήδη υπαρχόντων, για την εμπέδωση της κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης, όπως:

- υλοποίηση προγραμμάτων και σύσταση δικτύων και μονάδων παροχής βοήθειας-αρωγής σε θύματα εγκληματικών ενεργειών²⁹⁴, με σκοπό την ενημέρωση και πρόληψη δευτερογενούς θυματοποίησης,

²⁹² Βλ. ά. 84 του Ν. 3463/2006 «Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων».

²⁹³ Κρίνεται επιτακτική, η τήρηση των δημοκρατικών διαδικασιών, κατά τη λήψη των αποφάσεων από τα ΤοΣΠΠα, ώστε να αποτρέπεται τυχόν προσπάθεια χρησιμοθηρικής εκμετάλλευσης του θεσμού και να διασφαλίζεται η αποτροπή εξυπηρέτησης ιδιωτικών συμφερόντων, από ομάδες πολιτών, φορέων ή οργανώσεων, σε βάρος των συμφερόντων της κοινότητας.

²⁹⁴ Καινοτομία και πρωτοπορία για την τοπική αυτοδιοίκηση, αποτελεί η ολιστική υποστήριξη των θυμάτων κάθε είδους εγκληματικών ενεργειών, μέσω της σύστασης τον Μάιο του 2021 στο Δήμο Πειραιά - στο πλαίσιο λειτουργίας του ευρωπαϊκού προγράμματος “BeSecure–FeelSecure” (BSFS) - της Μονάδας Ενημέρωσης Θυμάτων Εγκληματικότητας (Μ.Ε.Θ.Ε.), η οποία λειτουργεί υπό την επιστημονική διεύθυνση του ΕΑστΕ, του Παντείου Πανεπιστημίου, αλλά και υπό την εποπτεία του τοπικού ΤοΣΠΠα, βλ. περισσότερα στο: <https://piraeus.gov.gr/2021/11/25/idrysh-leitourgia-monadas-enhmerwshs-thymatwn-egklhmatikothtas-tou-dhmou-peiraia/>.

- αξιοποίηση του ρόλου της οικογένειας και του σχολικού περιβάλλοντος (δάσκαλοι/καθηγητές) και γενικότερα της εκπαιδευτικής κοινότητας, με ειδικά προγράμματα ενημέρωσης και πληροφόρησής, καθώς και των ίδιων των μελών των ΤοΣΠΠα (σύσταση δικτύου «στελεχών πρόληψης»²⁹⁵), σε τομείς που αφορούν την πρόληψη της σχολικής ή εξωσχολικής βίας, το “bullying”, τη χρήση ναρκωτικών ουσιών, αλλά και για τις σύγχρονες μορφές και τάσεις της εγκληματικότητας,
- μέριμνα για την εξασφάλιση δημιουργικής αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου των νέων και ανάπτυξης των δεξιοτήτων τους, μέσα από τη διοργάνωση και υποστήριξη αθλητικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων, όπως για παράδειγμα η δημιουργία «Στεκιού Νεολαίας»²⁹⁶ ή «Κέντρων Νεότητας»²⁹⁷, με τη συνδρομή τοπικών συλλόγων (αθλητικούς, πολιτιστικούς, φυσιολατρικούς κ.ά.), στοχεύοντας στην εξασφάλιση της ψυχικής τους ηρεμίας και στην ομαλή ένταξή τους στο κοινωνικό σύνολο, λαμβάνοντας υπόψη, τη συσχέτισης της εγκληματικότητας, με τον κοινωνικό αποκλεισμό.²⁹⁸

θ) καθιέρωση κινήτρων, όπως για παράδειγμα απονομή ηθικής αμοιβής (π.χ. βράβευση), σε εκείνους που καταβάλουν ιδιαίτερη προσπάθεια και ζήλο, στο πλαίσιο της πρόληψης της εγκληματικότητας της περιοχής τους.

Ιδιαίτερα σημαντική για την επίτευξη του έργου και της αποστολής των ΤοΣΠΠα, καθίστανται η επινόηση και εφαρμογή καινοτομιών, με την αξιοποίηση της τεχνολογίας - η οποία έχει εξελιχθεί ραγδαία τα τελευταία χρόνια, παρέχοντας σημαντικές δυνατότητες - όπως στην περίπτωση του Δήμου Πειραιά, όπου το οικείο ΤοΣΠΠα, το οποίο επανασυστάθηκε τον Απρίλιο του έτους 2020 (μέσω του

²⁹⁵ Ζαραφωνίτου Χ., 2004, ό.π..

²⁹⁶ Ζαραφωνίτου Χ., 2022, ό.π., σ. 35.

²⁹⁷ Η οργάνωση των «Κέντρων Νεότητας», υπό την καθοδήγηση και υποστήριξη των Συμβουλίων των δήμων, ώστε να ανταποκρίνονται με ρεαλισμό στις υπάρχουσες ανάγκες των νέων, θα μπορούσε να συμβάλει θετικά στην εποικοδομητική οργάνωση του ελεύθερου χρόνου τους, συνδυάζοντας την ψυχαγωγία, με τη ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους, βλ. Κουράκης Ν., 1997, ό.π., σσ. 67-68.

²⁹⁸ Πιτσελά Α., Καραγιαννίδης Χ., 2022, ό.π., σ. 48. Στην παγκόσμια Έκθεση των Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (2007), για την βελτίωση της αστικής ασφάλειας και προστασίας, ο ρόλος της νεότητας, αναφέρεται ως σημαντική πτυχή του εγκλήματος και της βίας στο αστικό περιβάλλον, United Nations Human Settlements Programme (UN-Habitat), “Enhancing Urban Safety and Security”, London, 2007, σ. 14.

ευρωπαϊκού προγράμματος Be Secure-Feel Secure - BSFS)²⁹⁹, προέβη στη δημιουργία ψηφιακής εφαρμογής πληροφοριών και επικοινωνίας (Information and Communications Technology - ICT) και συγκεκριμένα στην ψηφιακή πλατφόρμα “CURiM” (Συνεργατική Πλατφόρμα Διαχείρισης Αστικών Κινδύνων - Collaborative Urban Risk Management), ως υποστηρικτικό εργαλείο της δράσης και λειτουργίας του, για τη διαχείριση κινδύνων στο αστιακό περιβάλλον του δήμου, μέσω της δημιουργίας τοπικών κοινωνικών δικτύων, για τον εντοπισμό, αξιολόγηση, πρόβλεψη και πρόληψη απειλών τόσο στο φυσικό, όσο και στο ψηφιακό περιβάλλον.³⁰⁰ Μέσω της συγκεκριμένης εφαρμογής (η οποία μπορεί να εγκατασταθεί ακόμη και στη συσκευή κινητού τηλεφώνου), παρέχεται η δυνατότητα στους πολίτες, να παρέχουν, αλλά και να λαμβάνουν δεδομένα που αφορούν στο έγκλημα και την ανασφάλεια σε τοπικό επίπεδο και ειδικότερα:

²⁹⁹ Πρόκειται για πρόγραμμα χρηματοδοτούμενο από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το οποίο η πόλη του Πειραιά, επιλέχθηκε και κλήθηκε να εφαρμόσει το χρονικό διάστημα 2019-2023, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας “Urban Innovative Actions” (UIA) (αντίστοιχα προγράμματα, τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, αποτελούσαν το “To-nite” στο Τορίνο της Ιταλίας και το “Sure” στο Τάμπερε της Φινλανδίας), βλ. περισσότερα στο: <https://futurium.ec.europa.eu/en/urban-agenda/news/20-new-uia-projects-selected?language=en>. Την υποστήριξη και επιστημονική ευθύνη για τον σχεδιασμό και υλοποίηση των απαιτούμενων χωρικών και κοινωνικών παρεμβάσεων/δράσεων, στο πλαίσιο εφαρμογής του προγράμματος “BSFS” στον Πειραιά, ανέλαβε το ΕΑστΕ του Παντείου Πανεπιστημίου, πραγματοποιώντας για το σκοπό αυτό, σημαντικές διαγνωστικές έρευνες (σε δύο δημοτικά διαμερίσματα και τους καταστηματαρχες αυτών), προκειμένου συλλεχθούν πολύτιμα στοιχεία και να διαμορφωθεί σαφή εικόνα, αναφορικά με τα σημαντικότερα προβλήματα θυματοποίησης, ανασφάλειας, καθώς και τις στάσεις του κοινού απέναντι στο Δήμο, την Αστυνομία και την εφαρμογή συμμετοχικών πολιτικών πρόληψης. Από τη σύγκριση των αποτελεσμάτων των ερευνών, προέκυψε ταύτιση απόψεων (κατοίκων και καταστηματαρχών), ως προς την ανάγκη εφαρμογής συμμετοχικού χαρακτήρα εγκληματοπροληπτικών πολιτικών, όπως τα ΤοΣΠΠα, προστασία των θυμάτων και κινητοποίηση της κοινωνίας στη διαδικασία συμπαράγωγής της αστιακής ασφάλειας. Σημαντικοί εταίροι για την εφαρμογή του προγράμματος, αποτέλεσαν το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, το Κέντρο Ερευνών του Πανεπιστημίου Πειραιά και το Ευρωπαϊκό Φόρουμ για την Αστιακή Ασφάλεια (EFUS). Αξίζει να αναφερθεί ότι, για την ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση της τοπικής κοινωνίας, ως προς τα ζητήματα που επικεντρώθηκε και πραγματοποιήθηκε το πρόγραμμα “BSFS” (αστιακή ασφάλεια, συμμετοχική αντεγκληματική πολιτική), πραγματοποιήθηκαν: α) συμβουλευτικές συναντήσεις για την επίτευξη των σκοπών ενημέρωσης και κινητοποίησης της τοπικής κοινωνίας, β) εκπαιδευτικά σεμινάρια (σε μαθητές του Γυμνασίου Πειραιά, σε περισσότερες από 100 τοπικές επιχειρήσεις κ.ά.) με σκοπό την ανταλλαγή γνώσης και εμπειρίας, σε σημαντικά ζητήματα της επικαιρότητας, όπως ο σχολικός εκφοβισμός και η ασφάλεια στο διαδίκτυο, αλλά και για λόγους δικτύωσης με θεσμικούς και κοινωνικούς φορείς, στο πλαίσιο ανάπτυξης συνεργασιών με το ΤοΣΠΠα Πειραιά, γ) αθλητικές εκδηλώσεις, αλλά και δ) σχεδιασμός και υλοποίηση περιβαλλοντικών-χωροταξικών παρεμβάσεων-έργων (πολεοδομικά και χωροταξικά μέτρα σε σχολεία, παιδικές χαρές, εξωραϊσμός ακίνητης περιουσίας όπως σε κτίρια που έχουν εγκαταλειφθεί ή βανδαλισθεί ή υποστεί φθορά, όπως graffiti κ.λπ., με σκοπό τη μείωση των ευκαιριών διάπραξης εγκλημάτων, του φόβου και της ανασφάλειας και γενικά, για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, βλ. περισσότερα στο: <https://www.bsfs-piraeus.eu/el/offerings/>, Ζαραφονίου Χ., 2022, ό.π., σσ. 38-43.

³⁰⁰ Βλ. περισσότερα στο: <https://www.bsfs-piraeus.eu/el/offerings/>, <https://www.bsfs-piraeus.eu/el/news-el/curim-app-i-asfaleia-einai-tora-kai-sto-cheri-sou/>

- να ανταλλάσσουν πληροφορίες για θέματα που σχετίζονται με την ασφάλεια στις γειτονιές τους (κάθε γειτονιά έχει το δικό της κανάλι επικοινωνίας), οι οποίες αφού αξιοποιηθούν και αξιολογηθούν, δύναται να βοηθήσουν στη λήψη κατάλληλων αποφάσεων και δράσεων, όπως στο σχεδιασμό και εφαρμογή συγκεκριμένων κοινωνικών και χωρικών δράσεων, κατά την προσέγγιση της πρόληψης του εγκλήματος μέσω του περιβαλλοντικού σχεδιασμού “CPTED” (Crime Prevention Through Environmental Design)³⁰¹, με στόχο την πρόληψη του εγκλήματος και της παραβατικότητας,
- να παράσχουν αμφίδρομη ενημέρωση που αφορά σε παραβατικές πράξεις και περιστατικά θυματοποίησης, καθώς και
- παροχή βοήθειας στους συμπολίτες (όπως για παράδειγμα σε περίπτωση αναζήτησης αντικειμένου που απωλέσθη ή εκλάπη).

Αναφορικά δε με το έργο των ΤοΣΠΠα και την κατάσταση της εγκληματικότητας στο πεδίο δράσης τους, προβλέπεται η σύνταξη ετήσιας έκθεσης, στην οποία περιλαμβάνονται οι αξιολογήσεις τους, σχετικά με την αποτελεσματικότητα των μέτρων πρόληψης που ελήφθησαν.

3.2 Όργανα συντονισμού και υποστήριξης της δράσης των ΤοΣΠΠα

3.2.1 Κεντρικό Συμβούλιο Πρόληψης της Παραβατικότητας (ΚεΣΠΠα)

Ως συνέχεια και μετεξέλιξη της Ομάδας Διοίκησης Έργου (Ο.Δ.Ε.), με την ίδια όμως αποστολή, δηλαδή, ως συμβουλευτικό όργανο³⁰², με αρμοδιότητες για το συντονισμό των δραστηριοτήτων και την παροχή επιστημονικών κατευθύνσεων και οδηγιών στα ΤοΣΠΠα που λειτουργούσαν στους δήμους των 13 Περιφερειών της χώρας, συστάθηκε σε κεντρικό επίπεδο το 2005 και απέκτησε θεσμική και νομική υπόσταση με το άρθρο

³⁰¹ Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη προσέγγιση/στρατηγική, ο σωστός σχεδιασμός και η κατάλληλη χρήση του δομημένου περιβάλλοντος, μπορεί να οδηγήσει σε μείωση του φόβου και της συχνότητας διάπραξης εγκλημάτων, καθώς και σε βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, Crowe T. (2000), *Crime Prevention Through Environmental Design*, στο Cozens P. M., Saville G., Hillier D., “Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED): A Review and Modern Bibliography”, *Property Management*, Vol. 23, No. 5, DOI: 10.1108/02637470510631483, December 2005, σ. 329.

³⁰² Παπαθεοδώρου Θ., 2022, ό.π., σ. 57.

13 του Ν. 3387/2005, το Κεντρικό Συμβούλιο Πρόληψης της Παραβατικότητας (ΚεΣΠΠΑ)³⁰³, υπό την εποπτεία του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης.

Στόχος, ήταν να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο λειτουργίας, ίδιας φιλοσοφίας σύνθεσης με της Ο.Δ.Ε., δηλαδή, αποτελούμενο από 11 μέλη διαφόρων επιστημονικών ειδικοτήτων και επαγγελματικής προέλευσης, με ετήσια, ανανεώσιμη θητεία, όπως: εγκληματολόγοι, κοινωνιολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί κ.ά., με ειδικές γνώσεις και ενασχόληση με θέματα πρόληψης της εγκληματικότητας, καθώς και εκπρόσωποι της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας (νυν Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας) και του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης.³⁰⁴

Όσον αφορά τις αρμοδιότητές, το ΚεΣΠΠΑ επιφορτίστηκε με εκείνες της Ο.Δ.Ε., ενώ ως επιπρόσθετες, ορίστηκαν: α) η πρόσληψη, η επιμόρφωση και ο καθορισμός της δράσης κοινωνικών επιστημόνων, των λεγόμενων «εμπνηχωτών», με αποστολή την επιστημονική στήριξη του θεσμού των ΤοΣΠΠΑ και η εξασφάλιση των απαιτούμενων, για την πρόσληψή τους, επιχορηγήσεων, μέσω της αξιοποίησης ευρωπαϊκών προγραμμάτων, β) η υποστήριξη και ανάδειξη του θεσμού των ΤοΣΠΠΑ, μέσα από τη λειτουργία χρηματοδοτούμενων από το κράτος πιλοτικών προγραμμάτων, σε δύο τουλάχιστον δήμους, οι οποίοι ακολούθως θα μπορούσαν να μεταλαμπαδεύσουν την εμπειρία τους σε έτερα Συμβούλια, είτε να αποτελέσουν παράδειγμα και οδηγό για τους δήμους που δεν είχαν προβεί στη σύσταση ΤοΣΠΠΑ και είχαν, ωστόσο, εκδηλώσει σχετικό ενδιαφέρον και γ) η συνεργασία με το ΚΕΜΕΑ³⁰⁵ για ζητήματα αντεγκληματικής πολιτικής.

Με το άρθρο 1 της υπ' αριθμ. 3002/4/1-ρπγ' από 13/08/2008 Απόφασης του Υπουργείου Εσωτερικών (Φ.Ε.Κ. Υ.Ο.Δ.Δ. 364/22-08-2008), ανανεώθηκε για ένα έτος η λειτουργία του ΚεΣΠΠΑ που είχε συσταθεί το έτος 2005, ενώ περίπου μια δεκαετία αργότερα, με το ά. 1 της υπ' αριθμ. 3002/4/19 από 14/05/2014 Απόφασης του

³⁰³ Βλ. αναλυτικά άρθρο 1 της υπ' αριθμ. 3002/4/1-ρμε' από 26-10-2005 Απόφασης του Υπουργού Δημόσιας Τάξης (Φ.Ε.Κ. Β' 1542/8-11-2005), στο οποίο αναφέρονται τα μέλη που συγκρότησαν (με τη σύστασή του) το ΚεΣΠΠΑ, με πρόεδρο τον Ν. Κουράκη και θητεία διάρκειας ενός έτους, με πρόβλεψη δυνατότητας ανανέωσης και πρόβλεψη για καταβολή αμοιβής στα συμμετέχοντα μέλη.

³⁰⁴ Τα πρόσωπα συγκρότησης του ΚεΣΠΠΑ (Πρόεδρος, μέλη, Γραμματέας), καθορίζονταν με απόφαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης.

³⁰⁵ Το ΚΕΜΕΑ εδρεύει στην Αθήνα, λειτουργεί ως Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) εποπτευόμενο από τον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη, με σκοπό την εκπόνηση ερευνών και μελετών (ιδίως σε στρατηγικό επίπεδο) για θέματα που αφορούν την Πολιτική Ασφάλεια και την παροχή υπηρεσιών, επιστημονικού, γνωμοδοτικού και συμβουλευτικού χαρακτήρα, σε θέματα ασφάλειας γενικότερα, βλ. περισσότερα στο: <https://kemea.gr/kalos-ilthate/>

Υπουργού Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη (Φ.Ε.Κ. Υ.Ο.Δ.Δ. 296/30-05-2014), συγκροτήθηκε εκ νέου το ΚεΣΠΠΑ, βάσει του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου και τα αναφερόμενα επιστημονικά προαπαιτούμενα (χωρίς ωστόσο να ορίζεται η διάρκεια της θητείας των μελών του). Μετέπειτα, το 2021 και ενώ το ΚεΣΠΠΑ ήταν ανενεργό, με το άρθρο 11 του Π.Δ. 10/2021 (Φ.Ε.Κ. Α' 19/10-02-2021), θεσμοθετήθηκε η λειτουργία του ΚεΣΠΠΑ, υπό την εποπτεία της Διεύθυνσης Πρόληψης της Βίας³⁰⁶, η οποία συνιστά αυτοτελή Υπηρεσία, υπαγόμενη στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, με βασική αποστολή, την εκπόνηση της Εθνικής Στρατηγικής για την Πρόληψη της Βίας, αλλά και την παροχή κατευθύνσεων, τον προγραμματισμό δράσεων, το συντονισμό και την ανάπτυξη συνεργασίας, μεταξύ των συναρμόδιων φορέων.³⁰⁷

Όσον αφορά το ρόλο του ΚεΣΠΠΑ, εκτιμάται ως κομβικός, καθώς μέσω των κατευθύνσεων και οδηγιών του προς τα ΤοΣΠΠΑ που έχουν συσταθεί και λειτουργούν, αλλά και συνδρομής στους δήμους που έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον σύστασης αντίστοιχου Συμβουλίου, δύναται να συμβάλει στη χάραξη μιας συνεκτικής και αποκεντρωμένης αντεγκληματικής πολιτικής, με στοχευμένες παρεμβάσεις στις ιδιαίτερες ανάγκες, απαιτήσεις και νέα δεδομένα των τοπικών κοινωνιών, στον κρίσιμο τομέα της αντεγκληματικής δράσης, καθώς και στην έγκαιρη πρόληψη των γενεσιουργών αιτίων και παραγόντων που οδηγούν στην εκδήλωση εγκλημάτων μικρής και μεσαίας βαρύτητας, στην εμπέδωση/διατήρηση του αισθήματος ασφάλειας των πολιτών και στην εν γένει ενδυνάμωση της ανθεκτικότητας της κοινωνίας.

Σύμφωνα με τα προρρηθέντα, τελευταία συγκρότηση και λειτουργία του ΚεΣΠΠΑ πραγματοποιήθηκε το έτος 2014 (έκτοτε δεν προβλέφθηκε εκ νέου συγκρότηση), το οποίο ενδεχομένως να αποτελεί έως ένα βαθμό, απόρροια των περικοπών δαπανών στο δημόσιο τομέα, που εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο της οικονομικής κρίσης και λιτότητας που έπληξε τη χώρα τα τελευταία χρόνια, γεγονός που υποδηλώνει το «ξεθώριασμα» και την περιθωριοποίηση λειτουργίας του θεσμού.³⁰⁸

³⁰⁶ Στο Ετήσιο Σχέδιο Δράσης (ΕΣΔ) 2021 του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, προβλέπεται ο εκσυγχρονισμός και επικαιροποίηση των ΤοΣΠΠΑ, υπό το συντονισμό νέας Διεύθυνσης, σε συνεργασία με την Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας (ΚΕΔΕ) και τους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, βλ. περισσότερα στο: <https://www.government.gov.gr/wp-content/uploads/2021/03/Υπουργείο-Προστασίας-του-Πολίτη.pdf>.

³⁰⁷ Βλ. ά. 19 του Ν. 4703/2020 (Φ.Ε.Κ. Α' 131/10-07-2020).

³⁰⁸ Κουράκης Ν., 2022, ό.π., σ. 13.

Ωστόσο, σε ημερίδα που διεξήχθη τον Ιούλιο του 2023, η οποία διοργανώθηκε από την Πανελλήνια Ομοσπονδία Αστυνομικών Υπαλλήλων (Π.Ο.Α.Σ.Υ.), με θέμα «Ασφαλής πρωτεύουσα, οδηγός για ασφαλή Ελλάδα», αναγνωρίστηκε από την πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, η αξία της πρόληψης της καθημερινής εγκληματικότητας και η αναγκαιότητα και τα οφέλη από την ανάπτυξη συνεργασιών και συνεργειών, μεταξύ των συναρμόδιων φορέων στον τομέα αυτό, καθώς και η ανάγκη λειτουργίας των ΤοΣΠΠα σε όλους τους δήμους της χώρας, ώστε να παρέχεται, πρωτογενώς, ενημέρωση σχετικά με τα προβλήματα που εντοπίζονται σε κάθε περιοχή, ενώ παράλληλα, εκφράστηκε η ανάγκη και εξαγγέλθηκε η επανασυγκρότηση του ΚεΣΠΠα, ως συντονιστικού οργάνου στην προσπάθεια αυτή.³⁰⁹

Αναφορικά με τις δράσεις του ΚεΣΠΠα, κατά το διάστημα λειτουργίας του, αναφέρονται ενδεικτικά:

- η έκδοση εγχειριδίου (όπως αναφέρθηκε παραπάνω), το οποίο περιλαμβάνει κατευθύνσεις και οδηγίες για τη σύσταση και λειτουργία των ΤοΣΠΠα, καθώς και συμβουλές προς τους πολίτες για αποφυγή ενδεχόμενης θυματοποίησής τους, χρήσιμες πληροφορίες και στοιχεία φορέων, υπηρεσιών και οργάνων (τηλέφωνα, διευθύνσεις κ.λπ.) που δραστηριοποιούνται στον τομέα της διαχείρισης του εγκλήματος, στην παροχή υποστήριξης και αρωγής σε θύματα κ.λπ., καθώς και προτάσεις προς τα ΤοΣΠΠα, για παρεμβάσεις τους με σκοπό τη μείωση της εγκληματικότητας³¹⁰,
- η δημιουργία ενημερωτικής ιστοσελίδας στο διαδίκτυο (www.niotho-asfalis.gr), η οποία ήταν ενεργή μέχρι προσφάτως,
- επαφές με αρμόδιους επιστήμονες, εκπροσώπους διαφόρων οργανώσεων και παράγοντες της τοπικής αυτοδιοίκησης³¹¹,
- Έκθεση Πεπραγμένων για το έτος 2009³¹², αναφέροντας τις δράσεις που πραγματοποιήθηκαν από το ΚεΣΠΠα, την περίοδο λειτουργίας του.

³⁰⁹ Βλ. Κατσαφάδος Κ., «Ομιλία του Υφυπουργού Προστασίας του Πολίτη, Κώστα Κατσαφάδου στην Ημερίδα της ΠΟΑΣΥ με θέμα: Ασφαλής πρωτεύουσα, οδηγός για ασφαλή Ελλάδα», Δελτίου Τύπου Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, Αθήνα, Ιούλιος 2023. Ανακτήθηκε από: <https://www.minocp.gov.gr/2023/07/20/20-07-2023-omilia-tou-yfypourgou-prostasias-tou-politi-kosta-katsafadou-stin-imerida-tis-poasy-me-thema-asfalis-protevousa-odigos-gia-asfali-ellada/>=

³¹⁰ Βλ. περισσότερα στο Κουράκης Ν., 2006, ό.π., Καραγιαννίδης Χ., 2018, ό.π., σσ. 993-994.

³¹¹ Καραγιαννίδης Χ., 2018, ό.π., σ. 994.

³¹² Βλ. Κουράκης Ν., 2022, ό.π., σσ. 16-23.

Στη συγκεκριμένη Έκθεση (2009), ως αναληφθείσες δράσεις, αναφέρθηκαν: ενέργειες δικτύωσης και ενημέρωσης εκπροσώπων των δήμων (μέσω διεξαγωγής ομιλιών με Δημοτικά Συμβούλια, αλλά και μέσω αποστολής σχετικών επιστολών στους δήμους της χώρας), αλλά και των ίδιων των πολιτών (για επίτευξη αμεσότητας και ευαισθητοποίησης), αναφορικά με την αναγκαιότητα, τους σκοπούς, τις δράσεις και τα ζητήματα λειτουργίας των ΤοΣΠΠα, καθώς και για τα θέματα που αναπτύχθηκαν στις διεξαχθείσες συνεδριάσεις και αφορούσαν, ενδεικτικά:

- στη σχολική και εξωσχολική βία,
- στην ανάγκη πρόληψης από τη χρήση ναρκωτικών ουσιών,
- στην οδική ασφάλεια,
- στην ενδοοικογενειακή βία,
- στην πετυχημένη λειτουργία του θεσμού των ΤοΣΠΠα στην Ευρώπη και ειδικότερα στη χώρα της Γαλλίας,
- στον επιχειρησιακό σχεδιασμό της Ελληνικής Αστυνομίας στον τομέα της πρόληψης της εγκληματικότητας,
- στην παρουσίαση στοιχείων αναφορικά με την εγκληματικότητα στο Δήμο Αθηναίων (το μεγαλύτερο και πολυπληθέστερο δήμο της Ελλάδας), αλλά και
- τη σημασία και αναγκαιότητα της προστασίας και διαφύλαξης των ανθρώπινων δικαιωμάτων, κατά την εφαρμογή μέτρων κοινωνικής πρόληψης με στόχο την καταπολέμηση της μικροεγκληματικότητας κ.ά..

Σημαντική δε επίτευξη του ΚεΣΠΠα, αποτελούν και οι πρωτοβουλίες και ενέργειες εξασφάλισης της απαιτούμενης χρηματοδότησης - μέσω κοινοτικών ή άλλων προγραμμάτων - για την πρόσληψη των λεγόμενων «εμπνηχωτών»³¹³, καθώς και η προώθηση, μέσω του Υπουργείου Εσωτερικών, ώστε να προβλεφθεί η σύσταση των ΤοΣΠΠα, σε νομοθετική διάταξη στον Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (βλ. ά. 84 του Ν. 3463/2006 – Φ.Ε.Κ. Α' 114/08-06-2006).

³¹³ Βλ. άρθρο 1 της υπ' αριθ. 3002/4/1-ρπγ' από 13/08/2008 Απόφασης του Υπουργείου Εσωτερικών (Φ.Ε.Κ. Υ.Ο.Δ.Α. 364/22-08-2008).

3.2.2 Επιτροπή Περιφερειακής Συνεργασίας και Ασφάλειας (Ε.Π.Σ.Α.)

Το έτος 2014, με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Προστασίας του Πολίτη³¹⁴, προβλέφθηκε - ως βασικός συνδετικός κρίκος του ΚεΣΠΠΑ³¹⁵ με τα ΤοΣΠΠΑ³¹⁶ - η συγκρότηση στην έδρα καθεμιάς από τις 13 διοικητικές Περιφέρειες της χώρας³¹⁷, αντίστοιχων Ε.Π.Σ.Α..

Ως προς τη συγκρότηση των εν λόγω Επιτροπών³¹⁸, καθήκοντα Προέδρου αναλαμβάνει ο οικείος Περιφερειάρχης, ενώ ως μέλη ορίζονται: ένας περιφερειακός σύμβουλος από κάθε Περιφερειακή Ενότητα, ένας εκπρόσωπος της Περιφερειακής Ένωσης Δήμων και ο οικείος Γενικός Αστυνομικός Διευθυντής ή Γενικός Περιφερειακός Αστυνομικός Διευθυντής. Επιπρόσθετα, με πρόταση του οικείου Περιφερειάρχη, συμμετέχουν στην Επιτροπή, τρεις επιστήμονες με ειδικές γνώσεις στον τομέα διαχείρισης της εγκληματικότητας (με την περιοριστική ωστόσο προϋπόθεση, της διαμονής εντός της οικείας Περιφέρειας).

Οι Ε.Π.Σ.Α., προβλέφθηκαν νομοθετικά, ως ενδιάμεσος φορέας (δηλαδή μεταξύ του ΚεΣΠΠΑ και των ΤοΣΠΠΑ), για το συντονισμό της ασκούμενης πολιτικής στον τομέα πρόληψης του εγκλήματος, με αρμοδιότητες που εστιάζονται:

- στην άσκηση ρόλου συντονιστή και αξιολογητή του έργου και των δράσεων των ΤοΣΠΠΑ (που περιλαμβάνεται στις εκθέσεις που προβλέπεται να συντάσσουν κάθε έτος),
- στην καταγραφή και εκτίμηση των διαστάσεων εγκληματικότητας, στην οικεία Περιφέρεια,
- στο συντονισμό των πρωτοβουλιών που σχεδιάζονται, σε συνεργασία με τους κοινωνικούς φορείς, για την ανάπτυξη και ενίσχυση: της κοινωνικής αλληλεγγύης, της ευαισθητοποίησης των τοπικών κοινωνιών και της συμμετοχικής δράσης των πολιτών - μέσα από το σχεδιασμό και μέριμνα, για

³¹⁴ Α. 12 του Νόμου 4249/2014 (Φ.Ε.Κ. Α' 73/24-3-2014).

³¹⁵ Έως τη νομοθετική πρόβλεψη των Ε.Π.Σ.Α., το ΚεΣΠΠΑ, ήταν υπεύθυνο για το συντονισμό των δραστηριοτήτων των ΤοΣΠΠΑ.

³¹⁶ Καραγιαννίδης Χ., 2014, ό.π..

³¹⁷ Οι Περιφέρειες συγκροτούν το δεύτερο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης, αποτελούν θεμελιώδη θεσμό του δημόσιου βίου των Ελλήνων, που κατοχυρώνεται από τις διατάξεις του άρθρου 102 του Συντάγματος και του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας που κυρώθηκε με το Νόμο 1850/1989 (Φ.Ε.Κ. Α' 144/10-05-1989).

³¹⁸ Ως προς τη συγκρότηση των Ε.Π.Σ.Α., ισχύει η ίδια διαδικασία συγκρότησης με εκείνη των ΤοΣΠΠΑ, με τη διαφορά ότι η πράξη εκδίδεται από τον οικείο Περιφερειάρχη.

την υλοποίηση ενημερωτικού χαρακτήρα προγραμμάτων, σεμιναρίων και συναφών άλλων εκδηλώσεων και δράσεων - με στόχο την αποτελεσματικότερη πρόληψη της μικροεγκληματικότητας, την αρωγή θυμάτων εγκληματικών πράξεων, αλλά και την ενίσχυση του κοινωνικού έργου της Ελληνικής Αστυνομίας και της σύνδεσης αυτής, με την Τοπική Αυτοδιοίκηση³¹⁹,

- στην ανάπτυξη συνεργασιών, για την εκπλήρωση του σκοπού τους, με τα οικεία ΤοΣΠΠα και το ΚεΣΠΠα, καθώς και με τις τοπικές αστυνομικές υπηρεσίες, τις Ε.Π.Σ.Α. όμορων περιφερειών, υπηρεσίες και φορείς (κοινωνικούς και επιστημονικούς) που εμπλέκονται στον τομέα διαχείρισης της εγκληματικότητας, πανεπιστημιακά και λοιπά εκπαιδευτικά ιδρύματα, σωφρονιστικά καταστήματα, Μ.Μ.Ε., εκπροσώπους της χώρας σε διεθνείς Οργανισμούς ή όργανα της Ε.Ε. που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρόληψης του εγκλήματος κ.ά.,
- στο σχεδιασμό και μέριμνα υλοποίησης προγραμμάτων, σεμιναρίων, ενημερωτικών εκδηλώσεων και συναφών δράσεων κ.λπ., με στόχο την ενημέρωση για την αντιμετώπιση των διαφόρων μορφών εγκληματικότητας και παραβατικότητας.

Στο πλαίσιο εκπλήρωσης της αποστολής τους, τονίζεται η έμφαση σε τομείς εγκληματικής/παραβατικής συμπεριφοράς όπως: η παραβατικότητα των νέων, η εκμετάλλευση και κακοποίηση ανηλίκων (η οποία μπορεί να λειτουργήσει ως γενεσιουργός παράγοντας, για την μετέπειτα, από μέρους τους, εκδήλωση παραβατικής συμπεριφοράς)³²⁰, η χρήση ναρκωτικών ουσιών, οι φθορές σε δημόσιους χώρους και εγκαταστάσεις, η ρατσιστική βία και η βία στους αθλητικούς χώρους κ.ά.. Το ενδιαφέρον της εν λόγω Επιτροπής, εστιάζεται δε και στους παράγοντες εγκληματογένεσης (περιοχές με κοινωνικά και χωροταξικά προβλήματα), αλλά και στις περιοχές με αυξημένη εγκληματικότητα και προβλήματα αστυνόμευσης, υποβάλλοντας προτάσεις συμβουλευτικού και υποστηρικτικού χαρακτήρα προς τους αρμόδιους φορείς, με στόχο τη βελτίωση και αναβάθμιση του παρεχόμενου επιπέδου ασφάλειας και αστυνόμευσης από τις αρμόδιες Αστυνομικές Υπηρεσίες και Τμήματα Δημοτικής Αστυνόμευσης.

³¹⁹ Πιτσελά Α, Καραγιαννίδης Χ., 2022, ό.π., σσ. 46-47.

³²⁰ Πιτσελά Α., Καραγιαννίδης Χ, 2022, ό.π., σ. 48.

Οι Ε.Π.Σ.Α., σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, το πρώτο δίμηνο κάθε έτους, συντάσσει και υποβάλλει Έκθεση στο ΚεΣΠΠΑ³²¹, κοινοποιώντας στην πολιτική και φυσική ηγεσία του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, με εκτιμήσεις και προτάσεις, αναφορικά με τη βελτίωση του επιπέδου προστασίας, ασφαλείας και εξυπηρέτησης των πολιτών, αλλά και την αντιμετώπιση συγκεκριμένων προβλημάτων εγκληματικότητας. Ωστόσο, ιδιαίτερα αποθαρρυντικό, αποτελεί το γεγονός ότι και στην περίπτωση αυτού του θεσμού, όπως και του ΚεΣΠΠΑ, υφίστανται ζητήματα που αφορούν στη συγκρότηση, λειτουργία και ουσιαστική εφαρμογή για την παραγωγή του επιθυμητού έργου.³²²

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, γίνεται αντιληπτό ότι η νομοθετική πρόβλεψη όσον αφορά την εγκληματοπροληπτική πολιτική στην Ελλάδα, περιλαμβάνει το σχεδιασμό και εφαρμογή-υλοποίηση, σε τρία επιμέρους, αλλά συνδεδεμένα μεταξύ τους, επίπεδα, όπως συμβαίνει σε μεγάλο μέρος των χωρών της Ε.Ε., δηλαδή: α) σε κρατικοκεντρικό επίπεδο, μέσω του ΚεΣΠΠΑ, ως εργαλείο με συμβουλευτικό, καθοδηγητικό και επιστημονικό ρόλο, β) σε ενδιάμεσο επίπεδο, αυτό της περιφέρειας, με τις Ε.Π.Σ.Α. ως περιφερειακά όργανα, για το συντονισμό και υποβοήθηση του επιδιωκόμενου σκοπού της πρόληψης του εγκλήματος και γ) σε τοπικό επίπεδο (δηλαδή, στο πεδίο εφαρμογής), με τους Ο.Τ.Α. και τα ΤοΣΠΠΑ.³²³

4. Η εφαρμογή του θεσμού στη Ελλάδα - Πορίσματα ερευνών

Το 2001, δηλαδή δυο χρόνια μετά την νομοθετική πρόβλεψη σύστασης των ΤοΣΠΕ, σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τους Σπινέλλη και Τσίνα στους δήμους της Αττικής (τον πληθυσμό της έρευνας αποτελούσαν 91 δήμοι και 33 κοινότητες), συμμετείχαν και απάντησαν σε ερωτηματολόγια που απεστάλησαν, 25 δήμοι και τέσσερις 4 κοινότητες, εκ των οποίων οι 18 δήλωσαν άγνοια για το θεσμό των ΤοΣΠΕ, ενώ από τους επτά 7

³²¹ Κουράκης Ν., 2022, ό.π., σ. 13.

³²² Βλ. Μπαμπاليούτας Λ., 2022, ό.π. σ. 74, Βιδάλη Σ., «Νέο Πρότυπο Ασφάλειας;», *ΤΟ ΒΗΜΑ*, Μάρτιος 2014. Ανακτήθηκε από: <https://www.tovima.gr/2014/03/08/opinions/neo-protypo-asfaleias/>

³²³ Καραγιαννίδης Χ., 2014, ό.π..

δήμους και κοινότητες που είχαν προβεί στη σύσταση Συμβουλίου, λειτουργούσαν μόνο σε 3, κατά το χρόνο της έρευνας.³²⁴

Δύο χρόνια αργότερα, το 2003, σε ημερίδα που διοργανώθηκε στην πόλη της Θεσσαλονίκης, πραγματοποιήθηκε μια πρώτη αποτίμηση από επίσημο φορέα και συγκεκριμένα από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, κατά την οποία καταγράφηκε μη επαρκής ανάπτυξη του θεσμού ανά την επικράτεια, καθόσον μέχρι τα τέλη του συγκεκριμένου έτους (2003), είχαν συσταθεί και λειτουργούσαν συνολικά, μόλις 82 ΤοΣΠΕ σε όλη τη χώρα³²⁵, δηλαδή, μόλις σε ποσοστό 8% επί του συνόλου των δήμων και κοινοτήτων της χώρας. Αξιοσημείωτο δε στοιχείο, αποτελεί ότι, στις περιοχές της Αττικής και της Θεσσαλονίκης, όπου είναι συγκεντρωμένο το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της χώρας και της καταγεγραμμένης εγκληματικότητας, καταγράφηκε η σύσταση και λειτουργία μικρού αριθμού ΤοΣΠΕ, ενώ υποεκπροσώπηση καταγράφηκε και σε δήμους και κοινότητες της Δυτικής Ελλάδας και Θράκης, με το αντίθετο να συμβαίνει στην Κρήτη, όπου εμφανίστηκε έντονη κινητικότητα ως προς την υποστήριξη του θεσμού.³²⁶

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τον Χ. Καραγιαννίδη το 2004 στο Νομό της Θεσσαλονίκης, συγκεντρώθηκαν στοιχεία για τη λειτουργία ΤοΣΠΕ σε 6 δήμους.³²⁷ Ειδικότερα, από τη διενέργεια της συγκεκριμένης έρευνας, η οποία επρόκειτο για ποσοτική έρευνα με χρήση δομημένου ερωτηματολογίου, το οποίο απαντήθηκε από μέλη των ΤοΣΠΕ, προέκυψαν τα ακόλουθα στοιχεία:

- Τα μέλη των ΤοΣΠΕ, ήταν κυρίως αστυνομικοί, ιατροί και ψυχολόγοι και ακολούθως κατά μεγάλο ποσοστό, νομικοί/δικηγόροι και κοινωνικοί λειτουργοί, ενώ απογοητευτικό είναι το γεγονός της υποεκπροσώπησης από εγκληματολόγους,

³²⁴ Σπινέλλη Κ., Τσίνας Κ. (2002), Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας και Τοπικές Κοινωνίες: Μια μορφή αποκεντρωμένης πρόληψης, στο Καραγιαννίδης Χ., 2022, ό.π., σελ. 289.

³²⁵ Το έτος 2003, με την τότε διοικητική διαίρεση της χώρας (Σχέδιο «Καποδίστριας»), η Ελλάδα απαρτιζόταν από 900 δήμους και 133 κοινότητες, βλ. Ν. 2539/97 (Φ.Ε.Κ. Α' 244/4-12-1997).

³²⁶ Καραγιαννίδης Χ., 2022, ό.π., σ. 292.

³²⁷ Από τους 13 δήμους (σε σύνολο 45 δήμων του Νομού) - που σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Ελληνικής Αστυνομίας είχαν προβεί εκείνη την περίοδο στη σύσταση και λειτουργία ΤοΣΠΕ - σε 3 δήμους (Συκεών, Κουφαλίων και Βερτίσκου) το ΤοΣΠΕ ήταν ανενεργό, δηλαδή δεν παρουσίαζε καμία απολύτως δράση, σε 1 δήμο (Μυγδονίας) δεν είχε συσταθεί, ενώ για 3 δήμους (Ελευθερίου-Κορδελιού, Πολίχνης και Μενεμένης), δεν προέκυψαν στοιχεία περί σύστασης και λειτουργίας ΤοΣΠΕ, καθόσον δεν συμμετείχαν στην έρευνα, βλ. Καραγιαννίδης Χ., 2011, ό.π., σ. 330, 333.

καθώς καταγράφηκε η συμμετοχή ενός μόνο επιστήμονα της συγκεκριμένης ειδικότητας.

- Στον τομέα της ενημέρωσης-πληροφόρησης των πολιτών, για το ρόλο που καλούνται να επιτελέσουν τόσο τα ΤοΣΠΕ, όσο και οι ίδιοι οι πολίτες στο πλαίσιο λειτουργίας του θεσμού, καταγράφηκε ικανοποιητική προσπάθεια, κυρίως, μέσω: ενημερωτικών φυλλαδίων (για την ανάγκη πρόληψης του εγκλήματος), οργάνωσης ή συμμετοχής σε επιστημονικά συνέδρια και ημερίδες, καθώς και με συναντήσεις ενημερωτικού περιεχομένου, με φορείς και αρχές δραστηριοποιούμενες στον τομέα της πρόληψης.
- Κατά μεγάλο ποσοστό, τα ΤοΣΠΕ της έρευνας, είχαν προβεί στην καταγραφή της εγκληματικότητας της περιοχής του δήμου τους, ωστόσο, στον τομέα της ενημέρωσης των πολιτών για την εγκληματικότητα και την ασκούμενη αντεγκληματική πολιτική, καταγράφηκε ιδιαίτερα μικρή συμμετοχή ή/και συνεργασία με άλλους φορείς, όπως και σε εκστρατείες ενημέρωσης (κατά μεγάλο ποσοστό καταγράφηκε άγνοια των ερωτώμενων στον τομέα αυτό).
- Οι δράσεις των ΤοΣΠΕ, εστιάζονταν σε συναντήσεις και επισκέψεις με συναρμόδιους, στον τομέα της πρόληψης του εγκλήματος, φορείς και οργανώσεις, όπως για παράδειγμα, με συλλόγους γονέων και κηδεμόνων, κέντρα πρόληψης για τα ναρκωτικά κ.ά. και σε μικρότερο βαθμό: στην ανάπτυξη συνεργασιών με άλλους δήμους, στην έκδοση και διανομή ενημερωτικών φυλλαδίων με οδηγίες αποφυγής θυματοποίησης, σε ενημερώσεις μαθητών με οργάνωση ημερίδων σε σχολεία (όπως για την αποφυγή χρήσης ναρκωτικών ουσιών), αλλά και σε χωροταξικές και περιβαλλοντικές παρεμβάσεις, όπως βελτίωση του ηλεκτροφωτισμού σε ερημικές και απομακρυσμένες περιοχές και σημεία.
- Απογοητευτικό στοιχείο, αποτελεί η σχεδόν ανύπαρκτη αξιολόγηση των δράσεων που εφαρμόστηκαν από τα ΤοΣΠΕ, ενώ τα προβλήματα/ελλείψεις αναφορικά με τη λειτουργία τους, επικεντρώνονταν στην υλικοτεχνική υποδομή, στην εξεύρεση πόρων χρηματοδότησης και ειδικευμένου προσωπικού, στη διοικητική οργάνωση, αλλά και στο συντονισμό με άλλους φορείς. Ωστόσο, λόγω της αναφοράς των εν λόγω ζητημάτων, από μικρό ποσοστό των ερωτηθέντων, διαφαίνεται ότι, το έργο των ΤοΣΠΕ, δεν δυσχεραίνεται σε μεγάλο βαθμό από τα προρρηθέντα.
- Ιδιαίτερα ενθαρρυντικά στοιχεία, αποτελούν οι απαντήσεις μεγάλου ποσοστού των ερωτηθέντων, για αναγνώριση της ανάγκης προσέγγισης των κοινωνικών

προβλημάτων των δήμων από τα ΤοΣΠΕ και της λήψης μέτρων κοινωνικής αναβάθμισης (σε τομείς όπως η εργασία, η υγεία, η στέγαση, η εκπαίδευση), για την επίτευξη των στόχων και της αποστολής τους για πρόληψη του εγκλήματος, ενώ σημαντικά ευρήματα, αποτελούν και η παραδοχή, επίσης κατά μεγάλο ποσοστό των συμμετεχόντων στην έρευνα, ότι ο θεσμός των ΤοΣΠΕ αποτελεί μορφή εγκληματοπροληπτικής πολιτικής, περισσότερη ευέλικτη, λιγότερο δαπανηρή και με περισσότερα ορατά αποτελέσματα στο τοπικό επίπεδο.

- Τέλος, ενθαρρυντική καταγράφηκε και η υποστήριξη-συνδρομή του θεσμού από το Υπουργείο Δημοσίας Τάξης και την Ομάδα Διοίκησης Έργου (Ο.Δ.Ε.), η οποία εστιάστηκε σε θέματα οργάνωσης και αποδοτικότερης λειτουργίας τους, μέσω κατευθυντήριων οδηγιών για συγκεκριμένα θέματα πρόληψης και ενημέρωση ως προς τους στόχους που πρέπει να θέσουν στον τομέα αυτό, όπως οργάνωση και πραγματοποίηση ημερίδων και διεξαγωγή ερευνητικών προγραμμάτων, με σκοπό την αποτύπωση της εγκληματικότητας στις περιοχές των δήμων κ.ά..³²⁸

Κατά το χρονικό διάστημα από τον Οκτώβριο 2008 έως τον Ιούνιο 2009, σύμφωνα με την Έκθεση Πεπραγμένων του ΚεΣΠΠα (έτους 2009) - η οποία συντάχθηκε με την ολοκλήρωση της θητείας του - είχαν συσταθεί και λειτουργούσαν πανελλαδικά, 79 ΤοΣΠΠα (δηλαδή, στο ίδιο περίπου επίπεδο με του έτους 2003), ενώ είχαν εκδηλώσει ενδιαφέρον και επρόκειτο να συσταθούν ακόμη 11 Συμβούλια.³²⁹ Ενδιάμεσα στο ανωτέρω χρονικό διάστημα (Μάρτιο έως Ιούνιο του 2009), πραγματοποιήθηκε εμπειρική έρευνα από την Α. Χαλκιά, κατά την οποία μελετήθηκαν οι στάσεις των πολιτών για το συγκεκριμένο θεσμό συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής, σε τρεις περιοχές της Αθήνας με διαβαθμισμένη εγκληματικότητα (Φιλοθέη, Ηλιούπολη και Άγιο Παντελεήμονα), από την οποία αν και προέκυψε υψηλό έλλειμμα γνώσης για το θεσμό (ποσοστό 80,7%), σε αρκετά υψηλό ποσοστό (67,2%), οι πολίτες εκφράζουν την επιθυμία και θετική στάση εθελοντικής συμμετοχής σε αυτόν, για λόγους προσφοράς στο κοινωνικό σύνολο (37,6%), βοήθειας σε άτομα που έχουν ανάγκη (31,2%) και λιγότερο, όμως, με σκοπό τη μείωση/αντιμετώπιση της εγκληματικότητας (25,4%). Στον αντίποδα, οι απαντήσεις περί μη συμμετοχής στα ΤοΣΠΠα, εστιάζονται σε λόγους που αφορούν, σε μεγαλύτερα ποσοστά, σε έλλειψη

³²⁸ Βλ. Καραγιαννίδης Χ., 2011, ό.π., σσ. 323-354, στο ίδιο, 2022, ό.π., σσ. 293-294.

³²⁹ Βλ. Κουράκης Ν., 2022, ό.π., σ. 16.

ελεύθερου χρόνου, αναρμοδιότητα για την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας (αφορά την αστυνομία ή την πολιτεία και τους ειδικούς) και φόβο στοχοποίησης από εγκληματίες³³⁰.

Προσπάθεια για την καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης του θεσμού σε πανελλαδικό επίπεδο, πραγματοποιήθηκε και το 2011, με έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το Κεντρικό Επιστημονικό Συμβούλιο για την Αντιμετώπιση της Θυματοποίησης και της Εγκληματικότητας των Ανηλίκων (Κ.Ε.Σ.Α.Θ.Ε.Α.), πρόεδρος του οποίου εκείνη την περίοδο ήταν η Καθηγήτρια Εγκληματολογίας και Σωφρονιστικής Α. Πιτσελά, μέσω επιστολών που απεστάλησαν προς όλους τους δήμους της χώρας. Στόχος του εν λόγω Συμβουλίου, ήταν να συμβάλει στην ουσιαστική λειτουργία των ΤοΣΠΠΑ και στην ανάπτυξη στοχευμένων εγκληματοπροληπτικών δράσεων για τους ανήλικους. Τα αποτελέσματα της έρευνας, έδειξαν ότι σε μεγάλο βαθμό, δεν είχαν συσταθεί ΤοΣΠΠΑ, ωστόσο σε αρκετές περιπτώσεις, καταγράφηκε πρόθεση για σύσταση ή επανασύσταση των αδρανών Συμβουλίων.³³¹

Δύο περίπου χρόνια αργότερα, το 2013, ο Χ. Καραγιαννίδης πραγματοποίησε νέα έρευνα (ποσοτική με χρήση δομημένου ερωτηματολογίου) για την αποτίμηση της λειτουργίας του θεσμού των ΤοΣΠΠΑ και αποτύπωσης των αναγκών τους (περίοδος 2013-2014)³³² - αυτή τη φορά σε πανελλαδικό επίπεδο - καθώς και την εξέταση της εφαρμοσιμότητας και αποτελεσματικότητάς τους στο πεδίο, δηλαδή, στο πλαίσιο της εμπειρικής πραγματικότητας, με σκοπό τη διατύπωση προτάσεων για τη βελτίωση και ποιοτική αναβάθμιση του παρεχόμενου έργου.

Τα αποτελέσματα της έρευνας, έδειξαν σημαντική μείωση των ΤοΣΠΠΑ που είχαν συσταθεί και λειτουργούσαν τον Ιανουάριο του 2014 σε όλη τη χώρα, συγκριτικά με τον αριθμό που καταγράφηκε στην Έκθεση Πεπραγμένων του ΚεΣΠΠΑ του έτους 2009. Ειδικότερα, είχαν συσταθεί και λειτουργούσαν μόλις 47 ΤοΣΠΠΑ (έναντι 79 του

³³⁰ Χαλκιά Α. 2014, ό.π., σσ. 71-73.

³³¹ Καραγιαννίδης Χ., 2022, ό.π., σσ. 295-297.

³³² Για τον εντοπισμό των ΤοΣΠΠΑ που είχαν συσταθεί, απεστάλη επιστολή σε όλους τους δήμους της χώρας, ενώ αξιοποιήθηκαν στοιχεία, από τις Ετήσιες Εκθέσεις Πεπραγμένων του ΚεΣΠΠΑ, όσο και από σχετική έρευνα στο διαδίκτυο και συγκεκριμένα, στις επίσημες ιστοσελίδες των δήμων της χώρας, καθώς και στον κεντρικό ιστότοπο ανάρτησης αποφάσεων των Κυβερνητικών Οργάνων και της Διοίκησης «Διαύγεια», για ανάρτηση αποφάσεων των Διοικητικών Συμβουλίων (Δ.Σ.) των δήμων, ως προς τη σύσταση και συγκρότηση ΤοΣΠΠΑ.

έτους 2009, δηλαδή, μειώθηκαν κατά 41%), στις δράσεις των οποίων, συγκαταλέγονταν:

- εισηγήσεις/ομιλίες και εκδηλώσεις με ενημερωτικό-εγκληματοπροληπτικό περιεχόμενο, σε θέματα που αφορούν: στην ασφαλή πλοήγηση στο διαδίκτυο, προβλήματα ουσιοεξάρτησης (αλκοολισμός, χρήση ναρκωτικών ουσιών κ.λπ.), οδικής ασφάλειας (ευαισθητοποίηση για σωστή χρήση οχημάτων και μαθήματα κυκλοφοριακής αγωγής), εκδηλώσεις ρατσισμού κάθε μορφής,
- διανομή ενημερωτικών φυλλαδίων με στόχο την ενημέρωση των πολιτών, για την αποστολή του Συμβουλίου και το πλαίσιο λειτουργίας του, καθώς και για τους παράγοντες άμβλυνσης της εγκληματικότητας και αποφυγής της θυματοποίησης,
- διεξαγωγή ερευνών για την καταγραφή της εγκληματικότητας και του αισθήματος ασφάλειας των πολιτών και των αναγκών της εκπαιδευτικής κοινότητας στον τομέα πρόληψης της σχολικής παραβατικότητας,
- συνεργασία με συναρμόδιους φορείς (π.χ. ΚΕ.Θ.Ε.Α., ΔΙΕΞΟΔΟΣ, Αστυνομία, Πανεπιστημιακά Ιδρύματα και την εκπαιδευτική κοινότητα γενικότερα, Ο.Α.Ε.Δ., εκκλησία κ.ά.), για θέματα παραβατικότητας και εγκληματικότητας και την ανάδειξη κατάλληλων πολιτικών πρόληψης, με στόχο τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής,
- προώθηση προγραμμάτων, όπως για την αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας και την υποστήριξη ευπαθών ομάδων (άνεργοι, άποροι, μονογονεϊκές και πολύτεκνες οικογένειες κ.ά.) και
- ανάπτυξη δημιουργικών τρόπων απασχόλησης των νέων, π.χ. με αθλοπαιδιές, μουσικούς διαγωνισμούς, θεατρικές παραστάσεις κ.λπ..

Ωστόσο, από την έρευνα, προέκυψαν και σημαντικά ζητήματα αναφορικά με τη δομή, την οργάνωση και τη λειτουργία των ενεργών ΤοΣΠΠα, τα οποία επικεντρώνονται: στην έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού για τη συγκρότηση των Συμβουλίων, στην ανεπαρκή χρηματοδότηση και οικονομική στήριξη, στη μη επαρκή πληροφόρηση-ενημέρωση του κοινού για το θεσμό, αλλά και στην έλλειψη

μηχανισμών παρακολούθησης και δεικτών αξιολόγησης των ελάχιστων δράσεων που υλοποιήθηκαν.³³³

Αξιοσημείωτα στοιχεία της εν λόγω έρευνας, αποτελούν και οι απαντήσεις 37 δήμων της χώρας στους οποίους δεν είχαν συσταθεί ΤοΣΠΠΑ, οι οποίοι, κατά περίπτωση, ανέφεραν ως λόγους μη σύστασης: την απουσία ιδιαίτερων προβλημάτων εγκληματικότητας στις περιοχές τους³³⁴, παράγοντες δόμησης (αραιοκατοικημένες περιοχές), έλλειψη ειδικευμένου-επιστημονικού προσωπικού για τη στελέχωση των Συμβουλίων, ακόμη και αναρμοδιότητα της τοπικής αυτοδιοίκησης στον τομέα αντιμετώπισης της εγκληματικότητας. Ωστόσο, θα πρέπει να συνυπολογιστεί ότι, κατά την περίοδο διεξαγωγής της συγκεκριμένης έρευνας δεν υπήρχε καθοδήγηση από το ΚεΣΠΠΑ, το οποίο είχε ήδη αδρανοποιηθεί από το 2011.³³⁵

Το 2018, διεξήχθη έρευνα στο Δήμο Μοσχάτου-Ταύρου Αττικής, από το ΕΑστΕ του Παντείου Πανεπιστημίου, με επιστημονικά υπεύθυνη την Καθηγήτρια Χ. Ζαραφονίτου, για τη μελέτη της ανασφάλειας των κατοίκων του εν λόγω Δήμου και τις στάσεις/αντιλήψεις τους για την αστυνόμευση κοινοτικού χαρακτήρα, από την οποία καταγράφηκαν στοιχεία και για το οικείο ΤοΣΠΠΑ, το οποίο συγκαταλέγεται σε εκείνα με ενεργό δράση, διαχρονικά. Ειδικότερα, τα στοιχεία που προέκυψαν από την έρευνα και σχετίζονται με την ενημέρωση των δημοτών για το Συμβούλιο και την αξιολόγηση του ρόλου του, δεν είναι διόλου ενθαρρυντικά, δεδομένου ότι, μόλις το 5,6% των κατοίκων γνώριζε για την ύπαρξη και λειτουργία του, αξιολογώντας μάλιστα το ρόλο του ως μέτριο, ενώ το 30% εξ αυτών, απάντησε ότι δεν γνωρίζει τις αρμοδιότητες του ΤοΣΠΠΑ.³³⁶

Ιδιαίτερα σημαντικά, είναι και τα στοιχεία που αναδείχθηκαν μέσα από δυο διαγνωστικές έρευνες που πραγματοποιήθηκαν στα τέλη Ιουνίου του 2020, στο πλαίσιο του προγράμματος BSFS, επίσης από το ΕΑστΕ, με επιστημονικά υπεύθυνη την

³³³ Ζαραφονίτου Χ., 2019, ό.π., σ. 47.

³³⁴ Σύμφωνα με τα προλεγόμενα στο Πρακτικό εγχειρίδιο που είχε εκδώσει το ΚεΣΠΠΑ το 2006, η αντιμετώπιση του εγκλήματος πρέπει να γίνεται με πρόληψη, ακόμη και σε περιοχές με μειωμένη εγκληματικότητα, Κουράκης Ν., 2006, ό.π..

³³⁵ Βλ. Καραγιαννίδης Χ., 2022, ό.π., σσ. 299-321, Πιτσελά Α., Καραγιαννίδης Χ., «Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας: Πορίσματα μιας έρευνας», *Το αλλοδαπό στοιχείο στις εθνικές έννομες τάξεις*, Τιμητικός Τόμος στην Ομότιμη Καθηγήτρια Νομικής ΑΠΘ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2020, σ. 400.

³³⁶ Βλ. Ζαραφονίτου Χ. (Επιστ. Υπεύθ.), (2018). Διαγνωστική έρευνα με θέμα: «Ανασφάλεια των κατοίκων του Δήμου Μοσχάτου-Ταύρου και οι στάσεις/αντιλήψεις τους, για την αστυνόμευση κοινοτικού χαρακτήρα», στο Ζαραφονίτου Χ., 2019, ό.π., σ. 48.

Καθηγήτρια Χ. Ζαραφονίτου και συγκεκριμένα σε κατοίκους και καταστηματαρχές (539 και 100 άτομα αντίστοιχα) σε δύο Δημοτικά Διαμερίσματα (Δ.Δ.) του Δήμου Πειραιά (2ο και 5ο)³³⁷. Οι εν λόγω έρευνες, παρείχαν χρήσιμα και πολύτιμα προκαταρκτικά στοιχεία στο ΤοΣΠΠΑ Πειραιά, το οποίο επανασυγκροτήθηκε λίγους μήνες πριν (Απρίλιος του 2020) στο πλαίσιο του έργου, ώστε να μπορεί να προχωρήσει στη διατύπωση προτάσεων και στην υλοποίηση κατάλληλων δράσεων και συνεργασιών και αφορούσαν, μεταξύ άλλων: στην αίσθηση ασφάλειας για την περιοχή κατοικίας και το φόβο του εγκλήματος, την προηγούμενη θυματοποίηση, τα εγκλήματα που εμφανίζονται ως μεγαλύτερες απειλές, καθώς και τη συμμετοχή και την πρόθεση συμμετοχής των πολιτών σε πρόγραμμα πρόληψης της εγκληματικότητας στην περιοχή τους και την εμπιστοσύνη των πολιτών στις τοπικές Αρχές.³³⁸ Από τα στοιχεία που προέκυψαν, αξίζει να επισημανθεί η πρόθεση από μεγάλο ποσοστό των ερωτώμενων κατοίκων (68,6%) για συμμετοχή σε προγράμματα του Δήμου για την πρόληψη της εγκληματικότητας, καθώς και η εμπιστοσύνη των πολιτών στις τοπικές αρχές αναφορικά με την αντιμετώπιση προβλημάτων της καθημερινότητάς τους, τα οποία αποτελούν ενισχυτικό και ενθαρρυντικό παράγοντα για τη λειτουργία του οικείου ΤοΣΠΠΑ.

Για τον εντοπισμό του βαθμού λειτουργίας του θεσμού σε πανελλαδικό επίπεδο, πραγματοποιήθηκε έρευνα³³⁹ και από τις Μ. Κρανιδιώτη και Η. Γιώτη. Στη συγκεκριμένη έρευνα, η οποία διεξήχθη από το Νοέμβριο 2018 έως το Μάρτιο 2019,

³³⁷Βλ. <https://www.bsfs-piraeus.eu/el/articles-el/diagnostiki-ereuna-asfaleias-piraeus-panteion/>

Επιπρόσθετα, πραγματοποιήθηκε, μετέπειτα, έρευνα αξιολόγησης, πάλι σε επίπεδο νοικοκυριού από την οποία προέκυψε ο θετικός αντίκτυπος του έργου BSFS και ο σημαντικός ρόλος των συμμετοχικών δράσεων και παρεμβάσεων για την πρόληψη του εγκλήματος και συμπαράγωγή της αστεακής ασφάλειας, βλ. Kontopoulou E., “Empirical results on fear of crime in the framework of the research projects “BeSecure-FeelSecure” and “UrbanCrime: Spatial aspects of crime and insecurity in the era of economic crisis: Trends, dimensions and correlations”, *Urban Crime. An international Journal*, Vol. 4 No. 1, April 2023. Ανακτήθηκε από: <https://ojs.panteion.gr/index.php/uc/issue/view/34>

³³⁸ Αναφορικά με τα πορίσματα των ερευνών, τα σημαντικότερα στοιχεία συνοψίζονται ως εξής: το επίπεδο εγκληματικότητας αναφέρθηκε ως μέτριο, τα δε αδικήματα που καταγράφηκαν ως σημαντικότερες απειλές, επικεντρώνονταν σε αδικήματα κατά της ιδιοκτησίας, που επηρεάζουν, δηλαδή, την ατομική και καθημερινή ζωή των πολιτών (κλοπές/διαρρήξεις και ληστείες) και στα οποία αφορούσε σε μεγάλο ποσοστό η θυματοποίηση των συμμετεχόντων, ενώ λιγιστά καταγράφηκαν τα περιστατικά βίας κατά προσώπων ή και πραγμάτων. Το ποσοστό ασφάλειας, των ερωτώμενων κατοίκων και καταστηματαρχών καταγράφηκε υψηλό (63% ανέφεραν πολύ/αρκετά ασφαλείς), ενώ προς την αξιολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών και του έργου του Δήμου, το 42% ανέφερε ότι είναι πολύ/αρκετά αποτελεσματικό.

³³⁹ Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε, ήταν κοινωνική έρευνα, μέσω τηλεφωνικών συνεντεύξεων με ημιδομημένο ερωτηματολόγιο, το οποίο απαντήθηκε, ως επί το πλείστον, από μέλη των Δημοτικών Συμβουλίων ή των Κοινωνικών Υπηρεσιών των Δήμων.

συμμετείχαν 102 Δήμοι, για τους οποίους, από τις επίσημες ιστοσελίδες τους, αλλά και από το πρόγραμμα «Διαύγεια», προέκυψαν 88 αποφάσεις σύστασης και 14 προσκλήσεις εκδήλωσης ενδιαφέροντος για σύσταση ΤοΣΠΠα³⁴⁰.

Από τους 102 δήμους, ανταποκρίθηκαν και απάντησαν στα ερωτηματολόγια της έρευνας, 83 δήμοι, εκ των οποίων, λιγότεροι από τους μισούς είχαν προβεί σε σύσταση ΤοΣΠΠα, ενώ σε ακόμα λιγότερους, το Συμβούλιο αποδείχθηκε ενεργό. Ειδικότερα, 40 δήμοι είχαν προβεί στη σύσταση ΤοΣΠΠα, εκ των οποίων σε μόλις 12 ήταν ενεργό (σε 28 ήταν ανενεργό), από τους υπόλοιπους δήμους, 38 δεν είχαν προβεί σε σύσταση αντίστοιχου Συμβουλίου, ενώ 5 δήμοι δήλωσαν άγνοια για το θεσμό³⁴¹. Απογοητευτικά δε, είναι τα αποτελέσματα της έρευνας, με αναγωγή στο σύνολο των δήμων της χώρας, από την οποία προκύπτει ότι περίπου το 12% των δήμων της χώρας, είχε προβεί σε σύσταση ΤοΣΠΠα, ενώ μόλις το 4% περίπου των συσταθέντων ήταν ενεργό³⁴².

Για την απόδοση διαχρονικής προοπτικής στη συγκεκριμένη έρευνα, πραγματοποιήθηκε από τις Μ. Κρανιδιώτη, Η. Γιώτη και Π. Παπανικολάου, νέα έρευνα το 2022, με την ίδια τεχνική (τηλεφωνικές συνεντεύξεις), προκειμένου να καταγραφεί, πόσοι από τους δήμους που είχαν συστήσει ΤοΣΠΠα το 2019, διατήρησαν τη λειτουργία του και μετά τις δημοτικές εκλογές που διεξήχθησαν το ίδιο έτος, καθώς και ο αριθμός των δήμων που προχώρησαν στην ενεργοποίηση ΤοΣΠΠα, τα οποία είχαν συσταθεί και ήταν όμως ανενεργά (χρησιμοποιήθηκαν 2 ερωτηματολόγια, για δήμους με ενεργό και ανενεργό Συμβούλιο).

Τον πληθυσμό της έρευνας, αποτέλεσαν 43 δήμοι της χώρας που είχαν συστήσει ΤοΣΠΠα (ενεργό και ανενεργό), βάσει δημοσιευμένων αποφάσεων στη «Διαύγεια», δεν συμπεριλήφθησαν, δηλαδή, αυτή τη φορά, στοιχεία από τις επίσημες ιστοσελίδες των δήμων, αλλά ούτε και προσκλήσεις ενδιαφέροντος για σύσταση από δήμους, γεγονός το οποίο σε σχέση με την προηγούμενη έρευνα, δημιουργεί ζητήματα περί

³⁴⁰ Σύμφωνα με τη διοικητική διαίρεση της Ελλάδας, το έτος 2019 (πρόγραμμα «Κλεισθένης») - βλ. Νόμο 4555/2018 (Φ.Ε.Κ. Α'133/19-07-2018) - η Ελλάδα διαιρείται σε 332 δήμους. Συνεπώς, με αναγωγή στο σύνολο των δήμων της χώρας, προκύπτει ότι, για το έτος 2019, προέκυψαν αποφάσεις και προσκλήσεις εκδήλωσης ενδιαφέροντος για σύσταση ΤοΣΠΠα, σε ποσοστό 31% επί του συνόλου των δήμων της χώρας.

³⁴¹ Καραγιαννίδης Χ., 2022, ό.π., σσ. 297-298.

³⁴² Η απόδοση των ποσοστών, είναι κατά προσέγγιση, δεδομένου ότι, στην έρευνα συμμετείχαν 83 δήμοι από τους 102, για τους οποίους, από την έρευνα, προέκυψαν αποφάσεις σύστασης και προσκλήσεις εκδήλωσης ενδιαφέροντος για σύσταση ΤοΣΠΠα. Συνεπώς, για τους υπόλοιπους 19 δήμους, δεν υπάρχουν στοιχεία περί σύστασης ή όχι, αντίστοιχων Συμβουλίων.

αντιπροσωπευτικότητας των δεδομένων για τα ΤοΣΠΠΑ, πανελλαδικά. Σύμφωνα με την εν λόγω έρευνα, από τους 43 δήμους που είχαν συστήσει ΤοΣΠΠΑ το 2022, ενεργό ήταν σε 29 δήμους και ανενεργό σε 10, για ένα δήμο δεν προέκυψαν στοιχεία, ενώ σε 3 δήμους κατέστη ανέφικτη η επικοινωνία. Τα εν λόγω στοιχεία, ως πρώτη εικόνα, δείχνουν αύξηση των ενεργών ΤοΣΠΠΑ, συγκριτικά με την έρευνα που είχαν διεξαγάγει το 2019, από 12 σε 29 (σε ποσοστιαία μεταβολή, αύξηση κατά 142% περίπου) και μείωση των ανενεργών από 28 σε 10, ωστόσο θα πρέπει να ληφθούν υπόψη, όπως προαναφέρθηκε, τα διαφορετικά κριτήρια οριοθέτησης του πληθυσμού.³⁴³

5. Συμπεράσματα

Τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας/Παραβατικότητας, μετά την υλοποίηση πιλοτικών δράσεων, από την δεκαετία του 1980 και έπειτα, άρχισαν να εμφανίζονται και να επεκτείνονται σταδιακά, υπό διαφορετικές μορφές οργάνωσης, διάρθρωσης και δυναμική, σε ολοένα και περισσότερες χώρες της Ευρώπης. Ωστόσο, η φιλοσοφία σύστασης, οι βάσεις δημιουργίας, η αποστολή και οι στόχοι, καταγράφονται προς την ίδια κατεύθυνση και μέσα στο ίδιο πλαίσιο. Εμφανίζονται, δηλαδή, ως τοπικός-αυτοδιοικητικός θεσμός με συμβουλευτικό και γνωμοδοτικό χαρακτήρα (κατάθεση προτάσεων στην κεντρική διοίκηση), για την υποστήριξη και υλοποίηση της ιδέας της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής και κατ' επέκταση, ευρύτερης συλλογικής συμμετοχής των πολιτών, την ανάπτυξη και προώθηση συνεργασιών, διεπιστημονικής και πολυεπίπεδης-πολυπαραγοντικής προσέγγισης («διεταρικήτητα») στην ανάπτυξη και υλοποίηση σχεδίων και προγραμμάτων/δράσεων, για την πρόληψη και αντιμετώπιση της μικροεγκληματικότητας, προσαρμοσμένων στο τοπικό-αποκεντρωμένο επίπεδο (όπως κλοπές-διαρρήξεις, διακίνηση ναρκωτικών ουσιών, βανδαλισμοί-φθορές δημόσιας ή ιδιωτικής περιουσίας, απάτες κάθε μορφής κ.λπ.). Ιδιαίτερη βαρύτητα, δίνεται σε εκείνα των εγκλήματα και παραβατικές συμπεριφορές, με ιδιαίτερο αντίκτυπο στην καθημερινή ζωή των πολιτών και την ομαλή και εύρυθμη λειτουργία της κοινωνίας, όπως η ενδοοικογενειακή βία, η παραβατικότητα των ανηλίκων και νέων ατόμων και η θυματοποίησή τους, το κυβερνοέγκλημα (ανάγκη για

³⁴³ <https://www.youtube.com/watch?v=5-316PeZ8ro>

ασφαλή πλοήγηση), αλλά και για την άμβλυνση του αισθήματος ανασφάλειας των πολιτών. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καταγράφεται, από τη βιβλιογραφική επισκόπηση, η σύσταση και λειτουργία Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας/Παραβατικότητας σε 14 από τις 27 χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης³⁴⁴ (δηλαδή, σε ποσοστό 52% επί του συνόλου), ενώ μεγαλύτερη ανταπόκριση για την υιοθέτηση των εν λόγω ειδικών εργαλείων πρόληψης, παρατηρείται σε χώρες της Δυτικής και Νοτιοδυτικής Ευρώπης, αλλά και στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Ωστόσο, η Σουηδία και η Γερμανία, χώρες της Βόρειας και Κεντρικής Ευρώπης, αποτελούν εξέχουσες περιπτώσεις και θετικά παραδείγματα για τα υπόλοιπα κράτη, δεδομένου ότι, στην μεν πρώτη (Σουηδία), το έτος 2009 καταγράφηκε η σύσταση ΤοΣΠΕ στο 88% των δήμων της χώρας, στη δε Γερμανία έχουν συσταθεί και λειτουργούν συνολικά, πάνω από 2.000 ΤοΣΠΕ. Η Ελλάδα, συμπεριλαμβάνεται χρονικά, στις τελευταίες χώρες που προέβησαν στην υιοθέτηση του συγκεκριμένου θεσμού συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής και παρότι το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, υφίσταται από το έτος 1999 - με μεταγενέστερες συμπληρώσεις και προσθήκες, με στόχο αφενός, την ενίσχυση και βελτίωση της λειτουργίας και του παρεχόμενου έργου των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας/Παραβατικότητας, καταδεικνύοντας τη βούληση του κράτους για «μαξιμαλιστικές» προσθήκες, αφετέρου δε τη διατήρηση του εν λόγω θεσμού στο προσκήνιο - από επιστημονικές έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί κατά καιρούς, για την αποτίμηση της λειτουργίας του θεσμού διαχρονικά, την αποτύπωση των δημιουργούμενων αναγκών και την εξέταση της εφαρμογής και αποτελεσματικότητάς στο πεδίο, αλλά και από παλαιότερη σχετική έκθεση του ΚεΣΠΠα όταν αυτό λειτουργούσε (2009), παρατηρείται χαμηλή ανταπόκριση και εκδήλωση ενδιαφέροντος από τους δήμους της χώρας για σύσταση εν λόγω Συμβουλίων, καταγράφοντας φθίνουσα πορεία στο πέρασμα των χρόνων. Αναφορικά, με τη λειτουργία εκείνων που έχουν συσταθεί, τα κυριότερα ζητήματα και προσκόμματα εστιάστηκαν: σε ελλείψεις συμμετοχής ειδικευμένου προσωπικού και ιδίως εγκληματολόγων, υλικοτεχνικής υποδομής και πόρων χρηματοδότησης των δράσεων και προγραμμάτων που σχεδιάζονται, αλλά και για χωροταξικές και περιβαλλοντικές παρεμβάσεις, στη

³⁴⁴ Το μεγαλύτερο μέρος των κρατών-μελών της Ε.Ε. που δεν προέβησαν στη σύσταση ΤοΣΠΕ, εφαρμόζουν τοπικά σχέδια αντεγκληματικής πολιτικής (Βέλγιο, Τσεχία, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Λετονία, Πολωνία, Σλοβακία), ανάλογα με το είδος της εγκληματικότητας που στοχεύουν να αντιμετωπίσουν.

συνεργασία και συντονισμό με άλλους δήμους, φορείς, υπηρεσίες και οργανώσεις δραστηριοποιούμενων στον τομέα πρόληψης της εγκληματικότητας, στον τομέα της ενημέρωσης των πολιτών αναφορικά με την κατάσταση της εγκληματικότητας και την ασκούμενη αντεγκληματική πολιτική, καθώς και στην αξιολόγηση των υλοποιούμενων δράσεων. Βέβαια, κομβικής σημασίας αναδεικνύεται η επανασυγκρότηση και λειτουργία του ΚεΣΠΠΑ, το οποίο είναι αδρανές εδώ και μια δεκαετία περίπου, για την ενθάρρυνση και ενημέρωση των δήμων σχετικά με την αναγκαιότητα και τα οφέλη από τη σύσταση των ΤοΣΠΠΑ στις περιοχές τους, τη σχεδίαση, το συντονισμό και την παροχή καθοδήγησης, επιστημονικής φύσης κατευθύνσεων και υποστήριξης όπου απαιτείται, την ύπαρξη, δηλαδή, σε κεντρικό επίπεδο, ενός οργάνου δραστηριοποιούμενου «ως ομπρέλα», όπως συμβαίνει στις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης με το Εθνικό Συμβούλιο Πρόληψης. Τέλος, η νομοθετική πρόβλεψη συγκρότησης των Ε.Π.Σ.Α. ως περιφερειακά όργανα, ενδιάμεσα των ΤοΣΠΠΑ και του ΚεΣΠΠΑ - που στην πράξη φέρεται να αποτελεί «νεκρό γράμμα» - καταδεικνύει την τάση επίτευξης εγκληματοπροληπτικής πολιτικής στην Ελλάδα, σε τρία επιμέρους, αλλά συνδεδεμένα μεταξύ τους επίπεδα, ήτοι, κρατικοκεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Κεφάλαιο Δεύτερο: Εμπειρική έρευνα

1. Εισαγωγή - Παρουσίαση της έρευνας

Η παρούσα εργασία, πέρα από το θεσμικό πλαίσιο, εξετάζει την εφαρμογή και βαθμό λειτουργίας του θεσμού των ΤοΣΠΠΑ στην πράξη. Αυτός λοιπόν, είναι και ο κεντρικός άξονας της εμπειρικής έρευνας που ακολουθεί, η οποία συνίστανται στην ποιοτική διερεύνηση του υπό εξέταση θεσμού, σε δήμους της Αττικής - όπου διαβιεί το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της χώρας (συγκριτικά με τους υπόλοιπους Νομούς) και καταγράφεται, τα τελευταία χρόνια, το μεγάλο μέρος της συνολικής εγκληματικότητας³⁴⁵ - και συνεπώς, αυτό αποτελεί το βασικό ερώτημα που διερευνάται

³⁴⁵ Όπως προκύπτει από τα στατιστικά στοιχεία της ΕΛ.ΑΣ. (στατιστικές επετηρίδες), για την τελευταία δεκαετία (έτη 2014-2023), εγκλήματα μικρής και μεσαίας βαρύτητας, όπως τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας (κλοπές-διαρρήξεις, ληστείες κ.λπ.) που επηρεάζουν την καθημερινότητα και την ποιότητα

μέσα από συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν με εκπροσώπους των ΤοΣΠΠα της έρευνας.

Προκειμένου, ωστόσο, να απαντηθεί το συγκεκριμένο ερώτημα, θα πρέπει πρώτα να διατυπωθούν κάποια ερευνητικά ερωτήματα, τα οποία καταρτίζονται σύμφωνα με το υπάρχον θεωρητικό πλαίσιο, καθώς και τα συμπεράσματα και αποτελέσματα παλαιότερων ερευνών, τα οποία αποτελούν αναγκαία προκαταρκτική ενέργεια για τη διεξαγωγή της εμπειρικής ποιοτικής έρευνας που θα ακολουθήσει.³⁴⁶

Η ποιοτική προσέγγιση, περιλαμβάνει τη διεξαγωγή συνεντεύξεων με εκπροσώπους των ΤοΣΠΠα των Δήμων Πειραιά, Μεταμόρφωσης, Μοσχάτου-Ταύρου και Παπάγου-Χολαργού, από την παραγωγή και ανάλυση των απαντήσεων και των εξαγόμενων από αυτές συμπερασμάτων, συνάγεται αν επαληθεύονται ή όχι τα ερευνητικά ερωτήματα, καθώς επίσης και αν «συμβαδίζουν» με προγενέστερα ερευνητικά πορίσματα.

2. Αντικείμενο μελέτης και σκοπός της έρευνας

Στην παρούσα έρευνα, πραγματοποιείται προσπάθεια αποτύπωσης της εφαρμογής και του βαθμού λειτουργίας του κοινοτικού θεσμού των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας/Παραβατικότητας στην πράξη, δεκαπέντε (15) περίπου χρόνια, μετά την ψήφιση του αρχικού νομοθετικού πλαισίου για τη σύστασή τους (Ν. 2713/1999), ιδωμένου μέσα από μια συγκεκριμένη σκοπιά, της οπτικής των δρώντων και εμπλεκόμενων υποκειμένων (εκπροσώπων ΤοΣΠΠα), εστιάζοντας προς το σκοπό αυτό, σε μικρό αριθμό περιπτώσεων (συγκριτικά με μια ποσοτική έρευνα) - στην εν λόγω έρευνα πραγματοποιήθηκαν τέσσερις (4) συνεντεύξεις - δεδομένης της μικρής

ζωής των πολιτών, διαπράττονται σε μεγαλύτερο ποσοστό στην Αττική. Ειδικότερα, για τη Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Αττικής (Γ.Α.Δ.Α.), το ποσοστό των τελούμενων εγκλημάτων επί της επικράτειας, για τα έτη 2014-2023, καταγράφεται ως εξής: 59% (2014) , 59% (2015) , 59% (2016), 58% (2017), 60% (2018), 60% (2019), 58% (2020), 58% (2021), 60% (2022) και 60% (2023). Τα στοιχεία προέκυψαν, βάσει των δεδομένων της επίσημης ιστοσελίδας της Ελληνικής Αστυνομίας - Στατιστικές Επετηρίδες, διαθέσιμα στο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-etirides/>

³⁴⁶ Τα ερευνητικά ερωτήματα, θα πρέπει να είναι ικανά να διερευνηθούν μέσω της παραγωγής και ανάλυσης των εμπειρικών δεδομένων, ενώ στην ποιοτική έρευνα, είναι δυνατόν να μετασχηματιστούν και επαναδιατυπωθούν κατά τη διάρκεια της ερευνητικής διαδικασίας, Τσιώλης Γ., *Μέθοδοι και τεχνικές ανάλυσης στην ποιοτική κοινωνική έρευνα*, Κριτική, Αθήνα, 2014, σ. 53.

διαθεσιμότητας σε οικονομικούς πόρους, αλλά και του διαθέσιμου χρόνου διεξαγωγής και ολοκλήρωσης της απαιτούμενης ανάλυσης, το οποίο δεν αναιρεί τη σπουδαιότητα των στοιχείων και ευρημάτων της παρούσας ερευνητικής προσπάθειας.

Ειδικότερα, επιδιώκεται η ανίχνευση της δομής και η καταγραφή της δράσης των ΤοΣΠΠα - στο πλαίσιο της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής - και η αποτύπωση του επιτελούμενου από αυτά έργου, όπως των συνεργασιών, προγραμμάτων και πολιτικών-στρατηγικών που έχουν αναπτύξει, καθώς και των προσκομμάτων και δυσχερειών που αντιμετωπίζουν στο πλαίσιο της υλοποίησης της αποστολής τους, οδηγώντας στην ανακεφαλαίωση, αλλά και συμπλήρωση της ήδη συσσωρευμένης γνώσης από τα αποτελέσματα και πορίσματα προηγούμενων ερευνών. Επιπλέον δε, θα καταγραφούν οι απόψεις και προτάσεις των συνεντευξιζόμενων των ΤοΣΠΠα, αναφορικά με τη βιωσιμότητα και ανάγκη διατήρησης του θεσμού.

3. Ερευνητικά ερωτήματα και μεθοδολογία έρευνας

Η έρευνα αποτελεί μέσο επιστημονικής προόδου και εξέλιξης της επιστημονικής γνώσης, για την παρατήρηση, περιγραφή, πρόβλεψη, εξήγηση και ερμηνεία θεμελιακών αρχών, στο πλαίσιο μιας θεωρητικής τοποθέτησης (η οποία είτε προϋπάρχει, είτε επιδιώκεται να διαμορφωθεί και να αναπτυχθεί) ή/και στη συλλογή ερευνητικών δεδομένων, ικανών να συμβάλουν στη επαρκέστερη κατανόηση και εξήγηση θεμάτων που αφορούν είτε συγκεκριμένες ομάδες/κοινωνίες, είτε ευρύτερης κλίμακας ζητήματα.³⁴⁷

³⁴⁷ Γουσέτη Ι., «Έρευνα Βασική», στο Σπινέλλη Κ., Κουράκης Ν. & Κρανιδιώτη Μ. (επιμ.), *Λεξικό Εγκληματολογίας*, Τόπος, Αθήνα, 2018, σ. 498. Προαπαιτούμενα κάθε ερευνητικού εγχειρήματος, αποτελούν η επιστημονική βασιμότητα και αξιοπιστία για τη διατύπωση έγκυρων και επαληθεύσιμων πορισμάτων, για την επίτευξη των οποίων, απαιτείται η ακολουθία συγκεκριμένων σταδίων-βημάτων και η εμπειρισταωμένη αιτιολόγησή τους. Σε πρώτη φάση, αφού οριοθετηθεί ο σκοπός της έρευνας και διατυπωθούν τα ερευνητικά ερωτήματα, ακολουθεί η χάραξη της ερευνητικής στρατηγικής που πρόκειται να ακολουθηθεί (κατάστρωση σχεδίου έρευνας) και αφορά στην επιλογή της προσφορότερης μεθοδολογίας, περιλαμβάνοντας τον καθορισμό του πληθυσμού που πρόκειται να διερευνηθεί (βάσει χαρακτηριστικών του που εξυπηρετούν την έρευνα), στον προσδιορισμό των εργαλείων και των μεθόδων αναζήτησης, παραγωγής-συλλογής των στοιχείων και στην επιλογή του κατάλληλου δείγματος (δειγματοληψία). Σε δεύτερη φάση, ακολουθεί η υλοποίηση της έρευνας, η οποία περιλαμβάνει τη συλλογή στοιχείων, την επεξεργασία και ανάλυση (ταξινόμηση και συστηματοποίηση βάσει κριτηρίων) και τέλος την ερμηνεία, η οποία συνίσταται στην αξιοποίηση των στοιχείων που προέκυψαν από την ανάλυση, επιδιώκεται δηλαδή, η σύνδεση των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από την εμπειρική έρευνα, με τα αρχικά ερευνητικά ερωτήματα (αναζητούνται στην ουσία, αξιόπιστες ερευνητικές διαδικασίες και

Έχοντας λοιπόν αναφερθεί στο σκοπό και το αντικείμενο της έρευνας και προκειμένου απαντηθεί το βασικό ερώτημα, που αποτελεί η εφαρμογή και ο βαθμός λειτουργίας του θεσμού των ΤοΣΠΠΑ στην πράξη, θα πρέπει να διατυπωθούν τα ερευνητικά ερωτήματα³⁴⁸, τα οποία δοκιμάζονται εμπειρικά (από την ανάλυση των απαντήσεων και των εξαγόμενων συμπερασμάτων) και επαληθεύονται ή απορρίπτονται, καθώς επίσης και αν συμβαδίζουν με προγενέστερα πορίσματα σχετικών ερευνών³⁴⁹. Συναφώς, στο παρόν πόνημα, θα διερευνηθεί πώς αξιολογούν τα υποκείμενα της έρευνας το έργο των ΤοΣΠΠΑ, στα οποία συμμετέχουν, στην οργάνωση και διεξαγωγή στρατηγικών/προγραμμαμάτων και συνεργειών για την εκπλήρωση της αποστολής τους, καθώς επίσης και πως προσλαμβάνουν τη συμβολή των εν λόγω Συμβουλίων, στην πρόληψη της εγκληματικότητας, αλλά και τη στάση τους, ως προς τη χρησιμότητα και ανάγκη διατήρησης του θεσμού.

Στο συγκεκριμένο ερευνητικό εγχείρημα, η ακολουθούμενη επιστημονική μέθοδος³⁵⁰ είναι η ποιοτική έρευνα³⁵¹, χαρακτηριστικά της οποίας, αποτελούν η εστίαση στις εμπειρίες και οπτικές των συμμετεχόντων υποκειμένων στην έρευνα, η διάδραση (αμφίδρομη επικοινωνία και αλληλεπίδραση συνεντευκτή και ερωτώμενου),

αξιόπιστες διαδικασίες ανάλυσης του υλικού), Θανοπούλου Μ., «Η ποιοτική συνέντευξη. Ένα «ευαίσθητο» προνομιακό εργαλείο κοινωνικής έρευνας», στο Φελλάς Κ, Μπαλούρδος Δ., *Κοινωνία και έρευνα. Σύγχρονες Ποσοτικές και Ποιοτικές Μέθοδοι*, Παπαζήση, Αθήνα, 2015. σσ. 312-313, Γεωργούλας Σ., «Έρευνα Κοινωνική», στο Σπινέλλη Κ., Κουράκης Ν. & Κρανιδιώτη Μ. (επιμ.), *Λεξικό Εγκληματολογίας*, Τόπος, Αθήνα, 2018, σ. 508-510.

³⁴⁸ Αποτελούν αναγκαία προκαταρκτική ενέργεια κατά τη διεξαγωγή μιας εμπειρικής έρευνας και πρόκειται για διατυπώσεις που συγκεκριμενοποιούν το σκοπό της έρευνας, αναλύοντας και εξειδικεύοντάς τον, σε επιμέρους ερωτήματα. Βλ. πίνακα με τα «Χαρακτηριστικά των ερευνητικών ερωτημάτων», Τσιώλης Γ., 2014, ό.π., σ. 53.

³⁴⁹ Γεωργούλας Σ., 2018, ό.π., σ. 509.

³⁵⁰ Η επιστημονική μέθοδος, αποτελεί φιλοσοφική έννοια και προσδιορίζεται «ως το σύνολο εκείνων των διαδικασιών, με τη βοήθεια των οποίων κάθε επιστημονικός κλάδος, επιχειρεί να φθάσει στις αλήθειες που αναζητά, να τις αποδείξει και να τις επαληθεύσει», με άλλα λόγια, αποτελεί σύνολο λογικών διαδικασιών, για την ανεύρεση της αλήθειας και εξαγωγή αξιόπιστων συμπερασμάτων. Καθοριστικός οδηγός για την επιλογή της πλέον κατάλληλης μεθόδου, αποτελεί η φύση των ερευνητικών ερωτημάτων, ενώ απαραίτητα στάδια, αποτελούν: η διατύπωση των ερευνητικών υποθέσεων, η παραγωγή-συλλογή των δεδομένων, η επεξεργασία και ανάλυση και η διαμόρφωση συμπερασμάτων, Ζαραφονίτου Χ., 2004, ό.π., σσ. 13-16, Τσιώλης Γ., 2014, ό.π., σ. 54.

³⁵¹ Η διαφορά μεταξύ των δυο, διαχρονικά, διακριτών ερευνητικών υποδειγμάτων και συγκεκριμένα της ποσοτικής και ποιοτικής μεθοδολογίας, δεν είναι τεχνικού χαρακτήρα, αλλά έγκειται στην ερευνητική διαδικασία, από το στάδιο του σχεδιασμού, έως τη συλλογή των απαιτούμενων για τον ερευνητή δεδομένων και την ανάλυση αυτών, καθώς και τους τρόπους δόμησης πειστικών εξηγήσεων, Τσιώλης Γ., 2014, ό.π., σσ. 23-24. Βέβαια, και στις δύο προσεγγίσεις-πρότυπα διερεύνησης, συναντώνται τα εξής στάδια: επαφή με τη θεωρία, διατύπωση των ερευνητικών ερωτημάτων, κατάστρωση επιχειρησιακού σχεδίου, δειγματοληψία, συλλογή, ερμηνεία και ανάλυση των δεδομένων, επιβεβαίωση/διάψευση των ερευνητικών ερωτημάτων/θεωρίας.

η κατανόηση και η ερμηνεία του υπό εξέταση πεδίου.³⁵² Η θεωρία και η εμπειρική διερεύνηση συνυφαίνονται – κατά τη διάρκεια ή στο τέλος της έρευνας – αντί η θεωρία να λειτουργεί ως πρόδρομος της εμπειρικής έρευνάς³⁵³, δεν προϋφίσταται, δηλαδή, ένα σαφές θεωρητικό πλαίσιο, το οποίο καθορίζει απόλυτα την εξέλιξη της ερευνητικής διαδικασίας. Η εν λόγω μέθοδος (ποιοτική κοινωνική έρευνα), αποσκοπεί με συστηματικό και μεθοδολογικά τεκμηριωμένο τρόπο, στη διερεύνηση και κατανόηση σε βάθος, των υπό μελέτη φαινομένων.³⁵⁴

Αναφορικά με τον πληθυσμό της έρευνας, ως κριτήρια επιλογής, ορίστηκαν η ύπαρξη ΤοΣΠΠα, τα οποία έχουν συσταθεί και είναι ενεργά στην Αττική. Η αναζήτηση πραγματοποιήθηκε το μήνα Φεβρουάριο του 2024 - μετά τη διεξαγωγή των τελευταίων δημοτικών εκλογών (Οκτωβρίου 2023) και με τη ανάληψη των καθηκόντων των νέων Δημάρχων - στις επίσημες ιστοσελίδες των Δήμων της Αττικής (66 Δήμοι συνολικά) και στον ιστότοπο του προγράμματος «Διαύγεια». Ειδικότερα, από την αναζήτηση στις ιστοσελίδες των Δήμων, προέκυψε η ύπαρξη ΤοΣΠΠα σε 8 Δήμους, ήτοι: Ηλιούπολης, Μοσχάτου-Ταύρου, Πειραιώς, Μεταμόρφωσης, Παπάγου-Χολαργού, Πεντέλης, Ιλίου και Διονύσου, ενώ από την αναζήτηση που πραγματοποιήθηκε σε αναρτήσεις στη «Διαύγεια», προέκυψαν 8 αποφάσεις σύστασης και συγκρότησης ΤοΣΠΠα στους Δήμους: Πειραιώς, Μεταμόρφωσης, Παπάγου-Χολαργού, Ιλίου, Διονύσου, Αλίμου, Κηφισιάς και Πεντέλης³⁵⁵. Από τα ανωτέρω, συνδυαστικά, προκύπτει ότι, από αναζήτηση που πραγματοποιήθηκε στις ιστοσελίδες των Δήμων Αττικής και στη «Διαύγεια», έχουν συσταθεί και υφίστανται ΤοΣΠΠα, σε 10 Δήμους στην Αττική, δηλαδή, σε ποσοστό μόλις στο 15% του συνόλου των Δήμων.

Ως ερευνητικό εργαλείο, χρησιμοποιήθηκε η ποιοτική συνέντευξη³⁵⁶, με σκοπό τη συλλογή πληροφοριών από εκπροσώπους των ΤοΣΠΠα, εστιάζοντας σε αυτούς, ως

³⁵² Στόχος του κοινωνικού ερευνητή, δεν αποτελεί η «εκ των έξω» παρατήρηση και ποσοτική μέτρηση και καταγραφή των υπό μελέτη φαινομένων και πεδίων, αλλά η εξέταση αυτών, «εκ των έσω», μέσα δηλαδή από την οπτική, τις εμπειρίες και τις ιστορίες των συμμετεχόντων σε αυτά υποκειμένων, στο ίδιο, σ. 29.

³⁵³ Alan Bryman: Quantity and quality in social research (1988), στο ίδιο, σ. 25.

³⁵⁴ Στο ίδιο, σ. 45.

³⁵⁵ Βλ., αντίστοιχα, τους σχετικούς Αριθμούς Διαδικτυακής Ανάρτησης (Α.Δ.Α.) των εν λόγω Δήμων: 6085ΩΞΥ-ΝΚ0, ΨΔΘΑΩΚΒ-95Τ, 9ΨΔΤΩΞ1-4ΒΣ, 6Χ8ΝΩΕΒ-ΝΧΦ, 9ΩΣΔΩ93-ΙΘ4, ΨΥ0ΦΩΨΒ-05Η, ΡΦ51ΩΕΜ-ΝΟ3 και ΨΗΖ3ΩΞ3-2Υ6.

³⁵⁶ Πρόκειται για μορφή προφορικής επικοινωνίας, στο πλαίσιο της ανθρώπινης αλληλόδρασης, αποβλέποντας στη μετάδοση πληροφοριών από τον ερωτώμενο στον ερευνητή, ο τρόπος της οποίας καθορίζεται από τον τύπο της συνέντευξης και την παρεχόμενη από αυτή ευελιξία, όπως: συνέντευξη με

κοινωνικά υποκείμενα, που έχουν αποκτήσει και διαθέτουν πληροφορίες και εμπειρίες, λόγω της εμπλοκής και συμμετοχής τους στη λειτουργία του διερευνώμενου θεσμού.³⁵⁷

Επόμενο στάδιο κάθε έρευνας - μετά την επιλογή του πληθυσμού, με τα χαρακτηριστικά που ο ερευνητής επιθυμεί να μελετήσει - είναι η δειγματοληψία, με την οποία επιλέγεται ένα τμήμα από το σύνολο της ερευνώμενης ομάδας (πληθυσμού).³⁵⁸ Στην εν λόγω έρευνα, η μέθοδος δειγματοληψίας που εφαρμόστηκε, είναι η «δειγματοληψία κριτηρίου». Ειδικότερα, αναζητήθηκαν ΤοΣΠΠΑ στην Αττική, τα οποία έχουν συσταθεί και είναι ενεργά και εικάζεται ότι - βάσει και της προηγούμενης δράσης τους, όπως προκύπτει από πληροφορίες στις επίσημες ιστοσελίδες των Δήμων - θα συνεισφέρουν σημαντικά στοιχεία για το διερευνώμενο θεσμό. Κατά τον ερευνητικό σχεδιασμό, κριτήρια επιλογής του δειγματοληπτικού πλαισίου, αποτέλεσαν επίσης, η προσβασιμότητα και ανταπόκριση στις πηγές πληροφοριών, καθώς και οι αντικειμενικές δυνατότητες που αφορούν στους περιορισμένους διαθέσιμους οικονομικούς πόρους και περιορισμένο χρόνο διεξαγωγής της έρευνας και ανάλυσης των δεδομένων. Τούτων δοθέντων, δείγμα του πληθυσμού της έρευνας αποτέλεσαν οι Δήμοι Μεταμόρφωσης, Μοσχάτου-Ταύρου, Πειραιά και Παπάγου-Χολαργού³⁵⁹.

Επιπρόσθετα, τηρήθηκαν όλες οι νόμιμες διαδικασίες και ελήφθησαν υπόψη δεοντολογικά ζητήματα και ως εκ τούτου, απεστάλησαν αρχικά, σχετικά αιτήματα, μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας, προς τους Προέδρους των ΤοΣΠΠΑ του δείγματος (βλ. Παράρτημα Ι), για ορισμό συνάντησης με τους ίδιους για διεξαγωγή συνεντεύξεων ή σε περίπτωση αδυναμίας (για οποιοδήποτε λόγο), με ορισθέν από μέρους τους

ελεύθερες απαντήσεις (μη κατευθυνόμενη), συνέντευξη με ανοιχτές ερωτήσεις (ημι-κατευθυνόμενη), συνέντευξη με κλειστές ερωτήσεις (κατευθυνόμενη). Σκοπός, της συνέντευξης αποτελεί η συλλογή πληροφοριών οι οποίες επιτρέπουν στον ερευνητή, να εμβαθύνει στο αντικείμενο της έρευνας, εστιάζοντας στον ερωτώμενο, ως κοινωνικό δρώντα και ως φορέα πληροφοριών και βιωμάτων, Θανοπούλου Μ., 2015, ό.π., σσ. 293-295.

³⁵⁷ Το υλικό που προκύπτει κατά τη διεξαγωγή της ποιοτικής συνέντευξης, αποτελεί μέρος της ατομικής και συλλογικής μνήμης και εμπειρίας που έχει αποκτήσει ο ερωτώμενος, το οποίο ανακαλεί για τις ανάγκες της συνέντευξης, στο ίδιο, σ. 308.

³⁵⁸ Στην ποιοτική έρευνα, ακολουθούνται στρατηγικές που εντάσσονται στην ευρύτερη κατηγορία της «δειγματοληψίας σκοπιμότητας», κατά τις οποίες, επιλέγονται περιπτώσεις με επάρκεια παρεχόμενων πληροφοριών - βάσει γνωστών τους χαρακτηριστικών - οι οποίες εξυπηρετούν τους σκοπούς της έρευνας (σύμφωνα πάντα με τα κριτήρια που έχει θέσει ο ερευνητής), Τσιώλης Γ., 2014, ό.π., σ. 57.

³⁵⁹ Το ΤοΣΠΠΑ Μεταμόρφωσης συστάθηκε για πρώτη φορά το έτος 2019 και από τότε είναι ενεργό και λειτουργεί αδιάλειπτος. Το ΤοΣΠΠΑ Μοσχάτου-Ταύρου συστάθηκε, από τα πρώτα χρόνια νομοθετικής πρόβλεψης του θεσμού, ήτοι από το 2003 και έκτοτε λειτουργεί ανελλιπώς. Αντίστοιχα, το ΤοΣΠΠΑ Πειραιά πρωτοσυστάθηκε τη δεκαετία του 2000 και επανασυστάθηκε στο πλαίσιο του BSFS, ενώ το ΤοΣΠΠΑ Παπάγου-Χολαργού πρωτοσυστάθηκε το έτος 2015.

εκπρόσωπο του ΤοΣΠΠΑ (δεδομένης της σχετικότητάς τους και της άμεσης σύνδεσης με τον θεσμό) τα οποία αιτήματα, εγκρίθηκαν αρμοδίως με θέρμη, χωρίς περαιτέρω ειδικές διατυπώσεις.

Στη συνέχεια, ακολούθησε επιτόπια έρευνα, με διενέργεια των συνεντεύξεων (άμεση εμπλοκή και επαφή του ερευνητή με το πεδίο της έρευνας, ως δέκτης πληροφοριών)³⁶⁰, οι οποίες διεξήχθησαν κατά την περίοδο Φεβρουάριος-Μάρτιος 2024, με φυσική παρουσία σε χώρους των Δημαρχείων, αφού πρώτα διαμοιράστηκε, ξεχωριστά, σε καθένα από τους συνεντευξιαζόμενους, «Έντυπο ενημέρωσης-συγκατάθεσης συμμετοχής στην έρευνα» (βλ. Παράρτημα II), στο οποίο διευκρινιζόταν ότι, οι συνεντεύξεις θα πραγματοποιηθούν υπό τον όρο της ανωνυμίας, τηρώντας το απόρρητο των προσωπικών δεδομένων. Η δε επεξεργασία τους, θα εκτελεστεί σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον Γενικό Κανόνα Προσωπικών Δεδομένων και την ισχύουσα νομοθεσία, ενώ επίσης, ζητήθηκε από τους συνεντευξιαζόμενους, ενυπόγραφη συναίνεση για μαγνητοφώνηση³⁶¹ της συνέντευξης.

Ως καταλληλότερος τύπος συνέντευξης³⁶², επιλέχθηκε η ημιδομημένη συνέντευξη (ημι-κατευθυνόμενη συνέντευξη), καθορίζοντας «εν μέρει» το πλαίσιο συζήτησης, μέσω ενός κοινού οδηγού συνέντευξης (για τη διασφάλιση, κατά το δυνατόν, ομοιογένειας στο παραγόμενο υλικό του συνόλου των συνεντεύξεων, αλλά και μεθοδολογικά εχέγγυα επανάληψης από άλλους ερευνητές), ο οποίος αποτελείται από δομημένες ενότητες, με ανοιχτού τύπου ερωτήσεις, ώστε, αφενός να συλλεγούν οπωσδήποτε πληροφορίες που αφορούν στα ζητούμενα της έρευνας, αφετέρου δε, να παρέχεται η δυνατότητα ανάπτυξης και άλλων ζητημάτων - που θα εισφέρουν

³⁶⁰ Με τη συμμετοχή ως συνεντευκτή, του ίδιου του προσώπου που σχεδιάζει την ποιοτική έρευνα, επιτυγχάνεται και διασφαλίζεται ενιαίος χαρακτήρας στην ερευνητική διαδικασία. Ο ερευνητής οδηγεί την εξέλιξη της διαδικασίας, έχοντας συνάμα τη δυνατότητα αυτοσχεδιασμού, δεδομένου ότι, η διεξαγωγή ποιοτικών συνεντεύξεων, πρόκειται για σύνθετη, δυναμική διαδικασία ανθρώπινης επικοινωνίας και αλληλόδρασης, μεταξύ ερευνητή και ερευνώμενου, Θανοπούλου Μ., 2015, ό.π., σσ. 302-306.

³⁶¹ Η χρήση μαγνητοφώνου διευκολύνει την καταγραφή των διαμειφθέντων στη συνέντευξη και ό,τι αποτυπώνεται σε αυτή.

³⁶² Κριτήρια για τον τύπο της συνέντευξης που θα επιλεγεί, αποτελούν ο βαθμός ελευθερίας που θα εκχωρηθεί στον συνεντευξιαζόμενο, σε συνάρτηση με το επίπεδο εμβάθυνσης που επιθυμεί ο συνεντευκτής, Θανοπούλου Μ., 2015, ό.π., σ. 298.

επιπρόσθετες πληροφορίες και θα εμπλουτίσουν τη έρευνα - έχοντας ως «εφαλτήριο», τα ήδη καταγεγραμμένα στον εν λόγω οδηγό συνέντευξης.³⁶³

Ο Οδηγός συνέντευξης καταρτίστηκε με κοινές ερωτήσεις για όλους του συμμετέχοντες - λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά του πληθυσμού της έρευνας (επαγγελματική κατάρτιση και εκπαίδευση) - ώστε τα ποιοτικά δεδομένα που θα συγκεντρωθούν, να επιτρέπουν τη διενέργεια ανάλυσης και εξαγωγής συγκρίσιμων αποτελεσμάτων (ο πλήρης οδηγός συνέντευξης παρατίθεται στο Παράρτημα II). Αρχικά, το ερωτηματολόγιο ξεκινά με ερωτήσεις που αφορούν στα δημογραφικά στοιχεία των ερωτώμενων (όπως φύλο, ηλικία, μορφωτικό επίπεδο-σπουδές) και συνεχίζει προοδευτικά, με πιο σύνθετες ερωτήσεις, μέσω των οποίων οι συνεντευξιαζόμενοι, κλήθηκαν να τοποθετηθούν και να απαντήσουν σε ζητήματα που αφορούν: στην εγκληματικότητα στην εδαφική αρμοδιότητα του δήμου τους, στην εφαρμογή προγραμμάτων και δράσεων στον τομέα της πρόληψης του εγκλήματος, στην ύπαρξη/ανάπτυξη συνεργειών αλλά και ενημέρωσης αναφορικά με το θεσμό, τα ανακύπτοντα προβλήματα και δυσχέρειες κατά την εκπλήρωση της αποστολής τους, αλλά και στη διατύπωση κρίσεων και αξιολογήσεων για τη χρησιμότητα και βιωσιμότητα των ΤοΣΠΠα γενικότερα.

Μετά την ολοκλήρωση διεξαγωγής των ποιοτικών συνεντεύξεων - που είχαν αποφασιστεί κατά το σχεδιασμό της έρευνας - ακολούθησε η απομαγνητοφώνηση³⁶⁴ του συνόλου του υλικού που συγκεντρώθηκε, δηλαδή η μετατροπή του υλικού της έρευνας, από προφορικό σε γραπτό λόγο, ώστε να καταστεί δυνατή η μετέπειτα επεξεργασία και ανάλυσή του³⁶⁵, στο πλαίσιο της ερευνητικής διαδικασίας. Για την ανάλυση και ερμηνευτική προσέγγιση των δεδομένων της έρευνας, χρησιμοποιήθηκε - ως μέθοδος έρευνας ποιοτικού χαρακτήρα - η ανάλυση περιεχομένου (content

³⁶³ Οι ερωτήσεις ομαδοποιήθηκαν, παρέχοντας τη δυνατότητα στους συνεντευξιαζόμενους, να εμβαθύνουν σταδιακά στα επιμέρους ζητήματα, αλλά και να εκφραστούν εκτός του προδιαγεγραμμένου πλαισίου του ερευνητικού σχεδιασμού.

³⁶⁴ Κατά την ακρόαση των ηχητικών τεκμηρίων και απομαγνητοφώνηση, δόθηκε έμφαση στα σημεία που ενδιαφέρουν την έρευνα.

³⁶⁵ Η ανάλυση του περιεχομένου των ποιοτικών συνεντεύξεων, απαιτεί μεθοδικότητα και συστηματική οργάνωση του υλικού, οι δε δυνατότητες ανάλυσης, ποικίλουν ανάλογα με το είδος που θα επιλέξει ο ερευνητής και το επίπεδο που θα επικεντρώσει τις αναλυτικές του ικανότητες (θεματική, δομική, μορφολογική κ.λπ.). Στην επεξεργασία και ανάλυση, πρέπει να κατοχυρώνεται και να είναι διακριτή και κατανοητή η ακολουθούμενη μέθοδος, ώστε να κατοχυρώνεται η δυνατότητα άλλων ερευνητών - ακολουθώντας την ίδια μέθοδο - να οδηγούνται στα ίδια ερευνητικά αποτελέσματα. Οι ποιοτικές συνεντεύξεις, συνδέονται μεταξύ τους και αποτελούν ενιαίο σώμα του ερευνητικού υλικού, Θανοπούλου Μ., 2015, ό.π., σ. 311.

analysis)³⁶⁶, η οποία εστιάζει στους τρόπους με τους οποίους τα θέματα ενός κειμένου, γίνονται αντικείμενο διαπραγμάτευσης και στη συχνότητα εμφάνισής τους, η δε αναζήτηση των θεμάτων, πραγματοποιείται στη βάση προκαθορισμένων ερωτημάτων ή κατηγοριών³⁶⁷. Εν προκειμένω, τα δεδομένα αναλύθηκαν, ταξινομήθηκαν και ομαδοποιήθηκαν, με σκοπό τη διαμόρφωση επιμέρους κατηγοριών, σε συνάρτηση με τα ερευνητικά ερωτήματα του οδηγού συνέντευξης. Μέσω της τεχνικής αυτής, πραγματοποιείται συμπύκνωση πλήθους λέξεων του κειμένου και ομαδοποίηση στις κατηγορίες/θεματικές ενότητες, ενώ ακολουθεί συγκριτική (εντοπισμός κοινών τάσεων, καθώς και διαφορών μεταξύ των απαντήσεων), κριτική και εμπεριστατωμένη ανάλυση των απαντήσεων ανά ερώτηση.

Μετά την ανάλυση του συνόλου των δεδομένων από τις συνεντεύξεις, ακολουθεί η εξαγωγή συμπερασμάτων - που αποτελεί απαιτητικό και «ευαίσθητο» ζήτημα, εξαιτίας του περιορισμένου αριθμού του πληθυσμού της έρευνας³⁶⁸ - και η επαλήθευση ή όχι των ερευνητικών ερωτημάτων που έχουν διατυπωθεί αρχικώς, αλλά και η διατύπωση προτάσεων βελτίωσης ή επίλυσης των ζητημάτων που αφορούν στον εξεταζόμενο θεσμό.

³⁶⁶ Πρόκειται για μέθοδο δευτερογενούς ανάλυσης (μεταγενέστερη επεξεργασία του πρωτογενούς υλικού), με την οποία επιδιώκεται η αποδόμηση και ακολούθως η αναδόμηση του υλικού που συγκεντρώθηκε με τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων, συνδυάζει, δηλαδή, την επαγωγική λογική (της δημιουργίας της θεωρίας) με μια απαγωγική διαχείριση του υλικού, ενώ αποτελεί από τα βασικά εργαλεία της λεγόμενης θεμελιωμένης θεωρίας “grounded theory” (επαγωγική μέθοδος για τη συλλογή και ανάλυση του εμπειρικού υλικού, με σκοπό τη δημιουργία θεωρητικού πλαισίου για την επεξήγηση του συγκεντρωθέντος υλικού). Βασικά χαρακτηριστικά της εν λόγω μεθόδου, είναι η χρήση κατηγοριών και των συναρτώμενων με αυτές συστημάτων κωδικοποίησης του υλικού, με σκοπό τη βαθύτερη κατανόηση του περιεχομένου και των σημασιών που περικλείονται σε αυτό, Τσίγκανου Ι., «Ανάλυση Περιεχομένου», στο Φελλάς Κ, Μπαλούρδος Δ., *Κοινωνία και έρευνα. Σύγχρονες Ποσοτικές και Ποιοτικές Μέθοδοι*, Παπαζήση, Αθήνα, 2015, σσ. 245-246.

³⁶⁷ Τσιώλης Γ., 2014, ό.π., σ. 62.

³⁶⁸ Θανοπούλου Μ., 2015, ό.π., σ. 313.

4. Συνεντεύξεις με εκπροσώπους ΤοΣΠΠα - Ποιοτική ανάλυση δεδομένων

Στην παρούσα ενότητα, ακολουθεί η ανάλυση των δεδομένων της έρευνας που πραγματοποιήθηκε. Οι πληροφορίες που συλλέχθηκαν από τις συνεντεύξεις με εκπροσώπους των ΤοΣΠΠα, παρουσιάζονται σε μορφή πίνακα, έτσι όπως αυτές αναλύθηκαν, ταξινομήθηκαν και ομαδοποιήθηκαν, με σκοπό τη διαμόρφωση επιμέρους κατηγοριών και σε συνάρτηση με τα ερευνητικά ερωτήματα του αντίστοιχου οδηγού συνέντευξης.

- ❖ Η πρώτη συνέντευξη πραγματοποιήθηκε με εκπρόσωπο του ΤοΣΠΠα Μεταμόρφωσης.

	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΤοΣΠΠα ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗΣ
1.	Επίπεδο εγκληματικότητας στην περιοχή αρμοδιότητάς του Δήμου (ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά)	- Δεν έχει παρατηρηθεί βαριά εγκληματικότητα, όπως ένοπλες ληστείες (από το 2019 που ιδρύθηκε το ΤοΣΠΠα μέχρι και τον Φεβρουάριο του 2024). - Τα περιστατικά μικροεγκληματικότητας που παρατηρούνται, δεν βρίσκονται σε υψηλά ποσοστά, το οποίο αποδίδεται στην μικρή έκταση του Δήμου («κλειστή κοινωνία») και στη μη ύπαρξη σταθμών μετρό/προαστιακού στο Δήμο. - Μικρή αύξηση παραβατικών συμπεριφορών από ανήλικα άτομα (νεανική παραβατικότητα), σημειώθηκε το χρονικό διάστημα από το Φεβρουάριο έως το Μάιο του 2023, από συγκεκριμένα άτομα-κατοίκους του Δήμου (όχι «εισροές» από άλλες περιοχές), τα οποία ταυτοποιήθηκαν από την αστυνομία. Το εν λόγω φαινόμενο, βρίσκεται πλέον σε πτώση, δεν υφίστανται, δηλαδή, ιδιαίτερο πρόβλημα. - Ελάχιστες κλοπές από άτομα Ρομά - λόγω και της χωροταξικής τοποθεσίας του Δήμου (συνορεύει με Μενίδι και Ζεφύρι) - σε οικίες, οι οποίες δεν έχουν λάβει επαρκή μέτρα προστασίας (είσοδος δραστών από παλιές/ανασφάλιστες πόρτες).

2.	Έρευνες/μελέτες από το Δήμο, σχετικά με την κατάσταση της εγκληματικότητας	- Ποσοτική έρευνα το 2021, στο πλαίσιο δράσης σχετικά με την κατάσταση των ναρκωτικών στο Δήμο. Ωστόσο, δεν καταγράφηκε μεγάλη συμμετοχή-απήχηση ως προς τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων. - Υπάρχει πλάνο για διενέργεια ερευνών στο μέλλον, αναφορικά με την κακοποίηση γυναικών (όπου εστιάζει το Συμβούλιο) και σε δεύτερο χρόνο, για την νεανική παραβατικότητα (“bullying”). - Για περιστατικά εγκληματικότητας, υπάρχει άμεση πληροφόρηση και από τους ίδιους τους πολίτες.
3.	Κατηγορίες εγκλημάτων με αύξηση στο Δήμο, τόποι όπου επικεντρώνονται	- Νεανική παραβατικότητα, κυρίως σε σημεία εξωτερικά των σχολείων, μετά το πέρας των μαθημάτων και σε πλατείες με χαμηλό/ανεπαρκή φωτισμό.
4.	Άτομα/κατηγορίες του πληθυσμού που εμπλέκονται ως δράστες ή θύματα	- Ηλικιωμένα άτομα ως θύματα. - Νεαρά άτομα ως δράστες (ηλικιών 12 έως 17 ετών).
5.	Δράσεις πληροφόρησης των δημοτών, αναφορικά με θέματα εγκληματικότητας	- Πραγματοποιήθηκαν δέκα (10) με δεκαπέντε (15) δράσεις συνολικά (ημερίδες, ομιλίες, εκδηλώσεις), τις οποίες παρακολούθησε μεγάλο ποσοστό των δημοτών και οι οποίες διοργανώθηκαν, κατά κύριο λόγο, στο συνεδριακό κέντρο του Δήμου, καθώς και σε κεντρικές πλατείες, ενώ πλαισιώθηκαν από επιστήμονες και φορείς, στοχεύοντας σε άτομα όλων των ηλικιών. Ειδικότερα: • για την κακοποίηση των γυναικών, • για την κακοποίηση των παιδιών, • για την κακοποίηση των ζώων, με τη συμμετοχή ειδικής ομάδας συνοδών αστυνομικών σκύλων της ΕΛ.ΑΣ. και ενημέρωση από νομικό-μέλος του ΤοΣΠΠΑ, για το ισχύον νομικό πλαίσιο και τις επιβαλλόμενες ποινές σε παραβάτες, • για το πρόβλημα των ναρκωτικών (την παγκόσμια ημέρα κατά των ναρκωτικών), με πραγματοποίηση πορείας σε κεντρικές οδούς της πόλης και διανομή έντυπου ενημερωτικού υλικού για τους κινδύνους από τη χρήση των ναρκωτικών (πλαισίωση από το ΚΕ.Θ.Ε.Α.). Σημειώθηκε μεγάλη απήχηση και συμμετοχή του κοινού, καθώς και φορέων του Δήμου και μελών του ΤοΣΠΠΑ, • για την οδική ασφάλεια (σε μαθητές), σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Οδικής Ασφάλειας (Ι.Ο.ΑΣ.), • για το “cyberbullying”, σε συνεργασία με τη Δ/ση

		Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος της ΕΛ.ΑΣ., • ενημέρωση ηλικιωμένων στα Κ.Α.Π.Η. του Δήμου, για την προστασία τους από τις ηλεκτρονικές και τηλεφωνικές απάτες και τις κλοπές που παρατηρούνται σε οικίες, κατά τις οποίες οι δράστες χρησιμοποιούν διάφορα «τεχνάσματα» (προσποιούμενοι υπαλλήλους Δ.Ε.Η. κ.λπ.) - Κατά τη διάρκεια της καραντίνας πραγματοποιήθηκαν δράσεις διαδικτυακά (χρησιμοποίηση μέσων κοινωνικής δικτύωσης). - Μέσω των συνεδριάσεων του ΤοΣΠΠΑ που διεξάγονται κάθε ένα μήνα και είναι ανοιχτές στο κοινό.
6.	Ειδικότητες των μελών του ΤοΣΠΠΑ του Δήμου	- Οι ειδικότητες των μελών, με την τελευταία ανασυγκρότηση του ΤοΣΠΠΑ, είναι: Κοινωνιολόγος-Σύμβουλος Ψυχικής Υγείας-Ψυχοθεραπεύτρια, Εγκληματολογική Ψυχολόγος, Ψυχολόγος-Ψυχοθεραπεύτρια, Νομικός, Εκπαιδευτικός, Απόστρατοι Αξιωματικοί της Ελληνικής Αστυνομίας, εν ενεργεία Αστυνομικοί: ο Διοικητής του Τμήματος Τροχαίας Νέας Ιωνίας, ο Διοικητής του τοπικού Αστυνομικού Τμήματος και ο Διοικητής του τοπικού Τμήματος Ασφαλείας. - Συγκροτείται συνολικά από 10 μέλη, τα οποία είναι όλοι δημότες της πόλης. - Επιτυγχάνεται διεπιστημονική προσέγγιση.
7.	Δράση του ΤοΣΠΠΑ στον τομέα της ενημέρωσης - πληροφόρησης των δημοτών για το θεσμό	- Διενέργεια ημερίδων/ομιλιών και δράσεων, στις οποίες συμμετέχουν, κυρίως, ενήλικες και ηλικιωμένα άτομα. - Λειτουργία ιστοσελίδας στον κεντρικό ιστότοπο του Δήμου και χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης “facebook”, μέσω των οποίων, παρέχεται ενημέρωση στους πολίτες, για τις συνεδριάσεις που προγραμματίζονται από το ΤοΣΠΠΑ, ώστε να επιτυγχάνεται όσο το δυνατόν μεγαλύτερη προσέλευση-παρουσία και συμμετοχή (στόχος η προσέγγιση ατόμων νεαρής ηλικίας, που χρησιμοποιούν ως επί το πλείστον τα εν λόγω μέσα ενημέρωσης/επικοινωνίας). - Οι συνεδριάσεις διεξάγονται ανοιχτές προς το κοινό (μία φορά το μήνα) και οι δημότες καλούνται να συμμετέχουν σε αυτές. - Έχει προγραμματιστεί η διενέργεια δράσης, με τη συμμετοχή εκπροσώπων των Συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων και των Διευθυντών όλων των σχολείων του Δήμου, για συλλογική ενημέρωση, ως προς τους στόχους, σκοπούς και τις δράσεις που έχουν προγραμματιστεί από το ΤοΣΠΠΑ, στον τομέα της νεανικής παραβατικότητας.

		- Διανομή ενημερωτικού υλικού (κατά τη διάρκεια του έτους), που αφορά στο έργο και τους στόχους του Συμβουλίου.
8.	Στάση των δημοτών για το έργο του ΤοΣΠΠα	- Μεγάλη η ανταπόκριση. Αρκετά μεγάλη μερίδα του πληθυσμού συμμετέχει και έχει διατυπώσει θετική γνώμη για τη λειτουργία του Συμβουλίου, το οποίο προκύπτει από τον αριθμό συμμετοχής στις δράσεις και τα αιτήματα των δημοτών που λαμβάνονται από το ΤοΣΠΠα, για ζητήματα αρμοδιότητάς του. - Ένα μικρό μέρος του πληθυσμού «αντιστέκεται», λόγω: • δυσπιστίας ως προς τη λειτουργία και το σκοπό του Συμβουλίου, • τον τρόπο διασύνδεσης και συνεργασίας με την αστυνομία, • λόγω πολιτικής ιδεολογίας. - Αυξημένη η συμμετοχή ηλικιωμένων, κυρίως, ατόμων. - Αρνητική στάση Συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων ορισμένων σχολείων.
9.	Δράση του ΤοΣΠΠα στο σχεδιασμό και υλοποίηση προγραμμάτων πρόληψης του εγκλήματος (προγράμματα, διεταιρικότητα)	- Σε πλατείες όπου υπήρχε ανεπαρκής φωτισμός και είχε παρατηρηθεί εκδήλωση νεανικής παραβατικότητας, έγιναν σχετικές υπομνήσεις προς το Δήμο και κατόπιν ελήφθησαν μέτρα βελτίωσης του φωτισμού (τοποθέτηση λαμπτήρων ισχυρότερης φωτεινότητας). - Συνδιοργάνωση σε συνεργασία με το ΚΕ.Θ.Ε.Α., ποδοσφαιρικού αγώνα μεταξύ της τοπικής ομάδας της Μεταμόρφωσης και ατόμων που έχουν ενταχθεί στο ΚΕ.Θ.Ε.Α., με σύνθημα «κατά των ναρκωτικών και την ανάδειξη του υγιούς αθλητικού πνεύματος, ως πρότυπου ζωής, μακριά από ουσίες και εξαρτήσεις». - Σχεδιάζεται η διενέργεια έρευνας, αναφορικά με την επίδραση του “gaming”, του διαδικτύου και των παρεχόμενων από αυτό πληροφοριών και γενικότερα της επίδρασης της τεχνολογίας στα άτομα νεαρής ηλικίας και στην εκδήλωση νεανικής παραβατικότητας, με σκοπό την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων, για την πραγματοποίηση σχετικών δράσεων ενημερωτικού και προληπτικού χαρακτήρα.
10.	Συνεργασία - δικτύωση του ΤοΣΠΠα με άλλους Δήμους ή/και φορείς	- Συνεργασία με: • Υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας: Τοπικό Αστυνομικό Τμήμα και Τμήμα Ασφάλειας, Δ/ση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος, Τμήμα Τροχαίας • ΚΕ.Θ.Ε.Α. • Το Χαμόγελο του Παιδιού • Ιδιώτες επιστήμονες (εθελοντές).

		- Έχει γίνει προσπάθεια επικοινωνίας με κοντινούς δήμους, για τους οποίους, όμως, προέκυψε ότι δεν λειτουργούν ΤοΣΠΠΑ. Επιπρόσθετα, δεν έχει υπάρξει προσέγγιση από άλλα ΤοΣΠΠΑ και ούτε κάποιου είδους συνεργασία. - Συμμετοχή σε ημερίδα το 2022 (στο Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Πειραιώς, ύστερα από πρόσκληση της Καθηγήτριας κυρίας Ζαραφωνίτου), όλων των ΤοΣΠΠΑ που έχουν συσταθεί και λειτουργούν, κατά την οποία πραγματοποιήθηκε επικοινωνία, ανταλλαγή πληροφοριών και προβολή του έργου που έχουν επιτελέσει. - Επικοινωνία με τους Συλλόγους Γονέων και Κηδεμόνων και πρόσκληση για συμμετοχή σε δράσεις στο συνεδριακό κέντρο του Δήμου.
11.	Συνεργασία με το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη	- Το 2020, ύστερα από πρόσκληση από το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, διεξήχθη συνεδρίαση με στελέχη του Υπουργείου, κατά την οποία παρασχέθηκε ενημέρωση για την ύπαρξη της Ε.Π.Σ.Α. και την επικείμενη λειτουργία της, ως «ομπρέλα» για όλα τα ΤοΣΠΠΑ. Στην εν λόγω συνάντηση, μέλη των ΤοΣΠΠΑ που είχαν παρευρεθεί, ανέφεραν προβλήματα που αντιμετωπίζουν κατά τη λειτουργία τους.
12.	Συνεργασία με το Αστυνομικό Τμήμα της γειτονιάς	- Η συνεργασία και επικοινωνία με το τοπικό Αστυνομικό Τμήμα και Τμήμα Ασφαλείας (Διοικητές), αξιολογείται ως «πολύ καλή». Πραγματοποιείται ανά τακτά χρονικά διαστήματα και παρέχονται στοιχεία (ανώνυμα), ώστε να γνωρίζει το ΤοΣΠΠΑ που χρειάζεται να επικεντρωθεί και να πραγματοποιήσει δράσεις. - Συνεργασία στο πλαίσιο ημερίδας που διοργανώθηκε από το Συμβούλιο, για την κακοποίηση των γυναικών, με την παροχή στατιστικών στοιχείων.
13.	Εποπτεία και συντονισμός του ΤοΣΠΠΑ από την Επιτροπή Περιφερειακής Συνεργασίας και Ασφάλειας (Ε.Π.Σ.Α.)	Δεν έχει υπάρξει.

14.	Χρησιμότητα του ΤοΣΠΠα στην πρόληψη της εγκληματικότητας	- Οι πολίτες, μέσω των ανοιχτών συνεδριάσεων που διενεργούνται κάθε μήνα από το ΤοΣΠΠα, έχουν τη δυνατότητα να επικοινωνούν με τα μέλη του Συμβουλίου και να αναφέρουν αυτοπροσώπως τα προβλήματά τους, που σχετίζονται με την εγκληματικότητα και ακολούθως το ΤοΣΠΠα, να προβαίνει στην αντιμετώπιση ή διαχείριση αυτών, είτε να αναφέρει-γνωστοποιεί τα εν λόγω προβλήματα, στους αρμόδιους φορείς. - Επιτυγχάνεται άμεση επαφή με τους πολίτες και διαπροσωπική επικοινωνία. Οι πολίτες μέσω των συνεδριάσεων και των δράσεων που υλοποιούνται, γνωρίζουν προσωπικά τα μέλη του ΤοΣΠΠα και δεν διστάζουν να αναφέρουν προβλήματά τους. - Ενημέρωση/πληροφόρηση θυμάτων (όπως οι κακοποιημένες γυναίκες), αναφορικά με τα δικαιώματά τους και τους φορείς που μπορούν να απευθυνθούν για βοήθεια/αρωγή. - Ενημέρωση/πληροφόρηση των δημοτών για την υπάρχουσα κατάσταση εγκληματικότητας και ευαισθητοποίηση για συμμετοχή στην αντιμετώπιση. - Τα μέλη του ΤοΣΠΠα, λόγω του ότι είναι δημότες της πόλης, έχουν προσωπική αντίληψη των προβλημάτων που παρατηρούνται και σχετίζονται με την εγκληματικότητα.
15.	Παρακολούθηση των υλοποιούμενων δράσεων/προγραμμάτων και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων τους	- Επί τόπου αξιολόγηση κατά τη διεξαγωγή των δράσεων, από τα μέλη του ΤοΣΠΠα, τα οποία συμμετέχουν ενεργά σε αυτές. - Μέσω αμφίδρομης επικοινωνίας με τους πολίτες. - Μέσω της ασκούμενης κριτικής από τους δημότες και των προτάσεών τους («οι συμπολίτες είναι οι κριτές»).
16.	Προβλήματα - δυσχέρειες κατά την εκπλήρωση της αποστολής	- Δυσπιστία από ένα μέρος των δημοτών, λόγω πολιτικής ιδεολογίας, αλλά και λόγω της διασύνδεσης του Συμβουλίου με την αστυνομία. - Ένα μέρος της τοπικής κοινωνίας έχει διαστρεβλωμένη άποψη για το ρόλο του Συμβουλίου. - Γραφειοκρατικά προβλήματα ακόμη και με τις ίδιες τις Υπηρεσίες του Δήμου, π.χ. για διενέργεια μιας δράσης απαιτείται άδεια από την αρμόδια Αντιδημαρχία και σε περίπτωση ένστασης, η τελική απόφαση εκδίδεται από τον Δήμαρχο, διαδικασία η οποία είναι χρονοβόρα. - Υφίστανται οικονομικά ζητήματα, δεν υπάρχει, δηλαδή, αυτοτέλεια και επάρκεια οικονομικών πόρων και εξοπλισμού για την υλοποίηση δράσεων και ιδίως των «μεγάλων», με αποτέλεσμα να επιβαρύνεται ο Δήμος, ενώ σε πολλές περιπτώσεις, τα χρήματα που χρειάζονται

		παρέχονται από τα ίδια τα μέλη του ΤοΣΠΠα, τα οποία συμμετέχουν άμισθι. - Άρνηση συνεργασίας από Συλλόγους Γονέων και Κηδεμόνων ορισμένων σχολείων («αντιστέκονται»), οι οποίοι θεωρούν ότι τυχόν υλοποίηση δράσεων από το ΤοΣΠΠα και ιδίως εντός του χώρου του σχολείου, συνεπάγεται «στιγματισμό» για το ίδιο το σχολείο, τους γονείς και τους μαθητές. Επιπρόσθετα, έχει παρατηρηθεί να μην συμμετέχουν σε δράσεις που έχουν, κατά καιρούς, διοργανωθεί στο συνεδριακό κέντρο του Δήμου.
17.	Προτεινόμενα μέτρα για τη βελτίωση της λειτουργίας	- Όσο το δυνατόν μεγαλύτερη συμμετοχή του κοινού, συνεπάγεται επαρκέστερη πληροφόρηση για τα προβλήματα που επικρατούν, ενώ ενισχύεται και ο ρόλος του Συμβουλίου. - Να επανασυσταθεί και τεθεί σε λειτουργία το ΚεΣΠΠα, για το συντονισμό και καθοδήγηση (κατευθυντήριες γραμμές) των ΤοΣΠΠα ως προς τις δράσεις που αναλαμβάνουν, αλλά και για τα θέματα με τα οποία θα πρέπει να ασχοληθούν. - Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σε οργανωμένο επίπεδο και επιδίωξη σύναψης περισσότερων συνεργασιών.
18.	Κρίσεις για την αποστολή των ΤοΣΠΠα	- Μόνο θετικά αποτελέσματα μπορεί να προσφέρει ο συγκεκριμένος θεσμός, ο οποίος βασίζεται στον εθελοντισμό. - Συμβάλει στην προστασία της τοπικής κοινωνίας, μέσω της ενίσχυσης του τομέα της πρόληψης της εγκληματικότητας, όπου παρατηρείται «κενό». - Παροχή ενημέρωσης στους πολίτες για τα δικαιώματά τους, για το τι οδηγεί στην εγκληματικότητα, τις συνέπειες από την εκδήλωση εγκληματικών συμπεριφορών (πού οδηγούνται, δηλαδή, τα άτομα αυτά), με σκοπό την αποφυγή.

- ❖ Η επόμενη συνέντευξη, πραγματοποιήθηκε με εκπρόσωπο του ΤοΣΠΠα Μοσχάτου-Ταύρου.

	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΤοΣΠΠα ΜΟΣΧΑΤΟΥ - ΤΑΥΡΟΥ
1.	Επίπεδο εγκληματικότητας στην περιοχή αρμοδιότητάς του Δήμου (ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά)	- Δεν παρατηρούνται ιδιαίτερα προβλήματα εγκληματικότητας (δηλαδή, όχι σε ανησυχητικό επίπεδο). - Μεγαλύτερα ποσοστά εγκληματικότητας - συγκριτικά με την περιοχή του Μοσχάτου - παρατηρούνται στην περιοχή του Ταύρου, όπου υφίστανται σε μεγάλο βαθμό επαγγελματικοί χώροι, έχει απόμερα και σκοτεινά σημεία και γειτνιάζει με το Βοτανικό, που αποτελεί βιομηχανικού τύπου περιοχή. - Παράγοντας επίδρασης στη σημειούμενη εγκληματικότητα, αποτελεί και η θέση του Δήμου (χωροταξικά), λόγω γειτνίασης με καταυλισμό Ρομά.
2.	Έρευνες/μελέτες από το Δήμο, σχετικά με την κατάσταση της εγκληματικότητας	- Έρευνα το έτος 2018, σε συνεργασία με το Εργαστήριο Ασστακής Εγκληματολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου (ΕΑΣΤΕ), το οποίο πραγματοποίησε το σχεδιασμό, από την οποία εξήχθησαν χρήσιμα συμπεράσματα, αναφορικά με το αίσθημα ανασφάλειας των κατοίκων του Δήμου Μοσχάτου-Ταύρου: • υψηλότερο στο γυναικείο φύλο • εξαρτάται από την περιοχή (όπως επάρκεια φωτισμού). Η εν λόγω έρευνα, αποτελεί «καλό παράδειγμα», για την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων, με σκοπό τη βελτίωση των πρακτικών και ενεργειών που εφαρμόζονται από το ΤοΣΠΠα.
3.	Κατηγορίες εγκλημάτων με αύξηση στο Δήμο, τόποι όπου επικεντρώνονται	- Η εγκληματικότητα εστιάζεται, κυρίως: • σε κλοπές/διαρρήξεις οικιών • κλοπές εν οδώ (μικροαντικειμένων π.χ. κινητά τηλέφωνα, τσάντες πεζών κ.λπ.) σε μεγάλες οδικές αρτηρίες, πλησίον των γραμμών του προαστιακού και σε περιοχές με πυκνή δόμηση • σε παραβατικότητα ανηλίκων, κυρίως στην περιοχή του Ταύρου, κοντά σε σχολείο ΕΠΑΛ. (τα εν λόγω στοιχεία προκύπτουν από πληροφόρηση από την τοπική Αστυνομία, μέχρι το έτος 2016).

4.	Άτομα/κατηγορίες του πληθυσμού που εμπλέκονται ως δράστες ή θύματα	- Οι δράστες, προέρχονται, κυρίως, από όμορες και άλλες περιοχές.
5.	Δράσεις πληροφόρησης των δημοτών, αναφορικά με θέματα εγκληματικότητας	- Σε πολιτιστικό κέντρο του Δήμου και σε σχολεία, έχουν πραγματοποιηθεί ενημερώσεις: • για τις σύγχρονες μορφές εγκληματικότητας που λαμβάνουν χώρα μέσω του διαδικτύου (όπως απάτες), καθώς και για πηγές, όπου μπορούν να λάβουν περισσότερο εξειδικευμένη γνώση • για την ασφάλεια στο διαδίκτυο • την μικροεγκληματικότητα (κλοπές/διαρρήξεις). - Χρειάζεται μεγαλύτερη προσπάθεια στον τομέα αυτό (να γίνουν περισσότερες δράσεις)
6.	Ειδικότητες των μελών του ΤοΣΠΠΑ του Δήμου	- Στην τελευταία θητεία, οι ειδικότητες των μελών που συμμετείχαν στο ΤοΣΠΠΑ, ήταν: κοινωνιολόγοι, ψυχολόγοι, εγκληματολόγοι, κοινωνικός λειτουργός, νομικοί και Αστυνομικοί: Διοικητές από το οικείο Αστυνομικό Τμήμα και Τμήμα Ασφάλειας. - Σημαντικό στοιχείο είναι τα μέλη του ΤοΣΠΠΑ να έχουν εμπειρία στον τομέα της εξειδίκευσής τους και να αποπνέουν σοβαρότητα.
7.	Δράση του ΤοΣΠΠΑ στον τομέα της ενημέρωσης - πληροφόρησης των δημοτών για το θεσμό	- Ενημέρωση, αξιοποιώντας τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης του Δήμου και ιστοσελίδας του ΤοΣΠΠΑ στον ιστότοπο του Δήμου.
8.	Στάση των δημοτών για το έργο του ΤοΣΠΠΑ	- Τα έτη 2010-2012, οι εκδηλώσεις είχαν σημαντική απήχηση (ήταν αρκετά «ζωντανές»), ωστόσο μετέπειτα, άρχισαν να φθίνουν βαθμιαία, όσον αφορά στην προσέλευση και συμμετοχή του κοινού (αποδίδεται σε σημαντικό βαθμό, στο αίσθημα κόπωσης των μελών της κοινωνίας, λόγω και των οικονομικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν).
9.	Δράση του ΤοΣΠΠΑ στο σχεδιασμό και υλοποίηση προγραμμάτων πρόληψης του εγκλήματος (προγράμματα, διαιτηρικότητα)	- Τουλάχιστον μια φορά το μήνα, προγραμματίζονται ή υλοποιούνται δράσεις (κατόπιν συνεδριάσεων που διεξάγονται για τον απαιτούμενο σχεδιασμό), όπως ημερίδες και εκδηλώσεις. - Το Συμβούλιο, με τη σύστασή του, αρχικά, το 2003, ήταν «άτονο/λίγο αδρανές». Ωστόσο, από το 2009 και μετέπειτα, πραγματοποιήθηκε πληθώρα εκδηλώσεων/ημερίδων:

		• για την ασφάλεια στο διαδίκτυο (4 εκδηλώσεις από το 2009) • για τους πρόσφυγες (σε συνεργασία με το Χαμόγελο του Παιδιού), για αποφυγή υιοθέτησης εγκληματικής συμπεριφοράς • για τον Αστυνομικό της Γειτονιάς (ΑτΓ) - ενημέρωση της τοπικής κοινότητας για τον εν λόγω θεσμό. - Πρόταση για περισσότερο φωτισμό στους δρόμους του Δήμου. - Εκτύπωση και διαμοιρασμός του Οδηγού Ασφάλειας «Για να νιώθουμε ασφαλείς», σε σχολεία και επαγγελματικούς φορείς, το οποίο παρέχει οδηγίες σχετικά με το πώς μπορείς κανείς να προφυλαχθεί από ενδεχόμενη θυματοποίησή του.
10.	Συνεργασία - δικτύωση του ΤοΣΠΠΑ με άλλους Δήμους ή/και φορείς	- Με τοπικούς εκπαιδευτικούς φορείς. - Άλλοι Δήμοι έχουν ζητήσει από το ΤοΣΠΠΑ, παροχή πληροφοριών και βοήθεια για τη σύσταση και λειτουργία (ωστόσο, μεγάλοι δήμοι δεν έχουν προβεί ακόμη στη σύσταση). - Συμμετοχή σε ημερίδα το 2022 στον Πειραιά, μαζί με εκπροσώπους έτερων ΤοΣΠΠΑ που έχουν συσταθεί και λειτουργούν (Δήμων Πειραιά, Παπάγου-Χολαργού, Μεταμόρφωσης), όπου έγινε ανταλλαγή τεχνογνωσίας, πληροφοριών, βιωμάτων/εμπειριών, τρόπων αντιμετώπισης προβλημάτων που σχετίζονται με την εγκληματικότητα. - Με τις κοινωνικές υπηρεσίες του ίδιου του Δήμου, συνεργασία σε ζητήματα που απαιτούν κοινή αντιμετώπιση.
11.	Συνεργασία με το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη	- Το 2006, υπήρξε πρόσκληση από το ΚεΣΠΠΑ, από το οποίο δόθηκαν κατευθυντήριες οδηγίες, προσανατολισμοί και ο θεσμός άρχισε να αναβαθμίζεται («να παίρνει σάρκα και οστά»).
12.	Συνεργασία με το Αστυνομικό Τμήμα της γειτονιάς	- Πολύτιμες πληροφορίες έχουν παρασχεθεί από τους Διοικητές του οικείου αστυνομικού Τμήματος και Τμήματος Ασφαλείας: πληροφόρηση για την γεωγραφική κατανομή της εγκληματικότητας (χαρτογράφηση και άντληση στατιστικών στοιχείων έως το 2016).

13.	Εποπτεία και συντονισμός του ΤοΣΠΠα από την Επιτροπή Περιφερειακής Συνεργασίας και Ασφάλειας (Ε.Π.Σ.Α.)	Δεν υφίστανται.
14.	Χρησιμότητα του ΤοΣΠΠα στην πρόληψη της εγκληματικότητας	- Να διεγείρει τις δυνάμεις της τοπικής κοινότητας στην πρόληψη της παραβατικότητας και όχι στην καταστολή. - Στην καταπολέμηση των εγκληματογόνων εστιών. - Στον τομέα της διαμεσολάβησης (να αντιπαρέλθει, δηλαδή, τις αντιδικίες, εξωδικαστική επίλυση διαφορών/προστριβών), ως κοινωνικός μηχανισμός επίλυσης διαφορών. Για παράδειγμα, σε περίπτωση παρατήρησης, από εκπαιδευτικούς, παραβατικών συμπεριφορών μαθητών, μπορούν να αναφέρουν το πρόβλημα στο ΤοΣΠΠα του Δήμου, ώστε εκείνο, να έρθει σε επαφή με το οικογενειακό περιβάλλον του παραβάτη και να λειτουργήσει διαμεσολαβητικά και αποτρεπτικά τυχόν συνέχειας ή κλιμάκωσης αντίστοιχων συμπεριφορών. - Στη διασύνδεση με τις κοινωνικές Υπηρεσίες του Δήμου για περιστατικά ενδοσχολικής βίας που καταγγέλλονται (συνέργεια στον τομέα της αντιμετώπισης). - Εξεύρεση απασχόλησης σε άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (π.χ. ουσιοεξαρτημένοι, άνεργοι, αποφυλακισμένοι), ώστε να αποτραπεί ενδεχόμενη στροφή τους σε παράνομες δραστηριότητες με σκοπό την επιβίωση/βιοπορισμό τους, αλλά και τυχόν υποτροπή εκείνων που έχουν ήδη εγκληματήσει. - Παροχή οδηγιών στους κατοίκους σχετικά με το πώς πρέπει να προφυλαχθούν και να αποφύγουν ενδεχόμενη θυματοποίησή τους. - Αποτελεί δέκτη προτάσεων-μέτρων από τους κατοίκους, για ζητήματα που αφορούν στην προφύλαξή τους από προβλήματα εγκληματικότητας και τα οποία (μέτρα) μπορούν να λειτουργήσουν αποτρεπτικά της εκδήλωσης παραβατικών και εγκληματικών συμπεριφορών (π.χ. αναφορικά με βελτίωση του φωτισμού στους δρόμους ή τοποθέτηση καμερών σε συγκεκριμένα σημεία-δρόμους).

15.	Παρακολούθηση των υλοποιούμενων δράσεων/προγραμματών και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων τους	Όχι σε συντεταγμένο και οργανωμένο βαθμό.
16.	Προβλήματα - δυσχέρειες κατά την εκπλήρωση της αποστολής	- Απουσία μεγάλου μέρους των μελών κατά τις συνελεύσεις του Συμβουλίου, λόγω επαγγελματικών τους υποχρεώσεων και έλλειψης διαθέσιμου χρόνου. - Αδιαφορία από τον κόσμο, η οποία αποδίδεται έως ένα βαθμό στην οικονομική κρίση και τα συναφή προβλήματα που αντιμετωπίζουν στην καθημερινότητά τους. - Διαθεσιμότητα οικονομικών πόρων.
17.	Προτεινόμενα μέτρα για τη βελτίωση της λειτουργίας	- Βιωματικού τύπου/διαδραστική επαφή με το κοινό, πέρα από τις δράσεις που πραγματοποιούνται (στις οποίες έχει παρατηρηθεί μικρή προσέλευση κατοίκων). Καλύτερη επικοινωνία με το κοινό, ώστε να αντιληφθεί το ρόλο και τη σημασία του θεσμού, ότι προσφέρεται, δηλαδή, για το δικό του καλό και ότι πρέπει να παγιωθεί αίσθημα τάξης και ασφάλειας.Επανασύσταση του ΚεΣΠΠα., ως κεντρικός πόλος και άξονας: υπόδειξης πολιτικών, μεταλαμπαδευσης καλών πρακτικών, ανταλλαγής στατιστικών στοιχείων, πεπραγμένων και γενικότερα, για την επίβλεψη του έργου των ΤοΣΠΠα από «καθέδρας». - Παρουσία των μελών κατά τις συνεδριάσεις σε τακτική βάση και συμμετοχή στις δράσεις που σχεδιάζονται και υλοποιούνται. Συνειδητοποίηση του ρόλου και στόχου που καλείται να επιτελέσει ως θεσμός. - Εξεύρεση πόρων και πηγών χρηματοδότησης, ώστε το έργο των ΤοΣΠΠα να γίνει περισσότερο «καρποφόρο» (οι παρεχόμενοι από το Δήμο πόροι δεν επαρκούν). - Αξιοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων για παροχή οικονομικών πόρων, αλλά και σχεδίων και πρακτικών για την πραγματοποίηση ερευνών στο πεδίο (για την εξαγωγή αξιόπιστων και επιστημονικά εμπεριστατωμένων συμπερασμάτων). - Τακτική συνεργασία με συναρμόδιους φορείς και οργανώσεις. - Να υπάρχει συμμετοχή/αντιπροσώπευση από όλες τις κοινωνικές ομάδες της πόλης στο ΤοΣΠΠα, ώστε να επικοινωνήσουν τα προβλήματα, τις ανησυχίες/αγωνίες, τις απόψεις, τις ιδέες/προτάσεις τους. - Να αντικρουστεί η παρατηρούμενη δυσπιστία, αναφορικά με το κατά πόσο μπορεί να είναι αποτελεσματικός ο θεσμός.

18.	Κρίσεις για την αποστολή των ΤοΣΠΠα	- Πρόκειται για κοινοτικού χαρακτήρα όργανο, που συνεισφέρει βοηθητικά στον τομέα της πρόληψης από «κάτω» («η δουλειά γίνεται από κάτω») και όχι για να καταστείλει το έγκλημα στη ρίζα του. - Πρόκειται για ποιοτικού χαρακτήρα θεσμό, ο οποίος θα πρέπει να ωθεί στην κατάστροψη και καλλιέργεια τοπικής αντεγκληματικής πολιτικής, για την οποία απαιτείται αξιολόγηση, στάθμιση και να βασίζεται σε πραγματικούς δείκτες και δεδομένα, καθώς και στα προβλήματα της εκάστοτε περιοχής, σε συνεργασία με την τοπική αστυνομική αρχή. - Απαιτείται βούληση («καλή θέληση»), συντονισμός όλων των ΤοΣΠΠα, «να βαδίσουν μαζί και να αφουγκραστούν το σφυγμό της κοινότητας και να τον αξιοποιήσουν όσο το δυνατόν περισσότερο».
-----	--	---

❖ Η τρίτη συνέντευξη πραγματοποιήθηκε με εκπρόσωπο του ΤοΣΠΠα Πειραιά.

	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΤοΣΠΠα ΠΕΙΡΑΙΑ
1.	Επίπεδο εγκληματικότητας στην περιοχή αρμοδιότητάς του Δήμου (ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά)	- Δεν παρατηρείται βαριά εγκληματικότητα (οργανωμένο έγκλημα), αλλά μικροεγκληματικότητα όπως: διαρρήξεις σε καταστήματα, μικρο-διακίνηση ναρκωτικών ουσιών, εκμετάλλευση ανηλίκων, παραβατικότητα στο διαδίκτυο. - Είναι αυξημένο το αίσθημα φόβου των δημοτών, συγκριτικά με τον πραγματικό κίνδυνο/ποσοστό της καταγεγραμμένης εγκληματικότητας, όπως για παράδειγμα, στις απομακρυσμένες περιοχές των Καμινίων και της Κοκκινιάς, όπου κατοικούν άτομα Ρομά.
2.	Έρευνες/μελέτες από το Δήμο, σχετικά με την κατάσταση της εγκληματικότητας	Έρευνα του ΕΑστΕ του Παντείου Πανεπιστημίου που πραγματοποιήθηκε το 2022, για τη μέτρηση του αισθήματος ασφάλειας και του φόβου των κατοίκων και καταστηματαρχών του Δήμου.
3.	Κατηγορίες εγκλημάτων με αύξηση στο Δήμο, τόποι όπου επικεντρώνονται	- Βανδαλισμοί δημόσιας περιουσίας σε συστηματικό βαθμό (σε παιδικές χαρές, στο δημοτικό φωτισμό), από συμμορίες ατόμων νεαρής ηλικίας. - Σε παιδικές χαρές με ανεπαρκή φωτισμό, στο λιμάνι και στην κεντρική αγορά («παζάρι») του Πειραιά, έχει παρατηρηθεί χρήση και διακίνηση ναρκωτικών ουσιών,

		ενώ εγκαταλελειμμένα κτίρια, αποτελούν τόπους συγκέντρωσης και καταφυγής ατόμων που εμπλέκονται σε εγκληματικές δραστηριότητες, όπως κλοπές.
4.	Άτομα/κατηγορίες του πληθυσμού που εμπλέκονται ως δράστες ή θύματα	- Συμμορίες ατόμων νεαρής ηλικίας, επιδίδονται σε κλοπές μικροαντικειμένων (συσκευές κινητών τηλεφώνων, χρημάτων κ.λπ.). - Μετακινούμενες πληθυσμιακές ομάδες, επιδίδονται σε κλοπές, βανδαλισμούς, κατάληψη δημόσιων υποδομών όπως πλατείες. Σε περιοχές όπως η Κοκκινιά, έχει δημιουργηθεί φόβος στους κατοίκους, εξαιτίας της δράσης των συγκεκριμένων ομάδων.
5.	Δράσεις πληροφόρησης των δημοτών, αναφορικά με θέματα εγκληματικότητας	- Έχουν πραγματοποιηθεί διαδραστικές ημερίδες στο δημοτικό θέατρο και σε σχολεία (αμφιθέατρα), για την ενδοοικογενειακή και ενδοσχολική βία και γενικότερα για την παραβατικότητα των ανηλίκων. - Σχεδιάζεται υλοποίηση δράσεων σε σχολεία: για την ενημέρωση αναφορικά με την παραβατικότητα των ανηλίκων εν γένει, αλλά και ειδικότερα στο διαδίκτυο (όπως η εκδικητική πορνογραφία), καθώς και για τις συνέπειες (κανόνες/νόμους) που υφίστανται, σε περίπτωση εκδήλωσης παραβατικών συμπεριφορών (δηλαδή, ότι «λογοδοτούν»).
6.	Ειδικότητες των μελών του ΤοΣΠΠΑ του Δήμου	Νομικός-Εγκληματολόγος, Κοινωνιολόγοι, Ιατρός, Επιμελήτρια Ανηλίκων, Αστυνομικός, Λιμενικός, Δημοτικός Αστυνομικός και μέλη από τον Εμπορικό και Δικηγορικό Σύλλογο Πειραιά (11 μέλη συνολικά).
7.	Δράση του ΤοΣΠΠΑ στον τομέα της ενημέρωσης - πληροφόρησης των δημοτών για το θεσμό	- Χρησιμοποίηση της ιστοσελίδας του Δήμου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης («facebook»). - Με μηνύματα «σποτάκια» στο δημοτικό ραδιοφωνικό σταθμό «Κανάλι 1». Σχεδιάζεται να ενταχθεί ενότητα στον εν λόγω δημοτικό σταθμό - με προβολή τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα - η οποία θα επικεντρώνεται σε ζητήματα, σχετικά με το ΤοΣΠΠΑ και την πρόληψη της παραβατικότητας, με στόχο τη διατήρηση της επικοινωνίας με το κοινό. - Σχεδιάζεται διαμοιρασμός φυλλαδίου (επικοινωνιακού-ενημερωτικού υλικού) σε διάφορους φορείς, κέντρα και κοινότητες, καθώς και σε όλα τα σχολεία του Δήμου, με σκοπό την ενημέρωσή τους, ως προς την ύπαρξη και την αποστολή του ΤοΣΠΠΑ. - Υπάρχει πρόθεση σχεδιασμού και δημιουργίας

		λογότυπου-σήματος του ΤοΣΠΠα, που θα λειτουργεί επικοινωνιακά και αναγνωριστικά.
8.	Στάση των δημοτών για το έργο του ΤοΣΠΠα	- Πολύ θετική η στάση των δημοτών, όπως προκύπτει από τη συμμετοχή τους στις δράσεις που έχουν υλοποιηθεί («ο κόσμος έχει ανάγκη το συγκεκριμένο θεσμό»). - Θεωρείται δεδομένη η συμμετοχή του κοινού «όπου πρόλαβε και πήγε το ΤοΣΠΠα οι θύρες ήταν ανοιχτές», ωστόσο, χρειάζεται οργάνωση.
9.	Δράση του ΤοΣΠΠα στο σχεδιασμό και υλοποίηση προγραμμάτων πρόληψης του εγκλήματος (προγράμματα, διεταιρικότητα)	- Ένταξη/σύσταση του ΤοΣΠΠα στο πλαίσιο του ευρωπαϊκά χρηματοδοτούμενου προγράμματος “BSFS”, το οποίο είχε ως στόχο την ενίσχυση της αστικής ασφάλειας και μέσω αυτού, πραγματοποιήθηκαν χωρικές παρεμβάσεις (όπως αναβάθμιση παιδικών χαρών και σχολείων, ασφάλιση εγκαταλελειμμένων κτιρίων), ενημέρωση ατόμων που έχουν θυματοποιηθεί, υλοποίηση εκπαιδευτικών σεμιναρίων/ημερίδων για την αστική ασφάλεια κ.ά.. - Προσφάτως, πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα του ΤοΣΠΠα, δράση σε Γυμνάσιο του Πειραιά, με θέμα: «Πρόληψη και αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας», στην οποία συμμετείχαν αρκετά σχολεία του Δήμου. Αποτελεί στόχο, η επίτευξη περισσότερο ενεργής παρουσίας στην εκπαιδευτική κοινότητα (σχολεία). - Στα άμεσα σχέδια του Συμβουλίου, είναι η υλοποίηση κοινής δράσης με το «Δίκτυο Κοινωνικών Δομών του Δήμου», με θέμα για την ενδοσχολική βία, καθώς και δράση για την ενδοοικογενειακή βία. - Λειτουργία, σε ψηφιακό επίπεδο, της συνεργατικής πλατφόρμας «Διαχείρισης Αστικών Κινδύνων» (“CURiM”), την οποία μπορούν να χρησιμοποιούν (ανώνυμα) οι πολίτες - μέσω των συσκευών κινητών τηλεφώνων - και μέσω αυτής, να συλλέγονται στοιχεία για περιοχές (ανά δημοτικό διαμέρισμα), όπου παρουσιάζονται προβλήματα που σχετίζονται με εγκληματικές και παραβατικές συμπεριφορές. - Φωτισμός σκοτεινών σημείων και χωρικές παρεμβάσεις, με στόχο την αναβάθμιση περιοχών όπου παρατηρούνται προβλήματα.
10.	Συνεργασία - δικτύωση του ΤοΣΠΠα με άλλους Δήμους ή/και φορείς	- Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τέθηκε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το ζήτημα της παραβατικότητας του Δήμου Πειραιά, ενώ πραγματοποιήθηκε συμμετοχή στην ετήσια συνάντηση των πόλεων της Ευρώπης, που διεξήχθη στην Πολωνία το 2022. - Συνεργασία σε δράσεις και ημερίδες που υλοποιήθηκαν

		με: τον Εμπορικό Σύλλογο Πειραιά, το Δικηγορικό Σύλλογο, Επιμελητές Ανηλίκων, το Κ.Ε.Θ.Ι., Συλλόγους Γονέων και Κηδεμόνων, Διευθυντές των σχολείων (στην πλειονότητά τους), καθώς και τη Διεύθυνση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Πειραιά. Η δικτύωση με τους φορείς, σε τοπικό επίπεδο χαρακτηρίζεται «άριστη». - Συνεργασία με την ειδική Μονάδα Ενημέρωσης Θυμάτων Εγκληματικότητας (Μ.Ε.Θ.Ε.) του Δήμου και την Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων Πειραιά «Ο Καλός Ποιμήν». - Υπάρχει πρόθεση και βούληση για επαφή με δήμους που δεν έχουν συστήσει ΤοΣΠΠΑ, έχουν, όμως, εκδηλώσει ενδιαφέρον, αλλά και με εκείνους τους δήμους, που δεν έχουν δείξει ακόμη ενδιαφέρον για το θεσμό, με στόχο την επικοινωνία, ευαισθητοποίηση και μεταλαμπάδευση της εμπειρίας και αποκτηθείσας γνώσης. Στο πλαίσιο αυτό, έχει, μέχρι στιγμής, ζητηθεί η παροχή τεχνογνωσίας/βοήθειας και έχουν γίνει ήδη συναντήσεις-επαφές με τον Δήμο Κρωπίας, τον Δήμο Ζακύνθου και τον Δήμο Μεγαρέων.
11.	Συνεργασία με το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη	Δεν αναφέρθηκε.
12.	Συνεργασία με το Αστυνομικό Τμήμα της γειτονιάς	Συμμετοχή αστυνομικού από την τοπική Αστυνομική Διεύθυνση, ως μέλος στο ΤοΣΠΠΑ, παρέχοντας σημαντικά στοιχεία αναφορικά με την καταγεγραμμένη εγκληματικότητα.
13.	Εποπτεία και συντονισμός του ΤοΣΠΠΑ από την Επιτροπή Περιφερειακής Συνεργασίας και Ασφάλειας (Ε.Π.Σ.Α.)	Δεν αναφέρθηκε.
14.	Χρησιμότητα του ΤοΣΠΠΑ στην πρόληψη της εγκληματικότητας	- Μέσω της πραγματοποίησης δράσεων ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης, στοχεύει στην πρόληψη της εγκληματικότητας και στην αποκατάσταση του αισθήματος ασφάλειας των πολιτών. - Λειτουργεί επικουρικά, αντισταθμίζοντας την υπάρχουσα κατάσταση των υποστελεχωμένων αστυνομικών

		τμημάτων του Δήμου. - Συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.
15.	Παρακολούθηση των υλοποιούμενων δράσεων/προγραμμάτων και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων τους	- «Εντυπωσιακά» τα πεπραγμένα που εστάλησαν στο Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου, με την παρέλευση της πρώτης θητείας του ΤοΣΠΠΑ. - Όσες δράσεις, ημερίδες και εκδηλώσεις ενημέρωσης πραγματοποιήθηκαν στο Δήμο, είχαν μεγάλη ανταπόκριση (όπως σε σχολεία, στον Εμπορικό Σύλλογο Πειραιά κ.λπ.).
16.	Προβλήματα - δυσχέρειες κατά την εκπλήρωση της αποστολής	- Ανάγκη για ενδυνάμωση και διατήρηση της εμπιστοσύνης των δημοτών προς τις δημοτικές αρχές και ειδικότερα, ως προς την ικανότητα επίλυσης των προβλημάτων τους, σχετιζόμενων με την πρόληψη της εγκληματικότητας (προέκυψε και από την εύρυνα του ΕΑστΕ). Σημαντικός παράγοντας είναι η έλλειψη επαρκούς και κατάλληλου/καταρτισμένου, επιστημονικά, ανθρώπινου δυναμικού. - Η εξασφάλιση βιωσιμότητας λειτουργίας του Συμβουλίου. - Ορισμένοι Σύλλογοι Γονέων και Κηδεμόνων είναι διστακτικοί ως προς την υλοποίηση δράσεων από το ΤοΣΠΠΑ. - Κατά την περίοδο του εγκλεισμού, λόγω της πανδημίας (covid 19), πολλές δράσεις πραγματοποιούνταν διαδικτυακά και όχι δια ζώσης, με αποτέλεσμα να «χάνεται» η άμεση επαφή με το κοινό. - Έλλειψη κουλτούρας, ως προς τη λειτουργία αποκεντρωμένων οργάνων όπως το ΤοΣΠΠΑ, τα οποία βασίζονται στη συμμετοχική λειτουργία. - Αρνητική στάση από ορισμένα άτομα, ιδεολογικά αντίθετα στο θεσμό, τα οποία υποστηρίζουν ότι μέσω αυτού, οι πολίτες μετατρέπονται σε «καταδότες».
17.	Προτεινόμενα μέτρα για τη βελτίωση της λειτουργίας	- Εξασφάλιση χρηματοδοτικών πόρων/εργαλείων (όπως ένταξη σε ευρωπαϊκά προγράμματα), με στόχο την πραγματοποίηση όσο το δυνατόν περισσότερων δράσεων. Απαραίτητη προϋπόθεση, η συμμετοχή ατόμων στο ΤοΣΠΠΑ, με γνώσεις για την αξιοποίηση των εν λόγω πόρων/εργαλείων και προγραμμάτων. - Επίτευξη ευρωπαϊκής δικτύωσης/διασύνδεσης και γνώση-αξιοποίηση των «καλών ευρωπαϊκών πρακτικών» που εφαρμόζονται στο πλαίσιο αυτό (όπως σε πόλεις της Πορτογαλίας, Ισπανίας, Φινλανδίας κ.ά.). - Ανάπτυξη διεταιρικότητας μεταξύ φορέων με επιστημονική γνώση και κατάρτιση στον τομέα της

		πρόληψης της εγκληματικότητας. - Περισσότερη και πληρέστερη ενημέρωση του κοινού για την ύπαρξη του Συμβουλίου (προβολή), ώστε να έχει πιο ενεργή συμμετοχή. - Ένταξη εθελοντών (ως «εμπυχωτές») στο πλαίσιο υλοποίησης των δράσεων που σχεδιάζονται - ανά θεματική ενότητα - (υπάρχουν μέχρι στιγμής 500 αιτήσεις ατόμων με εκδήλωση ενδιαφέροντος συμμετοχής). Απαιτούνται πολλά περισσότερα άτομα, πέρα από τα μέλη του Συμβουλίου που έχουν οριστεί, ώστε να συνδράμουν εθελοντικά και επικουρικά στην εκπλήρωση του έργου και της αποστολής. - Επανασυγκρότηση και λειτουργία του ΚεΣΠΠα για τη στήριξη και το συντονισμό του ΤοΣΠΠα, σε κεντρικό επίπεδο. - Απαιτείται «όρεξη και προσωπικό μεράκι» από τα μέλη του Συμβουλίου, για την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών. - Συνεργασία με πανεπιστημιακά ιδρύματα (όπως το Πάντειον Πανεπιστήμιο). - Ύπαρξη γραμματειακής υποστήριξης. - Κάλυψη κάποιων εξόδων που καλούνται να καταβάλλουν τα ίδια τα μέλη, στο πλαίσιο εκπλήρωσης της αποστολής και του έργου τους, ως μέλη του ΤοΣΠΠα (όπως για παράδειγμα οδοιπορικά έξοδα).
18.	Κρίσεις για την αποστολή των ΤοΣΠΠα	- Οι δήμοι πρέπει να πειστούν και να αντιληφθούν ότι τους αφορά η πρόληψη της εγκληματικότητας, να μάθουν/ενημερωθούν για το θεσμό και να πειστούν για την ανάγκη σύστασης ΤοΣΠΠα. Πρόκειται για συμβουλευτικό όργανο, από τη λειτουργία του οποίου, μόνο όφελος μπορεί να έχουν οι δήμοι. - Η τοπική αυτοδιοίκηση και ειδικότερα οι δήμοι, είναι ο πρώτος πυλώνας που έρχεται σε άμεση επαφή με τον πολίτη. Συνεπώς, θα πρέπει να είναι σε θέση, με τη λειτουργία των ΤοΣΠΠα, να κατευθύνουν τους πολίτες, να προτείνουν ή/και να δίνουν λύσεις σε προβλήματά τους, που σχετίζονται με την εγκληματικότητα. - Είναι χρήσιμα και σημαντικά όργανα, που μπορούν να βοηθήσουν/επικουρήσουν το έργο της Αστυνομίας στην πρόληψη της εγκληματικότητας και της παραβατικότητας, αλλά και της Δημοτικής Αστυνομίας, μέσω της παροχής σημαντικών στοιχείων. - Για να επιτευχθεί/διατηρηθεί οικονομική ανάπτυξη σε μια πόλη (όπως αύξηση του τουρισμού), θα πρέπει πρώτα, να εξασφαλιστεί ευημερία και ασφάλεια, στο οποίο μπορούν να συμβάλουν τα ΤοΣΠΠα.

❖ Η τελευταία συνέντευξη έγινε με εκπρόσωπο του ΤοΣΠΠα Παπάγου-Χολαργού.

	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΤοΣΠΠα ΠΑΠΑΓΟΥ-ΧΟΛΑΡΓΟΥ
1.	Επίπεδο εγκληματικότητας στην περιοχή αρμοδιότητάς του Δήμου (ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά)	Έξαρση της εγκληματικότητας.
2.	Έρευνες/μελέτες από το Δήμο, σχετικά με την κατάσταση της εγκληματικότητας	- Σε συνεργασία με το Πάντειο Πανεπιστήμιο (ΕΑστΕ), το οποίο διεξήγαγε έρευνα και εκπόνησε μελέτη αναφορικά με την κατάσταση της παραβατικότητας στο Δήμο. - Σημαντικά στοιχεία, συγκεντρώθηκαν από τα καταγεγραμμένα περιστατικά των περιπολιών ιδιωτικής εταιρίας φύλαξης, με την οποία είχε συνεργασία ο Δήμος
3.	Κατηγορίες εγκλημάτων με αύξηση στο Δήμο, τόποι όπου επικεντρώνονται	Βανδαλισμοί σε δημόσιους χώρους και περιουσίες
4.	Άτομα/κατηγορίες του πληθυσμού που εμπλέκονται ως δράστες ή θύματα	Δεν προέκυψαν στοιχεία
5.	Δράσεις πληροφόρησης των δημοτών, αναφορικά με θέματα εγκληματικότητας	Προβαίνει, κατά καιρούς, σε σχετικές δράσεις-ενημερώσεις, ενώ έχει προγραμματιστεί να πραγματοποιηθούν και άλλες προσεχώς, μεταξύ των οποίων, εκδήλωση για την παραβατικότητα των νέων ατόμων.
6.	Ειδικότητες των μελών του ΤοΣΠΠα του Δήμου	Νομικοί, Αστυνομικός, Εκπαιδευτικοί, Ψυχολόγος, Εκπρόσωπος της Ένωσης Γονέων & Κηδεμόνων (9 μέλη συνολικά).
7.	Δράση του ΤοΣΠΠα στον τομέα της ενημέρωσης - πληροφόρησης των δημοτών για τον θεσμό	Διοργάνωση ημερίδων και εκδηλώσεων για την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης.

8.	Στάση των δημοτών για το έργο του ΤοΣΠΠα	Δεν προέκυψαν στοιχεία.
9.	Δράση του ΤοΣΠΠα στο σχεδιασμό και υλοποίηση προγραμμάτων πρόληψης του εγκλήματος (προγράμματα, διαιτηρικότητα)	Δεν προέκυψαν στοιχεία.
10.	Συνεργασία - δικτύωση του ΤοΣΠΠα με άλλους Δήμους ή/και φορείς	Δεν προέκυψαν στοιχεία.
11.	Συνεργασία με το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη	Αλληλογραφία και συνεχής επικοινωνία με το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη.
12.	Συνεργασία με το Αστυνομικό Τμήμα της γειτονιάς	- Με το οικείο Αστυνομικό Τμήμα, Τμήμα Τροχαίας και την Αστυνομική Διεύθυνση Βορειοανατολικής Αττικής. - Άντληση στοιχείων από το Τμήμα Ασφαλείας, αναφορικά με κλοπές, ληστείες κ.λπ. αδικήματα που διαπράττονται, τα οποία παρουσιάζονται στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου.
13.	Εποπτεία και συντονισμός του ΤοΣΠΠα από την Επιτροπή Περιφερειακής Συνεργασίας και Ασφάλειας (Ε.Π.Σ.Α.)	Δεν προέκυψαν στοιχεία.
14.	Χρησιμότητα του ΤοΣΠΠα στην πρόληψη της εγκληματικότητας	Πρόκειται για συμβουλευτικό-γνωμοδοτικό όργανο, το οποίο μέσω της καταγραφής και μελέτης της παραβατικής συμπεριφοράς, σε τοπικό επίπεδο, καθώς και την κατάρτιση και διοργάνωση σχετικών προγραμμάτων, ημερίδων και εκδηλώσεων στην περιφέρεια του Δήμου, μπορεί να συμβάλει στην ευαισθητοποίηση του κοινού και στη συμμετοχή του στην πρόληψη.
15.	Παρακολούθηση των υλοποιούμενων δράσεων/προγραμμάτων και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων τους	Δεν προέκυψαν στοιχεία.

16.	Προβλήματα - δυσχέρειες κατά την εκπλήρωση της αποστολής	Δεν προέκυψαν στοιχεία.
17.	Προτεινόμενα μέτρα για τη βελτίωση της λειτουργίας	Δεν προέκυψαν στοιχεία.
18.	Κρίσεις για την αποστολή των ΤοΣΠΠα	Δεν προέκυψαν στοιχεία.

Λαμβάνοντας υπόψη τους ανωτέρω πίνακες, τα κύρια θέματα που τέθηκαν από το σύνολο των συνεντευξιαζόμενων των ΤοΣΠΠα - σχετικά με ζητήματα εγκληματικότητας στο επίπεδο των Δήμων, λειτουργίας των ΤοΣΠΠα στον τομέα εφαρμογής προγραμμάτων/δράσεων πρόληψης της εγκληματικότητας και ασφάλειας των κατοίκων, καθώς και αξιολογήσεις τους για το συγκεκριμένο θεσμό - δύναται να αναλυθούν στις παρακάτω θεματικές:

- **Επίπεδο εγκληματικότητας (ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά)**

Τόσο στην περίπτωση του Δήμου Μεταμόρφωσης, όσο και στους άλλους δύο Δήμους, Μοσχάτου-Ταύρου και Πειραιά, δεν αναφέρθηκαν ιδιαίτερα προβλήματα εγκληματικότητας (όχι, δηλαδή, σε ανησυχητικό επίπεδο) και ιδίως βαριάς εγκληματικότητας (όπως ένοπλες ληστείες, οργανωμένο έγκλημα κ.λπ.), αντιθέτως, η εγκληματικότητα εστιάζεται σε περιστατικά μικρομεσαίας εγκληματικότητας, όπως: νεανική παραβατικότητα, διαρρήξεις σε οικίες, καταστήματα/επαγγελματικούς χώρους και κλοπές εν οδώ σε απόμερα και σκοτεινά σημεία, καθώς και διακίνηση ναρκωτικών ουσιών. Ως παράγοντας επίδρασης στην καταγεγραμμένη εγκληματικότητα, αναφέρθηκε και από τα δύο ΤοΣΠΠα, των Δήμων Μεταμόρφωσης και Μοσχάτου-Ταύρου, η τοποθεσία-γειτνίαση με περιοχές στις οποίες διαμένουν πληθυσμοί Ρομά, ενώ στο Δήμο Πειραιά, αναφέρθηκε αύξηση του φόβου του εγκλήματος των δημοτών, σε απομακρυσμένες, κυρίως, περιοχές του Δήμου, όπως των Καμινίων και της Κοκκινιάς, λόγω εγκατάστασης ατόμων της συγκεκριμένης πληθυσμιακής ομάδας

(Ρομά). Εξαίρεση, αποτελεί ο Δήμος Παπάγου-Χολαργού, στον οποίο αναφέρθηκε από το οικείο ΤοΣΠΠΑ, έξαρση της εγκληματικότητας γενικότερα.

- **Έρευνες/μελέτες, σχετικά με την κατάσταση της εγκληματικότητας**

Σχετικά με τη διεξαγωγή ερευνών για την καταγραφή της εγκληματικότητας, αναφέρθηκε και από τα τρία ΤοΣΠΠΑ, των Δήμων Μοσχάτου-Ταύρου, Πειραιά και Παπάγου-Χολαργού, η πραγματοποίηση ερευνών σε συνεργασία με Πανεπιστημιακό Ίδρυμα και συγκεκριμένα, με το ΕΑστΕ του Παντείου Πανεπιστημίου. Ειδικότερα, οι έρευνες των ΤοΣΠΠΑ Μοσχάτου-Ταύρου και Πειραιά, πραγματοποιήθηκαν για τη μέτρηση και καταγραφή του αισθήματος ανασφάλειας των κατοίκων και όπως χαρακτηριστικά επισημάνθηκε από το ΤοΣΠΠΑ Μοσχάτου-Ταύρου, η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων των ερευνών, συμβάλλει στην εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων και «βελτίωση των πρακτικών και ενεργειών που εφαρμόζονται από το Συμβούλιο». Από το ΤοΣΠΠΑ Μεταμόρφωσης, αναφέρθηκε η πραγματοποίηση ποσοτικής έρευνας το 2021 (με τη χρήση ερωτηματολογίου), για την αποτύπωση της κατάστασης του προβλήματος της διακίνησης ναρκωτικών στο Δήμο, με μικρή ωστόσο απήχηση-συμμετοχή του κοινού, αλλά και η ύπαρξη προγραμματισμού, ως προς τη διενέργεια ερευνών στο προσεχές διάστημα, αναφορικά με την κακοποίηση γυναικών (όπου εστιάζει το Συμβούλιο) και τη νεανική παραβατικότητα (όπως το “bullying”). Αξιοσημείωτες, είναι οι αναφορές για παροχή στοιχείων σχετικά με περιστατικά εγκληματικότητας, από τους ίδιους τους πολίτες, στο ΤοΣΠΠΑ Μεταμόρφωσης, αλλά και από ιδιωτικές εταιρείες παροχής υπηρεσιών φύλαξης-ασφάλειας, στο ΤοΣΠΠΑ Παπάγου-Χολαργού.

- **Κατηγορίες εγκλημάτων με αύξηση, τόποι όπου επικεντρώνονται**

Οι κατηγορίες εγκλημάτων που εντοπίστηκαν αυξημένες από τα ΤοΣΠΠΑ, αφορούν στη μικρομεσαία εγκληματικότητα και συγκεκριμένα στη νεανική παραβατικότητα, σε κλοπές/διαρρήξεις οικιών και κλοπές μικροαντικειμένων εν οδώ (όπως συσκευές κινητών τηλεφώνων, τσάντες πεζών κ.λπ.), σε βανδαλισμούς δημόσιας περιουσίας και χρήση/διακίνηση ναρκωτικών ουσιών. Ως τόποι συγκέντρωσης της νεανικής παραβατικότητας, αναφέρθηκαν από τα ΤοΣΠΠΑ Μεταμόρφωσης και Μοσχάτου-Ταύρου - από τα οποία επισημάνθηκε ως αυξημένη η συγκεκριμένη μορφή

εγκληματικότητας - χώροι εξωτερικά των σχολείων και επιπρόσθετα στο Δήμο Μεταμόρφωσης, σε πλατείες με ανεπαρκή φωτισμό. Αναφορικά με τις κλοπές/διαρρήξεις (σε οικίες και εν οδώ), που αναφέρθηκαν ως αυξημένες από το ΤοΣΠΠΑ Μοσχάτου-Ταύρου, εστιάζονται σε περιοχές με πυκνή δόμηση, σε μεγάλες οδικές αρτηρίες και πλησίον των γραμμών του προαστιακού. Οι βανδαλισμοί δημόσιας περιουσίας και υποδομών, αναφέρθηκαν από τα έτερα δύο ΤοΣΠΠΑ (Πειραιά και Παπάγου-Χολαργού), ενώ από το ΤοΣΠΠΑ Πειραιά, εντοπίζονται σε συστηματικό βαθμό και αφορούν, ιδίως, φθορές σε παιδικές χαρές και στο δημοτικό φωτισμό, από δράστες νεαρής ηλικίας. Ως προς τη χρήση/διακίνηση ναρκωτικών ουσιών, από το ΤοΣΠΠΑ Πειραιά, που αναφέρθηκε το συγκεκριμένο πρόβλημα, τόποι εστίασης, αποτελούν παιδικές χαρές με ανεπαρκή φωτισμό, το οικείο λιμάνι και η κεντρική αγορά («παζάρι») του Πειραιά. Επιπρόσθετα, από το εν λόγω ΤοΣΠΠΑ, επισημάνθηκε η σημασία των περιβαλλοντικών-χωροταξικών παρεμβάσεων-έργων (πολεοδομικά και χωροταξικά μέτρα) σε κτίρια του Δήμου που έχουν εγκαταλειφθεί και αποτελούν καταφύγιο για άτομα που εμπλέκονται σε εγκληματικές δραστηριότητες, όπως κλοπές.

- **Άτομα/κατηγορίες του πληθυσμού που εμπλέκονται ως δράστες ή θύματα**

Ως προς τα χαρακτηριστικά στοιχεία/κατηγορίες των δραστών ή θυμάτων εγκληματικών ενεργειών, δεν προέκυψαν επαρκείς πληροφορίες, ωστόσο ως δράστες, αναφέρθηκαν, ιδίως, άτομα νεαρής ηλικίας (ΤοΣΠΠΑ Μεταμόρφωσης και Πειραιά) και άτομα προερχόμενα από όμορες περιοχές και μετακινούμενες πληθυσμιακές ομάδες (Ρομά), σύμφωνα με τα στοιχεία που προέκυψαν από τα ΤοΣΠΠΑ Μοσχάτου-Ταύρου και Πειραιά.

- **Δράσεις πληροφόρησης των δημοτών, αναφορικά με θέματα εγκληματικότητας**

Από το σύνολο των ΤοΣΠΠΑ της έρευνας, αναφέρθηκε η πραγματοποίηση δράσεων ενημέρωσης των δημοτών για θέματα που σχετίζονται με τη μικρομεσαία εγκληματικότητα και ειδικότερα για εγκλήματα που απασχολούν την κοινωνία - είτε λόγω της αύξησης που παρουσιάζουν τα τελευταία έτη, είτε λόγω του κοινωνικού αντικτύπου, καθόσον πλήττουν ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες (ανήλικοι, ηλικιωμένα άτομα, γυναίκες θύματα ενδοοικογενειακής βίας) - όπως: η ενδοσχολική και

ενδοοικογενειακή βία, η παραβατικότητα και θυματοποίηση των ανηλίκων, οι σύγχρονες μορφές εγκληματικότητας οι οποίες λαμβάνουν χώρα μέσω του διαδικτύου (απάτες, εκδικητική πορνογραφία, “cyberbullying”). Οι δράσεις, αφορούν σε ημερίδες, ομιλίες και εκδηλώσεις, για τη διεξαγωγή των οποίων, αξιοποιούνται διάφοροι χώροι των Δήμων (συνεδριακό, πολιτιστικό κέντρο, δημοτικό θέατρο, Κ.Α.Π.Η.), σχολεία, ακόμη και κεντρικές πλατείες. Ιδιαίτερα ενθαρρυντικό, είναι το έργο που αναφέρθηκε από το ΤοΣΠΠΑ Μεταμόρφωσης στον τομέα αυτό, διοργανώνοντας από το 2019 που συστάθηκε, περί τις 15 δράσεις (ημερίδες, ομιλίες, εκδηλώσεις), ορισμένες εκ των οποίων συνέχισαν και κατά την περίοδο της πανδημίας “Covid-19” (χρησιμοποίηση μέσων κοινωνικής δικτύωσης), με ανταπόκριση-συμμετοχή μεγάλου ποσοστού των δημοτών και πλαισίωση/ανάπτυξη συνεργασίας με φορείς που συμβάλλουν στην πρόληψη του εγκλήματος. Συγκεκριμένα, οι εν λόγω δράσεις, επικεντρώθηκαν: στην κακοποίηση των γυναικών, των παιδιών και των ζώων, στο πρόβλημα των ναρκωτικών ουσιών με πραγματοποίηση πορείας σε κεντρικές οδούς της πόλης και διανομή έντυπου ενημερωτικού υλικού για τους κινδύνους από τη χρήση των ναρκωτικών (πλαισίωση από το ΚΕ.Θ.Ε.Α.), στην οδική ασφάλεια (ενημέρωση σε μαθητές) με τη συμμετοχή του Ινστιτούτου Οδικής Ασφάλειας (Ι.Ο.ΑΣ.), στο “cyberbullying” σε συνεργασία με τη Δ/νση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος της ΕΛ.Α.Σ., στις απάτες διαφόρων ειδών (στο διαδίκτυο, μέσω τηλεφωνικής επικοινωνίας, η δια ζώσης στις οικίες των θυμάτων, μέσω επίκλησης διαφόρων προσχημάτων). Επισημάνθηκε δε, από το ΤοΣΠΠΑ Μεταμόρφωσης και η δυνατότητα πληροφόρησης των δημοτών για θέματα εγκληματικότητας, μέσω των συνεδριάσεων που διεξάγονται κάθε μήνα, οι οποίες είναι ανοιχτές στο κοινό. Αξιοσημείωτη, αποτελεί η πρόθεση από το σύνολο των ΤοΣΠΠΑ, για συνέχεια των δράσεων στο μέλλον.

- **Ειδικότητες των μελών των ΤοΣΠΠΑ**

Τα ΤοΣΠΠΑ της έρευνας, περιλαμβάνουν στο σύνολό τους ως μέλη, νομικούς και Αστυνομικούς των οικείων αστυνομικών Υπηρεσιών (Αστυνομικό Τμήμα, Τμήμα Ασφαλείας, Τμήμα Τροχαίας) και στην πλειονότητά τους, ψυχολόγους και κοινωνιολόγους. Από τα ΤοΣΠΠΑ Μεταμόρφωσης και Παπάγου-Χολαργού, αναφέρθηκε επιπλέον, η συμμετοχή εκπαιδευτικών, ενώ από το ΤοΣΠΠΑ Πειραιά, η ύπαρξη λιμενικού, η οποία δικαιολογείται, λόγω της ύπαρξης του λιμανιού στο Δήμο,

όπου υπάρχει μεγάλη κίνηση ατόμων καθημερινά και όπως έχει αναφερθεί από το εν λόγω Συμβούλιο, αποτελεί τόπο εκδήλωσης εγκληματικών δραστηριοτήτων (διακίνηση ναρκωτικών ουσιών), αλλά και ιατρού, δημοτικού αστυνομικού, επιμελήτριας ανηλίκων και μέλη από τον Εμπορικό και Δικηγορικό Σύλλογο Πειραιά. Η ύπαρξη εγκληματολόγου, αναφέρθηκε από δυο ΤοΣΠΠΑ (Μοσχάτου-Ταύρου και Πειραιά), ενώ αριθμητικά, τα μέλη που συγκροτούν τα ΤοΣΠΠΑ, κυμαίνονται από 9 έως 11. Από τα ανωτέρω, παρατηρείται η πρόθεση και βούληση από την πλειονότητα των ΤοΣΠΠΑ (ιδίως από το ΤοΣΠΠΑ Πειραιά και σε μικρότερο βαθμό από το ΤοΣΠΠΑ Μεταμόρφωσης), να συγκροτούνται από μέλη διαφόρων/διαφορετικών ειδικοτήτων, ώστε να επιτυγχάνεται διεπιστημονική προσέγγιση των θεμάτων που καλούνται να διαχειριστούν στο πλαίσιο υλοποίησης του έργου τους, που αφορά στην πρόληψη του εγκλήματος.

- **Δράση του ΤοΣΠΠΑ στον τομέα της ενημέρωσης - πληροφόρησης των δημοτών για το θεσμό**

Η χρησιμοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας και συγκεκριμένα, των ιστοσελίδων των Δήμων και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (“facebook”), αναφέρθηκε από την πλειονότητα των ΤοΣΠΠΑ (Μεταμόρφωσης, Μοσχάτου-Ταύρου και Πειραιά), στον τομέα της ενημέρωσης των δημοτών για το σκοπό και το ρόλο λειτουργίας του θεσμού, αλλά και τις συνεδριάσεις που προγραμματίζονται (προς επίτευξη όσο το δυνατόν μεγαλύτερης συμμετοχής σε αυτές), ενώ αξιοσημείωτη αποτελεί η επισήμανση του ΤοΣΠΠΑ Μεταμόρφωσης, ως προς τη χρήση των συγκεκριμένων μέσων, με στόχο την προσέγγιση νεαρής ηλικίας προσώπων, λόγω του ότι, «χρησιμοποιούν ως επί το πλείστον τα εν λόγω μέσα ενημέρωσης/επικοινωνίας». Επιπρόσθετα, στο πλαίσιο αυτό, από τα ΤοΣΠΠΑ Παπάγου-Χολαργού και Μεταμόρφωσης, αναφέρθηκε η διοργάνωση ημερίδων/ομιλιών και εκδηλώσεων, ενώ από το τελευταίο, έχει προγραμματιστεί η διενέργειας δράσης - με τη συμμετοχή εκπροσώπων της εκπαιδευτικής κοινότητας (Συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων και Διευθυντών των σχολείων του Δήμου) - για συλλογική ενημέρωση, ως προς τους στόχους και σκοπούς του Συμβουλίου και τις δράσεις που έχουν προγραμματιστεί από αυτό, για το φαινόμενο της νεανικής παραβατικότητας. Η διανομή έντυπου ενημερωτικού υλικού (φυλλαδίων), η οποία απαιτεί και τη διάθεση οικονομικών πόρων, αναφέρθηκε μόνο από το ΤοΣΠΠΑ

Μεταμόρφωσης, για την ενημέρωση των δημοτών ως προς το έργο και τους στόχους του Συμβουλίου, ενώ εντάσσεται στα σχέδια υλοποίησης του ΤοΣΠΠα Πειραιά, η διανομή επικοινωνιακού-ενημερωτικού υλικού σε διάφορους φορείς, κέντρα και κοινότητες και σε όλα τα σχολεία του Δήμου, με σκοπό την ενημέρωση ως προς την ύπαρξη και την αποστολή του. Ιδιαίτερα ενθαρρυντική, είναι η αξιοποίηση του δημοτικού ραδιοφώνου από το ΤοΣΠΠα Πειραιά, για την προβολή μηνυμάτων («σποτάκια») αναφορικά με το Συμβούλιο και ιδίως ο σχεδιασμός δημιουργίας-ένταξης σχετικής ενότητας, με προβολή (τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα), ζητημάτων σχετικών με το ΤοΣΠΠα και την πρόληψη της παραβατικότητας, με στόχο τη διατήρηση της επικοινωνίας με το κοινό. Καινοτομία, αποτελεί η αναφορά από το ίδιο το Συμβούλιο, περί σχεδιασμού-δημιουργίας λογότυπου-σήματος για το ΤοΣΠΠα, με στόχο να γίνει αναγνωρίσιμο και ευρέως γνωστό στο κοινό.

- **Στάση των δημοτών για το έργο του ΤοΣΠΠα**

Ως θετική αξιολογείται, σε γενικές γραμμές, από τα ΤοΣΠΠα της έρευνας (για το ΤοΣΠΠα Παπάγου-Χολαργού δεν προέκυψαν στοιχεία), η στάση του κοινού-δημοτών για το θεσμό, το οποίο ανακύπτει από τη συμμετοχή-ανταπόκρισή τους στις δράσεις που υλοποιήθηκαν. Το ΤοΣΠΠα Πειραιά επεσήμανε ότι: «ο κόσμος έχει ανάγκη τον συγκεκριμένο θεσμό» και «όπου πρόλαβε και πήγε το ΤοΣΠΠα, οι πόρτες ήταν ανοιχτές», το οποίο δικαιολογείται από τα υψηλά επίπεδα ανασφάλειας που καταγράφηκαν από την έρευνα που διενεργήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος “BSFS”. Ιδιαίτερη αναφορά, γίνεται από το ΤοΣΠΠα Μεταμόρφωσης, ως προς την αυξημένη συμμετοχή των ηλικιωμένων ατόμων, ενώ από το ΤοΣΠΠα Μοσχάτου-Ταύρου, παρατηρείται, βαθμιαία, μείωση συγκριτικά με τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του (έτη 2010-2012), το οποίο αποδίδεται, σε σημαντικό βαθμό, σε κοινωνικο-οικονομικά προβλήματα. Από το ΤοΣΠΠα Μεταμόρφωσης, γίνεται αναφορά στην αρνητική στάση, από ένα μικρό μέρος του πληθυσμού του Δήμου (στο οποίο συμπεριλαμβάνονται Σύλλογοι Γονέων και Κηδεμόνων ορισμένων σχολείων του Δήμου), το οποίο «αντιστέκεται», όπως χαρακτηριστικά αναφέρει, στην ύπαρξη του συγκεκριμένου Συμβουλίου, λόγω δυσπιστίας/διαφορετικής πολιτικής ιδεολογίας, ως προς τη λειτουργία και το σκοπό του Συμβουλίου, αλλά και τη συνεργασία-διασύνδεση με την Αστυνομία.

- **Δράση του ΤοΣΠΠΑ στο σχεδιασμό και υλοποίηση προγραμμάτων πρόληψης του εγκλήματος (προγράμματα, διαιτηρικότητα)**

Στον τομέα της πρόληψης του εγκλήματος και μείωσης του φόβου θυματοποίησης, αποτυπώνεται ως κοινή συνισταμένη των ΤοΣΠΠΑ (για το ΤοΣΠΠΑ Παπάγου-Χολαργού δεν προέκυψαν στοιχεία), η υλοποίηση τοπικών παρεμβάσεων και μέτρων αναβάθμισης του περιβάλλοντος διαβίωσης και συγκεκριμένα βελτίωση του φωτισμού σε δρόμους, πλατείες και περιοχές όπου παρατηρούνται προβλήματα εγκληματικότητας (όπως η νεανική παραβατικότητα, που αναφέρθηκε από το ΤοΣΠΠΑ Μεταμόρφωσης). Στο ίδιο πλαίσιο, από το ΤοΣΠΠΑ Πειραιά, αναφέρθηκε επιπρόσθετα, η πραγματοποίηση χωρικών παρεμβάσεων με αναβάθμιση σε παιδικές χαρές και σχολεία και ασφάλιση εγκαταλελειμμένων κτιρίων - τα οποία όπως έχει επισημανθεί και παραπάνω από το εν λόγω Συμβούλιο, αποτελούν χώρους-καταφύγια ατόμων που εμπλέκονται σε εγκληματικές δραστηριότητες - οι οποίες υλοποιήθηκαν μέσω του ευρωπαϊκά χρηματοδοτούμενου προγράμματος “BSFS”, στο οποίο είχε ενταχθεί κατά τη σύστασή του, το εν λόγω Συμβούλιο. Σχεδιασμός και υλοποίηση δράσεων εγκληματοπροληπτικού χαρακτήρα και συγκεκριμένα για την αντιμετώπιση της μικρής και μεσαίας βαρύτητας εγκλημάτων, όπως: το πρόβλημα των ναρκωτικών (συνεργασία με το Κ.Ε.Θ.Ε.Α.) και η επίδραση της τεχνολογίας και του διαδικτύου (π.χ. “gaming”) στη νεανική παραβατικότητα (αναφέρθηκαν από το ΤοΣΠΠΑ Μεταμόρφωσης), η εκδήλωση εγκληματικών ενεργειών (συνήθως ρατσιστικού χαρακτήρα) σε βάρος προσφύγων (αναφέρθηκε από το ΤοΣΠΠΑ Μοσχάτου-Ταύρου) και η ενδοσχολική και ενδοοικογενειακή βία (αναφέρθηκαν στα άμεσα σχέδια του ΤοΣΠΠΑ Πειραιά, για πραγματοποίηση κοινών δράσεων με το «Δίκτυο Κοινωνικών Δομών και Κινητών Μονάδων» του Δήμου). Από το ΤοΣΠΠΑ Μοσχάτου-Ταύρου και Πειραιά, προκύπτει βούληση για ενεργό παρουσία στην εκπαιδευτική κοινότητα (σχολεία), με στόχο την ενημέρωση για την πρόληψη θυματοποίησης. Ειδικότερα, το ΤοΣΠΠΑ Μοσχάτου-Ταύρου προέβη σε διαμοιρασμό σε σχολεία, αλλά και σε επαγγελματικούς φορείς, του Οδηγού Ασφάλειας «Για να νιώθουμε ασφαλείς», ενώ το ΤοΣΠΠΑ Πειραιά, διεξήγαγε δράση σε Γυμνάσιο του Πειραιά, με θέμα την πρόληψη και αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας, στην οποία συμμετείχαν αρκετά σχολεία του Δήμου. Καινοτομία και εξέλιξη, στο πλαίσιο της εφαρμοζόμενης εγκληματοπροληπτικής πολιτικής των ΤοΣΠΠΑ, αποτελεί ο σχεδιασμός και υλοποίηση - σε ψηφιακό επίπεδο - από το ΤοΣΠΠΑ Πειραιά, της συνεργατικής πλατφόρμας «Διαχείρισης Αστεακών Κινδύνων»

(“CURiM”), μέσω της οποίας, το εν λόγω Συμβούλιο μπορεί να αποκτά άμεση πληροφόρηση και να συλλέγει στοιχεία από τους ίδιους τους πολίτες, για περιοχές όπου παρουσιάζονται προβλήματα που σχετίζονται με εγκληματικές/παραβατικές συμπεριφορές, ώστε να προβαίνει ακολούθως, στοχευμένα, σε δράσεις αντιμετώπισης, αλλά και πρόληψης με στόχο την μη επανεμφάνιση των συγκεκριμένων προβλημάτων.

- **Συνεργασία - δικτύωση με άλλους Δήμους ή/και φορείς**

Η συνεργασία-δικτύωση των ΤοΣΠΠΑ Μεταμόρφωσης και Πειραιά με άλλους φορείς, καταγράφεται ενθαρρυντική. Ειδικότερα, το ΤοΣΠΠΑ Μεταμόρφωσης έχει αναπτύξει συνεργασίες με διαφόρους τοπικούς και μη θεσμούς και φορείς, που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρόληψης του εγκλήματος και διαχείρισης ζητημάτων που σχετίζονται με την εγκληματικότητα, όπως: υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας (οικείο Αστυνομικό Τμήμα, Τμήμα Ασφάλειας, Δ/ση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος), το Κ.Ε.Θ.Ε.Α., το «Χαμόγελο του Παιδιού» και Συλλόγους Γονέων και Κηδεμόνων. Αντίστοιχα, στο ίδιο πλαίσιο συνεργασίας και δικτύωσης, το ΤοΣΠΠΑ Πειραιά, αναφέρει χαρακτηριστικά ότι: *«η δικτύωση με τους φορείς, σε τοπικό επίπεδο, χαρακτηρίζεται ως άριστη»*, υλοποιώντας προς το σκοπό αυτό, δράσεις και ημερίδες, σε συνεργασία με τοπικούς φορείς και συλλόγους, όπως: ο Εμπορικός Σύλλογος Πειραιά, ο Δικηγορικός Σύλλογος Πειραιά, το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.), η εκπαιδευτική κοινότητα (Συλλόγους Γονέων και Κηδεμόνων, διευθυντές σχολείων, Διεύθυνση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Πειραιά), την ειδική «Μονάδα Ενημέρωσης Θυμάτων Εγκληματικότητας» (Μ.Ε.Θ.Ε.) του Δήμου και την Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων Πειραιά «Ο Καλός Ποιμήν». Βέβαια, αξιοσημείωτη είναι και η επέκταση της δικτύωσης του ΤοΣΠΠΑ Πειραιά εκτός της χώρας, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθόσον αναφέρθηκε συμμετοχή του Συμβουλίου, στην ετήσια συνάντηση των πόλεων της Ευρώπης που διεξήχθη στην Πολωνία το 2022, αλλά και αναφορά από αυτό στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, των ζητημάτων παραβατικότητας που απασχολούν το Δήμο. Στο ΤοΣΠΠΑ Μοσχάτου-Ταύρου, οι συνεργασίες περιορίζονται σε τοπικό επίπεδο, με φορείς της τοπικής εκπαιδευτικής κοινότητας και τις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου. Αναφορικά με την επαφή-συνεργασία με ενεργά ΤοΣΠΠΑ άλλων δήμων, αναφέρθηκε η συμμετοχή και των τεσσάρων ΤοΣΠΠΑ (Μεταμόρφωσης, Μοσχάτου-Ταύρου, Πειραιά και Παπάγου-

Χολαργού) σε ημερίδα που διοργανώθηκε από το ΕΑΣΤΕ του Παντείου Πανεπιστημίου - στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος “BSFS” - στο Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Πειραιά, ύστερα από πρόσκληση της Διευθύντριας του ΕΑΣΤΕ Καθηγήτριας Εγκληματολογίας Χ. Ζαραφονίτου³⁶⁹, στην οποία συμμετείχαν τα ΤοΣΠΠΑ της Αττικής που είχαν συσταθεί και ήταν ενεργά, ανταλλάσσοντας τεχνογνωσία, πληροφορίες, βιώματα/εμπειρίες, τρόπους αντιμετώπισης προβλημάτων που σχετίζονται με την εγκληματικότητα κ.λπ.. Ως εκ τούτου, διαφαίνεται επιτακτική, η ανάγκη επανασυγκρότησης του ΚεΣΠΠΑ, το οποίο θα αναλαμβάνει, σε κεντρικό επίπεδο, το συγκεκριμένο ρόλο του συντονιστή και ειδικότερα, της επαφής-επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ των ΤοΣΠΠΑ, με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών, προβολή του έργου που έχουν επιτελέσει και μεταλαμπάδευσής της εμπειρίας και αποκτηθείσας γνώσης. Προς επίρρωση των ανωτέρω, από το ΤοΣΠΠΑ Πειραιά, αναφέρθηκε ότι έχει προσφάτως ζητηθεί από αυτό, η παροχή τεχνογνωσίας/υποστήριξης και έχουν γίνει ήδη συναντήσεις-επαφές, με το Δήμο Κρωπίας, το Δήμο Ζακύνθου και το Δήμο Μεγαρέων.

- **Συνεργασία με το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη**

Η συνεργασία με το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, το οποίο είναι αρμόδιο, σε κεντρικό επίπεδο, για το σχεδιασμό και χάραξη εγκληματοπροληπτικής πολιτικής, αποτυπώνεται από τις απαντήσεις των συνεντευξιαζόμενων, ως μηδαμινή, με εξαίρεση το ΤοΣΠΠΑ Παπάγου Χολαργού, από το οποίο αναφέρθηκε συνεχή επικοινωνία. Ειδικότερα, από το ΤοΣΠΠΑ Μοσχάτου-Ταύρου, αναφέρθηκε συνάντηση με μέλη του ΚεΣΠΠΑ τον πρώτο χρόνο σύστασής του (το έτος 2006), από το οποίο δόθηκαν κατευθυντήριες οδηγίες και προσανατολισμοί και από το ΤοΣΠΠΑ Μεταμόρφωσης, συνεδρίαση στο εν λόγω Υπουργείο το 2020, όπου γνωστοποιήθηκαν από μέλη των ΤοΣΠΠΑ που είχαν παρευρεθεί, ανακλύποντα προβλήματα κατά τη λειτουργία τους, ενώ παρασχέθηκε ενημέρωση στα Συμβούλια για την ύπαρξη της Ε.Π.Σ.Α. και την επικείμενη λειτουργία της, ως «ομπρέλα» για όλα τα ΤοΣΠΠΑ.

³⁶⁹ Η Καθηγήτρια Εγκληματολογίας Ζαραφονίτου Χ., ήταν επιστημονικά υπεύθυνη για την έρευνα, τις χωρικές και κοινωνικές δράσεις, οι οποίες υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος “BSFS”.

- **Συνεργασία με το Αστυνομικό Τμήμα της γειτονιάς**

Η συνεργασία με την αστυνομία καταγράφεται ως θετική και ιδιαίτερα σημαντική και εστιάζεται στην παροχή πληροφοριών και στοιχείων από τις οικίες αστυνομικές υπηρεσίες τάξης και ασφάλειας, αναφορικά με την καταγεγραμμένη από αυτές εγκληματικότητα (χαρτογράφηση και στατιστικά στοιχεία για αδικήματα που διαπράττονται στην περιοχή αρμοδιότητάς τους), η γνώση των οποίων, καθίστανται ιδιαίτερα σημαντική για το έργο και τις δράσεις που οργανώνονται από τα ΤοΣΠΠΑ.

- **Εποπτεία και συντονισμός από την Επιτροπή Περιφερειακής Συνεργασίας και Ασφάλειας (Ε.Π.Σ.Α.)**

Από κανέναν από τους συνεντευξιζόμενους των ΤοΣΠΠΑ της έρευνας, δεν αναφέρθηκε εποπτεία ή/και συντονισμός ή οποιαδήποτε επικοινωνία με την Επιτροπή Περιφερειακής Συνεργασίας και Ασφάλειας (Ε.Π.Σ.Α.).

- **Χρησιμότητα του ΤοΣΠΠΑ στην πρόληψη της εγκληματικότητας**

Η συμβολή στην ευαισθητοποίησή και κινητοποίηση των δημοτών για συμμετοχή στο έργο της πρόληψης της εγκληματικότητας, αναφέρθηκε και από τα τέσσερα ΤοΣΠΠΑ της έρευνας. Ειδικότερα, από τον εκπρόσωπο του ΤοΣΠΠΑ Μεταμόρφωσης, τονίστηκε η αμεσότητα και διαπροσωπική επικοινωνία/επαφή που αναπτύσσεται μεταξύ των δημοτών με τα μέλη του ΤοΣΠΠΑ (μέσω των ανοιχτών συνεδριάσεων του Συμβουλίου και δράσεων που υλοποιούνται από αυτό), στα οποία δεν διστάζουν να αναφέρουν προβλήματα εγκληματικότητας που εντοπίζουν και είναι άμεσοι αποδέκτες. Στο ίδιο πλαίσιο, από το ΤοΣΠΠΑ Μοσχάτου-Ταύρου, αναφέρθηκε η δυνατότητα και ενθάρρυνση υποβολής προτάσεων/μέτρων από τους κατοίκους, για τη λήψη ανάλογων εγκληματοπροληπτικών μέτρων από το Συμβούλιο, τα οποία δύναται να λειτουργήσουν αποτρεπτικά της εκδήλωσης εγκληματικών συμπεριφορών (π.χ. βελτίωση φωτισμού στους δρόμους, τοποθέτηση καμερών σε συγκεκριμένα σημεία/δρόμους). Από τα ΤοΣΠΠΑ Πειραιά και Παπάγου-Χολαργού, αναφέρθηκαν, αντίστοιχα, η πραγματοποίηση δράσεων και διοργάνωση ημερίδων και εκδηλώσεων, με σκοπό την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης για συμμετοχή στην πρόληψη της εγκληματικότητας. Η ενημέρωση/πληροφόρηση των δημοτών με στόχο την προφύλαξη

και αποτροπή ενδεχόμενης θυματοποίησής τους, καταγράφεται επίσης, από το σύνολο σχεδόν των συνεντευξιαζόμενων, ως σημαντική λειτουργία και χρησιμότητα των ΤοΣΠΠΑ. Συγκεκριμένα, από τα ΤοΣΠΠΑ Μεταμόρφωσης και Παπάγου-Χολαργού, η ενημέρωση εστιάζεται στην υπάρχουσα κατάσταση εγκληματικότητας και παραβατικές συμπεριφορές σε τοπικό επίπεδο, ενώ από το ΤοΣΠΠΑ Μοσχάτου-Ταύρου στην παροχή οδηγιών προς τους κατοίκους για αποφυγή ενδεχόμενης θυματοποίησής τους. Αξίζει επισημάνσης, η αναφορά από το συνεντευξιαζόμενο μέλος του ΤοΣΠΠΑ Μοσχάτου-Ταύρου, στη χρησιμότητα του Συμβουλίου - ως «κοινωνικού μηχανισμού επίλυσης διαφορών» - στον τομέα της κοινοτικής διαμεσολάβησης, αναφέροντας ως παράδειγμα την περίπτωση εκδήλωσης παραβατικών συμπεριφορών από μαθητές και της επαφής του ΤοΣΠΠΑ με το οικογενειακό περιβάλλον του παραβάτη, με στόχο την αποκλιμάκωση και διευθέτηση των προβλημάτων που προκλήθηκαν, αλλά και της δυνατότητας εξεύρεσης απασχόλησης σε άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (π.χ. ουσιοεξαρτημένοι, άνεργοι, αποφυλακισμένοι), για αποτροπή ενδεχόμενης «στροφής» τους σε παράνομες δραστηριότητες, αλλά και τυχόν υποτροπή εκείνων που έχουν ήδη εγκληματήσει.

- **Παρακολούθηση των υλοποιούμενων δράσεων/προγραμμάτων και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων τους**

Στο ΤοΣΠΠΑ Μεταμόρφωσης, η αξιολόγηση των υλοποιούμενων δράσεων, πραγματοποιείται κατά τη διεξαγωγή τους, μέσω της αμφίδρομης επικοινωνίας που αναπτύσσουν τα μέλη του Συμβουλίου με τους συμμετέχοντες στις δράσεις πολίτες και της ασκούμενης από εκείνους κριτικής και όπως αναφέρθηκε χαρακτηριστικά από τον εκπρόσωπο του εν λόγω ΤοΣΠΠΑ, «οι συμπολίτες είναι οι κριτές». Από τον εκπρόσωπο του ΤοΣΠΠΑ Πειραιά, τα αποτελέσματα των δράσεων («πεπραγμένα») που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της πρώτης θητείας του Συμβουλίου (2019-2023), αξιολογήθηκαν ως «εντυπωσιακά», ενώ μεγάλη καταγράφηκε και η ανταπόκριση του κοινού, ωστόσο δεν προσδιορίστηκε ο τρόπος παρακολούθησης των υλοποιούμενων από αυτό δράσεων/προγραμμάτων. Από τα υπόλοιπα δύο ΤοΣΠΠΑ της έρευνας (Μοσχάτου-Ταύρου και Παπάγου-Χολαργού), δεν προέκυψαν σχετικά στοιχεία.

- **Προβλήματα - δυσχέρειες κατά την εκπλήρωση της αποστολής**

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον, παρουσιάζουν τα στοιχεία που καταγράφηκαν από τις απαντήσεις των συνεντευξιαζόμενων (για το ΤοΣΠΠΑ Παπάγου-Χολαργού δεν προέκυψαν στοιχεία), αναφορικά με τα προσκόμματα που έχουν αντιμετωπίσει τα ΤοΣΠΠΑ κατά την εκπλήρωση του έργου τους. Ειδικότερα, η ύπαρξη ζητημάτων που αφορούν στη διαθεσιμότητα-επάρκεια των οικονομικών πόρων, αναφέρθηκε από τα ΤοΣΠΠΑ Μεταμόρφωσης και Μοσχάτου-Ταύρου και επιπρόσθετα, από τον εκπρόσωπο του ΤοΣΠΠΑ Μεταμόρφωσης, επισημάνθηκε η ανάγκη ύπαρξης οικονομικής αυτοτέλειας, ώστε να μπορεί το Συμβούλιο να υλοποιήσει τις δράσεις που έχει προγραμματίσει και ιδίως, να μην επιβαρύνονται οικονομικά τα ίδια τα μέλη, των οποίων η συμμετοχή είναι άμισθη. Από τα ΤοΣΠΠΑ Μεταμόρφωσης και Πειραιά, αναφέρθηκαν ζητήματα δυσπιστίας μέρους των δημοτών, τα οποία εστιάζονται-εντοπίζονται, από το μεν πρώτο στην ύπαρξη πολιτικής ιδεολογίας (διαφορετικής προς τη φιλοσοφία λειτουργίας του θεσμού), αλλά και ως προς τον τρόπο διασύνδεσης με την αστυνομία, ενώ από το ΤοΣΠΠΑ Πειραιά, στην έλλειψη ικανότητας-επάρκειας στον τομέα της πρόληψης της εγκληματικότητας και επίλυσης σχετικών προβλημάτων, που σύμφωνα με τον εκπρόσωπο του Συμβουλίου, σημαντικός παράγοντας, αποτελεί η επιστημονική επάρκεια των συμμετεχόντων σε αυτό ατόμων. Προβληματισμό προξενεί, η αναφορά από αμφότερα τα εν λόγω ΤοΣΠΠΑ (Μεταμόρφωσης και Πειραιά), ως προς την αρνητική στάση που προβάλλεται από ορισμένους Συλλόγους Γονέων και Κηδεμόνων, ως προς την υλοποίηση ή/και συμμετοχή σε δράσεις που διοργανώνονται από τα ΤοΣΠΠΑ, η οποία σύμφωνα με τον εκπρόσωπο του ΤοΣΠΠΑ Μεταμόρφωσης, εντοπίζεται στην πεποίθηση των εν λόγω Συλλόγων, περί στιγματισμού του σχολείου, των γονέων και των μαθητών. Άλλα προβλήματα που καταγράφηκαν μεμονωμένα από τα ΤοΣΠΠΑ της έρευνας, σχετίζονται: με χρονοβόρα γραφειοκρατικά προβλήματα ακόμη και με Υπηρεσίες του ίδιου Δήμου και δη, στη λήψη σχετικών αδειών για υλοποίηση δράσεων που έχουν σχεδιαστεί (αναφέρθηκαν από το ΤοΣΠΠΑ Μεταμόρφωσης), αδιαφορία του κοινού (αναφέρθηκε από το ΤοΣΠΠΑ Μοσχάτου-Ταύρου, αποδιδόμενη σε κοινωνικο-οικονομικά προβλήματα της καθημερινότητας), εξασφάλιση βιωσιμότητας του θεσμού, αλλά και έλλειψης σχετικής κουλτούρας, ως προς τη λειτουργία αποκεντρωμένων οργάνων στον τομέα της συμμετοχικής πρόληψης του εγκλήματος (αναφέρθηκε από το ΤοΣΠΠΑ Πειραιά).

- **Προτεινόμενα μέτρα για τη βελτίωση της λειτουργίας**

Αναφορικά με τη βελτίωση λειτουργίας, από τα ΤοΣΠΠΑ της έρευνας (για το ΤοΣΠΠΑ Παπάγου-Χολαργού δεν προέκυψαν στοιχεία), καταγράφηκε ταύτιση ως προς τα προτεινόμενα μέτρα, γεγονός το οποίο αποτελεί σημαντικό στοιχείο, καταδεικνύοντας την ανάγκη για λήψη άμεσων και στοχευμένων μέτρων, με στόχο τη διαχείριση και αντιμετώπιση των προβλημάτων που έχουν εντοπιστεί και τα οποία δυσχεραίνουν το έργο και την επίτευξη της αποστολής για την οποία έχουν θεσπιστεί. Ειδικότερα, αναφέρθηκε και από τα τρία ΤοΣΠΠΑ (Μεταμόρφωσης, Μοσχάτου-Ταύρου και Πειραιά), η ανάγκη για προσέλκυση και ενεργό συμμετοχή, όσο το δυνατόν περισσότερων ατόμων στα Συμβούλια και τις δράσεις τους, με σκοπό αφενός την ενίσχυση του ρόλου των ΤοΣΠΠΑ, αφετέρου δε, τη γνωστοποίηση των προβλημάτων («ανησυχίες/αγωνίες») που απασχολούν την τοπική κοινότητα και την υποβολή σχετικών απόψεων, ιδεών και προτάσεων επ' αυτών. Προς το σκοπό αυτό, αναφέρθηκε από τα ανωτέρω ΤοΣΠΠΑ, η ανάγκη ευαισθητοποίησης και καλύτερης - σε οργανωμένο επίπεδο - επικοινωνίας, «διαδραστική επαφή» και πληρέστερη ενημέρωση του κοινού, ώστε να γνωρίσει το θεσμό (προβολή) και να αντιληφθεί το ρόλο και τη σημασία λειτουργίας του. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει το συνεντευξιζόμενο μέλος του ΤοΣΠΠΑ Μοσχάτου-Ταύρου, προσφέρεται *«για το δικό του καλό και πρέπει να παγιωθεί το αίσθημα τάξης και ασφάλειας»*. Στα προτεινόμενα μέτρα, συμπεριλαμβάνεται και η σύναψη περισσότερων και σε τακτικό επίπεδο συνεργασιών με φορείς και οργανώσεις, η ανάπτυξη «διεταίρικότητας» και όπως αναφέρει ο εκπρόσωπος του ΤοΣΠΠΑ Πειραιά *«μεταξύ φορέων με επιστημονική γνώση και κατάρτιση στον τομέα της πρόληψης της εγκληματικότητας»*, από την οποία καταγράφεται επίσης, η ανάγκη επίτευξης «ευρωπαϊκής δικτύωσης/διασύνδεσης». Ως κοινά παραδεκτή, καταγράφηκε και η ανάγκη επανασυγκρότησης του ΚεΣΠΠΑ, για το συντονισμό, καθοδήγηση (κατευθυντήριες γραμμές, πολιτικές/στρατηγικές που μπορούν να ακολουθήσουν) και παροχή υποστήριξης σε κεντρικό επίπεδο. Επιπρόσθετα, από το ΤοΣΠΠΑ Μοσχάτου-Ταύρου, επισημάνθηκε η ανάγκη ύπαρξης του ΚεΣΠΠΑ, για μεταλαμπάδευση «καλών πρακτικών», ανταλλαγή στατιστικών στοιχείων, «πεπραγμένων» και γενικότερα, επίβλεψη του έργου των ΤοΣΠΠΑ «καθέδρας». Από τα ΤοΣΠΠΑ Μοσχάτου-Ταύρου και Πειραιά, επισημάνθηκε η ύπαρξη οικονομικών ζητημάτων - *«οι παρεχόμενοι από το Δήμο πόροι δεν επαρκούν»*, αναφέρθηκε από τον συνεντευξιζόμενο του ΤοΣΠΠΑ Μοσχάτου-Ταύρου - και ως εκ

τούτου, καθίσταται αναγκαία η εξεύρεση οικονομικών πόρων/εργαλείων και πηγών χρηματοδότησης, όπως ένταξη σε ευρωπαϊκά προγράμματα, που αναφέρθηκε από τον εκπρόσωπο του ΤοΣΠΠα Πειραιά (τονίζοντας ως απαραίτητη προϋπόθεση, τη συμμετοχή ατόμων στο ΤοΣΠΠα, με γνώσεις για την αξιοποίηση των εν λόγω πόρων/εργαλείων και προγραμμάτων), με στόχο την πραγματοποίηση όσο το δυνατόν περισσότερων δράσεων και το έργο του Συμβουλίου να γίνει περισσότερο «καρποφόρο». Από τα ίδια ΤοΣΠΠα (Μοσχάτου-Ταύρου και Πειραιά), επισημάνθηκε και η σημαντικότητα του ρόλου των ίδιων των μελών των Συμβουλίων στο έργο που καλούνται να επιτελέσουν, αλλά και στην αναβάθμιση των παρεχόμενων από εκείνα υπηρεσιών, προτείνοντας επ' αυτού, την παρουσία και συμμετοχή των μελών σε τακτική βάση, τόσο στις συνεδριάσεις, όσο και στο σχεδιασμό και υλοποίηση των δράσεων. Από τον συνεντευξιαζόμενο του ΤοΣΠΠα Πειραιά, τονίστηκε ότι, απαιτείται βούληση από τα μέλη του Συμβουλίου *«όρεξη και προσωπικό μεράκι»*. Η ανάγκη γνώσης και αξιοποίησης των λεγόμενων «καλών πρακτικών» που εφαρμόζονται στο πλαίσιο της πρόληψης του εγκλήματος, αναφέρθηκε από τα ΤοΣΠΠα Μοσχάτου-Ταύρου και Πειραιά, με το τελευταίο, να αναφέρεται ειδικότερα στη γνώση-αξιοποίηση των «καλών» ευρωπαϊκών πρακτικών που εφαρμόζονται σε πόλεις, όπως η Πορτογαλία, η Ισπανία και η Φινλανδία. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον, παρουσιάζει η πρόταση από τον συνεντευξιαζόμενο του ΤοΣΠΠα Πειραιά, για τη διευκόλυνση και υποβοήθηση των δράσεων που σχεδιάζονται και υλοποιούνται από το Συμβούλιο, μέσω της ενίσχυσης με ανθρώπινο δυναμικό και ένταξης εθελοντών ως «εμπυχωτές» (ανά θεματική ενότητα, π.χ. για την αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας, της παραβατικότητας ανηλίκων κ.λπ.), τονίζοντας ότι *«απαιτούνται πολλά περισσότερα άτομα, πέρα από τα ορισθέντα μέλη του Συμβουλίου»*.

- **Κρίσεις για την αποστολή των ΤοΣΠΠα**

Κοινή παραδοχή-αναγνώριση και από τα τρία ΤοΣΠΠα, Μεταμόρφωσης, Μοσχάτου-Ταύρου και Πειραιά (για το ΤοΣΠΠα Παπάγου-Χολαργού δεν προέκυψαν στοιχεία), αφορά στη χρησιμότητα και στο όφελος της τοπικής κοινωνίας από την ύπαρξη και λειτουργία του θεσμού, ως οργάνου που δύναται να λειτουργήσει βοηθητικά/επικουρικά στον τομέα της πρόληψης του εγκλήματος, εστιασμένα στα προβλήματα που εντοπίζονται σε τοπικό επίπεδο, *«όπου υπάρχει «κενό»* αναφέρθηκε

από τον εκπρόσωπο του ΤοΣΠΠΑ Μεταμόρφωσης, ενώ ο συνεντευξιαζόμενος του ΤοΣΠΠΑ Πειραιά επεσήμανε ότι, η τοπική αυτοδιοίκηση και ειδικότερα οι Δήμοι, *«είναι ο πρώτος πλώνας που έρχεται σε άμεση επαφή με τον πολίτη»*. Αντίστοιχα, από το ΤοΣΠΠΑ Μοσχάτου-Ταύρου, αναφέρθηκε ότι πρόκειται για κοινοτικού χαρακτήρα όργανο, το οποίο συνεισφέρει βοηθητικά στον τομέα της πρόληψης από «κάτω» (*«η δουλειά γίνεται από κάτω»*) και όχι για να καταστείλει το έγκλημα. Στο ίδιο πλαίσιο, ως σημαντική αποστολή των ΤοΣΠΠΑ, επισημάνθηκε από τον συνεντευξιαζόμενο του Συμβουλίου Μεταμόρφωσης, η ενημέρωση των πολιτών αναφορικά με τους εγκληματογόνους παράγοντες, τις συνέπειες εκδήλωσης εγκληματικών συμπεριφορών (δηλαδή, που οδηγούνται τα άτομα αυτά, με σκοπό την αποφυγή), αλλά και για τα δικαιώματά τους, ενώ από τον εκπρόσωπο του Συμβουλίου Πειραιά, επισημάνθηκε η παροχή κατευθύνσεων και προτάσεων, για επίλυση των προβλημάτων τους που σχετίζονται με την εγκληματικότητα. Ως σημαντική προϋπόθεση για την εκπλήρωση της αποστολής των ΤοΣΠΠΑ, αναφέρθηκε από τα ΤοΣΠΠΑ Μοσχάτου-Ταύρου και Πειραιά, η ύπαρξη βούλησης και υποστήριξης από τους δήμους, να πειστούν δηλαδή - μέσω και της κατάλληλης ενημέρωσης - και να αντιληφθούν ότι η πρόληψη της εγκληματικότητας τους αφορά, *«να αφουγκραστούν το σφυγμό της κοινότητας και να τον αξιοποιήσουν όσο το δυνατόν περισσότερο»* (ΤοΣΠΠΑ Μοσχάτου Ταύρου). Τέλος, από τον εκπρόσωπο του ΤοΣΠΠΑ Πειραιά, συνδέθηκε η αποστολή του Συμβουλίου με την εξασφάλιση της ευημερίας και ασφάλειας, στοιχεία καθοριστικά, για την επίτευξη και διατήρηση της οικονομικής ανάπτυξης σε μια πόλη, όπως η αύξηση του τουρισμού.

5. Συμπεράσματα έρευνας

Συμπερασματικά, από τη μελέτη των ερευνητικών δεδομένων, προκύπτει η ανάγκη σύστασης των ΤοΣΠΠΑ, για την αντιμετώπιση της μικρομεσαίας εγκληματικότητας και όχι της βαρείας εγκληματικότητας και ιδίως εκείνων των εγκλημάτων και παραβατικών συμπεριφορών, που απασχολούν την καθημερινότητα των κατοίκων και επηρεάζουν την ποιότητα ζωής τους και γενικότερα την εύρυθμη λειτουργία της τοπικής κοινωνίας, όπως η νεανική παραβατικότητα και θυματοποίηση των ανηλίκων, η ενδοοικογενειακή βία, οι κλοπές-διαρρήξεις σε οικίες και καταστήματα/επαγγελματικούς χώρους και μικροαντικειμένων εν οδώ, το πρόβλημα της διακίνησης ναρκωτικών ουσιών, καθώς και οι βανδαλισμοί σε δημόσιους χώρους και υποδομές (πλατείες, παιδικές χαρές κ.ά.).

Ως προς τη συγκρότηση των ΤοΣΠΠΑ, καταγράφηκε συμμετοχή κυρίως από άτομα των κοινωνικών επιστημών (νομικοί, κοινωνιολόγοι, ψυχολόγοι), καθώς και αστυνομικών από τις οικίες αστυνομικές υπηρεσίες, ενώ εγκληματολόγοι συμμετείχαν σε δύο εξ αυτών (Μοσχάτου-Ταύρου και Πειραιά), στοιχεία, από τα οποία συνάγεται η πρόθεση και βούληση από την πλειονότητα των ΤοΣΠΠΑ, να συγκροτούνται από μέλη διαφόρων/διαφορετικών ειδικοτήτων, για την επίτευξη της επιδιωκόμενης διεπιστημονικής προσέγγισης των απαιτητικών και σύνθετων ζητημάτων που καλούνται να διαχειριστούν. Ο αριθμός των μελών που απαρτίζουν τα ΤοΣΠΠΑ, κυμαίνεται από 9 έως 11 μέλη, πλην όμως, όπως ορθώς επισημάνθηκε και προτάθηκε από τον εκπρόσωπο του ΤοΣΠΠΑ Πειραιά, απαιτείται ενίσχυση με περισσότερο ανθρώπινο δυναμικό και ένταξη σε αυτά των λεγόμενων «εμπυκνωτών», η συμμετοχή των οποίων θα διευκολύνει και θα συμβάλει σημαντικά στην υλοποίηση των δράσεων που σχεδιάζονται.

Η ενημέρωση και πληροφόρηση των δημοτών για τον εν λόγω θεσμό (σκοπό και ρόλο λειτουργίας), πραγματοποιείται μέσα από τις συνεδριάσεις των Συμβουλίων και την αξιοποίηση της τεχνολογίας και συγκεκριμένα μέσα από τις ιστοσελίδες των δήμων και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης “facebook”, λόγω του χαμηλού κόστους λειτουργίας, αλλά και για λόγους προσέγγισης και ανταπόκρισης, όσο το δυνατόν, μεγαλύτερου μέρους των δημοτών και λοιπών πολιτών και ιδίως ατόμων νεαρής ηλικίας. Η διανομή έντυπου ενημερωτικού υλικού (φυλλαδίων) αναφέρθηκε από δύο ΤοΣΠΠΑ (Μεταμόρφωσης και Μοσχάτου-Ταύρου), από το οποίο συνάγεται ότι ο οικονομικός παράγοντας είναι υπολογίσιμος, ενώ «καλό παράδειγμα» το οποίο θα μπορούσαν να ακολουθήσουν και τα άλλα Συμβούλια, αποτελεί η αξιοποίηση από το

ΤοΣΠΠΑ Πειραιά, του δημοτικού ραδιοφώνου για την προβολή μηνυμάτων («σποτάκια») σχετικά με το Συμβούλιο και την πρόληψη της εγκληματικότητας, αλλά και η πρόθεση δημιουργίας λογότυπου-σήματος για την ενίσχυση της προβολής (σε επικοινωνιακό επίπεδο) και επίτευξη αναγνωσιμότητας από το κοινό.

Όσον αφορά την ενημέρωση και πληροφόρηση των ΤοΣΠΠΑ για την κατανομή της εγκληματικότητας/παραβατικότητας και τους τόπους εστίασης, αυτή επιτυγχάνεται, από το σύνολο των ΤοΣΠΠΑ της έρευνας, μέσα από τη διοργάνωση και πραγματοποίηση ημερίδων, ομιλιών και εκδηλώσεων, ενώ ισχνή, εμφανίστηκε η δραστηριότητα και ανάληψη πρωτοβουλιών για διενέργεια ερευνών στο πλαίσιο αυτό - οι οποίες εντάσσονται στο πλαίσιο των απαραίτητων προκαταρκτικών ενεργειών, προκειμένου να εξαχθούν χρήσιμα στοιχεία και συμπεράσματα για τη βελτίωση των προτεινόμενων μέτρων, των πρακτικών και δράσεων που εφαρμόζονται, αλλά και για τη σύναψη συμβάσεων διεταιρικότητας μεταξύ των Τοπικών Συμβουλίων και των αρμόδιων υπουργείων³⁷⁰ - η οποία περιορίστηκε, μάλιστα, σε μια μόνο συνεργασία που αναπτύχθηκε, από το σύνολο σχεδόν των ΤοΣΠΠΑ της έρευνας (Μοσχάτου-Ταύρου, Πειραιά και Παπάγου Χολαργού), με το ΕΑστΕ του Παντείου Πανεπιστημίου.

Αναφορικά με την υιοθετούμενη εγκληματοπροληπτική πολιτική, καταγράφηκε ως κοινή συνισταμένη, ο σχεδιασμός και υλοποίηση δράσεων και προγραμμάτων εγκληματοπροληπτικού χαρακτήρα για την αντιμετώπιση της μικρής και μεσαίας βαρύτητας εγκλημάτων που προαναφέρθηκαν και αποφυγή της θυματοποίησης των δημοτών, μέσα από την ενημέρωση, πληροφόρηση και ευαισθητοποίησή-κινητοποίηση των δημοτών για συμμετοχή στο έργο της πρόληψης, αλλά και με την ανάπτυξη, στο πλαίσιο αυτό, επικοινωνίας και συνεργασιών με τοπικούς και μη, θεσμούς, φορείς, υπηρεσίες και διάφορους συλλόγους και κέντρα που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρόληψης του εγκλήματος και διαχείρισης ζητημάτων που σχετίζονται με την εγκληματικότητα, όπως: αστυνομικές υπηρεσίες, την εκπαιδευτική κοινότητα, το Κ.Ε.Θ.Ε.Α, το «Χαμόγελο του Παιδιού», Συλλόγους Γονέων και Κηδεμόνων, το Κ.Ε.Θ.Ι. και τη Μ.Ε.Θ.Ε. του Δήμου Πειραιά, τον Εμπορικό και Δικηγορικό Σύλλογο. Ωστόσο, το γεγονός ότι, δεν αναφέρθηκε κάποια διαδικασία ή μηχανισμός παρακολούθησης των υλοποιούμενων δράσεων, ώστε να υπάρχει βελτίωση,

³⁷⁰ Ζαραφονίτου Χ., 2019, ό.π., σ.45 (υποσημ. 43).

αναπροσαρμογή και διορθωτικές κινήσεις όπου απαιτείται, αποτελεί αρνητική πτυχή για τη ουσιαστική και αποτελεσματική λειτουργία των ΤοΣΠΠα.

Κοινής αποδοχής, στο πλαίσιο της εγκληματοπροληπτικής πολιτικής, καταγράφηκε η λήψη χωρικών παρεμβάσεων και μέτρων αναβάθμισης του περιβάλλοντος διαβίωσης όπου παρατηρούνται προβλήματα (όπως βελτίωση του φωτισμού, αναβάθμιση παιδικών χαρών, ασφάλιση εγκαταλελειμμένων κτιρίων τα οποία χρησιμοποιούνται ως χώροι-καταφύγια ατόμων που εμπλέκονται σε εγκληματικές δραστηριότητες).

Σε κεντρικό δε επίπεδο, δεν προκύπτει υποστήριξη του θεσμού και του έργου που καλείται να επιτελέσει, το οποίο βέβαια, αποδεικνύεται και από τη μη συγκρότηση, μέχρις στιγμής, του ΚεΣΠΠα, το οποίο παραμένει ανενεργό εδώ και μια δεκαετία περίπου, όπως ανενεργή φέρεται να είναι και η Ε.Π.Σ.Α., ενώ τα προβλήματα και οι δυσχέρειες, κατά την εκπλήρωση της αποστολής των Συμβουλίων, εντοπίζονται, συγκεντρωτικά, από τους συνεντευξιαζόμενους:

- στην ανάγκη επιστημονικής επάρκειας και κατάρτισης των συμμετεχόντων μελών στα Συμβούλια,
- σε χρονοβόρα και γραφειοκρατικά ζητήματα κατά τη λήψη σχετικών αδειών για την υλοποίηση των δράσεων που σχεδιάζονται (ακόμη και εσωτερικά του δήμου, με έτερες υπηρεσίες),
- στην έλλειψη διαθεσιμότητας-επάρκειας οικονομικών πόρων, για τη λειτουργία, την ανταπόκριση στις απαιτούμενες ανάγκες-εκπλήρωση της αποστολής τους και εξασφάλιση βιωσιμότητας,
- στην έλλειψη συστημάτων και μηχανισμών παρακολούθησης των δράσεων και προγραμμάτων που υλοποιούνται, καθώς και σχετικών δεικτών αξιολόγησης, ώστε να καθίσταται δυνατή η πραγματοποίηση διορθωτικών και βελτιωτικών κινήσεων και ενεργειών,
- σε ζητήματα δυσπιστίας μέρους των δημοτών, λόγω πολιτικής ιδεολογίας, διαφορετικής προς τη φιλοσοφία λειτουργίας του θεσμού και τον τρόπο διασύνδεσης με την αστυνομία, αλλά και εξαιτίας της αρνητικής στάσης από ορισμένους Συλλόγους Γονέων και Κηδεμόνων (πεποίθηση περί στιγματισμού των σχολείων, των γονέων και των μαθητών, ότι δηλαδή, μόνο εκείνοι αντιμετωπίζουν προβλήματα εγκληματικότητας) και τέλος,

- στην έλλειψη κουλτούρας λειτουργίας αποκεντρωμένων οργάνων στον τομέα της συμμετοχικής πρόληψης του εγκλήματος.

Τα δε μέτρα που προτάθηκαν για την αντιμετώπιση των αναφερόμενων προβλημάτων-δυσχερειών, τη βελτίωση της λειτουργίας των ΤοΣΠΠα και κατ' επέκταση την επίτευξη βιωσιμότητας, αφορούν:

- στην επαρκή ευαισθητοποίηση, ενημέρωση και βελτίωση της επικοινωνίας με το κοινό και προσέλκυση-ενεργοποίηση για συμμετοχή, όσο το δυνατόν περισσότερων δημοτών στις συνεδριάσεις των Συμβουλίων και τις δράσεις και τα προγράμματα εγκληματοπροληπτικής πολιτικής,
- στην ανάπτυξη περισσότερων και σε τακτικό επίπεδο συνεργασιών με φορείς, υπηρεσίες, οργανώσεις (διεταυριότητα), τόσο σε τοπικό επίπεδο, αλλά και ευρύτερα, με στόχο την επίτευξη ευρωπαϊκής δικτύωσης/διασύνδεσης και γνώση-αξιοποίηση των «καλών» ευρωπαϊκών πρακτικών στον τομέα αυτό (καταπολέμηση της διαπιστούμενης εσωστρέφειας),
- στην εξεύρεση οικονομικών πόρων/εργαλείων και πηγών χρηματοδότησης, όπως ένταξη σε ευρωπαϊκά προγράμματα, για την πραγματοποίηση περισσότερων δράσεων,
- στην παρουσία και συμμετοχή των μελών των ΤοΣΠΠα σε τακτική βάση, τόσο στις συνεδριάσεις, όσο και στο σχεδιασμό και υλοποίηση των δράσεων,
- στην ενίσχυση των Συμβουλίων με επιπρόσθετο ανθρώπινο δυναμικό και ένταξη εθελοντών σε αυτά, ως «εμπνευστές» και τέλος στην
- επανασυγκρότηση του ΚεΣΠΠα, για την παροχή της απαιτούμενης υποστήριξης, συντονισμό, καθοδήγηση και μεταλαμπάδευση των «καλών πρακτικών» και πεπραγμένων των ενεργών ΤοΣΠΠα, αλλά και για τη δικτύωση και σύγκλιση των μέχρι σήμερα διάσπαρτων δραστηριοτήτων τους.

Σε γενικές γραμμές, από τα στοιχεία της έρευνας, η στάση του κοινού-δημοτών για το θεσμό, αξιολογείται ως θετική, ενώ οι κρίσεις των συνεντευξιζόμενων για το ρόλο και την αποστολή του συγκεκριμένου κοινοτικού θεσμού, επικεντρώνονται στο όφελος της τοπικής κοινωνίας, μέσα από την παρέμβαση, στοχευόμενα, βοηθητικά και επικουρικά στον τομέα της πρόληψης της εγκληματικότητας και των παραβατικών συμπεριφορών και τη συμβολή για εξασφάλιση της ευημερίας και ασφάλειας, στοιχεία

καθοριστικά για την επίτευξη και διατήρηση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

Εν κατακλείδι, τα ΤοΣΠΠα της συγκεκριμένης έρευνας, αν και καταγράφηκε, σχεδόν στο σύνολό τους, να καταβάλλουν αξιολογή προσπάθεια και ιδίως το ΤοΣΠΠα Πειραιά, φέρεται να δούλεψαν σε χαμηλά επίπεδα σε σχέση με τις παρεχόμενες από το νομοθετικό πλαίσιο δυνατότητες δράσης, παρουσιάζοντας μικρό απολογισμό δράσης, ενώ απογοητευτική είναι η έλλειψη χρονοδιαγράμματος, μηχανισμών και δεικτών αξιολόγησης, αλλά και πολιτικής υποστήριξης ελλείπει και του ΚεΣΠΠα.

Επίλογος

Η ανοδική πορεία που παρουσιάζει η εγκληματικότητα τα τελευταία χρόνια και ιδίως της μικρής και μεσαίας βαρύτητας, αλλά και η έξαρση εκείνων των εγκλημάτων και παραβατικών συμπεριφορών με ιδιαίτερο αντίκτυπο και βαρύνουσα σημασία για την ποιότητα ζωής και κοινωνική διαβίωση των πολιτών, έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση της ανησυχίας, της ανασφάλειας και του φόβου του εγκλήματος. Υπό το πρίσμα αυτό, παρά την εστίαση και υιοθέτηση, κατά καιρούς, από δυτικοευρωπαϊκές και όχι μόνο κυβερνήσεις, αυστηρών κατασταλτικών προτύπων αντεγκληματικής πολιτικής, διαπιστώθηκε ότι, αφενός τα εγκλήματα δεν έπαψαν να τελούνται, αφετέρου δε, φέρεται να έχουν βραχυπρόθεσμες στοχεύσεις, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις υπέρμετρης, αμιγώς κατασταλτικής πολιτικής, αναδεικνύονται ζητήματα και κίνδυνοι, προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ατομικών ελευθεριών των πολιτών.

Λαμβάνοντας λοιπόν υπόψη, τις νέες κοινωνικές συνθήκες και προκλήσεις, γίνεται αντιληπτό ότι η αντεγκληματική πολιτική συνιστά ευρύ, σύνθετο και πολυδιάστατο πεδίο και ως εκ τούτου, η συμβολή της τοπικής κοινωνίας και των φορέων και θεσμών που δραστηριοποιούνται σε αυτή, καθίσταται ολοένα και πιο αναγκαία και επιτακτική, στον αντίποδα του μονοπωλιακού κρατικοκεντρικού μοντέλου, διεκδικώντας περισσότερες αρμοδιότητες, ρόλους και ενεργό και ουσιαστική θέση στο πεδίο της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής. Να αποτραπούν ή και να αντιμετωπιστούν, δηλαδή, εγκληματικές συμπεριφορές και ενέργειες θυματοποίησης που πλήττουν την ατομική και συλλογική σφαίρα της καθημερινότητας των πολιτών

και ως εκ τούτου, να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής και οι παρεχόμενες προς αυτούς υπηρεσίες.

Από τη συνολική επισκόπηση της θεωρητικής και εμπειρικής προσπάθειας, η οποία πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της διπλωματικής αυτής εργασίας, προκύπτει αδιαμφισβήτητα, η αξία και η σημαντικότητα του θεσμού των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας/Παραβατικότητας, τα οποία από τη δεκαετία του 1980 θεσπίστηκαν και εφαρμόζονται σταδιακά με επιτυχία σε αρκετές χώρες του ευρωπαϊκού χώρου, ενώ από τα τέλη της δεκαετίας του 1990 και στην Ελλάδα, ως εύελικτος, τοπικός-αυτοδιοικητικός θεσμός, πυρήνας συνέργειας, διεταιρικότητας και επικοινωνίας μεταξύ του κράτους και της τοπικής κοινωνίας των πολιτών, υποσχόμενος να επιφέρει ορατά αποτελέσματα στον τομέα της πρόληψης της αστεακής εγκληματικότητας. Ωστόσο, για να λειτουργήσει επιτυχώς ο εν λόγω θεσμός, δεν αρκεί μόνο η νομοθετική πρόβλεψη, η οποία εν προκειμένω, για την ελληνική περίπτωση, κρίνεται ως ευνοϊκή και επαρκής (σε οργανωτικό και θεσμικό πλαίσιο), αλλά απαιτείται απαγκίστρωση από τη λογική της περιστασιακής ή/και εφήμερης συγκρότησης-λειτουργίας και αποσπασματικών δράσεων των ΤοΣΠΠα, ανακύπτουσες από προσωρινές και κατά περίπτωση αντιδράσεις επικοινωνιακού χαρακτήρα, στο πλαίσιο μιας «κατ' επίφαση», όπως αναφέρει ο Παπαθεοδώρου, αντεγκληματικής πολιτικής.

Τα συμπεράσματα που αναδεικνύονται από τις ερευνητικές προσεγγίσεις που έχουν διενεργηθεί, κατά καιρούς, για τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας/Παραβατικότητας στην Ελλάδα, αλλά και τα στοιχεία που προέκυψαν από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας, καταγράφονται σε μεγάλο βαθμό κοινά και αφορούν σε προβλήματα που συνεχίζουν να υφίσταται και να διατηρούνται 25 περίπου χρόνια, μετά τη νομοθετική πρόβλεψη του θεσμού και τα οποία σχετίζονται, ιδίως, με τη δομή, την οργάνωση και τη λειτουργία και συγκεκριμένα: με την ανεπαρκή πληροφόρηση- ενημέρωση του κοινού για το θεσμό (ρόλο, λειτουργία, έργο, αποστολή), την ύπαρξη πανελλαδικά, μικρού αριθμού συσταθέντων και ενεργών ΤοΣΠΠα, συγκριτικά με τα ευρωπαϊκά δεδομένα (το οποίο σημαίνει ότι, σε πολλές περιπτώσεις, εμφανίστηκαν Συμβούλια μόνο στα «χαρτιά»), την έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού με επιστημονική επάρκεια και γνώσεις στην πρόληψη και διαχείριση ζητημάτων που σχετίζονται με την εγκληματικότητα, την μη τήρηση των απαιτούμενων προκαταρκτικών σταδίων (όπως έρευνες για την αποτύπωση-χαρτογράφηση της

εγκληματικότητας, του φόβου και της ανασφάλειας των κατοίκων κ.λπ.), τον ισχνό απολογισμό δράσεων, την απουσία χρηματοδότησης και οικονομικής υποστήριξης, τόσο σε θέματα υλικοτεχνικής υποδομής, όσο και για την υλοποίηση των δράσεων και προγραμμάτων που σχεδιάζονται, καθώς και στην παντελή έλλειψη συστημάτων παρακολούθησης και αξιολόγησης του υλοποιούμενου έργου, αλλά και ανάπτυξη συνεργασιών με έτερα ενεργά ΤοΣΠΠΑ. Ιδιαίτερα αποθαρρυντικό στοιχείο, το οποίο καταγράφηκε και στην έρευνα της παρούσας διπλωματικής είναι οι αντιδράσεις και αρνητική στάση από ορισμένους κοινωνικούς φορείς, οι οποίες εδράζονται στην αντίληψη του «στιγματισμού» της περιοχής όπου πρόκειται να συσταθεί το ΤοΣΠΠΑ ή/και σε διασύνδεση με την αστυνομία, διαφορετική από εκείνη που προβλέπεται θεσμικά. Κομβικής σημασίας, αναδεικνύεται και η απουσία υποστήριξης, κατευθύνσεων και συντονισμού σε κεντρικό επίπεδο από το καθ' ύλην αρμόδιο όργανο, το ΚεΣΠΠΑ, το οποίο παραμένει ανενεργό για μια δεκαετία περίπου, επιβεβαιώνοντας τα λεγόμενα των ερευνητών, ότι ο θεσμός δεν έτυχε ιδιαίτερης προσοχής από την Πολιτεία.

Οι δε προτάσεις για την ποιοτική αναβάθμιση και βελτίωση του έργου των ενεργών ΤοΣΠΠΑ, κινούνται επίσης στο ίδιο πλαίσιο και έχουν αναφερθεί και επισημανθεί από γνωσμένους επιστήμονες που ασχολούνται με τον τομέα της πρόληψης και αντιμετώπισης της εγκληματικότητας, ενώ έχουν εντοπιστεί και αναδειχθεί και μέσα από τις ερευνητικές προσεγγίσεις που έχουν διενεργηθεί για το θεσμό των ΤοΣΠΠΑ, όπως και στην ερευνητική προσπάθεια της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Εκείνο βέβαια που πρέπει να τονιστεί και να γίνει ευρέως αντιληπτό από τους δήμους είναι ότι, η πρόληψη και αντιμετώπιση της εγκληματικότητας είναι έργο συλλογικό, μας αφορά όλους και επηρεάζει όλα τα επίπεδα της καθημερινής μας δραστηριότητάς και διαβίωσης στην κοινωνία (οικογένεια, σχολείο, επαγγελματική και κοινωνική ζωή), ως εκ τούτου, η σύσταση και ουσιαστική λειτουργία των ΤοΣΠΠΑ αφορούν τους δήμους συνολικά και όχι κατά περίπτωση, ανάλογα με τα επίπεδα της καταγεγραμμένης εγκληματικότητας, λαμβάνοντας βέβαια υπόψη, συνδυαστικά, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής (π.χ. τουριστικός χαρακτήρας, είσοδος μεταναστών, αύξηση πληθυσμιακών αναγκών τους θερινούς μήνες, βαρύτητα και σοβαρότητα της εγκληματικότητας κ.ά.), ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι κίνδυνοι μετατόπισης της εγκληματικότητας σε δήμους όπου δεν έχουν προβεί στη σύστασή τους. Άλλωστε, τα ΤοΣΠΠΑ αποτελούν ένα από τα

μέσα-εργαλεία και τους βασικούς πυλώνες για την επίτευξη μιας ολιστικής προσέγγισης για την ασφάλεια των πολιτών. Απαιτείται λοιπόν, ανταπόκριση, προσπάθεια και εντατική δουλειά, τόσο από την τοπική αυτοδιοίκηση και τους δήμους (εντάσσοντας την υλοποίηση του θεσμού στην κοινωνικοπολιτική τους agenda), αλλά και τους ίδιους τους πολίτες, αλλά ταυτόχρονα πολιτική βούληση και υποστήριξη, ώστε να μην καταστεί «διακοσμητικός ο θεσμός», με ανάδειξη του έργου και των καλών πρακτικών και δράσεων που εφαρμόζονται από τα ενεργά Συμβούλια.

Η διασφάλιση του πολίτη από το έγκλημα, πρέπει να εμπεδωθεί ότι έχει ως αφετηρία την πρόληψη, ώστε να παρεμποδισθεί η εκδήλωση μιας εγκληματικής συμπεριφοράς σε βάρος του, δηλαδή, προτού προσβάλει τις κοινωνικές αξίες και επιφέρει ζημιά στα άτομα και το κοινωνικό σύνολο. Παράλληλα δε, να μην επηρεάζεται από τις επιδράσεις του συρμού και της προπαγάνδας, από ομάδες ποινικής πίεσης (“penal pressure groups”), οι οποίες χρησιμοποιώντας μεμονωμένα περιστατικά και εγκληματικές πράξεις της επικαιρότητας και της δημιουργούμενης διακινδύνευσης, κατευθύνονται σε βραχυπρόθεσμες, αμιγώς κατασταλτικές μεθόδους και διαδικασίες.³⁷¹ Η σύγχρονη κοινωνία, πρέπει να επενδύσει και να εστιάζει το σύνολο των δραστηριοτήτων της, σε μια αντεγκληματική πολιτική κοντά στον πολίτη, στην υιοθέτηση των αρχών της «συμμετοχικής δημοκρατίας»³⁷² και του κοινοτισμού, για την εμπέδωση του αισθήματος ασφάλειας και την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης, που θα προνοεί και θα προλαμβάνει, με σεβασμό πάντα, στα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες του ανθρώπου.

³⁷¹ Πανούσης Ι., «ΜΜΕ και Πρόληψη: σύμπραξη ή σύγκρουση», *Εγκληματολογία*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2019, σ. 38.

³⁷² Κατά τον L. Cohen-Tanugi, το μέλλον στηρίζεται στην αυτορρύθμιση και όχι στο συγκεντρωτικό κράτος, στο βαθμό που οι κοινωνίες διεκδικούν μεγαλύτερη αυτονομία και δυνατότητα παράλληλων δράσεων, ενώ ο πολίτης αξιώνει διακριτό ρόλο στην κοινωνία των πολιτών («συμμετοχική δημοκρατία»), βλ. Παπαθεοδώρου Θ., 2002, ό.π., σ. 102.

Βιβλιογραφία- Πηγές

Ελληνόγλωσση

Αλεξιάδης Σ., «Αντεγκληματική πολιτική: Προσεγγίσεις και προβληματισμοί». Στο Ν. Κουράκης (επιμ.), *Αντεγκληματική Πολιτική. Είκοσι έξι μελέτες για τα θεωρητικά της ζητήματα και τις αστοχίες κατά την εφαρμογή της*, Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994.

Αλεξιάδης Σ., *Εγκληματολογία*, Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2004.

Αλεξιάδης Σ., *Ευρωπαϊκή Αντεγκληματική Πολιτική*, 5^η Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2006.

Αλεξιάδης Σ., *Εγκληματολογία*, 5η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011.

Αλεξιάδης Σ., Πιτσελά Α., «Αντεγκληματική Πολιτική» στο Σπινέλλη Κ., Κουράκης Ν. & Κρανιδιώτη Μ. (επιμ.), *Λεξικό Εγκληματολογίας*, Τόπος, Αθήνα, 2018.

Αρτινοπούλου Β., «Διαμεσολάβηση», στο Σπινέλλη Κ., Κουράκης Ν. & Κρανιδιώτη Μ. (επιμ.), *Λεξικό Εγκληματολογίας*, Τόπος, Αθήνα, 2018.

Βιδάλη Σ., *Αστυνομία. Έλεγχος του εγκλήματος και ανθρώπινα δικαιώματα*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2012.

Βιδάλη Σ., «Νέο Πρότυπο Ασφάλειας;», ΤΟ ΒΗΜΑ, Μάρτιος 2014.

Βιδάλη Σ., *Πέρα από τα όρια. Η αντεγκληματική πολιτική σήμερα*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2017.

Βλάχου Β., *Ποινική Δικαιοσύνη και Θύμα*. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2022.

Γεωργούλας Σ., «Έρευνα Κοινωνική», στο Σπινέλλη Κ., Κουράκης Ν. & Κρανιδιώτη Μ. (επιμ.), *Λεξικό Εγκληματολογίας*, Τόπος, Αθήνα, 2018.

Γουσέτη Ι., «Έρευνα Βασική», στο Σπινέλλη Κ., Κουράκης Ν. & Κρανιδιώτη Μ. (επιμ.), *Λεξικό Εγκληματολογίας*, Τόπος, Αθήνα, 2018.

Δημόπουλος Χ. (1998), Η κρίση του θεσμού της φυλακής και οι μη φυλακτικές κυρώσεις, στο Καραγιαννίδης Χ., «Η συμβολή της τοπικής αυτοδιοίκησης στην

πρόληψη του εγκλήματος: Τα τοπικά σχέδια αντεγκληματικής πολιτικής και το παράδειγμα της Ολλανδίας», *Pro Justitia*, Τόμος 6, 2023.

Ευγενίδης Γ., «Στοιχεία-σοκ για την παραβατικότητα των ανηλίκων. Επιχείρηση Stop Bullying σε σχολεία και στέκια», *ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ*, 18 Φεβρουαρίου 2024.

Ζαραφονίτου Χ., «Ο φόβος του εγκλήματος: Ενδοαστιακή κατανομή της εγκληματικότητας και κοινωνικές αναπαραστάσεις του φαινομένου στο εσωτερικό της ελληνικής πρωτεύουσας», *Ποινική Δικαιοσύνη*, Τεύχος 4, 2001.

Ζαραφονίτου Χ., *Ο φόβος του εγκλήματος. Εγκληματολογικές προσεγγίσεις και προβληματισμοί με βάση την εμπειρική διερεύνηση του φαινομένου στο εσωτερικό της Αθήνας*, Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2002.

Ζαραφονίτου Χ., *Πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2003.

Ζαραφονίτου Χ., «Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας. Μια νέα τάση στην Ελληνική Αντεγκληματική Πολιτική;», *Αστυνομική Ανασκόπηση*, Τεύχος 228, Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2004.

Ζαραφονίτου Χ., *Εμπειρική Εγκληματολογία*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2004.

Ζαραφονίτου Χ., «(Αν)ασφάλεια καταστηματαρχών Αθηνών και Πειραιώς και νέες μορφές αστυνόμευσης», *Εγκληματολογία*, 2012.

Ζαραφονίτου Χ., «Υπάρχουν “ghettos” στο κέντρο της Αθήνας; Μια εγκληματολογική αναδόμηση των κοινωνικών αναπαραστάσεων των κατοίκων της περιοχής», *Εγκληματολογία*, 2012.

Ζαραφονίτου Χ., «Περί όρων και ορολογίας στην Εγκληματολογία», *Εγκληματολογία*, Τεύχος 6, Δεκέμβριος 2014.

Ζαραφονίτου Χ., «Στοιχεία περιβαλλοντικής υποβάθμισης και φόβος του εγκλήματος - Η περίπτωση των graffiti στο κέντρο της Αθήνας», *Εγκληματολογία*, 2016.

Ζαραφονίτου Χ., «Κοινοτικές μορφές πρόληψης του εγκλήματος και του φόβου του εγκλήματος-Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης-Αστυνομικός της Γειτονιάς», *Εγκληματολογία*, Τεύχος 11, Δεκέμβριος 2019.

Ζαραφονίτου Χ., «Κοινωνικές και περιβαλλοντικές παρεμβάσεις για την πρόληψη του εγκλήματος, την ασφάλεια και ελευθερία των πολιτών. Η περίπτωση του προγράμματος Besecure-Feelsecure (BSFS) του Δήμου Πειραιά», *Έγκλημα και Τιμωρία*, Τεύχος 12, Σεπτέμβριος 2022.

Ζαραφονίτου Χ., Καραγιαννίδης Χ., Κοντοπούλου Ε., «Τοπικές πολιτικές πρόληψης του εγκλήματος και ποιότητα ζωής», *Διάλογοι στη Δημόσια Διοίκηση*, Τεύχος 3, 2022.

Ζαραφονίτου Χ., *Ο Φόβος του Εγκλήματος, Ανάλεκτα*, Πρόλογος: Πανούσης Γ., Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2023.

Θανοπούλου Μ., «Η ποιοτική συνέντευξη. Ένα «ευαίσθητο» προνομιακό εργαλείο κοινωνικής έρευνας», στο Φελλάς Κ, Μπαλούρδος Δ., *Κοινωνία και έρευνα. Σύγχρονες Ποσοτικές και Ποιοτικές Μέθοδοι*, Παπαζήση, Αθήνα, 2015.

Καραγιαννίδης Χ., *Προς μια συμμετοχική αντεγκληματική πολιτική*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2011.

Καραγιαννίδης Χ., «Ελληνική Αστυνομία και συμμετοχική αντεγκληματική πολιτική. Προβλήματα και προοπτικές», *Εγκληματολογία*, Τεύχος 6, Δεκέμβριος 2014.

Καραγιαννίδης Χ., «Η κρίση ως ευκαιρία για τη χάραξη και υλοποίηση κοινωνικής αντεγκληματικής πολιτικής», στο Γασπαρινάτου Μ. (Επιμ.), *Έγκλημα και Ποινική καταστολή σε εποχή κρίσης*, Τιμητικός Τόμος Ν. Ε. Κουράκη, Α' Τόμος, Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2016.

Καραγιαννίδης Χ., «Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας/Παραβατικότητας στο Σπινέλλη Κ., Κουράκης Ν. & Κρανιδιώτη Μ. (επιμ.), *Λεξικό Εγκληματολογίας*, Τόπος, Αθήνα, 2018.

Καραγιαννίδης Χ., «Editorial», *Έγκλημα και Τιμωρία*, Τεύχος 12, Σεπτέμβριος 2022.

Καραγιαννίδης Χ., *Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης Εγκληματικότητας. Τάσεις, προκλήσεις και προοπτικές από την εφαρμογή του θεσμού σε Ελλάδα και Ευρωπαϊκή Ένωση*, Αντ. Ν. Σάκκουλα Ε.Ε., Αθήνα, 2022.

Καραγιαννίδης Χ., «Η συμβολή της τοπικής αυτοδιοίκησης στην πρόληψη του εγκλήματος: Τα τοπικά σχέδια αντεγκληματικής πολιτικής και το παράδειγμα της Ολλανδίας», *Pro Justitia*, Τόμος 6, 2023.

Κατσαφάδος Κ., «Ομιλία του Υφυπουργού Προστασίας του Πολίτη, Κώστα Κατσαφάδου στην Ημερίδα της ΠΟΑΣΥ με θέμα: Ασφαλής πρωτεύουσα, οδηγός για ασφαλή Ελλάδα», Δελτίου Τύπου Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, Αθήνα, Ιούλιος 2023.

Καφέ Α., Γεωργιάδου Β., Λιαλιούτη Ζ., «Βία κατά μεταναστών στην Ελλάδα. Μια νέα βάση δεδομένων για το ρεπερτόριο δράσης ακροδεξιών ομάδων (1991-2017)», *Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας*, 2018, Τεύχος 37.

Κουλούρης Ν., «Όνειρα και εφιάλτες της πρόληψης του εγκλήματος στις κοινωνίες της διακινδύνευσης. Φοβού τους Δαναούς και δώρα ασφαλείας φέροντες», *Intellectum*, Τεύχος 5, Δεκέμβριος 2008.

Κουράκης Ν., « Η πρόληψη της παραβατικότητας των ανηλίκων στην Ελλάδα», στο Τσήτσουρα Α. & Μήλλα Π. (επιμ.), *Αντεγκληματική πολιτική και δικαιώματα του ανθρώπου*, Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1997.

Κουράκης Ν., «Η συμμετοχή των πολιτών στην αντιμετώπιση του εγκλήματος και τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Παραβατικότητας», στο Κεντρικό Συμβούλιο Πρόληψης της Παραβατικότητας και Εργαστήριο Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών Πανεπιστημίου Αθηνών. Για να νιώθουμε ασφαλείς μέσα σε μια κοινωνία ενεργών πολιτών. Πρακτικό εγχειρίδιο για τη νόμιμη προστασία του πολίτη από την καθημερινή παραβατικότητα, Αθήνα, 2006.

Κουράκης Ν., Ζαραφονίτου Χ., «Συμμετοχικές μορφές πρόληψης του εγκλήματος και τοπικά συμβούλια πρόληψης της εγκληματικότητας/παραβατικότητας. Προλογικό Σημείωμα», *Εγκλημα και Τιμωρία*, Τεύχος 12, Σεπτέμβριος 2022.

Κουράκης Ν., «Έλληνες εγκληματολόγοι από την Ελλάδα και το εξωτερικό συνομιλούν για την πρόληψη του εγκλήματος», *Συνέδριο της Ελληνικής Εταιρείας Εγκληματολογίας*, Ιανουάριος 2019, Νομική Βιβλιοθήκη.

Κουράκης Ν., «Κοινωνική πρόληψη της παραβατικότητας και τοπικές κοινωνίες», *Εγκλημα και Τιμωρία*, Τεύχος 12, Σεπτέμβριος 2022.

Κρανιδιώτη Μ., Γιώτη Η., «Τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Παραβατικότητας (ΤΟΣΠΠΑ): Επανεξέταση του θεσμού σε πανελλαδικό επίπεδο», *Εγκλημα και Τιμωρία*, Τεύχος 12, Σεπτέμβριος 2022.

Λαμπροπούλου Ε., «Μη κυβερνητικοί μέτοχοι στην πρόληψη και τον έλεγχο του εγκλήματος: ρητορεία και εφαρμογή του κοινοτισμού», *Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας*, Τεύχος 10, 2003.

Λεμπέση Μ., «Χαρτογράφηση εγκλήματος» στο Ν. Ανδρουλάκης, Λ. Μαργαρίτης, & Ι. Φαρσεδάκης (επιμ.), *Λεξικό Νομικής Ορολογίας. Ποινικό Δίκαιο & Εγκληματολογία*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2018.

Μαγγανάς Α., «Πρόληψη του εγκλήματος, ασφάλεια και Αστυνομία», *Crime Times*, Ιούλιος 2019.

Μανωλεδάκης Ι. (2005), «Παγκόσμια Εξουσία και Νομικός Πολιτισμός», στο Καραγιαννίδης Χ., *Προς μια συμμετοχική αντεγκληματική πολιτική*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2011.

Μανωλεδάκης Ι., «Η σκλήρυνση της ποινικής καταστολής στην Ελλάδα», στο Τιμητικό Τόμος Κ. Δ. Σπινέλλη, Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2010.

Μήτρου Λ., «Υπάρχει ιδιωτικότητα στο δημόσιο χώρο; Ή ποιός παρακολουθεί τους παρακολουθούντες;», στο Σαματάς Μ. (επιμ.), *Όψεις της νέας παρακολούθησης. Διεθνείς και ελληνικές προσεγγίσεις*, Βιβλιόραμα, Αθήνα.

Μπακιρλή Ε., «Μορφές τεχνο-επιτήρησης στον έλεγχο της συμπεριφοράς και της παρέκκλισης», *Crime Times*, Τεύχος 13, Ιούλιος 2020.

Μπαμπαλιούτας Λ., «Ο θεσμικός ρόλος των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Παραβατικότητας στην σύγχρονη τοπική αυτοδιοίκηση», *Εγκλημα και Τιμωρία*, Τεύχος 12, Σεπτέμβριος 2022.

Μπαμπινιώτης Γ., *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, 2η Έκδοση, Κέντρο Λεξικολογίας, Αθήνα, 2002.

Μπερτάνος Β., «Σύγχρονες μορφές χαρτογράφησης και η χρησιμότητά τους στην αντεγκληματική πολιτική», στο Χαλκιά Α. (επιμ.), *Η σύγχρονη εγκληματικότητα, η αντιμετώπισή της και η Επιστήμη της Εγκληματολογίας*, Τιμητικός Τόμος Ι. Φαρσεδάκη, Α' Τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2011.

- Νικολόπουλος Γ., *Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως φορέας αντεγκληματικής πολιτικής. Το «πρόγραμμα» της Χάγης και η εφαρμογή του*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2008.
- Πανούσης Γ., «Κοινωνία με διαρκές βλέμμα», *Έγκλημα και Τιμωρία*, Τεύχος 12, Σεπτέμβριος 2022.
- Παπαθεοδώρου Θ., *Δημόσια Ασφάλεια & Αντεγκληματική Πολιτική. Συγκριτική Προσέγγιση*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2002.
- Παπαθεοδώρου Θ., «Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης: Από τη θεσμοθέτηση στην αδυναμία υλοποίησής τους στην Ελλάδα», *Έγκλημα και Τιμωρία*, Τεύχος 12, Σεπτέμβριος 2022.
- Πιτσελά Α., Καραγιαννίδης Χ., «Ές αύριον τά σπουδαῖα». Ο θεσμός των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας μέσα από τα πορίσματα μιας πανελλαδικής έρευνας», *Pro Justitia*, Τόμος 3, 2020.
- Πιτσελά Α., Καραγιαννίδης Χ., «Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας: Πορίσματα μιας έρευνας», *Το αλλοδαπό στοιχείο στις εθνικές έννομες τάξεις*, Τιμητικός Τόμος στην Ομότιμη Καθηγήτρια Νομικής ΑΠΘ Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2020.
- Πιτσελά Α. & Καραγιαννίδης Χ., «Η προστασία της νεότητας μέσα από τις δράσεις των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας», *Έγκλημα και Τιμωρία*, Τεύχος 12, Σεπτέμβριος 2022.
- Σαματάς Μ., «Από τον έλεγχο της σκέψης στον έλεγχο της κυκλοφορίας: Η πολιτική επέκτασης και αντίστασης στις αστυνομικές κάμερες παρακολούθησης (CCTV) στη μετα-ολυμπιακή Ελλάδα», Σαματάς Μ. (επιμ.), *Όψεις της νέας παρακολούθησης. Διεθνείς και ελληνικές προσεγγίσεις*, Βιβλιόραμα, Αθήνα, 2010.
- Σαματάς Μ., *Το 'σούπερ-πανοπτικό' σκάνδαλο των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας 2004 και η παρακαταθήκη του*, Μανουσέλης Χ. (μεταφρ.), Παπαζήση, Αθήνα, 2016.
- Σπινέλλη Κ., «Παραβατικότητα Ανηλίκων», στο Σπινέλλη Κ., Κουράκης Ν. & Κρανιδιώτη Μ. (επιμ.), *Λεξικό Εγκληματολογίας*, Τόπος, Αθήνα, 2018.
- Στεργιούλης Ε., *Κοινωνιολογία της Αστυνομίας*, Παπαζήση, Αθήνα, 2008.

Τσήτσουρα Α., «Η συμμετοχή του κοινού στην αντεγκληματική πολιτική», *Ελληνική Επιθεώρηση Εγκληματολογίας*, Τεύχος 1, 1988, σσ. 32 επ..

Τσίγκανου Ι., «Ανάλυση Περιεχομένου», στο Φελλάς Κ, Μπαλούρδος Δ., *Κοινωνία και έρευνα. Σύγχρονες Ποσοτικές και Ποιοτικές Μέθοδοι*, Παπαζήση, Αθήνα, 2015.

Τσιώλης Γ., *Μέθοδοι και τεχνικές ανάλυσης στην ποιοτική κοινωνικής έρευνα*, Κριτική, Αθήνα, 2014.

Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, «Ετήσιο Σχέδιο Δράσης 2023 (επιτελική σύνοψη)», Νοέμβριος 2022, Αθήνα.

Φαρσεδάκης Ι., *Η εγκληματολογική σκέψη απ' την αρχαιότητα ως τις μέρες μας*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1990.

Φαρσεδάκης Ι., *Στοιχεία Εγκληματολογίας*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1996.

Φαρσεδάκης Ι., «Το αλφάβητο της εγκληματολογίας», στο Τιμητικό Τόμο Κ. Σπινέλλη, Σάκκουλας, Αθήνα, 2009.

Φαρσεδάκης Ι., *Στοιχεία Εγκληματολογίας*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2005.

Φαρσεδάκης Ι., «Εγκλημα και ποινική καταστολή σε εποχή κρίσης», στο Γασπαρινάτου Μ. (επιμ.), *Εγκλημα και Ποινική Καταστολή σε εποχή Κρίσης*, Τιμητικός Τόμος Ν. Ε. Κουράκη, Α' Τόμος, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2016.

Χαϊνάς Ε., Χαλκιά Α., «Ε' Σύντομες Ειδήσεις», *Εγκληματολογία*, Τεύχος 10, Δεκέμβριος 2018.

Χαλκιά Α., «Στάσεις απέναντι στη συμμετοχική αντεγκληματική πολιτική σε περιοχές με διαβάθμιση εγκληματικότητας στην Αθήνα», *Εγκληματολογία*, Τεύχος 6, Ιανουάριος-Δεκέμβριος 2014.

Χαλκιά Α., «Όψεις των εγκλημάτων μίσους στην Ελλάδα και προτάσεις για την αντιμετώπισή τους», στο Μ. Γασπαρινάτου (επιμ.), *Εγκλημα και ποινική καταστολή σε εποχή κρίσης*, Τιμητικός τόμος Ν. Ε. Κουράκη, Α' Τόμος, Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2016.

Χλούπης Γ., «Τοπική κοινωνία και πρόληψη της υποτροπής ανηλίκων και νεαρών παραβατών - Ο ρόλος των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Παραβατικότητας

και του Αστυνομικού της Γειτονιάς», *Εγκληματολογία*, Τεύχος 10, Δεκέμβριος 2018, σσ. 108-114.

Ξενόγλωσση

Afifi S., Larsson I., “Crime prevention work in Sweden. Current status and development needs 2023”, The Swedish National Council for Crime Prevention, Stockholm, 2023.

Ball K., Haggerty K., & Lyon D., *Routledge Handbook of Surveillance Studies*, International Handbooks, London, 2012.

Beccaria C. (1979), *Des délits et des peines*, στο Ζαραφονίτου Χ., *Πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2003.

Brantingham P. & Brantingham P., “Environmental Criminology”, στο Jacoby J., Severance T. & Bruce A. (επιμ.), *Classics of Criminology*. Long Grove, Waveland Press, Illinois, 2004.

Canter D., “Resolving the Offender "Profiling Equations" and the Emergence of an Investigative Psychology”, *Current Directions in Psychological Science*, Vol. 20, No. 1, February 2011.

Canter D. & Youngs D., *Principles of Geographical Offender Profiling*, Routledge, New York, 2016.

Cartuyvels Y. & Mary Ph. (2002), “Politiques de sécurité en Belgique: Les limites d’ une approche de proximité”, στο Ζαραφονίτου Χ., «Κοινωνικές και περιβαλλοντικές παρεμβάσεις για την πρόληψη του εγκλήματος, την ασφάλεια και ελευθερία των πολιτών. Η περίπτωση του προγράμματος Besecure-Feelsecure (BSFS) του Δήμου Πειραιά», *Εγκλημα και Τιμωρία*, Τεύχος 12, Σεπτέμβριος 2022.

Cohen L. & Felson M., “Social Change and Crime Rate Trends: A Routine Activities Approach. American Sociological”, *Review*, Vol. 44, No. 4, August. 1979.

Chamard S., “The History of Crime Mapping and Its Use by American Police Departments”, *Alaska Justice Forum*, Vol. 23, No 3, 2006.

Crowe T. (2000), Crime Prevention Through Environmental Design, στο Cozens P. M., Saville G., Hillier D., “Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED): A Review and Modern Bibliography”, *Property Management*, Vol. 23, No. 5, December 2005.

Delmas-Marty M., *Πρότυπα και τάσεις αντεγκληματικής πολιτικής*, (Ζαραφωνίτου Χ. μεταφρ.), Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2002.

Dehbi C., “Community Oriented Policing in the European Union Today”, European Crime Prevention Network (EUCPN), 2018.

European Crime Prevention Network, “European Crime Prevention Network. Annual Report of activities in 2012”, February 2013..

European Crime Prevention Network (EUCPN), “Report Crime Prevention in Member States with and without National Crime Prevention Councils”, Brussels, October 2018.

Faget J., Wyvekens A., “Urban policy and proximity justice in France”, *European Journal on Criminal Policy and Research*, Vol. 4, No. 1, March 1996.

Feucht T., Zedlewski E., “The 40th Anniversary of the Crime Report”, *National Institute of Justice*, No. 257, 2007.

Garland D., “Reviewed Work: The Local Governance of Crime: Appeals to Community and Partnership by Adam Crawford”, *The British Journal of Criminology*, Vol. 38, No. 3, 1998.

Hillery G., “A Critique of Selected Community Concepts”, *Social Forces*, Vol 37, No. 3, March 1959.

Kontopoulou E., “Empirical results on fear of crime in the framework of the research projects “BeSecure-FeelSecure” and “UrbanCrime: Spatial aspects of crime and insecurity in the era of economic crisis: Trends, dimensions and correlations”, *Urban Crime. An international Journal*, Vol. 4 No. 1, April 2023.

Kulach J., “Urban Crime Prevention Policies in Europe: Towards a Common Culture?”, European Forum for Urban Safety (EFUS), Paris, 2006.

National Council for Crime Prevention, “Working Together for Safer and More Secure Communities”, Ministry of Justice, Helsinki, 2016.

Tseloni A. & Zarafonitou Ch., “Fear of Crime and Victimization: A multivariate multilevel analysis of competing measurements”, *European Journal of Criminology*, Vol. 5, No. 4, 2008.

Oberwittler D., Hofer S., “Crime and Justice in Germany: An Analysis of Recent Trends and Research”, *European Journal of Criminology*, Vol. 2, No. 4, September 2005.

International Centre for the Prevention of Crime (ICPC), “International Report - Crime Prevention and Community Safety: Trends and Perspectives”, Montreal, June 2008.

International Centre for the Prevention of Crime (ICPC), “4th International Report on Crime Prevention and Community Safety: Trends and Perspectives”, Montreal, 2014.

Rosenbaum D. P., “Community Crime Prevention: Does It Work?”, *Criminal Justice Review*, Vol. 13, No. 2, 1988.

Sampson R., Raudenbush S., “Systematic Social Observation of Public Spaces: A New Look at Disorder in Urban Neighborhoods”, *American Journal of Sociology*, Vol 105, No. 3, November 1999.

Scott M., “Problem-Oriented Policing: Reflections on the First 20 Years”, U.S. Department of Justice. Office of Justice Programs, Washington D.C., 2000.

Tonry M. & Farrington D. P., “Strategic Approaches to Crime Prevention”, *Crime and Justice*, Vol. 19, 1995.

United Nations, “Urban Crime - Policies for Prevention - Stop Crime”, Congress On the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, May 1995.

United Nations, “Report of the Fourteenth United Nations Congress on Crime Prevention and Criminal Justice”, Kyoto, March 2021.

Waller B., «Πρόληψη της εγκληματικότητας. Ενέργειες, αποτελέσματα, πλεονεκτήματα και συμπεράσματα», *Ποινική Δικαιοσύνη*, Τεύχος 2, Απρίλιος 1999.

WILSON J., Kelling G., “Broken Windows. The police and neighborhood safety”, *The Atlantic*, March 1982.

Zarafonitou Ch. (2020) Contemporary trends in community crime prevention in Greece, στο Ζαραφονίτου Χ., (επιστ. υπεύθ.), «Χαρτογράφηση της εγκληματικότητας και της ανασφάλειας στην εποχή της οικονομικής κρίσης: Τάσεις, διαστάσεις και συσχετισμοί», Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ.), Εργαστήριο Αστυνομικής Εγκληματολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Διαδικτυακές πηγές

Ελληνική Αστυνομία, «Ερωτήματα για την Ασφάλεια», Αθήνα, ανακτήθηκε από το σύνδεσμο: <https://www.astynomia.gr/yliko-archeiou/olybiakoi-agonas-2004/erotimata-gia-tin-asfaleia/>

National Crime Prevention Council, ανακτήθηκε από το σύνδεσμο: <https://www.ncpc.org/about-ncpc/history/>

United Nations, Office on Drugs and Crime, ανακτήθηκε από το σύνδεσμο: <https://www.unodc.org/>

Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, «Ετήσιο Σχέδιο Δράσης 2023 (επιτελική σύνοψη)», Αθήνα, 2022, ανακτήθηκε από το σύνδεσμο: https://www.minocp.gov.gr/file/2023/01/ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ-ΣΥΝΟΨΗ_ΕΣΔ-2023_ΥΠΠΤ.pdf

Ελληνική Αστυνομία, «Ομάδα Δίκυκλης Αστυνόμευσης - ΔΙ.ΑΣ.», ανακτήθηκε από το σύνδεσμο: <https://www.astynomia.gr/elliniki-astynomia/eidikes-ypiresies/omada-dikyklis-astynomefsis-di-as/>

Ελληνική Αστυνομία, «Στατιστική Επετηρίδα Ελληνικής Αστυνομίας», Αθήνα, 2022, ανακτήθηκε από το σύνδεσμο: <https://www.astynomia.gr/file/2023/04/epetirida2022.pdf>

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, «Χρυσοχοϊδης για Φουρθιώτη και φύλαξη επισήμων – Σε πολιτικούς το 60%», 2021, ανακτήθηκε από το σύνδεσμο: <https://www.kathimerini.gr/politics/parliament/561323977/chrysochoidis-gia-foyrthioti-kai-fylaxi-episimon-se-politikoys-to-60/>

Αστυνομία Κύπρου, «Μονάδα Αντεγκληματικής Πολιτικής», Κύπρος, 2023, ανακτήθηκε από το σύνδεσμο: <https://www.mjpo.gov.cy/mjpo/mjpo.nsf/All/82944D3A3D409AD4C22589B0001A0160?OpenDocument>

European Crime Prevention Network, “Safe Neighbourhoods in Køge”, 2017, ανακτήθηκε από το σύνδεσμο: <https://eucpn.org/document/safe-neighbourhoods-in-koge>

European Crime Prevention Network, “European Crime Prevention Award”, 2018, ανακτήθηκε από το σύνδεσμο: https://eucpn.org/sites/default/files/document/files/eucpn_newsflash_ecpa_2018.pdf

Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, «Αστυνομικός της Γειτονιάς», ανακτήθηκε από το σύνδεσμο: <https://www.minocp.gov.gr/yliko-archeiou/ypourgeio-prostasias-tou-politi/astynomikos-tis-geitonias/>

European Crime Prevention Network, “Luxembourgish Crime Prevention Strategy”, ανακτήθηκε από το σύνδεσμο: <https://eucpn.org/document/luxembourgish-crime-prevention-strategy>

Ελληνική Αστυνομία, «Πλαίσιο Βασικών Αρχών Λειτουργίας για τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας», Αθήνα, ανακτήθηκε από το σύνδεσμο: <https://www.astynomia.gr/yliko-archeiou/topika-symvoulia-prolipsis-egklimatikotitas-s-p-e/plaisio-vasikon-archon-leitourgias-gia-ta-topika-symvoulia-prolipsis-tis-egklimatikotitas/>

Αστυνομική ανασκόπηση, «Τριάντα πολίτες από όλη τη χώρα στην πρώτη ημέρα εφαρμογής του θεσμού της ακρόασης των πολιτών», ανακτήθηκε από το σύνδεσμο: <https://www.policemagazine.gr/trianta-polites-apo-ole-te-chora-ste-prote-emera-epharmoges-toy-thesmoy-tes-akroases-ton-politon>.

Δήμος Πειραιά, «Ίδρυση και λειτουργία της Μονάδας Ενημέρωσης Θυμάτων Εγκληματικότητας (Μ.Ε.Θ.Ε) του Δήμου Πειραιά», Πειραιάς, 2021, ανακτήθηκε από το σύνδεσμο: <https://piraeus.gov.gr/2021/11/25/idrysh-leitourgia-monadas-enhmerwshs-thymatwn-egklhmatikothtas-tou-dhmou-peiraia/>.

European Commision, “Urban Agenda for the EU”, ανακτήθηκε από το σύνδεσμο: <https://futurium.ec.europa.eu/en/urban-agenda/news/20-new-uia-projects-selected?language=en>.

Be Secure - Feel Secure (BSFS), «Ενίσχυση της αστικής ασφάλειας στο Δήμο Πειραιά», ανακτήθηκε από το σύνδεσμο: <https://www.bsfs-piraeus.eu/el/offerings/>

Be Secure - Feel Secure (BSFS), «CURiM app/Η ασφάλεια είναι τώρα και στο χέρι σου!», ανακτήθηκε από το σύνδεσμο: <https://www.bsfs-piraeus.eu/el/news-el/curim-app-i-asfaleia-einai-tora-kai-sto-cheri-sou/>

Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, «Ετήσιο Σχέδιο Δράσης 2021», Αθήνα, 2021, ανακτήθηκε από το σύνδεσμο <https://www.government.gov.gr/wp-content/uploads/2021/03/Υπουργείο-Προστασίας-του-Πολίτη.pdf>

Ηλ. Γιώτη, Μαρία Κρανιδιώτη & Π. Παπανικολάου - Μια διαχρονική, πανελλαδική διερεύνηση των ΤΟΣΠΠΑ, διαθέσιμο στον ιστότοπο: <https://www.youtube.com/watch?v=5-316PeZ8ro>

Ελληνική Αστυνομία, «Στατιστικές Επετηρίδες», ανακτήθηκε από το σύνδεσμο: <https://www.astynomia.gr/statistik-es-epetirides/>

Κέντρο Μελετών και Ασφάλειας, 2015, ανακτήθηκε από το σύνδεσμο: <https://kemea.gr/kalos-ilthate/>

Παραρτήματα

Παράρτημα I

ΠΡΟΣ

ΤΗΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗΣ

ΘΕΜΑ: Ορισμός συνάντησης αναφορικά με το θεσμό των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Παραβατικότητας.

Αθηνά, 06/02/2024

Αξιότιμη κυρία Πρόεδρε,

Στο πλαίσιο εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας μου, στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Εγκληματολογία» (Τμήμα Κοινωνιολογίας Παντείου Πανεπιστημίου), με θέμα: *«Ο θεσμός των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας/Παραβατικότητας στην Ελλάδα: Θεσμικό πλαίσιο και εφαρμογή στην πράξη»* και επιβλέπουσα Καθηγήτρια την κα Ζαραφωνίτου Χριστίνα, πραγματοποιώ έρευνα με εκπροσώπους Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης Παραβατικότητας, τα οποία έχουν συσταθεί και λειτουργούν, προκειμένου να εξεταστεί (ενδεικτικά): η πορεία του θεσμού υπό το πρίσμα της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής, η αποτύπωση-αποτίμηση του έργου που επιτελείται, οι συνεργασίες που έχουν αναπτυχθεί και οι δράσεις, προγράμματα και πολιτικές-στρατηγικές που έχουν αναπτύξει, στο πλαίσιο υλοποίησης της αποστολής τους.

Προς το σκοπό αυτό, παρακαλώ όπως οριστεί συνάντηση με εσάς ή σε περίπτωση που αυτό δεν είναι εφικτό, με ορισθέν από μέρους σας μέλος του ΤοΣΠΠα του Δήμου, προκειμένου να πραγματοποιηθεί συνέντευξη σχετικά με τα προαναφερόμενα θέματα.

Παραμένω στη διάθεσή σας για κάθε διευκρίνιση και ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συνεργασία.

Με εκτίμηση,
Ιωάννης Πάπος

ΠΡΟΣ
ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΠΡΟΛΗΨΗΣ
ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΟΣΧΑΤΟΥ-ΤΑΥΡΟΥ

ΘΕΜΑ: Ορισμός συνάντησης αναφορικά με το θεσμό των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Παραβατικότητας.

Αθηνά, 26/02/2024

Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε,

Στο πλαίσιο εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας μου, στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Εγκληματολογία» (Τμήμα Κοινωνιολογίας Παντείου Πανεπιστημίου), με θέμα: **«Ο θεσμός των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας/Παραβατικότητας στην Ελλάδα: Θεσμικό πλαίσιο και εφαρμογή στην πράξη»** και επιβλέπουσα Καθηγήτρια την κα Ζαραφονίτου Χριστίνα, πραγματοποιώ έρευνα με εκπροσώπους Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης Παραβατικότητας, τα οποία έχουν συσταθεί και λειτουργούν, προκειμένου να εξεταστεί (ενδεικτικά): η πορεία του θεσμού υπό το πρίσμα της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής, η αποτύπωση-αποτίμηση του έργου που επιτελείται, οι συνεργασίες που έχουν αναπτυχθεί και οι δράσεις, προγράμματα και πολιτικές-στρατηγικές που έχουν αναπτύξει, στο πλαίσιο υλοποίησης της αποστολής τους.

Προς το σκοπό αυτό, παρακαλώ όπως οριστεί συνάντηση με εσάς ή σε περίπτωση που αυτό δεν είναι εφικτό, με ορισθέν από μέρους σας μέλος του ΤοΣΠΠα του Δήμου, προκειμένου να πραγματοποιηθεί συνέντευξη σχετικά με τα προαναφερόμενα θέματα.

Παραμένω στη διάθεσή σας για κάθε διευκρίνιση και ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συνεργασία.

Με εκτίμηση,
Ιωάννης Πάπος

ΠΡΟΣ
ΤΗΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΠΡΟΛΗΨΗΣ
ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΘΕΜΑ: Ορισμός συνάντησης αναφορικά με το θεσμό των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Παραβατικότητας.

Αθηνά, 25/02/2024

Αξιότιμη κυρία Πρόεδρε,

Στο πλαίσιο εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας μου, στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Εγκληματολογία» (Τμήμα Κοινωνιολογίας Παντείου Πανεπιστημίου), με θέμα: **«Ο θεσμός των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας/Παραβατικότητας στην Ελλάδα: Θεσμικό πλαίσιο και εφαρμογή στην πράξη»** και επιβλέπουσα Καθηγήτρια την κα Ζαραφωνίτου Χριστίνα, πραγματοποιώ έρευνα με εκπροσώπους Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης Παραβατικότητας, τα οποία έχουν συσταθεί και λειτουργούν, προκειμένου να εξεταστεί (ενδεικτικά): η πορεία του θεσμού υπό το πρίσμα της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής, η αποτύπωση-αποτίμηση του έργου που επιτελείται, οι συνεργασίες που έχουν αναπτυχθεί και οι δράσεις, προγράμματα και πολιτικές-στρατηγικές που έχουν αναπτύξει, στο πλαίσιο υλοποίησης της αποστολής τους.

Προς το σκοπό αυτό, παρακαλώ όπως οριστεί συνάντηση με εσάς ή σε περίπτωση που αυτό δεν είναι εφικτό, με ορισθέν από μέρους σας μέλος του ΤοΣΠΠα του Δήμου, προκειμένου να πραγματοποιηθεί συνέντευξη σχετικά με τα προαναφερόμενα θέματα.

Παραμένω στη διάθεσή σας για κάθε διευκρίνιση και ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συνεργασία.

Με εκτίμηση,
Ιωάννης Πάπος

ΠΡΟΣ
ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΠΡΟΛΗΨΗΣ
ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΑΠΑΓΟΥ-ΧΟΛΑΡΓΟΥ

ΘΕΜΑ: Ορισμός συνάντησης αναφορικά με το θεσμό των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Παραβατικότητας.

Αθηνά, 29/02/2024

Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε,

Στο πλαίσιο εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας μου, στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Εγκληματολογία» (Τμήμα Κοινωνιολογίας Παντείου Πανεπιστημίου), με θέμα: **«Ο θεσμός των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας/Παραβατικότητας στην Ελλάδα: Θεσμικό πλαίσιο και εφαρμογή στην πράξη»** και επιβλέπουσα Καθηγήτρια την κα Ζαραφονίτου Χριστίνα, πραγματοποιώ έρευνα με εκπροσώπους Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης Παραβατικότητας, τα οποία έχουν συσταθεί και λειτουργούν, προκειμένου να εξεταστεί (ενδεικτικά): η πορεία του θεσμού υπό το πρίσμα της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής, η αποτύπωση-αποτίμηση του έργου που επιτελείται, οι συνεργασίες που έχουν αναπτυχθεί και οι δράσεις, προγράμματα και πολιτικές-στρατηγικές που έχουν αναπτύξει, στο πλαίσιο υλοποίησης της αποστολής τους.

Προς το σκοπό αυτό, παρακαλώ όπως οριστεί συνάντηση με εσάς ή σε περίπτωση που αυτό δεν είναι εφικτό, με ορισθέν από μέρους σας μέλος του ΤοΣΠΠα του Δήμου, προκειμένου να πραγματοποιηθεί συνέντευξη σχετικά με τα προαναφερόμενα θέματα.

Παραμένω στη διάθεσή σας για κάθε διευκρίνιση και ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συνεργασία.

Με εκτίμηση,
Ιωάννης Πάπος

Παράρτημα II

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ “ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ”

ΟΔΗΓΟΣ ΗΜΙΔΟΜΗΜΕΝΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

Θέμα Διπλωματικής Εργασίας: «Ο θεσμός των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας/Παραβατικότητας στην Ελλάδα: Θεσμικό πλαίσιο και εφαρμογή στην πράξη».

Επιβλέπουσα: Καθηγήτρια Χριστίνα Ζαραφωνίτου

Μεταπτυχιακός φοιτητής: Πάπος Ιωάννης

ΕΝΤΥΠΟ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ - ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ

Η παρούσα έρευνα με τίτλο *«Ο θεσμός των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας/Παραβατικότητας στην Ελλάδα: Θεσμικό πλαίσιο και εφαρμογή στην πράξη»*, διεξάγεται από τον Ιωάννη Πάπο, στο πλαίσιο της Διπλωματικής του εργασίας, που πραγματοποιείται για το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Εγκληματολογία» (Τμήμα Κοινωνιολογίας Παντείου Πανεπιστημίου), υπό την επίβλεψη της Καθηγήτριας Χριστίνας Ζαραφωνίτου.

Αντικείμενο της έρευνας αποτελεί η εξέταση της πορείας του θεσμού των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας/Παραβατικότητας στην Ελλάδα, υπό το πρίσμα της συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής και η αποτύπωση-αποτίμηση του έργου που επιτελείται, καθώς και των συνεργασιών που έχουν αναπτυχθεί και των δράσεων, προγραμμάτων και πολιτικών-στρατηγικών που έχουν αναπτύξει, στο πλαίσιο της υλοποίησης της αποστολής τους.

Τα δεδομένα που θα συλλεχθούν κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων στα πλαίσια της συγκεκριμένης έρευνας, παρέχονται ανωνυμοποιημένα, ώστε να καταστούν μη ταυτοποιήσιμα/μη αναγνωρίσιμα, με σκοπό τον αποκλεισμό του ενδεχομένου μελλοντικής ταυτοποίησης των υποκειμένων. Η επεξεργασία τους θα εκτελεστεί σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον ΓΚΠΔ και την ισχύουσα νομοθεσία. Θα διατηρηθούν για το ελάχιστο χρονικό διάστημα που θα απαιτηθεί για την επεξεργασία τους, στο πλαίσιο της συγκεκριμένης επιστημονικής έρευνας.

Πρόσβαση σε αυτά θα έχει μόνο ο ερευνητής Ιωάννης Πάπος, που είναι ο Υπεύθυνος Εξεργασίας Προσωπικών Δεδομένων και η επιβλέπουσα Καθηγήτρια.

Σε κάθε περίπτωση, έχετε το δικαίωμα πρόσβασης, περιορισμού, διόρθωσης ή διαγραφής των δεδομένων σας ή εναντίωσης στην επεξεργασία τους. Επίσης, έχετε το δικαίωμα να ανακαλέσετε τη συγκατάθεσή σας οποτεδήποτε.

Η συμμετοχή σας είναι εθελοντική και ανώνυμη.

Ο παρακάτω υπογραφόμενος ή η παρακάτω υπογραφομένη, δηλώνω ότι διάβασα τα παραπάνω και αποδέχομαι να συμμετάσχω στη συνέντευξη.

☐

Συναινώ στη μαγνητοφώνηση της συνέντευξης.

Ο/Η Υπογράφων/ουσα

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

A. ΑΤΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

- Φύλο
- Ηλικία
- Σπουδές
- Θέση στο ΤοΣΠΠΑ

B. Η ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ

- Πώς αξιολογείτε το επίπεδο της εγκληματικότητας στην περιοχή αρμοδιότητάς του Δήμου τα τελευταία χρόνια; (ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά)
- Έχουν πραγματοποιηθεί έρευνες/μελέτες από το Δήμο, σχετικά με την υπάρχουσα κατάσταση της εγκληματικότητας τα τελευταία χρόνια; Αν Ναι, τι δείχνουν και πώς αξιοποιήθηκαν από το ΤοΣΠΠΑ;
- Σε ποιες κατηγορίες εγκλημάτων θεωρείτε/προκύπτει ότι υπάρχει αύξηση στο Δήμο; Υπάρχουν συγκεκριμένοι τόποι όπου επικεντρώνεται η εγκληματικότητα αυτή; Αν Ναι ποιοι είναι αυτοί οι τόποι; (περιγραφή)
- Ποια άτομα/κατηγορίες πληθυσμού εμπλέκονται ως δράστες ή θύματα;
- Οργανώσατε ή συμμετείχατε σε δράσεις πληροφόρησης των δημοτών, αναφορικά με θέματα εγκληματικότητας τα τελευταία χρόνια;

Γ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΤΟΣΠΠΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ-ΔΡΑΣΕΩΝ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

- Ποιες οι ειδικότητες των μελών του ΤοΣΠΠΑ του Δήμου;
- Θεωρείτε ότι υπάρχει επαρκής δράση του ΤοΣΠΠΑ στον τομέα της ενημέρωσης - πληροφόρησης των δημοτών για τον λόγω θεσμό; (αποστολή και έργο, ώστε να γνωρίσουν και να παράσχουν υποστήριξη).

- Ποια η ακολουθούμενη πολιτική;
- Υπάρχει εστίαση σε συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες;
- Πώς αξιολογείτε τη στάση των δημοτών σας στο έργο του ΤοΣΠΠΑ;
 - Ποιο το επίπεδο συμμετοχής τους;
- Πώς αξιολογείτε τη δράση του ΤοΣΠΠΑ στο σχεδιασμό και υλοποίηση προγραμμάτων πρόληψης του εγκλήματος;
 - Τί προγράμματα έχουν σχεδιαστεί και υλοποιηθεί στο πλαίσιο αυτό;
 - Διεταρικήτητα: Συνεργάζεστε με θεσμικούς/κοινωνικούς εταίρους για το σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων για την πρόληψη της εγκληματικότητας;
- Υπάρχει συνεργασία - δικτύωση του ΤοΣΠΠΑ με άλλους Δήμους ή/και φορείς; Ποιο είναι το πλαίσιο συνεργασίας;
- Υπάρχει συνεργασία με το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη και με το Αστυνομικό Τμήμα της γειτονιάς;
- Υπάρχει εποπτεία και συντονισμός του ΤοΣΠΠΑ από την Επιτροπή Περιφερειακής Συνεργασίας και Ασφάλειας (Ε.Π.Σ.Α.), στο πλαίσιο εκπλήρωσης του έργου και των δραστηριοτήτων του Συμβουλίου;

Δ. ΚΡΙΣΕΙΣ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΣΜΟ ΤΩΝ ΤΟΣΠΠΑ

- Θεωρείτε χρήσιμη τη συμβολή του ΤοΣΠΠΑ του Δήμου σας, στην πρόληψη της εγκληματικότητας; Αν ναι, σε ποιους τομείς;
- Πραγματοποιείται παρακολούθηση των δράσεων/προγραμμάτων που υλοποιούνται και κατ' επέκταση, αξιολόγηση των αποτελεσμάτων τους; Αν ναι, πως την αξιολογείτε;
- Ποια προβλήματα - δυσχέρειες αντιμετωπίζει το ΤοΣΠΠΑ, κατά την εκπλήρωση της αποστολής του;
 - Τι είδους μέτρα προτείνετε για τη βελτίωση της λειτουργίας του;
- Ποια θα πρέπει να είναι κατά τη γνώμη σας η αποστολή των ΤοΣΠΠΑ;
- Υπάρχει κάτι που θα θέλατε να συμπληρώσετε πριν ολοκληρωθεί η συνέντευξη;